

**Foundations of the
Seventh-day Adventist
Message and Mission**

P. GERARD DAMSTEEGT

‘Fundamenten van de Zevende-dags
Adventistische boodschap en missie’

P. Gerard Damsteegt

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

“Fundamenten van de zevende-dags adventistische boodschap en missie”

door P. Gerard Damsteegt, Dr. Theol.”

William B. Eerdmans Uitgeverij
Grand Rapids, Michigan

Copyright 1977, P. Gerard Damsteegt
Alle rechten voorbehouden

[CD-ROM release: Gebruikt met toestemming, P. Gerard Damsteegt]

Gedrukt in de Verenigde Staten van Amerika

Eerste druk, Eerdmans Publishing Co., 1977

Tweede druk, Eerdmans Publishing Co., 1978

Derde druk, Eerdmans Publishing Co., 1981

Library of Congress Cataloging in Publicatie Data
Damsteegt, P Gerard.

Grondslagen van de zevendedagsadventistische boodschap en missie.

Bibliografie: p. 314.

Inclusief index.

1. Zevendedagsadventisten. I. Titel. II. Verenigde Staten - Religie-19e eeuw.

BX6121. D35 286.73 76-56799

ISBN-nummer 0-8028-1698-3

Aan mijn Moeder
en aan
Leon en Delores

INHOUDSOPGAVE

Woord van dank

Het is met een diep gevoel van erkentelijkheid en dankbaarheid dat ik terugkijk op mijn academische opleiding. Het zou onmogelijk zijn om al diegenen te noemen die mij in deze vormende jaren hebben beïnvloed. Terwijl ik mijn dank uitspreek aan allen die mij op de een of andere manier hebben geholpen bij mijn opleiding, zal ik alleen verwijzen naar de belangrijkste invloeden. Deze studie is het resultaat van vele convergerende invloeden uit theologische studies in Engeland, de Verenigde Staten, Nederland en Zwitserland. Mijn interesse in de theologische betekenis van het missionaire karakter van de kerk is gestimuleerd door Dr. Gottfried Oosterwal, en zijn aanmoediging was een belangrijke factor in de beslissing om mijn theologische studie aan de Vrije Universiteit van Amsterdam voort te zetten. Ik ben dankbaar voor de inzichten die ik tijdens mijn studie daar heb ontvangen, en ben vooral dankbaar voor de mogelijkheid om te studeren onder Dr. J. Verkuyl, wiens dynamische persoonlijkheid en Christo-centrische theologie mijn begrip van de relevantie van het Evangelie van Jezus Christus voor de hedendaagse samenleving aanzienlijk hebben vergroot. Zijn openheid van geest in de omgang met mensen met een andere overtuiging, zijn respect voor de menselijke persoonlijkheid en zijn nooit ophoudende zorg voor vrede, verzoening en rechtvaardigheid waren een stimulerend voorbeeld van een leven dat een zeldzaam evenwicht tussen leer en praktijk handhaafde. Ik spreek ook mijn waardering uit voor dr. J. van den Berg voor zijn zorgvuldige lezing van het manuscript en zijn waardevolle advies, en voor dr. G. C. Berkouwer die mij door zijn lezingen en boeken bewust heeft gemaakt van het belang van historisch-theologische studie. Door de aanmoediging van Prof. J. Verkuyl ging ik naar de Graduate School of Oecumenical Studies, Céligny, Zwitserland, gehouden onder auspiciën van de Wereldraad van Kerken en de Universiteit van Genève. De lezingen en het onderzoek daar hebben aanzienlijk bijgedragen aan de selectie van de leerstof van de studie. Discussies en interviews met

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

verschillende functionarissen van de Wereldraad van Kerken zoals Dr. Hans-Rudi Weber, Dr. W. A. Visser't Hooft, Dr. Lukas Vischer, Dr. Konrad Raiser en Dr. W. Hollenweger waren van grote waarde en bevestigden de noodzaak van mijn huidige onderzoek. Ik spreek ook mijn dank uit aan de administratie van Andrews University en haar theologische faculteit voor hun samenwerking tijdens het onderzoek en het schrijven van dit onderwerp. Discussies met Dr. C. Mervyn Maxwell, Dr. Sakae Kubo, Dr. Gerhard F. Hasel, Dr. Hans K. La Rondelle en Rolf J. Pöhler en hun aanmoediging en constructieve suggesties zijn zeer nuttig gebleken. Het grootste deel van mijn onderzoek werd gedaan via de Andrews University Archives en het Ellen G. White Research Center, Berrien Springs, Michigan. Er werd ook gebruik gemaakt van de Orrin Roe Jenks Memorial Collection of Adventual Materials, Aurora College, Aurora, Illinois; de Seventh Day Baptist Historical Society, Plainfield, New Jersey; de Tweede Adventistencollectie van de American Antiquarian Society, Worcester, Massachusetts; de Library of Congress, Washington, D.C.; en het Ellen G. White Estate, Takoma Park, Washington, D.C. Ik ben dankbaar voor de hulp van de verantwoordelijken, in het bijzonder de hulp van ouderling Arthur L. White, mevrouw Hedwig Jemison, mevrouw Louise F. Dederen, mevrouw Doris K. Colby en ds. Albert N. Rogers. Ik ben Dr. Sakae Kubo zeer erkentelijk voor zaken die te maken hebben met de vorm van de voetnoten, bij Dr. Leona G. Running, Dr. C. Mervyn Maxwell, Mrs. Victor H. Campbell, Miss Diana Stevens, Miss Laurel A. Nelson, Mrs. James M. Crawford en Alan Crandall voor het proeflezen en/of redigeren, en bij Mrs. James Campbell voor het typen van het manuscript. Verder wil ik Leon en Dolores Slikkers bedanken voor hun genereuze financiële steun. Zonder hun hulp zou de voltooiing van dit onderzoek nog enkele jaren langer hebben geduurd. De publicatie van het onderzoek is mogelijk gemaakt door de zeer gewaardeerde medewerking van de Nederlandse Organisatie voor de Bevordering van Zuiver Onderzoek. Ik ben ook dankbaar voor mijn moeder wiens spirituele, morele en financiële steun tijdens mijn leven een onmisbare invloed en kracht is geweest. De grootste bron van inspiratie was de Heer Jezus Christus die mij door Zijn overvloedige liefde en genade de nodige kracht, doorzettingsvermogen, geduld en inzicht verschafte om mijn onderzoek te voltooien.

Inleiding

Met het toenemende netwerk van communicatie is in veel delen van de wereld de actie tussen leden van het menselijk ras geïntensiveerd. Deze intermenselijke relaties hebben geleid tot een verlangen en zoektocht naar wederzijds begrip door middel van dialoog. Dergelijke communicatie heeft plaatsgevonden tussen christenen en tussen christenen en personen van andere religies. Om de diepte van het geloof te ontdekken van mensen met verschillende religieuze overtuigingen, is een openheid van geest en een grondige kennis van hun religieuze zelfbeeld onmisbaar.

Met dit in gedachten hebben we geprobeerd om tot een begrip te komen van de oorsprong en de basisstructuur van de theologie die de Zevende-dags Adventkerk al meer dan een eeuw motiveert, waardoor het één van de meest wijdverspreide protestantse kerken is geworden. De studie, die zich beperkt tot een beschrijvende historisch-theologische en missiologische benadering, is doorgedrongen tot het zelfbegrip van de Zevende-dags Adventisten door een analyse van hun gebruik van de Schrift. Zonder de oorspronkelijke Schriftuurlijke basis van het zevendedags-adventisme te analyseren, is het onmogelijk om de betekenis van zijn missionaire aard volledig te begrijpen. Dit werd zeer goed naar voren gebracht door Dr. Paul Schwarzenau in zijn evaluatie van een dialoog met bepaalde zevendedagsadventisten in Europa. Hij merkte op dat "voorafgaand aan en ten grondslag aan elke specifieke kerkelijke doctrine, hoe objectief deze ook gebaseerd mag zijn op bijbelse exegese en theologische argumenten, geloofservaringen zijn die een onuitwisbare stempel op die leer hebben gedrukt en de bron zijn die bewust of onbewust de vragen, onderzoek en leringen van de kerk in kwestie bepaalt." Hij illustreerde zijn punt door een parallel te trekken tussen Luthers ervaring en de adventistische ervaring van 1844, door te stellen dat "de levende

'Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie' P.G. Damsteegt Versie 2.1

resonantie van het protestantse 'Schriftprincipe' berust op het feit dat Luther eerder in de diepten van wanhoop de bekeringskracht van het Evangelie had ervaren. En het wijst er sterk op dat de adventistische leer geworteld is in en kracht ontleent aan een gebeurtenis die adventisten later 'de grote teleurstelling' noemden (22 oktober 1844)." Hij sloot af met een zeer relevante opmerking voor elke dialoog tussen christenen dat "de volledige waarheid van de leer van een kerk daarom nog niet wordt begrepen zolang we het in zijn details of als geheel zien zonder begrip van dergelijke gebeurtenissen en als louter doctrine." (1 Paul schwarzenau in *So Much in Common...*, 1973, pp 106,107)

De huidige studie heeft daarom, in het licht van de adventistische ervaring, de oorsprong en betekenis van methoden van bijbelinterpretatie door zevendedagsadventisten onderzocht; de ontwikkeling van hun ecclesiologie, soteriologie en apocalyptische-eschatologie; hun zelfinzicht van de rol die zij spelen in de geschiedenis van de christelijke kerk en de heilsgeschiedenis; hun opvattingen over interkerkelijke relaties; hun opvattingen over waarheid en openbaring; en hun benadering van anderen. Het onderzoek behandelt ook de fundamentele vragen over de invloed van de algemene hermeneutische traditie van het 19e-eeuwse evangelische protestantisme, waarom het adventisme niet uiteenviel na het falen van de Milleritische voorspellingen van de wederkomst van Christus, maar resulteerde in de succesvolle ontwikkeling van het zevendedagsadventisme en de Milleritische bijdrage aan de zevendedagsadventistische eschatologie. Al deze factoren zijn van belang voor een goed begrip van hun huidige theologie van de missie, waarvan de basisstructuur werd gevormd in de decennia na 1844. In 1874 was de basisstructuur zo ver gevorderd dat gelovigen begonnen met een geleidelijke uitbreiding op wereldschaal. Ontwikkelingen na 1874, die buiten het bestek van dit onderzoek vallen, resulteerden in een meer christocentrische missiëtheologie met een grotere niet-apocalyptische stuwkracht. Het feit echter dat het fundamentele theologische kader over het algemeen ongewijzigd is gebleven, maakt dit onderzoek van groot belang voor een goed begrip van het hedendaagse zevendedagsadventisme. Deze studie tracht bij te dragen tot een diepgaand begrip van zevendedagsadventisten en te leiden tot betere relaties tussen hen en personen van andere overtuigingen.

Voor zover mogelijk is gebruik gemaakt van primair bronmateriaal, waaronder toonaangevende Milleritische publicaties en alle beschikbare sabbatarische adventistische en zevendedagsadventistenpublicaties. Boeken, pamfletten, gepubliceerde rapporten, preken, periodieke artikelen, gepubliceerde en ongepubliceerde brieven en manuscripten zijn als bronnen gebruikt. Niet-hedendaags materiaal is alleen gebruikt om ontwikkelingstrends op te helderen zonder het hedendaagse bronmateriaal tegen te spreken. Voetnoten bevatten secundaire bronnen die de lezer voorzien van verdere verklarende achtergrondinformatie op gebieden over vragen en biografische informatie over de belangrijkste geciteerde persoonlijkheden. Bronmateriaal werd geselecteerd op basis van zijn kwalitatieve en kwantitatieve aard en zijn relevantie bij het begrijpen van de ontwikkeling van de theologie van de missie in zijn historische en hedendaagse perspectief.

Deel één behandelt de onmiddellijke oorsprong van de zevendedags adventistische theologie van de missie en beperkt zich tot het vroege 19e-eeuwse religieuze klimaat in de VS toen het millennialisme bloeide en een interconfessionele beweging ontstond. William Miller, een van de belangrijkste pre-millennialisten in de eerste helft van de 19e eeuw, was zijn grote inspirerende kracht die de naderende persoonlijke wederkomst van Christus benadrukte. Uit deze beweging ontstond geleidelijk de Zevende-dags Adventkerk. In de voetnoten van deel één is vaak verwezen naar publicaties van enkele van de meest gezaghebbende zevendedagsadventisten die de continuïteit van theologische ideeën tussen hen en de Millerieten aangeven. Deel twee bespreekt de theologische ontwikkelingen na 1844 tot 1874. Deze vroege periode is van groot belang omdat daarin de onderscheidende en basiskennmerken van het zevendedagsadventisme werden geformuleerd.

De theologische concepten die achter het missionaire bewustzijn van de adventisten lagen, vormden binnen hun hermeneutische kader een samenhangend verenigend theologisch systeem dat bijna al hun missie-inspanningen bepaalde. Dit feit leidde tot het gebruik van de term "theologie van de missie" in deze studie. Tijdens de beschouwde periode moet men zich echter realiseren dat

hun theologie van de missie een dynamisch concept was dat zich geleidelijk verdiepte en een meer permanente structuur aannam. Zo kan deze studie worden genoemd: Naar de zevendedags adventistische theologie van de zending. De term "zending" en de afgeleiden ervan die in deze studie worden gebruikt, omvatten zowel de traditionele betekenis van missies - het bekeren van mannen van andere religies tot het christendom - als de betekenis van evangelisatie - het terugroepen van degenen die afvallig zijn geworden of geleidelijk terugvallen, wat elke activiteit met betrekking tot de redding van de mens betekent. Afhankelijk van de historische context verwijst de reikwijdte van "missie" naar de bevolking van de VS of die van de hele bewoonde wereld.

De naam "Millerieten" is gebruikt om adventisten in de VS aan te duiden die veel van Millers exposities over de naderende tweede advent accepteerden. Het feit dat de Millerieten zich na 1844 in verschillende groepen hebben opgesplitst, maakt het raadzaam om de term 'adventisten' te vervangen. De termen "sabbatsadventisten" en "zevendedagsadventisten" zijn gebruikt om één van deze groepen aan te duiden die het houden van de sabbat al snel een deel van zijn geloof maakte, de laatste term (afgekort SDA) die van toepassing was na hun organisatie als de Zevende-dags Adventistenkerk, in 1863.

Wat de technische aard van de studie betreft, is de spelling van de bronnen zoveel mogelijk gehonoreerd. Over het algemeen is de hoofdstukindeling chronologisch. De hoofdstukken V en VI bestrijken echter dezelfde periode, die elk een ander maar complementair aspect van de opkomende theologie behandelen. Het was noodzakelijk om hoofdstuk V aanzienlijk groter te maken dan enig ander hoofdstuk om de vele facetten van de basisstructuur van de theologie van de missie op te nemen. Wanneer binnen de voetnoten een manuscript, brief, artikel of serie artikelen is herdrukt in een pamflet of boek, wordt die bron tussen haakjes aangegeven om de toegankelijkheid voor de lezer te vergemakkelijken. In sommige gevallen reproduceren deze herdrukken alleen delen van een primaire bron; andere keren wijkt de titel van de herdruk af van de titel van het artikel of de artikelen. Tenzij anders aangegeven, zijn schriftuurlijke verwijzingen ontleend aan de King James Version. De afkorting *ibid.* verwijst naar de laatste verwijzing in de vorige voetnoot. Het was vrijwel onmogelijk om alle bronnen die voor de voorbereiding van deze studie werden gebruikt of waarnaar in de voetnoten wordt verwezen, in de bibliografie op te nemen, dus de bronnen voor de selectieve bibliografie zijn gekozen op basis van hun belang en / of hun frequent gebruik in het eigenlijke schrijven. De bibliografie vermeldt ook de primaire bronlocaties.

P3

Hoofstuk 1

De oorsprong van de zevendedags adventistische missiethologie

Als algemene achtergrond biedt dit hoofdstuk eerst een inleidend overzicht van enkele van de belangrijkste kenmerken van de religieuze situatie in de VS tijdens de eerste helft van de 19e eeuw, wat leidde tot de opkomst van een interconfessionele beweging waaruit de SDA voortkwam. Deze periode is beschreven in het licht van twee opeenvolgende historische fasen die door hun dominante kenmerken worden gekenmerkt als een "tijdperk van goed gevoel" en een "tijdperk van controverse", wat wijst op een verandering in de stemming van de natie die een ideaal klimaat bood voor de ontwikkeling van het adventisme. Het grootste deel van het hoofdstuk beschrijft de belangrijkste theologische en missiologische factoren die deze beweging tot stand hebben gebracht en die fundamenteel zijn voor een goed begrip van de vorming van de SDA-theologie van de missie.

De religieuze situatie in de Verenigde Staten tijdens het begin van de 19e eeuw

1. Algemene karakteristieken

De religieuze situatie in de USA gedurende het begin van de 19e eeuw.

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

Aan het begin van de 19e eeuw was het Amerikaanse christendom overwegend protestants. In zijn karakter waren de puriteins-piëtistisch-evangelische stromingen prominenter aanwezig dan in Europa. [1](#) Slechts een klein deel van de bevolking was officieel geassocieerd met een kerk ten tijde van de onafhankelijkheid, hoewel de koloniën de Grote Ontwaking in de 18e eeuw hadden meegemaakt. [2](#) Met de goedkeuring van de Grondwet werd een uniek kenmerk geïntroduceerd in de nieuw gevormde natie: de officiële scheiding van Kerk en Staat. De nieuwe grondwet verklaarde dat "geen enkele religieuze test ooit vereist zal zijn als

P4

kwalficatie voor een ambt van publiek vertrouwen onder de Verenigde Staten." [3](#) Het eerste deel van het eerste amendement op de grondwet werkte dit verder uit door de regering te verbieden een wet uit te vaardigen "die een vestiging van religie respecteert of de vrije uitoefening ervan verbiedt". [4](#) Religieus pluralisme, de wens om een situatie van de Staatskerk te vermijden en de invloed van het Europese rationalisme en deïsme behoorden tot de belangrijkste factoren die bijdroegen aan de formulering van het beginsel van godsdienstvrijheid in de Grondwet. [5](#) Het effect van de Grondwet was dat het kerkelijke organisaties niet langer afhankelijk maakte van de staat voor overleving en groei, maar van hun eigen middelen en vrijwillig lidmaatschap. [6](#) De invoering ervan samen met de toenemende immigratie stimuleerde een verdere ontwikkeling van religieuze pluraliteit. Het resultaat, volgens Kenneth Scott Latourette, was dat in 1914 "bijna elke vorm van christendom die ergens anders in de wereld te vinden was, aanwezig was."

Deze religieuze pluraliteit was een belangrijke reden voor de algemene zwakte van de kerken in vergelijking met hun positie in Europa. De rooms-katholieken waren in de minderheid, de orthodoxen waren erg klein, lutheranen waren minder prominent dan in Europa, de episcopalen waren alleen sociaal belangrijk en veel minder vertegenwoordigd dan in Engeland, presbyterianen waren veel zwakker dan in Schotland, en de gereformeerden vertegenwoordigden slechts een vage weerspiegeling van hun positie in Nederland en Zwitserland. De methodisten en baptisten, die minderheden waren in Engeland, vormden samen meer dan de helft van de protestanten. [8](#)

De 19e eeuw was een tijd van ongekennde geografische expansie voor zowel de natie als de kerken. Het was in deze periode dat een krachtige nationalistische geest ontstond, die de ontwikkeling van de missionaire beweging beïnvloedde. De expansie van de VS verschilde aanzienlijk van die van de Europese mogendheden. Over het algemeen was het een westwaartse beweging naar naburige gebieden die dun bevolkt waren door indianen. De aankoop van Louisiana van Frankrijk onder Jefferson breidde het grondgebied van de natie sterk uit. Veel Amerikanen voelden dat het doel van hun ontdekkingen (Manifest Destiny) was: "de verovering

P5

van het hele continent, dat op een dag de standaard van de Republiek zou gelden over die gigantische strook grondgebied westwaarts tot de oceaan." [9](#) Met de toetreding van Florida, Texas, Oregon en Californië werd dit ideaal gerealiseerd. Het was "misschien wel de meest optimistische periode" in de Amerikaanse geschiedenis. [10](#) Voor de Amerikaanse indianen betekende de westwaartse beweging van de blanke kolonisten echter een van de meest pessimistische periodes in hun geschiedenis. In feite leek er een verschil te zijn tussen de idealen die werden uitgedrukt in de Onafhankelijkheidsverklaring dat "alle mensen vrij en gelijk werden geschapen" en in de behandeling van de inheemse bevolking. Onder het presidentschap van Andrew Jackson (1828-36) werd het het federale beleid om alle Indianen naar de westkant van de Mississippi te verwijderen om potentieel welvarende landen te ontruimen voor de naar het westen bewegende blanke kolonisten. De hervestiging van de Indianen vond meedogenloos plaats met veel leed en de kosten van vele levens. [11](#)

In het begin van de 19e eeuw maakte de industriële revolutie aanvankelijk impact op het land. Het samengaan van deze revolutie met de territoriale uitbreiding, had als gevolg een enorme bevolkingsgroei veroorzaakt door een hoog geboortecijfer, een verminderd sterftecijfer en een vloedgolf van immigranten. Van 1790 tot 1860 nam de bevolking acht keer toe, van bijna vier miljoen naar meer dan 31 miljoen. De immigranten, voornamelijk uit Europa, werden aangetrokken

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

door de vraag naar ongeschoolde arbeid in de mijnen, fabrieken, spoorwegbouw en door de braakliggende gronden in het Westen. Er was ook de droom van het leven in een vrije natie waar land goedkoop was, de salarissen relatief hoog en de mogelijkheden onbeperkt. Bovendien werd de immigratie ingegeven door ongunstige economische omstandigheden en ongunstige politieke en sociale ontwikkelingen in Europa. [12](#) In de loop van de 19e eeuw was er een sterke toename van rooms-katholieke immigranten. In de periode 1790-1840 nam de bevolking van de natie met minder dan 4 1/2 keer toe; de katholieken stegen bijna 19 keer. [13](#) In 1850 waren ze de grootste kerk van Amerika geworden. [14](#) De toenemende snelheid van de katholieke immigratie creëerde onvermijdelijk angst en spanning bij veel protestanten die de VS als een protestantse natie beschouwden. Men was van mening dat het bijna-monopolie van de protestantse kerken werd bedreigd door een kerk die bekend stond om haar autoritaire regering en vervolgingsbeleid. In het decennium na 1825 kwamen elk jaar minstens 5.000 Ierse rooms-katholieken het land binnen. Ze brachten niet alleen hun “oude wereld” gebruiken met zich mee, maar hun vooruitgang in

P6

ver-amerikanisering was erg traag, wat angst opwekte over de vreemde aard van de rooms-katholieke kerk - een angst die werd versterkt toen verschillende rooms-katholieke missionaire stichtingen in Europa werden opgericht om de verspreiding van het rooms-katholieke zendingswerk in Amerika te bevorderen. [15](#) Er was een heropleving van de anti-katholieke traditie van de koloniale vaders, die op hun beurt hun ideeën hadden ontvangen uit de Reformatieliteratuur - vooral uit het 16e- en 17e-eeuwse Engeland. Een stortvloed aan antikatholieke publicaties ondersteunde deze 'geen pauselijke'-kruistocht. [16](#) De gemoederen liepen zo hoog op dat in 1834 een katholiek klooster werd verbrand. De protestantse oppositie ontwikkelde zich tot een nationale kwestie. In 1837 werd de Native American Party opgericht, die als een van haar belangrijkste doelen had om de immigratie te beperken. Ongetwijfeld klonk deze kant van het protestantisme, samen met zijn ernstige belijdenis van zorg voor vrijheid, nogal hol voor degenen buiten dat segment van de samenleving. [17](#)

Een ander belangrijk element in het Amerikaanse christendom was de impact van het millennialisme op het Amerikaanse zelfbewustzijn. De vroege puriteinen van New England hadden hun nederzettingen gezien als Gods nieuwe Israël, een 'Sion in de wildernis'. Tijdens de Amerikaanse Revolutie werd vaak de plaats van de natie in Gods plan benadrukt, [18](#) de Revolutie zelf wordt geïnterpreteerd als een van de grootste gebeurtenissen sinds de Reformatie. Vaak werd vanaf de kansels de opvatting gepresenteerd dat het het lot van de nieuw gevormde Republiek was om de wereld naar duizendjarige glorie te leiden. [19](#) Verschillende factoren droegen bij aan de popularisering van deze visie van Amerika's lot. Ten eerste was er een protestantse kijk op de geschiedenis onder veel christenen die deels berustte op de gebruikelijke protestantse interpretatie van een pauselijke afvalligheid en de vernieuwing van de kerk door de Reformatie, en deels op de overtuiging dat de Britse koninkrijken een volk herbergden dat door God was gekozen voor ongewone dienst bij het bevorderen van Gods plan voor de mensheid. Deze visie werd gewijzigd en toegepast op de Amerikaanse scène, waardoor velen de natie beschouwden als het "Amerikaanse Israël met al zijn implicaties van speciale verkiezing, roeping en leiding". [20](#) terwijl het de snel toenemende expansie

P7

van de nieuwe natie rechtvaardigt. Ten tweede was er in de 18e eeuw een groeiende millennial-verwachting in evangelische kringen; de nadruk lag vooral op het postmillennialisme - een visie die de tweede komst van Christus niet aan het begin maar aan het einde van het duizendjarige tijdperk verwachtte. De duizendjarige zegen die de kerk moest genieten, werd vaak gezien als gerealiseerd door menselijke middelen om het evangelie in de kracht van de Geest te verspreiden. Onder de factoren die bijdroegen aan de acceptatie van dit idee waren de invloed van Groot-Brittannië via protestantse immigranten, literatuur en persoonlijke contacten en de proclamatie ervan in de VS door Jonathan Edwards en zijn volgelingen. Vooral de religieuze ontwaken van de jaren 1730-40 waren oorzaak voor wijdverspreide acceptatie van deze visie. [21](#) Het vond ook zijn weg

'Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie' P.G. Damsteegt Versie 2.1

naar populaire werken van Moses Lowman, Thomas Scott, Adam Clarke en David Bogue. Velen verwachtten dus ongetwijfeld een soort glorieuze staat van de geschiedenis, bereikt door progressieve stadia. [22](#)

Ten derde werd het millennium door opwekkingsprediking het voorwerp van intense speculatie en anticipatie. De dageraad van het millennium leek aanstaande. Edwards zag tekenen van het komende millennium in de bekeerlingen van New England. Thomas Prince zag de Franse en Indiaanse oorlogen als "een weg openen om de uiterste regio's van Amerika te verlichten" ter voorbereiding op het duizendjarige bewind. [23](#) Toen het tijdperk van hervorming en welwillendheid aanbrak, werd de duizendjarige rol van Amerika een algemeen aanvaard idee onder de geestelijkheid, en de Amerikaanse prestatie werd gezien als "Gods handwerk, en de Amerikaanse geschiedenis evolueerde naar het millennium van Christus." [24](#) Die ideeën leken te worden bevestigd door het feit dat er elke dag meer en meer Europeanen naar Amerika kwamen die het als een land van kansen en de hoop van de wereld beschouwden, in tegenstelling tot het Europese reactionisme en autoritarisme na de Franse Revolutie.

In het Amerikaanse christendom waren er andere theologische en filosofische krachten die een bereidwillige ondersteuning boden voor de postmillennialistische kijk op de huidige vestiging van het Koninkrijk van God. De cultuur in Amerika werd steeds democratischer met een groeiende nadruk op de waardigheid en waarde van de mens, een concept dat werd bepleit door unitarisme, universalisme, de filosofie van natuurlijke rechten en het Jeffersoniaanse individualisme. Tegelijkertijd verkondigden de ontluikende methodistische denominaties de Arminiaanse kijk op Gods oneindige liefde en barmhartigheid voor alle zondige mensen en redeneerden dat als Gods heilsplan alle mensen omvatte, iedereen de kans zou moeten hebben om het te accepteren. Er was een toenemende verschuiving van de nadruk

P8

van Gods soevereine initiatief. [25](#) De groeiende mensgerichtheid werd verder gestimuleerd door het proces van natievorming dat op dat moment gaande was. De mensen bezetten een steeds groter gebied en ontwikkelden met succes de hulpbronnen ervan, en hun interesse in doen leek groter dan in nadenken. Latourette karakteriseerde het type christendom in die tijd als 'activisme'. [26](#) De nieuwe geest van nationalisme, het millenniumbewustzijn, de geest van activisme gebaseerd op een sterke nadruk op menselijk initiatief en een besef van Gods genade en liefde voor de mensheid hadden een duidelijke impact op de kerken. Als de Amerikaanse samenleving voor het christendom gewonnen zou worden, zouden de kerken een sterk zendingsprogramma moeten ontwikkelen. Velen beschouwden een dergelijk programma als „het middel waarmee het Westen, de natie en uiteindelijk de wereld verlost zouden kunnen worden van de rampzalige gevolgen van immoraliteit, scepsis en materialisme”. [27](#) De meest directe zorg was de bekering van de V.S., wat een enorme opgave was. De missionaire inspanningen waren geconcentreerd op drie gebieden: een was het winnen van de gedeeltelijk geseclariseerden onder de afstammelingen van immigranten die in de koloniale periode naar het land waren gekomen, een andere inspanning betrof personen van andere religies - de Indianen en negers, en de derde poging was gericht op de 19e-eeuwse immigranten. [28](#) Er werden verschillende zendingsgenootschappen opgericht, waarvan de belangrijkste de in 1826 opgerichte American Home Missionary Society was, gevormd door personen uit verschillende kerken. De meeste denominaties realiseerden zich echter dat de onderscheidende leerstellingen van hun geloof niet konden worden gehandhaafd in de nieuwe regio's onder dit soort niet-kerkelijke controle. De sterke competitiegeest tussen denominale en niet-denominale organisaties had tot gevolg dat de zuiver denominale missieraad standaard werd. [29](#) De drijfveren die de opkomst van de beweging van de huissionarissen vormden, waren ook een krachtige factor in de ontwikkeling van buitenlandse missies. Opzweepende rapporten van Engelse missionarissen en verhalen over het exotische leven in de Oriënt door New England-zeelieden en toeristen droegen bij aan de toenemende belangstelling voor missies. In 1810 werd de American Board of Commissioners for Foreign Missions gevormd. [30](#)

2. Tijdperk van goed gevoel

P9

In de nationale politiek begon het 'tijdperk van goed gevoel' of de 'vroege nationale periode' met de inauguratie van George Washington als president in 1789 en eindigde toen Andrew Jackson, een held van de massa, president werd in 1829. Voor het Amerikaanse christendom was het ook een 'tijdperk van goed gevoel'. Hoewel er aspecten van angst en onzekerheid konden worden waargenomen, [31](#) was de optimistische postmillenniale kijk op de toekomst van de samenleving populair, en de visie van Amerika als een verlossend instrument versterkte het activisme van het evangelische protestantisme. Veel kerken leken vastbesloten te zijn om van de Republiek een christelijke natie te houden, ook al was er een scheiding tussen kerk en staat. Het vooruitzicht van een duizendjarige volmaaktheid die tot stand zou komen door de kerstening van de samenleving door vrijwillige menselijke inspanningen, versterkte en aanhoudende evangelische opwekkingen. [32](#) Lyman Beecher betoogde dat als we alleen maar bidden en wachten op de Heer, Hij niet zal komen. [33](#) Van een vergelijkbare aard was de mening van directeur Eliphalet Nott van Union College: het millennium stond voor de deur en zou worden 'geïntroduceerd DOOR MENSELIJKE INSPANNING'. [34](#) Wat het begin van het millennium betreft, meende Timothy Dwight, president van Yale College, de "dageraad" in 1812 te kunnen waarnemen. [35](#) De strategie van veel protestanten met betrekking tot de kerstening van de samenleving was om de kracht van hun kerken te vergroten en de invloed van de Republiek door middel van hervorming en welwillende genootschappen. Dit waren vrijwillige verenigingen, waarvan het lidmaatschap vaak op interconfessionele basis was, en die door verschillende kerken werden gebruikt als een "nuttige brug over de kloof tussen kerk en beschaving", die was verbreed door religieuze vrijheid en pluralisme. Afgezien van de associatie van millennialistische opvattingen met de triomf van de christelijke beschaving, waren een aantal andere krachten verantwoordelijk voor de hervormings- en welwillendheidsbewegingen. Een daarvan was het succes van de Britse evangelische en hervormingsgezinde genootschappen die soortgelijke ontwikkelingen in Amerika inspireerden. Toen, als gevolg van de Verlichting, was er een humanitaire zorg die al een gunstige sfeer had gecreëerd voor welwillendheidsactiviteiten. Er werd serieuze belangstelling gewekt voor de zaak van vrede en matigheid. Bovendien bevorderden de veranderingen in de theologie de nadruk op de vrijheid van de mens, terwijl de totale vorverdenheid van de mens werd geminimaliseerd en de menselijke inspanning voor zelfverbetering werd benadrukt. Men was van mening dat de verbetering van de samenleving sterk afhing van wat de mens zelf zou bereiken. Toen was er een algemene sfeer van optimisme. Er was een nieuwe natie geboren, die zich wijdde aan de zaak van vrijheid en gelijkheid voor iedereen, en men dacht dat deze hoge idealen verwezenlijkt konden worden. Ten slotte was er het aspect van revivalisme dat, samen met de andere

P10

factoren, de hervormings- en welwillendheidsbeweging haar kracht en doel gaf. [37](#) Deze golf van opwekking begon met de Tweede Grote Opwekking of Grote Opwekking en nam in intensiteit toe na 1826 toen Charles G. Finney zijn prediking was begonnen en grote opwekkingen door het land raasden. In 1830 nam hij afstand van een exclusieve nadruk op persoonlijke bekering en ontwikkelde hij een nauwe relatie tussen opwekking en welwillende actie, een benadering die hem meer acceptabel maakte in het oostelijke deel van het land. Het opnieuw vormgeven van de samenleving in het licht van de vestiging van het koninkrijk van God werd even belangrijk geacht als het bekeren van mensen en het bouwen van kerken. Deze unie van opwekking en hervorming droeg in hoge mate bij aan de groei van de welwillendheidsbeweging. Naarmate de eeuw vorderde, groeide de belangstelling van het protestantisme voor matigheid, vrede, hervorming van de gevangenissen, armenzorg, goede zondagsviering, onderwijs, afschaffing van de slavernij en vele andere morele en sociale problemen, totdat sociale hervorming de boeiende passie werd van veel christenen die revivalisme omarmden. [38](#)

In de context van deze opleving en millenniumverwachtingen werd de toename van het alcoholgebruik [39](#) door veel christenen gezien als een bedreiging voor de bevordering van de kerstening van de samenleving. Zo werd een matigheidsbeweging gelanceerd die resulteerde in de oprichting van de American Temperance Society (1826). In 1836 werd de American Temperance

Union opgericht op een platform van totale onthouding. Grote groepen mensen waren voorstander van verbod en bekeringsmethoden werden gebruikt om onmatigheid te bestrijden. De meeste grote denominaties onderschreven de gematigdheidsbeweging waarvan de invloed later tot uiting kwam in de staatsverbodswetgeving. [40](#) Een ander gebied voor hervorming was de afname van de strikte naleving van de zondag, vooral aan de grens. In 1828 werd de Algemene Unie ter bevordering van de naleving van de christelijke sabbat georganiseerd. Later, als resultaat van de heropleving van de zondagshervorming van 1843, werd de American and Foreign Sabbath Union opgericht. [41](#) Andere problemen die de evangelische hervorming hoopte te corrigeren, waren verschillende praktijken die niet bevorderlijk waren voor de christelijke moraal, zoals duelleren, theater maken, kaartspelen, dansen en prostitutie. In 1834 werden de American Female Moral Reform Society en de Young Men's Moral Reform Society opgericht. [42](#) Bovendien werden in 1815 door verschillende staten vredesgenootschappen georganiseerd,

P11

waarbij de American Peace Society in 1828 werd georganiseerd. Onderwijs was een ander belangrijk aandachtspunt van de welwillendheidsbeweging en in 1815 werd de American Education Society opgericht. Algemeen was men van mening dat een toename van het aantal en de kwaliteit van onderwijsinstellingen zou bijdragen aan de kerstening van de wereld. Protestanten droegen aanzienlijk bij aan de ontwikkeling van openbare schoolsystemen voor basis- en basisonderwijs, maar men was van mening dat het hoger onderwijs onder particuliere confessionele sponsoring moest blijven. De liefdadigheidsverenigingen ondersteunden ook humanitaire bewegingen bij het helpen van gehandicapten en hulpelozen, met aandacht voor onderwijs aan doven en blinden en de zorg voor krankzinnigen. De afschaffing van de slavernij werd ook verdedigd, met de oprichting van de American Anti-Slavery Society in 1833. Met de eerder genoemde golf van missionair enthousiasme die het land overspoelde, werd in 1816 de American Bible Society opgericht, in 1825 de American Tract Society en in 1824 de Amerikaanse zondagsschoolunie. [43](#) Deze periode was ook getuige van de opkomst van een aantal utopische gemeenschapsbewegingen met leden die zich inzetten voor de vestiging van een ideale orde langs religieuze lijnen. Bijna al deze hielden vast aan een letterlijke interpretatie van de Bijbel en waren piëtistisch in hun nadruk. Meestal hielden ze echter vast aan het collectieve eigendom van eigendom en brachten ze verschillende principes in de praktijk die door de hervormingsbewegingen werden bepleit. Hoewel hun aantal en invloed niet groot waren, vertegenwoordigden ze over het algemeen de zorg voor morele ijver en hervorming in het Amerikaanse religieuze leven. Enkele van de beter bekende waren de Shakers (officieel bekend als de Millennial Church of de United Society of Believers), de Rappites, de Amana Society of Community of True Inspiration, de Hopedale Community, de Brook Farm Community en de Oneida Community. [44](#)

3. Tijdperk van controverse

Tijdens de jaren 1830 maakte het 'tijdperk van goed gevoel' geleidelijk plaats voor een 'tijdperk van controverse' [45](#) met snel toenemende bedreigingen voor de populaire postmillennialistische opvattingen en het succes van de welwillendheidsbeweging. Ten eerste was er de ontwikkeling van 'sectionalisme'. Het voortbestaan en de identiteit van de Republiek werden in twijfel getrokken door sectionele vijandigheden tussen de verschillende staten. Oplopende spanningen over slavernij, de rechten van staten en het anti-rooms-katholieke nativisme verdeelden velen in het land. Terwijl

P12

millenniumdromen de noordelijke abolitionisten stimuleerden, zagen de zuiderlingen het behoud van de slavernij en de beperking van de macht van de overheid als hun belangrijkste interesse. Hoewel de opwekkingen doorgingen, overschaduwde anti-slavernij andere hervormingen en verdeelde de kerken. [46](#) Ten tweede koelde de glorieuze millenniumdroom af door de verwoestende effecten van de financiële depressie van 1837, [47](#) die de effectiviteit van de welwillende genootschappen belemmerde. De geest van de beweging was niet langer die van vertrouwen en het werd duidelijk dat de eerdere heldere verwachtingen niet zo gemakkelijk vervuld

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

zouden worden. [48](#) Bovendien had het revivalisme het individualisme van het volk vergroot. Veel leek af te hangen van de persoonlijke beslissing van het individu. Non-conformiteit was zowel acceptabel als wenselijk, en de zoektocht naar de waarheid werd het allerbelangrijkste. De hele revivalistische impuls had dus de neiging om een vruchtbare sfeer te scheppen waaruit niet alleen extremistische en perfectionistische ideeën konden ontstaan, maar ook nieuwe kerken en religieuze bewegingen. [49](#) Tijdens de jaren 1830 verscheen in veel van de genootschappen een extremistische, 'ultraïstische' partij, [50](#) voortkomend uit de intensiteit van het opwekkingswerk dat verband hield met de hervormingsbeweging. De opwekkingsactivisten hadden beweerd dat hun werk werd gedaan onder leiding van de Heilige Geest en hun zekerheid werd versterkt door hun verwachting van een naderend millennium. Hierdoor leden veel samenlevingen aan innerlijke onenigheid tussen absolutisten en gematigden die de kerken verdeelden. Over het algemeen was de opkomst van perfectionisme een van de duidelijkste uitingen van ultraïsme. Waar de opwekking haar hoogtepunt had bereikt, was er een ontwikkeling van het geloof in de mogelijkheid dat christenen volmaakte, geheiligde levens konden leiden. Sommige vormen van perfectionisme waren radicaal; anderen gingen in de richting van antinomianisme. [51](#) Vooral de grens was een plek waar onvrede kon heersen, extremisme kon ontstaan en utopische genootschappen konden experimenteren. De landelijke gebieden van New England,

p13

Pennsylvania en het Midden-Westen herbergden veel dissidente groepen. Een van de meest gunstige plaatsen voor de opkomst van nieuwe religieuze bewegingen was in het midden en westen van de staat New York. Dit gebied werd "het verbrande district" genoemd omdat het zo vaak was overspoeld door het vuur van de opwekking. Deze regio was binnen twee decennia getuige van de opkomst van het mormonisme, adventisme en spiritisme. [52](#)

Ten slotte werd er in het begin van de 19e eeuw onder evangelische christenen een toenemende nadruk op de studie van bijbelpassages die zinspeelden op de wederkomst - de parousia. Ten eerste vond de nadruk op eschatologie, die werd gestimuleerd door de gebeurtenissen van de Franse Revolutie, [53](#) plaats in Europa; later ontstond het in Amerika. [54](#) Velen die aan deze studies deelnamen, raakten ervan overtuigd dat de wederkomst van Christus en de Dag des Oordeels ophanden waren en het millennium zouden inluiden - een visie die wordt aangeduid als premillennialisme. Bijgevolg waren deze personen fel gekant tegen de huidige postmillennialistische opvattingen. [55](#) De belangrijkste exponent van het premillennialisme in Amerika in deze periode was William Miller (1782-1849). Hij werd geboren in Pittsfield, Massachusetts, net na de Revolutionaire Oorlog waarin zijn vader kapitein was. Als oudste in een gezin van zestien kinderen, groeide hij op in een religieuze sfeer in Low Hampton, in het noordoosten van de staat New York. Tijdens zijn jeugd bevredigde hij zijn honger naar kennis grotendeels door zelfstudie. Hij werd beschouwd als buitengewoon goed belezen, autodidact en opvallend methodisch in al zijn manieren. Na het huwelijk woonde hij een paar jaar in Poultney, Vermont, waar hij soms diende als plaatsvervangend sheriff en vrederechter. Door zijn vriendschap met verschillende vooraanstaande burgers die deïst waren, gaf Miller zijn religieuze overtuigingen op en werd een deïst. In de oorlog tussen de VS en Groot-Brittannië (1812-14) diende hij als luitenant en kapitein, wat hem leek te hebben gedesillusioneerd over zijn deïstische principes toen hij de zondige aard van de mens begon te beseffen. Toen hij het leger verliet en als boer begon te werken, besteedde hij meer tijd aan existentiële vragen over de hachelijke situatie van de mens. Tijdens deze zoektocht naar een diepere betekenis van het leven bezocht hij regelmatig de Baptistenkerk, hoewel hij geen lid was. In 1816, terwijl hij in het openbaar een preek over Jesaja 53 las, ervoer Miller een bekering en werd hij lid van deze kerk. Uitgedaagd door zijn deïstische vrienden, begon hij een intensieve studie van de Bijbel, zodat hij

P14

zijn beslissing om het christelijk geloof te aanvaarden zou kunnen rechtvaardigen. [56](#) Op basis van een twee jaar durend onderzoek concludeerde hij dat, volgens de Schrift, de Wederkomst vóór het millennium was in plaats van na het millennium [57](#) en binnen zijn leven, wat aangeeft dat er geen wereldbekering kon zijn vóór Christus' wederkomst aan het begin van het millennium. [58](#) Miller

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

zette de studie van de Bijbel voort totdat hij, op uitnodiging, voor het eerst in het openbaar verscheen in 1831, toen er al enige opwindning was in de verschillende protestantse kerken over de op handen zijnde wederkomst. [59](#) Vanaf die tijd tot 1844 doceerde hij waar hij maar kon. In 1831 maakte Miller een serie van acht artikelen voor een Baptistenweekblad, de Vermont Telegraph, die in 1832-1833 werd gepubliceerd. [60](#) In 1833 werden deze artikelen opgenomen in een pamflet getiteld Bewijzen uit de Schrift en geschiedenis van de wederkomst van Christus omstreeks het jaar 1843 na Christus en van zijn persoonlijke regering van 1000 jaar. In hetzelfde jaar kreeg hij van de baptisten een vergunning om te prediken. Vanaf 1834 wijdde hij al zijn tijd aan de verkondiging van de wederkomst. In 1836 werden zijn lezingen gepubliceerd in een boek dat meermaals werd herdrukt en uitgebreid, [61](#) en kreeg het landelijke publiciteit. In veel kerken kreeg Miller talloze volgelingen die bekend werden als de 'Millerieten'. Deze interconfessionele beweging [62](#) nam toe tot

p15

een kruistocht die in de jaren 1843 en 1844 een climax bereikte. In Noord-Amerika accepteerden ongeveer 200 predikanten Millers opvattingen en werden "adventsgemeenten" opgericht met een totaal aantal van ongeveer 50.000 gelovigen. [63](#) Enkele van de meest invloedrijke persoonlijkheden in deze beweging waren Jozua V. Himes, [64](#) een predikant van de Massachusetts Christian Conference, Josiah Litch, [65](#) een predikant en lid van de New England Methodist Episcopalian Conference, Dr. Henry Dana Ward, [66](#) een prominente episcopale geestelijke, Charles Fitch, [67](#) een predikant van de Congregational Church en de Presbyterian Church, Apollos Hale, [68](#) een methodistische predikant, en Sylvester Bliss, [69](#) een congregationalist. Voor sommigen moet Millers voorspelling een onmiddellijke utopie hebben geïmpliceerd, vooral na de financiële depressie die in het hele land heerste; voor anderen, die gedesillusioneerden waren door de bewegingen van de jaren 1830, boden de premillennial ideeën van Miller

p16

een uitweg uit het religieuze ultraïsme dat er niet in was geslaagd de beschaving te verlossen. [70](#) Weer anderen zagen in zijn voorspelling een hoogtepunt van hun verlangens naar de "gezegende hoop" en bevrijding van een boze wereld. Bij het samenvatten van de religieuze situatie aan het begin van de 19e eeuw in de VS zou men kunnen zeggen dat het een klimaat bood dat bevorderlijk was voor de ontwikkeling van nieuwe religieuze bewegingen. Er was een relatieve zwakte van de grote kerken, een religieuze pluraliteit en de grondwettelijk gegarandeerde vrijheid van godsdienst die individuele religieuze expressie stimuleerde, onafhankelijk van de grotere kerken. De democratisering van de Amerikaanse cultuur, de Tweede Grote opwekking en het verdere opwekkingsdenken droegen ook bij aan het toenemende religieuze individualisme. Nieuwe bewegingen ontwikkelden zich vanuit de grotere protestantse lichamen. Met het verstrijken van het tijdperk van welwillendheid begonnen schisma en controversen te heersen. De financiële depressie van 1837, de desillusie over de millennial-dromen en een snel groeiend rooms-katholicisme creëerden gevoelens van onzekerheid en ontevredenheid. Het was in zo'n omgeving dat adventisten zich met succes ontwikkelden als een van de verschillende nieuwe religieuze bewegingen.

B. De Milleritische apocalyptisch-eschatologische motieven voor missie

Deze sectie bespreekt Millers hermeneutische principes zonder welke het onmogelijk is om de bijbelse motieven te begrijpen die ten grondslag liggen aan de stuwkracht van de missie van de Milleritische beweging. In de uiteenzetting van de motieven voor de missie zullen verwijzingen naar deze principes worden gemaakt. Deze studie is beperkt gebleven tot apocalyptisch-eschatologische motieven omdat deze overweldigend dominant waren in de Milleritische literatuur. Het concept van "de tijd van het einde" bood millerieten een algemene motivatie op basis van de theologische betekenis van bepaalde historische incidenten, terwijl concepten zoals de tijd van de tweede advent, de middernachtkreet en de boodschap van het oordeelsuur hun specifieke

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

missiemotivatie kenmerkten. Verschillende van deze concepten waren ook gangbaar in de kring van het evangelische christendom. Het was echter vooral de visie van een dreigende premillenniale wederkomst geassocieerd met een bepaalde tijdsinstelling die de volgende apocalyptische opvattingen een integraal onderdeel maakte van de stuwkracht van de Milleritische missie.

1. Hermeneutische principes

De twee belangrijkste gepubliceerde bronnen die Millers hermeneutische principes opsommen, zijn de inleiding van zijn lezingen en een brief die hij schreef over principes van bijbelse interpretatie. In de inleiding van zijn lezingen

P17

werden vooral de principes besproken van het interpreteren van apocalyptisch-eschatologie, die hij beschouwde als voorspellende profetie. In 1840 werd echter een van Millers brieven gepubliceerd waarin hij zijn regels van hermeneutiek samenvatte. [71](#) Deze regels werden bekend als 'Miller's Rules of Bible Interpretation'. [72](#) Het grootste deel van de volgende discussie is gebaseerd op deze regels zoals ze zijn gepubliceerd door Apollos Hale (zie bijlage 1). [73](#)

Over het algemeen maakten Millers hermeneutische principes deel uit van de protestantse hermeneutische traditie die terug te voeren is op de primitieve kerk. [74](#) Zijn hermeneutiek was gebaseerd op de vooronderstellingen van het sola scriptura-principe en de eenheid en zelfauthenticatie van de Schrift. [75](#) De eerste vier hermeneutische regels hadden betrekking op algemene interpretatieregels. Miller gaf aan dat de christelijke canon de context bood voor interpretatie en dat de Schrift kan worden begrepen [76](#) (Regel I). Hij bepleitte de hermeneutische regel dat de Schrift zijn eigen uitlegger is, [77](#) en baseerde deze op het concept van de Bijbel als ultieme norm (Regel III). [78](#) Het principe van de analogie van de Schrift en de toepassing ervan op een bepaald onderwerp gebruikte hij vaak als een middel om de Schrift te begrijpen (Regel IV). [79](#) Wat de toepassing ervan betreft, benadrukte hij dat rekening moest worden gehouden met het belang van "elk woord" (regels II, IV). Niet alleen een woord, maar ook een zin had zijn belang: "Laat

P18

elk woord zijn eigen schriftuurlijke betekenis hebben, elke zin zijn juiste betekenis, en geen tegenstrijdigheid hebben, en uw theorie zal en moet noodzakelijkerwijs correct zijn." [80](#) Hij suggereerde ook dat wanneer alle schriftgedeelten met betrekking tot een bepaald onderwerp werden samengebracht, elk woord en elke zin "zijn juiste houding en kracht in het grote geheel" moest hebben. [81](#)

De overige regels hielden zich voornamelijk bezig met principes van interpretatie van apocalyptisch-eschatologie. Dit omvatte volgens Miller visioenen, symbolen en gelijkenissen en had profetische betekenis. Hij verwees naar bestaande profetische parallellen die elkaar aanvulden en integratie vereisten om hun volledige begrip te bereiken. [82](#) (Regel V). Deze regel leidde tot de belangrijke vraag: Hebben de woorden van de Schrift een letterlijke of niet-letterlijke betekenis? Millers hermeneutiek gaf de voorkeur aan een letterlijke interpretatie van een woord, zolang het contextueel 'logisch' was. Maar als de letterlijke betekenis ervan in strijd was met "de eenvoudige wetten van de natuur", moest het woord in figuurlijke zin worden geïnterpreteerd (regel VII). [83](#)

Miller besteedde speciale aandacht aan het interpreteren van symbolen. Volgens hem hadden symbolen altijd een 'figuurlijke betekenis', wat uitlegt dat symbolen, wanneer ze in profetieën worden gebruikt, bijvoorbeeld de volgende betekenis kunnen hebben: bergen, wat regeringen betekent; beesten, koninkrijken; wateren, mensen; lamp, Woord van God; dag, jaar [84](#) (regel VIII). Hij erkende echter dat symbolen ook een "metaforische betekenis" hadden die "een eigenaardige kwaliteit betekende van het hetgeen waarover werd geprofeteerd - door het meest prominente kenmerk of de kwaliteit van de gebruikte figuur, als beesten; als een leeuw, macht en heerschappij; als een luipaard, snelheid; als een beer vraatzuchtig is; [als] een os, onderdanig." [85](#) Hij merkte daarom op dat "bijna alle figuren die in profetieën worden gebruikt, hun letterlijke en metaforische

'Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie' P.G. Damsteegt Versie 2.1

betekenis hebben; zoals beesten letterlijk een koninkrijk aanduiden; zowel metaforisch goed en slecht, al naar gelang het geval, om door het onderwerp in verband te worden begrepen." [86](#) De betekenis van symbolen kan worden verkregen door het gebruik van het principe van analogie van de Schrift en het idee van "gezond verstand" binnen de context van de canon (regel IX). [87](#) Hij erkende het belang van de

P19

directe context door aan te geven dat vanwege verschillende contextuele situaties een bepaald symbool verschillende betekenis kan hebben. [88](#) in het bijzonder werd verwezen naar de verschillende symbolische betekenissen van het woord "dag" (regel XI). Vaak Miller en de meeste van zijn tijdgenoten [89](#) maakte gebruik van het zogenaamde "jaar=dag"-principe dat al vele eeuwen door tolken werd gehanteerd [90](#) als sleutel om het tijdselement in symbolische profetie te bepalen. Dit principe gaf aan dat een profetische dag symbolisch stond voor een letterlijk zonnejaar, een profetische maand voor 30 letterlijke jaren en een profetisch jaar voor 360 letterlijke jaren. Op basis van het analogie-van-de-Schrift-principe werd het Bijbelse bewijs voor deze benadering gevonden in Numeri 14:34, Ezechiël 4:6 en de vervulling van de 70 weken van Daniël 9. [91](#) Gelijkenissen, zei Miller, moeten worden geïnterpreteerd als symbolen door de toepassing van het analogie-van-de-Schrift-principe op een bepaald onderwerp binnen de context van de canon (Regel XI). [92](#)

Bij het bepalen van de vervulling van profetieën gebruikte hij het hermeneutische principe dat symbolen niet op een figuurlijke manier vervuld mochten worden, maar stonden voor een historische realiteit. De symbolen in de boeken Daniël en Openbaring werden bijvoorbeeld gezien om de geschiedenis van Gods volk weer te geven vanaf het moment van hun oprichting tot het einde van de wereld. Miller kan dus worden geclassificeerd met de "historici" - een term die door sommige geleerden wordt gebruikt om deze hermeneutiek aan te duiden. [93](#) Miller's procedure bij het ontdekken van de voorspelde gebeurtenis was eerst om de betekenis van het symbool te bepalen, vervolgens om een historische gebeurtenis te lokaliseren die letterlijk "elk woord" van de passage zou vervullen (Regel XII). [94](#) Deze benadering van symbolische profetie, die zal worden aangeduid met de term 'historisering', is niet afkomstig van Miller, maar had diepe wortels in de christelijke traditie. [95](#) In profetische interpretatie gebruikte Miller ook het principe van typologie,

P20

waarbij hij het gebruikte om de vollediger betekenis van een tekst naar voren te brengen. Hij rationaliseerde een dergelijke methodologie door de volgende redenering:

“Profetie is soms typisch, dat wil zeggen, gedeeltelijk vervuld in één gebeurtenis, maar volledig in de latere. (noot vertaler: opnieuw profeteren opb 10:11) Dat was de profetie over Isaak, gedeeltelijk vervuld in hem, maar geheel in Christus; evenzo worden de profetieën over de Joodse ballingschap in Babylon en hun terugkeer slechts gedeeltelijk verwezenlijkt in de geschiedenis van die gebeurtenissen; de beschrijving van deze dingen in de profeten, zijn zo mooi en prachtig, dat als het alleen van toepassing zou zijn op de terugkeer van de Joden, de uiteenzetting zwak, inefficiënt en onvruchtbaar zou zijn. Daarom geloof ik nederig dat de exacte vervulling alleen kan worden gezocht in de ballingschap van de kerk, de vernietiging van het mystieke Babylon en de uiteindelijke verheerlijking van de heiligen in het nieuwe Jeruzalem.” [96](#)

In dit verband wees hij op de intieme relatie tussen het Oude en Het Nieuwe Testament, met name verwijzend naar een continuïteit van symboliek tussen deze twee. [97](#)

Millers laatste en belangrijkste hermeneutische regel was dat de uitlegger van de Schrift een geloof moet hebben dat "geen enkel deel van Gods woord" in twijfel trekt of eraan zou twijfelen (Regel XIII). [98](#) Het was zijn overtuiging dat de Bijbelse motieven voor zijn zendingsinspanningen stevig berustten op deze interpretatieprincipes. Men zal zien dat de volgende motieven, die het resultaat waren van deze hermeneutiek, inderdaad de basispijlers van de advents- of milleritische beweging omlijstten.

2. De 'tijd van het einde'.

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

“En gij, Daniël, sluit deze woorden toe en verzegel dit boek tot de tijd van het einde; velen zullen het naspeuren en de wetenschap zal vermenigvuldigd worden”. [Daniël 12:4](#).

De uitdrukking "de tijd van het einde" is ontleend aan [Daniël 12:4, 9](#) en kenmerkte alle missionaire motieven van de Millerieten. Het werd veelvuldig gebruikt in de polemieken tegen postmillennialisten. Bij het beschrijven van het tijdperk waarin hij leefde, schreef Miller in 1831 dat ze "bijna op de drempel van de eeuwigheid stonden wanneer de evangeliebedeling zich sluit"; dit was 'de laatste fase van de strijder der kerk'. [99](#)

Het Milleritische concept van "de tijd van het einde" werd bepaald door het gebruik van een historische hermeneutiek die een aantal zich voordoende historische gebeurtenissen in de 18e en 19e eeuw interpreteerde als vervulling van Bijbelse profetieën.

P21

Voor sommige Millerieten betekende dit concept een moment van tijd, anderen vonden het een periode van tijd. Miller zelf zei dat de "tijd van het einde" het einde betekende van de macht van de paus "om de Kerk te betreden door zijn burgerlijk gezag, of te regeren over de koningen van de aarde, en om land te vervreemden voor winst." [100](#) De pauselijke macht kwam tot een einde tijdens de Franse Revolutie toen "in het begin van het jaar 1798, op de vijftiende februari, een Franse generaal, Berthier, Rome binnenkwam met een Frans leger zonder weerstand, de paus afzette, de pauselijke regering afschafte en de republiek Italië oprichtte." [101](#) Andere Millerieten, hoewel ze zich hielden aan de belangrijkste gebeurtenis van 1798, breidden dit concept uit. Enkele jaren later schreef Josiah Litch dat de tijd van het einde was begonnen ten tijde van de ontzegeling van het boek Daniël in 1798. [102](#) Hiermee bedoelde hij dat in dat jaar de betekenis van het tijdselement van "een tijd en tijden en een gedeelte eens tijds" ([Daniël 7:25](#)) duidelijk werd. Litch verklaarde dat de tijd van het einde "geen enkel tijdstip was, maar een periode, die zich uitstrekte van 1798 tot het einde zelf." [103](#)

Het volgende deel behandelt de Milleritische theologische interpretatie van historische gebeurtenissen zoals de ballingschap van de paus, kosmische verschijnselen en de neergang van het Ottomaanse rijk die fundamenteel waren voor hun begrip van de tijd van het einde.

a. Het einde van de 1260 dagen.

De benadering van de verschillende apocalyptische passages in Daniël en Openbaring was gebaseerd op het idee van een lange traditie van historicistische uitleggers. [104](#) dat deze passages een symbolisch profetisch tijdsgebonden parallellisme vertegenwoordigden, [105](#) die ongeveer dezelfde periode in de geschiedenis beslaan. Elke profetie legde deze periode uit in verschillende symbolische beelden en was complementair aan de andere. Zo werd het beeld van [Daniël 2](#) gezien als een symbolisch beeld van heilshistorische gebeurtenissen over de tijd van de zesde eeuw voor Christus tot de Tweede Advent; [Daniël 7, 8, 11, 12](#) werden verondersteld hetzelfde historische gebied te bestrijken, en samen leken ze elkaar aan te vullen en te bevestigen. Een soortgelijk symbolisch profetisch parallellisme werd gevonden in Openbaring, dat in symbolen de geschiedenis van de christelijke kerk beschrijft tot het herstel van alle dingen. In de tijd van de Millerieten hadden veel andere evangelische christenen enigszins vergelijkbare opvattingen over profetie. [106](#)

William Miller merkte bij het toepassen van zijn hermeneutiek in de verschillende

P22

apocalyptische passages een terugkerend thema op van controversen tussen het volk van God en hun vijanden. In zijn analyse van de vervolgende machten van Gods volk door de eeuwen heen ontwikkelde hij het concept van de twee gruwelen, gedefinieerd als heidendom (de eerste gruwel) die de vervolgende kracht buiten de kerk symboliseert, en het pausdom (de tweede gruwel) die de vervolgende macht binnen de kerk vertegenwoordigt. [107](#) Het was het patroon van de twee gruwelen dat de meeste van zijn volgende profetische interpretaties kenmerkte.

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

Het beeld van [Daniël 2](#) Miller geïnterpreteerd als een "profetie van de vier koninkrijken die in de wereld zouden ontstaan, vanaf diezelfde tijd, tot het einde van alle aardse koninkrijken." [108](#) Het gouden hoofd van het beeld was een symbool van het "Chaldeeuwse koninkrijk onder Nebukadnezar", de borst en armen duiden op het "Meden en Perzische koninkrijk dat begon [met] Cyrus na de vernietiging van het Babylonische koninkrijk", de buik en dijen vertegenwoordigden de "Griekse monarchie", de benen en voeten van het beeld wezen op het Romeinse rijk, en het koninkrijk van Christus werd aangeduid door de steen die het beeld vernietigde en de hele aarde vulde. [109](#) In een latere publicatie weerspiegelde zijn interpretatie van het 'Romeinse Koninkrijk', ijzer-kleifase, het patroon van twee gruwelen. Zo kon hij verwijzen naar het mengsel van ijzer en klei

P23

in de voeten en tenen van het beeld als "heidens" en "pauselijk" Rome "beide ‘vermengd met het zaad van de mens’, [[2:43](#)] dat kerk en staat, kerkelijk en burgerlijk, in de regering verenigt”. [110](#) Miller interpreteerde de "vier grote beesten" van [Daniël 7](#) op dezelfde manier. De leeuw stond voor Babylon, de beer voor het Medo-Perzische koninkrijk, de luipaard voor het Griekse koninkrijk onder Alexander, en het vierde beest vertegenwoordigde het Romeinse rijk. In de interpretatie van het vierde beest kwam het twee-gruwelpatroon opnieuw tot uiting. De tien hoorns van dit beest, die werden vergeleken met de tien tenen van het beeld, verwezen naar "de tien koninkrijken, waarin het Westerse of Romeinse Rijk rond 476 na Christus werd verdeeld door de Goten, Hunnen en Vandalen. [111](#) De tien koninkrijken die hij beschouwde als "Engeland, Frankrijk, Spanje, Portugal, Duitsland, Oostenrijk, Pruisen, Ravenna, Lombardije en Rome." [112](#) Josiah Litch was echter van mening dat de tien hoorns de Hunnen, Ostrogoten, Visigoten, Franken, Vandalen, Suevi en Alanen, de Bourgondiërs, de Heruli en "Rugii of Thuringi", de Saksen en Angelen en de Longobarden betekenden. [113](#) De kleine hoorn werd door Miller, net als door veel andere evangelische protestanten, [114](#) geïnterpreteerd als de pauselijke macht die onder deze tien koninkrijken ontstond. Litch wees de drie hoorns die werden opgeplukt aan als de Heruli, Ostrogoten en Vandalen. [115](#) Volgens Miller vertegenwoordigden ze Ravenna, Lombardije en Rome en werden ze door het gezag van de paus de "staten van de Kerk" genoemd. [116](#) De heerschappij van pauselijk

p24

Rome, die bij Christus' wederkomst vernietigd zou worden, werd in [7:25](#) gegeven als "een tijd en tijden en een gedeelte eens tijds". Millers toepassing van het jaar=dagprincipe op deze uitdrukking resulteerde in de volgende berekening: "tijd" werd beschouwd als één profetisch jaar, of 360 profetische dagen; "tijden" als 2 profetische jaren, of 720 profetische dagen; "gedeelte eens tijds" als een half profetisch jaar, of 180 profetische dagen. De som bedroeg 1260 profetische dagen of 1260 letterlijke jaren. [117](#) De periode van 1260 jaar begon in 538 toen hij dacht dat Justinianus, de keizer van het oosterse rijk, de bisschop van Rome tot universele bisschop maakte. [118](#) Volgens Litch, In 538 werd het beleg van Rome door de Ostrogoten opgeheven en omvergeworpen door generaal Belisarius van Justinianus, wat resulteerde in het herstel van de stad Rome aan de keizer en bijdroeg aan de opkomst van het pauselijk gezag. [119](#) Het einde van de 1260-jarige heerschappij van de kleine hoorn Miller berekend als 1798 toen tijdens de Franse Revolutie "de paus zijn macht verloor om de Kerk onder de voeten te treden en over de koningen van de aarde te regeren." [120](#) Een ander profetisch parallelisme, gerelateerd aan de periode van 1260 dagen en geïnterpreteerd in de context van de tweede gruwel, werd gevonden in [Openbaring 11:2, 3; 12:6, 14; 13:5](#). In 11:2, 3 werd gesteld dat "de voorhof die zonder de tempel is ... is aan de heidenen gegeven, en de heilige stad zullen zij tweeënveertig maanden onder de voeten treden. En Ik zal macht geven aan mijn twee getuigen, en zij zullen duizend tweehonderd drie dagen profeteren, gekleed in zakken." De twee getuigen waarvan Miller geloofde dat ze de Schriften waren met zijn twee verbonden of testamenten. [121](#) Het hof werd gezien als de christelijke kerk, die tweeënveertig maanden of 1260 profetische dagen vertreden werd, wat volgens het jaardagprincipe 1260 werkelijke jaren betekende. In deze periode profeteerde de Schrift bekleed met zakken. Nogmaals, Miller paste het toe op de periode 538 tot 1798, waarin de christelijke kerk werd vervolgd door de

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

rooms-katholieke kerk en de lezing van de Schrift door leken werd onderdrukt. [122](#) De volgende profetische parallel over dezelfde periode werd gezien in 12:6: "de vrouw vluchtte de woestijn in, waar zij een plaats van God heeft voorbereid, opdat zij haar daar 1260 dagen te eten zouden geven." Miller identificeerde

P25

de vrouw als de kerk, verzorgd door God gedurende de 1260 dagen. De aangewezen periode was opnieuw van 538 tot 1798 "gedurende welke tijd de ware kerk, of degenen die in Jezus Christus geloofden en niet zouden buigen en het pausdom zouden aanbidden, geen burgerrechten kregen, onder een van de regeringen die het Romeinse koninkrijk vormden." [123](#) De laatste parallel passage werd geplaatst in de context van een beest dat uit de zee tevoorschijn kwam (13:1). In zijn vroege periode betekende deze beeldspraak voor Miller de ontwikkeling van het pausdom. [124](#) De godslasterlijke daden van het beest en de tweeënveertig maanden van zijn macht ([13:5, 6](#)) werden geïnterpreteerd als symbolen van de godslasterlijke beweringen van het pausdom en zijn periode van overheersing tijdens "tweeënveertig profetische maanden, dat is 1260 jaar" van 538 tot 1798. [125](#) Het was dus duidelijk dat het jaar 1798 van bijzondere betekenis was voor degenen die deze methode van apocalyptische interpretatie accepteerden. De recente gebeurtenissen van de Franse Revolutie in relatie tot de Rooms-Katholieke Kerk werden gezien als de vervulling van [Daniël 12:4](#). De tijd van het einde was aangebroken, want de apocalyptische passages waren ontzegd en hun betekenis was duidelijk geworden.

b. Kosmische tekens.

Tijdens de laatste decennia van de 18e eeuw en de eerste decennia van de 19e eeuw deden zich bepaalde verschijnselen voor in de natuur die door verschillende evangelische christenen werden geïnterpreteerd als tekenen van het naderende einde van de wereld. Verschillende Millerieten hadden "de grote verdrukking" van [Mt. 24:21](#) geïdentificeerd als de kerk die lijdt onder de vervolging van het heidense en pauselijke Rome, [126](#) de twee gruwelen. De Reformatie erkenden zij als het instrument om de dagen van deze verdrukking te verkorten ([Mt. 24:27](#)). [127](#) Toen waren hun gedachten gericht op de kosmische tekens van [Mattheüs 24:29](#) die na de verdrukking zouden plaatsvinden. De plotselinge verduistering van de zon en de volle maan in een deel van het oostelijke deel van het Noord-Amerikaanse continent op 19 mei

P26

1780 werd gezien als een vervulling van [Mt. 24:29](#), [Openbaring 6:12](#) en [Joël 2:31](#). In Amerika hadden velen deze gebeurtenis geïnterpreteerd als een teken van de Tweede Advent, latere literatuur die naar de dag verwees als de "Donkere Dag van 19 mei 1780". [128](#) Het volgende teken dat verwacht moest worden, volgens [Mt. 24:29](#) en [Openbaring 6:13](#), was dat van het vallen van de sterren. Toen de meest spectaculaire meteorische regen ooit plaatsvond boven het westelijk halfmond op 15 november 1833, werd dit gezien als de vervulling van deze teksten. [129](#) Dergelijke gebeurtenissen, in combinatie met ten minste één redactioneel commentaar met de aardbeving van Lissabon van 1755, [130](#) werden vaak genoemd in de Milleritische literatuur. In het jaar 1843 verscheen de meest briljante komeet van de eeuw en een toename van hemelverschijnselen werd gemeld in de kranten. [131](#) Deze verschijnselen waren een andere aanwijzing voor gelovigen dat ze in de tijd van het einde leefden. Miller zelf leek echter voorstander te zijn van een niet-letterlijke interpretatie van deze tekens. [132](#)

c. De val van het Turkse of Ottomaanse rijk.

De gebeurtenissen op 11 augustus 1840 waren een belangrijke impuls voor

P27

het missionaire enthousiasme van de Milleritische beweging. De betekenis van deze datum was gebaseerd op de historicistische visie op de zeven bazuinen van [Openbaring 8](#) en [Openbaring 9](#). Volgens Litch symboliseerde het klinken van de zeven trompetten "de hulpmiddelen waarmee het

Romeinse rijk omvergeworpen en ondermijnd moest worden, en uiteindelijk geruïneerd." [133](#) Hij gaf aan dat onder de eerste vier trompetten ([Openbaring 8](#)) het westelijke deel van het Romeinse rijk viel, onder de vijfde en zesde bazuin ([Openbaring 9](#)) "het oostelijke rijk werd verpletterd", en ten slotte onder de zevende bazuin " het grote Babylon ten onder zou gaan om nooit meer op te rijzen." [134](#) Veel van Litch's tijdgenoten pasten de vijfde en zesde bazuin toe op het mohammedanisme, of de islam, en het Ottomaanse rijk dat uit dat religieuze systeem voortkwam. [135](#) In [Openbaring 9:3, 5, 10](#) werd het Turkse rijk gesymboliseerd als sprinkhanen die de opdracht kregen om mensen vijf maanden of 150 profetische dagen te kwellen, wat neerkomt op 150 werkelijke jaren volgens het jaar=dagprincipe. Litch accepteerde het idee dat het Ottomaanse rijk het 'Griekse rijk' zou kwellen. De cruciale vraag was het precieze tijdstip waarop het kwellen begon. Litch's autoriteit voor zijn antwoord was Edward Gibbon's History of the Decline and Fall of the Roman Empire, volgens welke de Ottomaanse Turken voor het eerst het grondgebied van Nicomedia binnengingen en de Grieken aanvielen op 27 juli 1299. Hieruit leidde Litch af dat de 150 jaar zouden eindigen in 1449, wanneer de vijfde bazuin zou eindigen en de zesde zou beginnen te klinken ([9:13](#)), en gaf aan dat de Turken van 1299 tot 1449 de Grieken voortdurend kwelde door oorlogen zonder hen te veroveren. De gebeurtenissen met betrekking tot de opvolging van de Griekse troon in Constantinopel in 1449 werden geïnterpreteerd als de vervulling van de 150 jaar. In dat jaar stierf de Griekse keizer en liet de troon na aan zijn broer, Deacozes. Maar voordat Deacozes de troon durfde te bestijgen, stuurde hij ambassadeurs naar Anereth, de Turkse sultan, om zijn toestemming te vragen. Volgens Litch was zijn onafhankelijkheid dus verdwenen vóór de val van de stad in 1453 en werden de "Turkse naties daarom op goddelijk bevel losgelaten".[137](#) De zesde bazuin van [Openbaring 9](#) beeldde de verovering en moord van het Ottomaanse rijk uit. De duur van de suprematie van deze macht was "een uur, en een dag, en een maand en een jaar" ([9:15](#)). De werkelijke tijd werd opnieuw gevonden door gebruik te maken van het jaar=dagprincipe. Een uur was 15 dagen; een dag, een jaar; een maand, 30 jaar; en een jaar, 360 letterlijke jaren, het geheel komt neer op 391 jaar en 15 dagen. Dus, om Litch de voltooiing van de zesde trompet, of het einde van de Ottomaanse suprematie, zou moeten plaatsvinden "150 jaar" en "391 jaar en 15 dagen" na 27 juli 1299, dat wil zeggen precies op 11 augustus 1840.

P28

Tot deze conclusie kwam hij ongeveer twee weken voor de verwachte gebeurtenis. [138](#) Enkele maanden later verscheen een ander artikel van Litch over de oosterse kwestie waarin hij beweerde dat de laatste politieke ontwikkelingen een bevestiging waren van zijn voorspelling. De sultan van het rijk was verwickeld in een ruzie met Mehemet Ali, Pasja van Egypte. De Pasja kwam in opstand tegen de sultan, verklaarde zich onafhankelijk en veroverde een groot deel van het Ottomaanse rijk en de vloot. Dit wekte de West-Europese mogendheden op, die het machtsevenwicht wilden herstellen. Op 15 juli 1840 werd in Londen een conferentie gehouden en er werd een ultimatum opgesteld waarin de Pasja werd gevraagd een deel van zijn veroveringen en de vloot van de sultan terug te geven. Rifaat Bey, de gezant van de sultan, werd naar Alexandrië gestuurd om het ultimatum aan de Pasja te communiceren. Litch was van mening dat het einde van de profetische periode van [Openbaring 9:15](#) en het einde van de suprematie van de Sultan onlosmakelijk verbonden waren met het ultimatum van de grote mogendheden aan Mehemet Ali. Zolang de beslissing van die conferentie in handen bleef van Rifaat Bey, behield de sultan zijn onafhankelijkheid. Maar toen het ultimatum in de handen van de Pasja was gelegd, lag de kwestie van oorlog of vrede buiten de controle van de Sultan. Dit gebeurde, zei Litch, toen "Rifaat Bey op 11 augustus in Alexandrië aankwam en de beslissing van de affaire in de handen van Mehemet Ali gooide. En vanaf die tijd was het buiten de macht van de sultan om de zaken te controleren. Het lag bij Mehemet Ali om te zeggen of er oorlog of vrede moest komen." [139](#) Volgens Litch was dit de conclusie van de zesde bazuin, en sinds 11 augustus stond de Ottomaanse macht in Constantinopel "volledig onder het dictaat van de grote christelijke machten van Europa". [140](#) Hij sloot zijn opmerkingen af met het benadrukken van de urgentie van de tijd:

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

“Ik ben er helemaal tevreden over dat op 11 augustus 1840 de Ottomaanse macht volgens eerdere berekening vertrok om niet meer terug te keren. Ik kan nu met het volste vertrouwen zeggen: "De tweede wee is voorbij en zie de derde

P29

wee zal snel komen [[Openbaring 11:14](#)]." "Zalig is hij die waakt en zijn klederen bewaart, opdat hij niet naakt wandele, en men zijn schaamte zie" [[[16:15](#)]." [141](#)

Litch's meest complete uiteenzetting van de oosterse kwestie werd meer dan een jaar later gepubliceerd. Uit aanvullend bewijs [142](#) concludeerde hij dat de sultan op dezelfde 11e augustus in Constantinopel een verzoek indiende bij de ambassadeurs van de grootmachten om informatie voor het geval de Pasja het ultimatum zou afwijzen. De gevraagde informatie werd niet verstrekt, omdat er reeds een voorziening was getroffen. Litch reageerde door te vragen: "Waar was de onafhankelijkheid van de sultan die dag? WEG. Wie had de suprematie van het Ottomaanse rijk in handen? De grootmachten." [143](#)

Deze interpretatie van [Openbaring 9](#) droeg aanzienlijk bij aan het bewustzijn van de tijd van het einde, omdat ze dachten dat een van de laatste tekenen van de tijd had plaatsgevonden. Een redactioneel commentaar op Litch's bevindingen verklaarde dat als de Ottomaanse suprematie was vertrokken, het einde van de wereld aanstaande was. [144](#) Litch's voorspelling was een grote stimulans voor de missionaire ijver van de Milleritische beweging. Jaren later merkte een deelnemer op dat het voor "de adventsbeweging was wat de kracht van stoom is op de machines van de spoorweglocomotief. Dus vanaf de 11e dag van augustus 1840 ging de adventszaak en de boodschap, of engel, met meer kracht dan ooit tevoren, voorwaarts." [145](#)

3. de tijd van de wederkomst

In de eerste helft van de 19e eeuw was er onder historici een geleidelijk toenemende belangstelling voor [Daniël 7](#) en de 1260 dagen naar [Daniël 8](#), wat leidde tot een opleving van de tweede adventsverwachting in het hele christendom. Het middelpunt van hun aandacht was de "tweeduizend en driehonderd dagen" ([Daniël 8:14](#)), die door veel protestantse commentatoren werd geïnterpreteerd met het jaardagprincipe. [146](#) De reden voor deze toename in profetische belangstelling lijkt te zijn geweest dat ze tevreden waren met de opvatting

P30

dat de 1260 dagen ergens tijdens de Franse Revolutie waren vervuld, terwijl het einde van de 2300 dagen in de nabije toekomst te verwachten was. [147](#)

Hedendaagse commentatoren die [Daniël 8:14](#) als voorspellende profetie beschouwden, maar het jaar=dagprincipe niet toepasten op de 2300 dagen, interpreteerden deze periode als letterlijke dagen vervuld in de Jodenvervolging door Antiochus IV, Epiphanes. [148](#) De meeste hedendaagse Amerikaanse en Europese historici waren er echter van overtuigd dat deze periode ergens tussen 457 en 453 voor Christus begon en zou eindigen tussen 1843 en 1847 na Christus. [149](#) De toepassing van het jaar=dagprincipe resulteerde over het algemeen in twee interpretaties van de kleine hoorn ([8:9-14](#)): (1) Heidens en pauselijk Rome; (2) Mohammedanisme (islam). [150](#) Toch keken veel historici naar het einde van de 2300 dagen als de inauguratie van een belangrijke gebeurtenis zoals de reiniging of zuivering van de kerk, het herstel van de ware aanbidding, de vernietiging van de antichrist of het pausdom, de bevrijding van Palestina of Jeruzalem van de moslims, de ontbinding van de islam, de val van Turkije, het begin van het millennium, de vestiging van het koninkrijk, de Dag des Oordeels of de Tweede Advent. [151](#)

Postmillennialisten verwachtten over het algemeen de oprichting van een duizendjarig koninkrijk en een geleidelijke bekering van de wereld gedurende 1000 jaar, aan het einde waarvan Christus zou terugkeren. [152](#) Litch duidde zulke personen aan als 'Millennist-

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

en'. [153](#) Premillennialisten zochten echter naar de komst van Christus aan het begin van Zijn duizendjarige heerschappij op aarde met Zijn heiligen. Litch onderscheidde twee categorieën van premillennialisten, adventisten (Millerieten) [154](#) en Millenariërs, hun belangrijkste onderscheidingen zijn dat

“de Millenariërs [sic] geloven in de premillennial komst van Christus, en zijn persoonlijke heerschappij gedurende duizend jaar vóór de voleinding of het einde van de huidige wereld, en de schepping van de nieuwe hemelen en aarde, en de neerdaling van het nieuwe Jeruzalem. Terwijl de adventisten geloven in het einde van de wereld of het tijdperk, zal de vernietiging van de goddelozen, de ontbinding van de aarde, de vernieuwing van de natuur en de neergang van Nieuw Jeruzalem aan het begin van de duizend jaar staan. De Millenariërs geloven in de terugkeer van de Joden als zodanig, hetzij voor, bij of na de komst van Christus, naar Palestina, om dat land duizend jaar te bezitten, terwijl de Adventisten geloven dat alle terugkeer van de Joden naar dat land de terugkeer zal zijn van alle vrome Joden die ooit hebben geleefd, naar de erfenis van de nieuwe aarde, in hun opstandingsstaat.

P31

De Millenariërs geloven dat een deel van de heidense wereld op aarde zal worden achtergelaten, om zich gedurende de duizend jaar te vermenigvuldigen en te vermeerderen, en om in die periode door de verheerlijkte heiligen te worden bekeerd en bestuurd; terwijl de adventisten geloven dat wanneer de Zoon des Mensen in zijn heerlijkheid zal komen, hij op de troon van zijn heerlijkheid zal zitten, en voor hem alle volken zullen worden vergaderd, en hij zal hen van elkaar scheiden, zoals een herder zijn schapen van de bokken scheidt. Zij kunnen geen proeftijd zien voor een natie, noch Jood, noch voor heiden, nadat de Zoon des Mensen in zijn heerlijkheid komt en zijn eigen heiligen uit alle naties haalt”.[155](#).

Voor Milleritische adventisten was er geen onderscheid tussen het algemene karakter van het millennium en de eeuwige heerlijkheid, behalve enkele gebeurtenissen rond de opstanding en het oordeel van de rechtvaardigen aan het begin van het millennium en de opstanding en het oordeel van de goddelozen aan het einde van het millennium. [156](#)

a. Het heiligdom van [Daniël 8:14](#).

Daarna hoorde ik een heilige spreken; en de heilige zeide tot den onbenoemde Die daar sprak: Tot hoelang zal dat gezicht van het gedurig [offer] en van den verwoestenden afval zijn, dat zo het heiligdom als het heil ter vertreding zal overgegeven worden? En Hij zeide tot mij: Tot tweeduizend en driehonderd avonden en morgens; dan zal het heiligdom gerechtvaardigd worden. [Daniël 8:13, 14](#)

(noot vertaler: let op het toegevoegde woord offer en het woord gerechtvaardigd hetwelk ook vertaald kan worden met gereinigd .. zie KJV)

Het centrum van milleritische zendingsmotivatie lag in hun positie op [Daniël 8](#). Het visioen dat in dit hoofdstuk wordt beschreven, werd beschouwd als een ander

P32

element in de reeks profetische passages die ongeveer dezelfde periode beslaan als [Daniël 2:1](#) en [Daniël 7:1](#), waarbij de verschillende symboliek ervan als een bevestigende aanvulling wordt beschouwd. De ram en de geit in het visioen werden in het hoofdstuk zelf geïdentificeerd als 'de koningen van Medië en Perzië' en 'de koning van Griekenland'. Miller interpreteerde de grote hoorn van [8:21](#) als Alexander de Grote, wiens verovering van het Perzische rijk werd beschouwd als het vervullen van de overwinning van de geit op de ram ([8:5-7](#)). Het breken van de grote hoorn van de geit en het vervangen door vier andere hoorns ([8:8, 22](#)) werd gezien als de dood van Alexander op het hoogtepunt van zijn macht en een daaropvolgende verdeling van het rijk door zijn belangrijkste generaals in vier delen. De kleine hoorn, die over het algemeen werd geïnterpreteerd als afkomstig uit een van de vier hoorns, [157](#) werd in de context van de twee gruwelen geïdentificeerd als een

'Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie' P.G. Damsteegt Versie 2.1

vervolgende macht tegen Gods volk en vertegenwoordigde twee verschillende opeenvolgende machten in de geschiedenis. De eerste vervolgfase van de kleine hoorn (8:9-11) werd door Miller geïdentificeerd met het Romeinse rijk, waardoor Macedonië, de eerste van de vier divisies van het Griekse rijk, een Romeinse provincie werd. Van daaruit breidde het Romeinse rijk zich uit naar het zuiden, het oosten en het aangename land Palestina (8:9). [Daniël 8:10, 11](#) beeldde de strijd tussen de Joden en de Romeinen uit. De specifieke handelingen van de kleine hoorn tegen "de vorst der vorsten" en het systeem van aanbidding zodat "het dagelijkse [offer] werd weggenomen en de plaats van zijn heiligdom werd neergeworpen" (8:11)

(noot vertaler: let hier op de vervalsingen die veelvuldig aanwezig zijn over het dagelijkse (de heidense afgodendienst) en de plaats van zijn heiligdom (de phanteontempel in rome waar alle overwonnen afgoden verzameld werden en aanwezig waren. Zie de studies van Zijn boodschap daniel verdieping)

interpreteerde hij als de daden van het Romeinse rijk dat "zich zelfs tegen Christus, de vorst van zijn volk, zou verheffen, en wees het instrument van het vernietigen van de Joodse ceremoniële wet, en ten slotte Jeruzalem zelf, de plaats van Christus' heiligdom." [158](#)

In [Daniël 8:12](#) zag Miller de opkomst van de tweede vervolgingsfase van de kleine hoorn die volgde op de vervolging onder het Romeinse rijk en werd geïdentificeerd met de periode van de kleine hoorn van [Daniël 7](#). Dit vers, zei hij, betekende "de pauselijke macht of gruwel die de afval bewerkt, omdat zij van de waarheid afwijken en een heir wegleden en de ware volgelingen van Christus vertraptten, en praktiseerden en slaagden in hun ongerechtigheid." [159](#)

[Daniël 8:24-26](#) en [2 Tessalonicenzen 2:4](#) werden ook in deze context toegepast. Omdat de tweede dimensie van de kleine hoorn van [Daniël 8](#) werd geïnterpreteerd als het pausdom, kreeg het heiligdom waartegen de kleine

P33

hoorn zijn activiteiten had gericht een betekenis die relevant was voor beide fasen van de vervolgingsperiode.

De dubbele betekenis van het heiligdom was van vitaal belang voor het begrip waarom Millerieten geloofden dat de komst van Christus aanstaande was. Vanwege de heidense en pauselijke dimensie van de kleine hoorn was het onmogelijk om het heiligdom waartegen zijn activiteiten waren gericht te interpreteren als het Joodse heiligdom in Jeruzalem, want een dergelijke visie had geen relevantie voor de pauselijke dimensie. Miller beschouwde daarom het heiligdom van [Daniël 8:14](#), dat "gereinigd" of "gerechtvaardigd" moest worden, als de gemeente, "het volk van God in de hele wereld en onder alle naties" [160](#).

[Daniël 8:13](#) interpreteerde hij in de context van de twee gruwelen en merkte op dat het "dagelijkse offer" verwees naar "de voltooiing van het typische priesterschap, of zeventig weken; de andere [verwoestende afval] aan het lijden van het volk van God, onder de gruwelen van het vierde koninkrijk, zowel heidens als pauselijk, wanneer zij onder de voet betreden zouden worden, totdat Christus in zijn heerlijkheid geopenbaard zou worden." [161](#) Een paar jaar later leek Miller zijn uiteenzetting van het "dagelijkse offer" van 8:13 te hebben geharmoniseerd met de dagelijkse offerexpositie van [12:11](#) in de context van het patroon van de twee gruwelen. [162](#) In een soortgelijke context legde hij de uitdrukking "het heiligdom en het heir" uit (8:13): In het licht van de eerste gruwel werd het "heiligdom" gezien als "de tempel in Jeruzalem en degenen die daarin aanbidden, die sinds de dagen van Daniël door de heidense koninkrijken van de wereld onder de voet werd gelopen"; met betrekking tot de tweede gruwel werd het "heir" geïdentificeerd als "de mensen die aanbidden in de buitenste voorhof, en op passende wijze de christelijke kerk vertegenwoordigen [163](#) [[Openbaring 11:2, 3](#)]." Het heiligdom van 8:14 interpreteerde Miller als "het ware heiligdom dat God heeft gebouwd van levende stenen tot zijn eigen aanvaarding, door Christus, waarvan de tempel in Jeruzalem slechts een type was." [164](#) Met betrekking tot de reiniging of rechtvaardiging ervan verklaarde hij dat "wanneer dat nieuwe Jeruzalem vervolmaakt is, dan zullen wij gereinigd en gerechtvaardigd worden" en voegde eraan toe dat "het geestelijke heiligdom niet gereinigd zal worden tot de wederkomst van Christus, en dan zal heel Israël worden opgewekt, geoordeeld en gerechtvaardigd voor Zijn aangezicht" [165](#)

P34

Los van deze reiniging van het heiligdom onderscheidde hij een reiniging van de aarde door vuur wanneer Christus terugkeert. [166](#)

In zijn meest uitgebreide uiteenzetting van het heiligdom, gepubliceerd in 1842, gaf Miller aan dat het woord "heiligdom" zou kunnen betekenen: (1) Jezus Christus ([Jesaja 8:14](#); [Ezech. 11:16](#)); (2) hemel ([Psalm 102:19, 202](#)); (3) Juda ([Psalm 114:2](#)); (4) de tempel van Jeruzalem ([1 Kronieken 22:19](#); [Exodus 25:8](#)); (5) het heilige der heiligen ([1 Kronieken 28:10](#); [Leviticus 4:6](#)); (6) de aarde ([Jesaja 60:13](#); [1 Koningen 8:27](#); [Openbaring 5:10](#); [Openbaring 20:6](#); [Matteüs 6:20](#); [Psalm 82:8](#); [Openbaring 11:15](#); [Psalm 96:6-13](#)); (7) de heiligen ([1 Korintiërs 3:16-17](#); [2 Korintiërs 6:16](#); [Efeziërs 2:21-22](#)). [167](#) De vraag welk heiligdom in [Daniël 8:14](#) werd bedoeld, was nauw verbonden met de vraag naar de reiniging ervan. Met dit in gedachten analyseerde Miller de zeven verschillende betekenissen van het woord "heiligdom", waaruit bleek dat het christus niet kon zijn, want Hij was niet onrein, of de hemel, want dat was niet onrein; het kon niet letterlijk Juda zijn, want dat was afgesneden en was geen volk meer; het kon niet de tempel zijn, noch het heilige der heiligen in de tempel van Jeruzalem, want ze werden vernietigd. Hij concludeerde dat slechts twee dingen een heiligdom genoemd kunnen worden: "de AARDE en de KERK: wanneer deze gereinigd worden, dan, en pas dan, zal het hele Heiligdom van God gereinigd en gerechtvaardigd worden (zoals in de kantlijn staat)." [168](#) De aarde, zo meende hij, zou gereinigd worden door vuur wanneer de Heer zou komen, en op dat moment zouden de heiligen gereinigd of gerechtvaardigd worden, eraan toevoegend dat "de hele kerk dan gereinigd zal worden van alle onreinheid, en gepresenteerd zal worden zonder vlek of rimpel [[Efeziërs 5:27](#)], en dan bekleed zal worden met fijn linnen, rein en wit [[Openbaring 19:8](#)].... 'Dan zal het heiligdom gereinigd worden', wanneer de wil van God op aarde als in de hemel wordt gedaan. [169](#) Dus door het concept van het heiligdom uit te breiden, verenigde hij zijn eerdere afzonderlijke reinigingen van de kerk en de aarde. Dit lijkt de overheersende opvatting onder de Millerieten te zijn geworden. [170](#)

Hale kwam tot een andere interpretatie van het heiligdom. Volgens hem was het heiligdom het beloofde land, want "het heiligdom waarover hier wordt gesproken, moet in staat zijn om 'onder de voeten getreden' te worden, en om 'gereinigd' te worden, en ... Van gereinigd te worden bij de komst van Christus en de opstanding van de rechtvaardige doden." [171](#) In deze context betekende de reiniging van het heiligdom "1. Zijn zuivering

P35

van de goddeloze elementen van zijn verwoesting, en 2. Het verwijderen van de vloek die erop rust, aan het einde van de voorspelde verwoesting. [Jesaja 1:27, 28; 49:13-17, 19.](#)" [172](#) Er waren anderen die naar het heiligdom verwezen als een plaats van aanbidding. Zij redeneerden dat het onder de Joodse bedeling de tabernakel, de tempel van Jeruzalem zelf betekende, maar onder de christelijke bedeling was de plaats van aanbidding niet beperkt tot een bepaalde plaats. Het was de wereld zelf. De aarde moest dus gezuiverd worden. [173](#) Hoewel er enig verschil was met betrekking tot de betekenis van het heiligdom van [Daniël 8:14](#) en de reiniging ervan, leken die verschillen niet in de weg te staan aan het belang van de tijd van de reiniging aan het einde van de 2300 dagen. Bovendien lijkt het erop dat of de Millerieten het heiligdom nu interpreteerden als de kerk, het beloofde land Palestina of de aarde, ze verenigd waren over het feit dat de reiniging van het heiligdom alleen aan het einde van de wereld kon plaatsvinden. [174](#) Deze opvatting werd een belangrijk argument in de handen van gelovigen om de populaire postmillenniale opvattingen te bestrijden. Litch formuleerde de hedendaagse polemiek in een "Toespraak tot de geestelijkheid", waarbij hij opmerkte dat de kwestie was of de "beëindiging van de 2300 dagen van [Daniël 8:14](#) een tijdelijk millennium zal introduceren, en het letterlijke herstel van de Joden "of" de vestiging van een glorieus en eeuwigdurend koninkrijk van God op aarde, bij de opstanding van de rechtvaardigen." [175](#)

b. Het einde van de 'tweeduizend en driehonderd dagen'.

Er waren nogal wat tijdgenoten van Miller die hadden geprobeerd de tijd van de heiligdomreiniging van [Daniël 8:14](#) te bepalen. [176](#) De vroegste uitleggers waren te vinden in Europa; later volgden Amerikanen hun voorbeeld. Net als veel andere christenen [177](#) ging Miller ervan uit dat de profetie

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

van de 70 weken van [Daniël 9:24-27](#) de sleutel vormde voor het bepalen van het begin van de reiniging van het heiligdom van [8:14](#): De 70 weken en

P36

de 2300 dagen deelden hetzelfde startpunt. [178](#) Het jaar 457 v.Chr. werd aanvaard als de tijd waarin het gebod om Jeruzalem te herstellen en te herbouwen werd uitgevaardigd ([Daniël 9:25](#)). [179](#) Zijn vooronderstelling was dat de 70 weken of 490 profetische dagen eindigden ten tijde van de kruisiging van Christus. Miller dateerde deze gebeurtenis in 33 na Christus. [180](#) Het leek er dus op dat er precies 490 jaar tussen 457 voor Christus en 33 na Christus zaten. Nadat Miller dit had vastgesteld, ging hij verder met te zeggen: "Neem 457 van 2300 jaar, en het brengt ons bij 1843 na Christus wanneer het visioen zal eindigen en het heiligdom zal worden gereinigd. Of neem 490, dat is de 70 weken, van 2300, en het zal ons 1810 na Christus' kruisiging nalaten; en dan door het leven van Christus, dat 33 jaar is, toe te voegen, maken we hetzelfde, 1843, als voorheen." [181](#) Als gevolg hiervan werd de hoop van velen gericht op het jaar 1843 als het jaar van de Tweede Advent.

Miller aarzelde om zich te beperken tot een specifieke datum. Zijn voorzichtigheid werd weerspiegeld in de titel van zijn populaire collegeboek, *Evidences from Scripture and History of the Second Coming of Christ*; Over het jaar 1843. Anderen waren nog voorzichtiger. Op de Eerste Algemene Conferentie van Adventsgelovigen in Boston, 1840, was er geen algemene overeenstemming met betrekking tot het vaststellen van het jaar van Christus' komst, hoewel allen vonden dat de komst "nabij" was. [182](#) In 1841 schreef Dr. Henry D. Ward aan Miller: "Ik denk dat je het verkeerd hebt als je aandringt op de kwestie van de datum; maar ik eer uw ijver, uw trouw, uw geleerdheid, uw werk." [183](#) Hij schreef ook aan de *Signs of the Times*, waarin hij hen vroeg zijn opvattingen te publiceren tegen een bepaalde tijdszetting, want "het is niet aan u om de tijd of de seizoenen te kennen

P37

die de Vader in Zijn eigen kracht heeft gelegd [[Handelingen 1:7](#)]." [184](#)

Tot 1842 was het aanhangen van een bepaalde tijd voor de wederkomst nog een open vraag, maar naarmate het jaar 1843 naderde, lag er in de zendingsmotivatie van degenen die de leer van een naderende Tweede Advent aanvaardden een toenemende nadruk op tijd. Vanaf dat moment verdwenen de 'non-timeisten' naar de achtergrond. Op de Tweede Adventsconferentie van Boston (24 mei 1842) kwam het tijdselement definitief naar voren, en er werd besloten dat er naar de mening van deze conferentie de meest ernstige en belangrijke redenen zijn om te geloven dat God de tijd van het einde van de wereld heeft geopenbaard en dat die tijd 1843 is. [185](#) De nadruk op een bepaalde tijd werd ook verdedigd met het argument dat het resultaten opleverde. [186](#) De prediking van het jaartal 1843 had de kerken in beroering gebracht. Dit zou onwaarschijnlijk zijn geweest als er niets definitiefs was geweest over de tijd van Christus' wederkomst. [187](#) Twee maanden voordat het jaar 1843 begon, waarschuwde een van de belangrijkste Millerite-kranten nog steeds tegen de instelling van een bepaald uur, dag of maand:

"De redactie ... protesteren plechtig tegen de setting van het uur, de dag of de maand van het einde van de wereld. Er zijn verschillende gebeurtenissen, waarvan de jubilea binnen het jaar het einde van alle dingen kunnen zijn, maar we hebben nooit een bepaalde dag vastgesteld. Verschillende individuen hebben zich op verschillende dagen gevestigd en het is naar de wereld gegaan dat we de dag hebben vastgesteld. Dit is alleen gedaan door individuen op eigen verantwoordelijkheid, en in strijd met onze kennis. De heer Miller en de hoofddocenten kijken ook niet naar een bepaalde tijd in 1843. We zijn bereid om dat in de handen van God te laten, en zullen proberen klaar te staan wanneer hij komt." [188](#)

Op 1 januari 1843 schreef Miller een veertien punten tellende synopsis van zijn opvattingen waarin hij specifiek werd over de tijd door de grenzen van het jaar 1843 te bepalen. Hij schreef: "Ik ben er

'Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie' P.G. Damsteegt Versie 2.1

volledig van overtuigd dat ergens tussen 21 maart 1843 en 21 maart 1844, volgens de Joodse wijze van berekening van de tijd, Christus zal komen en al Zijn heiligen met Zich mee zal brengen; en dat

P38

Hij dan ieder mens zal belonen zoals zijn werk zal zijn." [189](#) Deze uitspraak werd gevolgd door vijftien verschillende Bijbelse bewijzen. [190](#) dat leek te wijzen op 1843 als het jaar van de Tweede Advent en het einde van de wereld.

c. Het jaar van de opstanding.

En vanaf het moment dat het dagelijkse offer zal worden weggenomen en de verwoestende gruwel, zal er duizend tweehonderdnegentig dagen zijn. Gezegend is hij die wacht en tot de duizend driehonderdvijfendertig dagen komt. [Daniël 12:11, 12](#).

Een andere veelgebruikte passage die de bovengenoemde datum van 1843 leek te verifiëren, was [Daniël 12:11, 12](#). Kenmerkend voor de interpretatie van deze teksten was de betekenis van het 'wegnemen van het dagelijkse offer'. [191](#) Millers interpretatie van deze tekst was gebaseerd op het hermeneutische principe van de analogie van de Schrift. Hij maakte een vergelijking tussen [Daniël 12:11, 12](#) en [2 Tessalonicenzen 2:7](#), "want het mysterie van de ongerechtigheid werkt al: alleen wie nu lette [hindert] zal [hinderen], totdat hij uit de weg wordt geruimd." Zoals andere commentatoren eeuwenlang hadden gedaan, identificeerde hij het mysterie van de ongerechtigheid als pauselijk Rome, terwijl de belemmerende macht in de ontwikkeling van het pausdom werd geïnterpreteerd als heidendom. [192](#) Door middel van analoge redeneringen concludeerde Miller dat het dagelijkse offer ook heidendom betekende dat plaatsmaakte voor het pauselijke Rome. [193](#) De toepassing van deze visie op [Daniël 12:11](#) had als gevolg dat de term "dagelijks offer" in het algemeen door Millerieten werd geïnterpreteerd als de "dagelijkse offer gruwel" of eerste gruwel en werd voorgesteld als heidendom in het algemeen of heidens Rome meer in het

P39

bijzonder. [194](#) De "verwoestende gruwel" werd gezien als de laatste gruwel, of specifiek pauselijk Rome. Zo gaf [Daniël 12:11](#) aan dat het heidendom van het Romeinse rijk zou worden weggenomen en

het pauselijke Rome zou worden opgericht. Om de periode van de 1290 dagen te bepalen moest een startpunt worden gevonden. Millers weergave van [Daniël 12:11](#), samen met het jaardagprincipe, bood een contactpunt met de periode van de 1260 jaar. Hij verstond de tekst zo dat "vanaf het wegnemen van de eerste gruwel, die met recht 'het dagelijkse offer van gruwel' genoemd kan worden, tot het einde van de laatste (verwoestende) gruwel, 1290 jaar zou moeten zijn" [195](#) De beëindiging van de laatste gruwel, pauselijk Rome, was al vastgesteld op basis van de 1260 dagen. [196](#) De einddatums voor de 1260 en 1290 dagen waren dus identiek-1798. Door 1290 van 1798 af te trekken kwam Miller op 508 als het begin van de 1290 jaar, [197](#) toen de dagelijkse gruwel, het heidense Rome, werd weggenomen. Hij concludeerde dat het verschil tussen de 1290 jaar en 1260 jaar een periode van dertig jaar was tussen het moment dat het heidense Rome in 508 werd verwoest en het pauselijke Rome in 538 werd opgericht. [198](#) Bij het bepalen van de betekenis van [Daniël 12:12](#) identificeerde Miller "gezegend is hij die wacht en komt" met "gezegend en heilig is hij die heeft deelgenomen aan de eerste opstanding" van [Openbaring 20:6](#), waardoor hij tot de conclusie kwam dat Daniël 12:12

p40

verwees naar de opstanding, die zou plaatsvinden aan het einde van de 1335 profetische dagen (jaren). Ervan uitgaande dat de 1290 dagen en 1335 dagen beide in 508 begonnen, concludeerde Miller dat de opstanding in 1843 zou plaatsvinden. [199](#) een bevestiging van zijn eerdere conclusies dat [Daniël 8:14](#) naar 1843 wees als het jaar van de wederkomst en de uiteindelijke vernietiging van de wereld door vuur.

De interpretatie van het heiligdom van [Daniël 8:14](#) en van de verschillende tijdberekeningen die wijzen op 1843 voor de terugkeer van Christus naar de aarde was de kern van de Milleritische theologie van de zending, zonder welke de beweging nooit zou zijn ontstaan. De Tweede Advent leek

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

in zicht en de kreet "Zie de bruidegom komt; ga uit om hem te ontmoeten" werd in de hele christenheid gehoord.

4. De “middernachtelijke roep”

En te middernacht werd er geroepen: Zie, de bruidegom komt; ga uit om hem te ontmoeten. Mt 25:6.

De uitdrukking "de middernachtroep" was ontleend aan de gelijkenis van de tien maagden (Mt. 25:1-13) in Jezus' eschatologische verhandeling en werd door Millerieten gezien als het symbool van hun missionaire activiteit. Deze gelijkenis werd gehistoriseerd [200](#) door haar specifiek toe te passen op de hedendaagse setting van de adventbeweging. De eschatologische dimensie ervan werd gezien als een huidige realiteit. Het koninkrijk der hemelen in de gelijkenis werd door Miller geïnterpreteerd als de "dag van het evangelie of de kring van Gods regering onder de bedeling van het evangelie" (Mt. 3:1, 2; Luk. 16:16); de tien maagden als "de mensheid in het algemeen, in een proeftijd", inclusief zowel Joden als heidenen (Jesaja 52:1-5); de vijf wijze maagden als "de gelovigen in God, of de kinderen van het koninkrijk" (Psalm 45:13, 14; Klaagliederen 2:13); de vijf dwaze maagden als de "ongelovige klasse van de mensheid, terwijl ze in deze proeftijd onder de middelen van genade verkeren" (Jesaja 47:1; Jeremia 46:11); de lampen als "beeld van het woord van God" (Psalm 119:105; Spreuken 6:23); de olie als een "voorstelling of embleem van geloof, zoals olie licht voortbrengt door te branden, zo brengt geloof in oefening door het vuur van liefde meer licht voort en geeft troost in tegenspoed, hoop in duisternis, liefde voor de komende bruidegom" (Hooglied 1 :2; 1 Joh. 2:27). [201](#) Bovendien identificeerde hij de vaten met de "personen of geest die gelooft of niet gelooft in het woord van God" (1 Thessalonicenzen 4:4; 2 Timoteüs 2:21) en de bruidegom met Christus (Jesaja 62:5 Mattheüs 9: 15). 4 Het huwelijk zag hij als de tijd waarin Christus voor de tweede keer

P 41

naar deze aarde zal komen om de kerk als Zijn bruid aan de Vader te presenteren en met haar te trouwen zodat ze voor altijd bij Hem zal zijn in het Nieuwe Jeruzalem (Openbaring 19:7-9 ; 21:2-4). [203](#) Miller definieerde de middernachtelijke roep (Mt. 25:6) als "de wachters, of sommigen van hen, die door het woord van God de tijd ontdekken zoals geopenbaard, en onmiddellijk de waarschuwend stem laten horen: 'Zie de bruidegom komt, ga uit om hem te ontmoeten.' [204](#) Deze vervulling zag hij tot stand komen in de huidige wijdverbreide prediking over de nadering van de wederkomst, gebaseerd op de uiteenzetting van de 2300 dagen: "Dit is op een zeer opmerkelijke manier vervuld. Een of twee in elk deel van de wereld hebben het nieuws aangekondigd en zijn het met betrekking tot de tijd eens. [Joseph] Wolff, van Azië; [Edward] Irving, laat in Engeland; [Archibald] metselaar van Schotland; [William C.] Davis uit South Carolina; en een behoorlijk aantal in deze regio zijn of hebben de roep geuit. [205](#) Miller identificeerde de middernachtelijke roep door middel van de gelijkenis met de luide stem van de engel van Openbaring 14:9 die "de wereld op de hoogte bracht van de nabije nadering van de dag des oordeels". [206](#) De middernachtroep werd echter door anderen vaker geïdentificeerd met de luide stem van de engel uit Openbaring 14:6, 7 die "door het midden van de hemel vloog en aankondigde dat het uur van zijn oordeel was gekomen". [207](#) Joshua V. Himes, hoofdpromotor en organisator van de Millerieten zendingsbeweging, zag in de middernachtelijke roep een symbool voor hun activiteiten in de tijd van het einde. [208](#) De roep symboliseerde heel treffend het gevoel van urgentie van hun missie en bood volgens Himes het enige antwoord op de bezwaren tegen de persoonlijke wederkomst van Christus in 1843. [209](#)

De actualiteit van de middernachtelijke roep werd vooral gezien in het feit dat de kreet om middernacht werd gemaakt terwijl alle maagden sliepen. Volgens Miller kwam deze slapende toestand tot uiting in de apathie en onwetendheid over het onderwerp van de wederkomst van Christus ten tijde van zijn komst. De hedendaagse situatie evaluerend, merkte hij op: "Kunnen we niet getuigen dat dit de ware toestand van de kerk is geweest gedurende een aantal jaren geleden? De schrijvers van het

P42

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

woord van God hebben in hun geloofsbelijdenissen aangenomen dat er een tijdelijk millennium zou zijn voordat Christus zou komen.” [210](#) In de gelijkenis wekte de verkondiging van de Middernachtroep de maagden op om hun lampen in orde te maken (Mt. 25:7). Miller zag dit vervuld in hedendaagse gebeurtenissen. In de vertaling en verspreiding van de Bijbel zag hij dat “de wereld al een aantal jaren hun lampen aan het trimmen is, en de wijzen en de dwazen zijn bezig geweest met het vertalen van het woord van God in bijna elke taal die ons op aarde bekend is. ... en ons wordt meegedeeld dat een deel, zo niet het hele woord van God nu aan alle naties in hun eigen taal wordt gegeven.” [211](#) Alle genootschappen voor morele hervorming en bijbelgenootschappen leken Miller ook de gelijkenis te vervullen, of ze nu georganiseerd waren door tussenkomst van de kerk, of door “politieke mannen, mannen van de wereld, de grote mannen, kooplieden van de aarde en degenen die handel drijven”. op schepen; allen die onder de invloed van het evangelie, het “koninkrijk der hemelen”, leven, zijn bij het werk betrokken geweest.’ [212](#) Ook traktaatverenigingen, die waren opgericht om veroordelen tegen de bijbel weg te nemen en bijbelse waarheden uit te leggen, werden beschouwd als onderdeel van het trimmen van lampen, „verboden van licht, de voorlopers van de bijbel”. [213](#) Missionaire genootschappen waren vooral duidelijke vervullingen van het ontwakken van de maagden:

Zie [zei Miller] de missionaire geest die zich uitstrekt van oost naar west en van noord naar zuid, de borst van de filantroop verwarmt, leven en kracht schenkt aan de koudhartige moralist, en de sociale kring van de vrome toegewijde bezielt en verlevendigt. Elke natie, van India tot Oregon, van Kamskatka tot Nieuw-Zeeland, is bezocht door deze wijze dienaren (zoals we hopen) van het kruis, die "het aangename jaar des Heren en de dag van wraak van onze God" verkondigen. de lamp, het woord van God in hun handen, en olie, geloof in God, in hun harten. [214](#)

De "sabbatscholen en bijbelklassen" waren voor Miller ook een indicatie van het trimmen van de lampen, vooral van die van de jeugd. [215](#) Ten slotte zag hij in de huidige matigheidsbewegingen een van de laatste pogingen van de maagden om de mensen wakker te schudden als voorbereiding voor de Middernachtroep. Zijn argument was dat drinken in de afgelopen decennia een reëel probleem was, dat de gevaren ervan niet werden beseft en dat mensen totaal onvoorbereid waren om de middernachtelijke roep te accepteren. Hij merkte op: ‘Om ervoor te zorgen dat de mensen in een geschikte gemoedstoestand zouden zijn om onderricht te ontvangen

P43

aan het einde van deze bedeling, en in staat zouden zijn om naar de middernachtelijke roep te luisteren, beval God de maagden, en zij stonden op en maakten hun lampen in orde, en naar alle menselijke waarschijnlijkheid kijken duizenden nu toe met hun lampen brandende en gereed om de Bruidegom te ontmoeten, die anders in het graf van een dronkaard waren geëindigd als deze matigheidsbewegingen er niet waren geweest. [216](#)

De reactie van het publiek op de middernachtelijke roep werd door Miller gezien als een scheiding tussen de dwaze en de wijze maagden, [217](#) waarvan het hoogtepunt zou plaatsvinden wanneer de "deur gesloten was" (Mt. 25:10). Deze gesloten deur betekende voor Miller het "sluiten van het bemiddelende koninkrijk en het beëindigen van de evangelieperiode" [218](#) waarin de tijd van genade en barmhartigheid voor de wereld naar verwachting enige tijd voor de wederkomst van Christus zou eindigen, een zienswijze die hij ondersteunde met Openbaring 10: 5-7

En de engel die ik zag staan op de zee en op de aarde hief zijn hand op naar de hemel, en zwoer bij hem die eeuwig en altijd leeft... dat er geen tijd meer zou zijn: Maar in de dagen van de stem van de zevende engel, wanneer hij zal beginnen te bazuinen, zal het verborgenheid van God voleindigd zijn, zoals hij heeft verklaard aan zijn dienstknechten, de profeten.

Terwijl hij de Engel identificeerde die zwoer dat "er geen tijd meer zou zijn" als Christus, [219](#) merkte Miller op dat het verwees naar het moment waarop

‘het evangelie of de bemiddelaarstijd moet ophouden. Geen tijd meer voor barmhartigheid, geen Geest meer om met u, zondaar, te strijden, geen middelen van genade meer, geen berouw meer met het leven, geen hoop meer op de hemel, want Jezus heeft bij zichzelf gezworen, omdat hij bij geen

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

grotere kon zweren, dat uw proeftijd "zou niet langer moeten zijn." Want "hij die vuil is, zal vuil blijven" [Openbaring 22:11]. De bruidegom is gekomen en heeft de deur gesloten.’ [220](#)

Miller zag de tijd dat deze gebeurtenis zou plaatsvinden, 'in de dagen van de stem van de zevende engel', na de zesde bazuin (de val van het Ottomaanse rijk), zijn vervulling. Dan, zei hij, "zal de zevende bazuin en de laatste wee beginnen, waaronder de koninkrijken van de aarde en het antichristelijke beest zullen worden vernietigd, de machten van de duisternis zullen worden geketend, de wereld zal worden gereinigd en de kerk zal worden gezuiverd." [221](#) Geen wonder dat in 1840 het onderwerp van de gesloten deur de aandacht trok van veel Millerieten. De uitgave van de Signs of the Times waarin Litch's voorspelling van de exacte datum van de val van het Ottomaanse rijk werd gepubliceerd, bevatte de mening dat op dat moment

P44

de proeftijd zou eindigen. [222](#) In een reactie op dezelfde gebeurtenis zei Litch: "er is geen zekerheid dat de dag van genade nog een uur zal voortduren" nadat het rijk was gevallen. [223](#) Echter, op basis van Openbaring 11:14: "Het tweede wee is voorbij; en zie, het derde wee komt spoedig", weigerde hij een specifieke datum voor het einde van de proeftijd in absolute termen vast te stellen. Hij verklaarde dat "wanneer iemand mij bevredigend kan bewijzen hoe lang een periode 'snel' is ... ik zal hem vertellen hoe lang de dag van genade zal duren." [224](#) Het lijkt erop dat Miller ook dacht dat de deur van genade zou sluiten in de maand augustus 1840. [225](#) In september 1840 merkte Miller echter op dat hij niet met zekerheid kon zeggen wanneer de deur gesloten zou worden, want hij wist niet hoeveel tijd er bedoeld werd met de woorden: "wanneer de zevende bazuin begint te klinken" en hij voegde eraan toe: "dat de zevende bazuin is begonnen te klinken, daar twijfel ik niet of nauwelijks aan; en hoe lang "het beginnen met klinken" kan duren, of het nu een maand, zes maanden of een jaar is, kan ik niet zeggen. [226](#)

Zo werd voor veel Millerieten de deur van de gelijkenis van de mattheus 25 een symbool van de deur van genade, waarvan het sluiten werd geïnterpreteerd in het licht van Openbaring 10:5-7 en Openbaring 22:11 als de voltooiing van de "verborgenheid van God", de prediking van het evangelie aan de wereld. Hoewel dit plechtige en laatste moment elk moment na de val van het Ottomaanse rijk kon plaatsvinden, raakte het onderwerp op de achtergrond totdat het in 1844 van groot belang werd. De gelijkenis van de Mattheus 25 werd door de Millerieten beschouwd als een door Jezus zelf voorspelde tegenwoordige werkelijkheid. Toch waren er enkele kleine verschillen in de interpretatie. Terwijl Miller de gelijkenis toepaste op de algemene verwachting van de Wederkomst, historiseerden anderen de gelijkenis meer in het licht van de specifieke ervaring van de Millerieten. Dit werd vooral gedaan in de jaren 1843 en 1844, toen het besef dat ze de middernachtroep verkondigden om de slapende maagden te wekken, een van de belangrijkste punten vormde in hun theologie. In die tijd begonnen de meeste Millerieten hun missionaire activiteit te zien als een vervulling van een deel van de heilsgeschiedenis zoals voorspeld in de eschatologische verhandeling van Christus en de Openbaring van Johannes.

P45

5. De boodschap van het ure des oordeels

En ik zag een andere engel vliegen in het midden van de hemel, die het eeuwige evangelie had om te verkondigen aan hen die op de aarde wonen, en aan elke natie, en geslacht, en taal, en volk, zeggende met een luide stem: Vrees God, en geef hem eer; want het uur van zijn oordeel is gekomen; en aanbid hem die de hemel, de aarde, de zee en de waterbronnen gmaakt heeft. Openbaring 14:6,7.

In het vroege begin van de Millerietenbeweging werd deze apocalyptische passage door historicistische hermeneutiek meer beschouwd als een teken des tijds dan als een sterk motief voor missie. Miller geloofde dat hij leefde in de tijd "waarin de engel die het eeuwige evangelie te prediken heeft, door het midden van de hemel vliegt en God door zijn Heilige Geest het laatste grote werk op aarde volbrengt". [227](#) Litch interpreteerde de engel als de "missionaire engel, die de afgelopen veertig jaar zo snel over de aarde is gevlogen en licht en leven op zijn hele pad heeft verspreid. Deze buitengewone inspanningen begonnen rond de tijd van de val van het pausdom, 1798, en hebben

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

sindsdien tot op de dag van vandaag aan kracht en invloed gewonnen.” [228](#) De verkondiging van "het uur van zijn oordeel is gekomen", identificeerde hij met de oordeelscène in Daniël 7: 9,10 wanneer de heerschappij van het beest zou worden weggenomen en aan de heiligen zou worden gegeven. Dit oordeel beschouwde hij als een gebeurtenis uit het verleden, in verband met het oordeel over het pausdom onder de Franse Revolutie. [229](#) Miller erkende ook het missionaire karakter van deze eerste engel van Openbaring 14, wat betekende "de uitzending van zendelingen en bijbels naar alle delen van de wereld, die omstreeks 1798 begon". [230](#) Hij identificeerde Openbaring 14:6 echter meer specifiek met de verspreiding van het evangelie, zodat "zij die horen en geloven mogen en zullen worden geogst voor het eeuwige leven", terwijl Openbaring 14:7 "het nieuwe lied bevat, gezongen door hen die zijn binnengebracht door het evangelie.” [231](#) Sinds de 18e eeuw was de associatie van deze engel met de hedendaagse missionaire beweging heel gewoon. [232](#)

Toen de tijd dichter bij het oordeelsjaar 1843 kwam, droeg de passage van [Openbaring 14:6, 7](#) bij aan de stuwkracht van de boodschap van de millerieten en werd een effectief argument in de polemiek tegen het postmillennialisme (1000 jarig vrederijk). De zinsnede "het uur van zijn oordeel is gekomen" werd geïnterpreteerd als een verwijzing naar de Dag des Oordeels en de nadruk verschoof van [Openbaring 14:6](#) naar [Openbaring 14:7](#). Ward zei bijvoorbeeld:

“De vliegende engel draagt het evangelie naar alle volken, als een waarschuwing aan hen die op het aardoppervlak wonen. De engel zegt niet: "Geef God eer, **want** de tijd van de **bekering** van deze wereld is gekomen!" toch is dit precies het idee dat de satan, de god van deze wereld, in de harten van Gods kinderen probeert in te brengen...”

P46

Maar dit is het woord van de engel die vliegt, zeggende met grote stem: ‘vreest God en geeft Hem de eer, want de ure van het oordeel is gekomen’. [233](#)

De boodschap van de engel interpreteerde hij als 'de leer van het komende oordeel'. [234](#) "Het uur van zijn oordeel" werd al snel beschouwd als een onmisbaar aspect van het "eeuwige evangelie", [235](#) en de vervulling ervan werd waargenomen in de boodschap van het Oordeelsuur die toen werd gepredikt. Het was dus in de context van de hedendaagse polemische situatie dat de boodschap van de eerste engel van [Openbaring 14](#) werd gehistoriseerd en beschouwd als een symbolische weergave van de Milleritische missionaire ervaring.

De prediking van een dergelijke boodschap vlak voor de verwachte Dag des Oordeels in 1843 werd erkend als tijdig en als een bewijs van de Middernachtroep. [236](#) Dit was begrijpelijk omdat pas toen de kreet "Zie de bruidegom komt" werd geïnterpreteerd als een actuele realiteit in de Milleritische ervaring en in de oordeelsuursetting werd geplaatst, dat zowel de gelijkenis van [Mattheus 25:1-13](#) als de oordeelsuurengel zo'n sterke eschatologische motivatie voor de Milleritische missie werden.

C. De Milleritische houding ten opzichte van andere kerken

‘En er volgde een andere engel die zei: Babylon is gevallen, is gevallen, die grote stad, omdat zij alle volken deed drinken van de wijn van de toorn van haar hoererij’. [Openbaring 14:8](#).

Dit gedeelte beschrijft het algemene Milleriologische ecclesiologische zelfbegrip in relatie tot de Rooms-Katholieke Kerk en de Protestantse kerken vóór 1843 en hun pogingen om te functioneren als een interconfessionele beweging. Hun relatie met de verschillende kerkelijke organisaties was met elkaar verbonden met hun historicistische interpretatie van de term "Babylon" en de zeven kerken van Openbaring. Vanaf het begin was het Millerisme een interconfessionele beweging met als doel de kerken op te wekken met betrekking tot de aanstaande wederkomst van Christus. Pas toen de missionaire activiteit van de individuele Millerieten in hun respectievelijke kerken resulteerde in sterke oppositie, antagonisme en vijandigheid, werd afscheiding onvermijdelijk.

1. De Rooms-Katholieke Kerk

Net als veel andere protestanten die historische hermeneutiek toepasten, [5](#) identificeerden de Millerieten de Rooms-Katholieke Kerk met

P47

Babylon, vooral tijdens de eerste jaren van hun beweging. Er was een sterk anti-rooms-katholiek sentiment in de VS, zodat schriftuurlijke interpretaties die ongunstig waren voor deze kerk door velen gemakkelijk werden geaccepteerd. De val van Babylon zoals vermeld in [Openbaring 14:8](#) werd door Litch gezien als de val van Rome veroorzaakt door de Fransen. [238](#) Miller verklaarde dat deze tekst "de ondergang van de pauselijke macht laat zien; of het mystieke Babylon, dat in 1798 werd vervuld, toen ze haar macht verloor om over de koningen van de aarde te heersen." [239](#) De definitieve vernietiging werd in de nabije toekomst verwacht. [240](#) Hoewel de Rooms-Katholieke Kerk vaak werd aangeklaagd in Milleritische publicaties, werden de aanhangers van dit geloof die de premillenniale doctrine van de Tweede Advent accepteerden, verwelkomd in de beweging. [241](#)

2. De protestantse kerken

De Milleritische ecclesiologie werd sterk beïnvloed door de historische interpretatie van de zeven kerken van [Openbaring 2](#) en [Openbaring 3](#). In harmonie met een lange traditie van protestantse commentatoren [242](#) Miller verklaarde dat deze zeven kerken "de geest en kwaliteiten van de verschillende perioden van de christelijke kerk beschrijven". [243](#) De kerk van Efeze ([2:1-7](#)) identificeerde hij als de kerk van het apostolische tijdperk, de kerk van Smyrna ([2:8-11](#)) als de kerk onder de vervolging van het Romeinse rijk van de eerste eeuw tot het jaar 312, de kerk van Pergamos ([2:12-17](#)) als de wereldse kerk vanaf de tijd van Constantijn tot de opkomst van het pausdom (312-538), de kerk van Thyatira ([2:18-29](#)) als de kerk in de woestijn vervolgd door het pausdom (538-10e eeuw), de Sardiskerk ([3:1-6](#)) als de kerk van de "Waldenzen, Valdenzen, enz." (10e eeuw-Reformatie), en de Filadelfiaanse kerk ([3:7-13](#)) met de kerk van de Reformatie (Reformatie- rond 1798). [8](#) Miller beschouwde zichzelf als levend in de tijd van de laatste periode van de christelijke kerk, de Laodiceaanse kerk ([3:14-22](#)), die begon rond 1798 en zou duren tot 1843 "wanneer deze bedeling zal sluiten en de boeken worden geopend, zullen de huichelaars uit de kerk worden gespuwd en het heiligdom gereinigd." Miller beschouwd Laodicea als de protestantse kerken van zijn tijd

P48

genietend van vrede in en tussen de koninkrijken van de aarde, genietend van alle voorrechten van burgers zonder vervolging, grote en vele verbeteringen aanbrengend in haar wereldse zorgen, rijk aan de goederen van deze wereld, met vele miljoenen fondsen in haar bezit en bijna het lot van de wereld beïnvloedend; grote, geleerde en rijke mannen die zich onder haar vaandels aanmeldten, de mode, gebruiken en wetten van die tijd beheersten, een machtige invloed uitoefenden op de opvoeding van onze jeugd, en een algemene toon gaven aan de literatuur van de wereld, haar eisen voor macht verhoogden, bisdommen, presbyterieën, nationale en staatsconventies, conferenties, raden, verenigingen, consociaties, ontelbare genootschappen: en dit alles bijna uitsluitend gecontroleerd door haar geestelijkheid. [246](#)

Anderen benadrukten niet de kracht en invloed van het protestantisme, maar wezen op de verdeeldheid ervan zoals die zich manifesteerde in "de honderden sektarische of gebroken fragmenten van haar lichaam". [247](#) Vanaf hier was het slechts een stap verder om de veelheid van verdeeldheid en onenigheid, die zo'n verwarring en strijd onder christenen creëerde, te associëren met de term "Babylon". [248](#) De identificatie van de protestantse kerken met Babylon was geen nieuw concept dat door sommige Millerieten werd ontwikkeld, maar was al in de 18e eeuw door individuen in Engeland en Amerika uiteengezet. [249](#) Deze opvatting was echter niet gebruikelijk onder Millerieten tijdens de eerste jaren van hun beweging. Tot 1842 werd het algemene idee van de Rooms-Katholieke Kerk als Babylon gehouden.

Naast de kritiek op het streven naar macht en sektarisme, werden de protestantse kerken ook aangevallen vanwege ketterij en hun vasthouden aan geloofsbelijdenissen boven de Bijbel. De Millerieten hadden veel respect voor de vroege kerk en de Hervormers, maar ze vonden dat de kerken van de Reformatie waren afgeweken van de Schrift, vooral in hun interpretatie van het

millennium. [250](#) De Millerieten meden de leer van het postmillennialisme en beschouwden het als hun belangrijkste doel "om dit oude geloof" van de premillennialistische komst van Christus nieuw leven in te blazen en te herstellen en "de oude monumenten te vernieuwen". [251](#)

3. Interconfessionalisme

Hoewel de Millerieten de rooms-katholieke kerk en protestantse kerken sterk bekritiseerden, waren ze aanvankelijk niet van plan een aparte religieuze organisatie te starten. In 1840 verklaarden zij op de Eerste Algemene Conferentie expliciet met betrekking tot hun missiedoelstellingen dat

P49

wij niet tot doel hebben de kerken af te leiden met nieuwe uitvindingen, of om voor onszelf een naam te maken door een nieuwe sekte te stichten onder de volgelingen van het Lam. We veroordelen noch vallen we anderen met een ander geloof dan het onze ruw aan, noch dicteren we in gewetenskwesaties voor onze broeders, noch proberen we hun organisaties te omver te werpen, noch nieuwe van onszelf op te bouwen; maar gewoon om onze overtuigingen als christenen uit te drukken, met de redenen om hen toe te rusten, die ons hebben overgehaald om het woord en de beloften, de profetieën en het evangelie van onze Heer te begrijpen, zoals de eerste christenen, de primitieve tijdperken van de kerk en de diep geleerde en intelligente hervormers unaniem hebben gedaan, in het geloof en de hoop dat de Heer "snel zal komen, " "in zijn heerlijkheid" om al zijn beloften in de opstanding van de doden te vervullen. [252](#)

Met het oog op de implicaties van de Middernachtroep was het hun doel om hun "medechristenen van alle sekten en denominaties te waarschuwen, hun lampen in orde te maken en gereed te zijn voor de komst van de bruidegom." [253](#) Zonder zich af te scheiden van hun respectievelijke kerken namen christenen uit verschillende kerken deel aan de Millerietenbeweging, die bijna alle kerken leek te hebben beïnvloed. [254](#)

De leiders van de beweging gaven degenen die Millers opvattingen aanvaardden het advies om hun band met de verschillende kerken niet te verbreken, maar om "te blijven zoals ze zijn", en om "eerder te proberen de uitverkorenen te zuiveren en voor te bereiden op de komst van de Heer, wanneer Babylon zal vallen en God alle dingen nieuw zal maken." [255](#) Vooroordelen moesten worden vermeden en er was geen sympathie voor "hen die tweedracht zaaien onder broeders, die zich terugtrekken uit de gemeenschap van de kerken, die tekeergaan tegen het ambt van de prediking, en zichzelf op de borst slaan in de ontmaskering van de dwalingen van een seculiere afvallige kerk, en die zich heiliger rekenen dan anderen, of wijzer dan hun medemensen." [256](#) Zo kon men in hun publicaties lezen dat "de rechterhand van onze christelijke gemeenschap en vereniging" werd aangeboden aan "alle discipelen van onze gemeenschappelijke Heer, van elke sekte en denominatie". [257](#)

Onder de Millerieten leek er geen fundamenteel verschil te zijn met betrekking tot de grond van de redding van de mens. Vanwege het interconfessionele karakter van de beweging was er echter een verschil in nadruk, zodat sommige gelovigen verwezen naar de barmhartigheid van Christus, terwijl anderen de vrees voor God noemden of de rechtvaardigheid of gerechtigheid van God benadrukten. De grond van de redding van de mens werd gezien in het werk van Christus en de menselijke reactie, een reactie die niet alleen beperkt was tot de aanvaarding van de barmhartigheid en liefde van Christus, maar ook de noodzaak om Milleritische apocalyptische-eschatologie te accepteren.

P50

Aanvankelijk werd er weinig aandacht besteed aan de kwestie van de verzoening, zodat de Millerieten op dit punt hun respectieve kerkelijke tradities weerspiegelden. Deze situatie veranderde in 1843-44 toen ze meer aandacht besteedden aan de beëindiging van Christus' hogepriesterlijke bediening. In die tijd werd er niet verwezen naar de traditionele leer dat de verzoening voor eens en voor altijd aan het kruis plaatsvond, maar het concept begon te worden benadrukt dat de verzoening het voortdurende proces van Christus' bediening in de hemel was. [258](#) Volgens Miller waren de dood en het offer van Christus "slechts voorbereidende stappen" voor de verzoening die zijn "leven en voorspraak in de hemel" konden bewerkstelligen. [259](#)

D. Het Milleritische concept van wereldmissie

1. De interpretatie van [Mt. 24:14](#) *En dit evangelie van het koninkrijk zal in de hele wereld gepredikt worden als een getuigenis voor alle volken; en dan zal het einde komen.* [Mt. 24:14](#).

Het concept van wereldmissie onder de Millerieten werd sterk bepaald door hun interpretatie van [Mt. 24:14](#). Miller twijfelde er niet aan dat deze voorspelling was volbracht als een van de tekenen van de tijd van het einde. Als bewijs voor deze mening zei hij dat de Bijbel was vertaald in meer dan 200 verschillende talen; zendelingen werden gezonden onder alle naties die ons op de wereld bekend waren, en reformatie slaagde erin terrein te winnen in elke stad of hoek in dit land. Het evangelie heeft zich nu over de vier kwartalen van de wereld verspreid. Het begon in Azië. In de tijd van de apostelen was die wijk vol licht. Van daaruit ging het Afrika in; en gedurende een aantal eeuwen strekte Afrika haar handen uit naar God. Ook Europa heeft een lange visitatie van evangeliezegeningen achter de rug; en nu oogst Amerika, het laatste kwart van de wereld, een oogst van zielen voor de laatste dag. Het evangelie is, net als de zon, in het oosten opgekomen en zal in het westen ondergaan. [260](#)

In zijn commentaar op [Mt. 24:14](#), had John Hooper, [261](#) een Engelse adventist, een decennium eerder al verklaard dat een vergelijking tussen de kaart van de wereld en verslagen van verschillende zendings- en Bijbelgenootschappen het moeilijk zou maken "om onze vinger te leggen op een plek op de wereld die het glorieuze

P51

evangelie niet zou hebben bereikt!" [262](#) De snelheid en de universaliteit van de verkondiging van het evangelie werden gezien als ongeëvenaard in de geschiedenis, en hij merkte op dat "er de afgelopen vijf en dertig jaar meer op deze manier is bereikt dan sinds de introductie van de christelijke jaartelling." [263](#) Het was in de tijd van de Franse Revolutie dat de kerk werd gewekt uit haar slaapzucht en actief betrokken raakte bij de missionaire onderneming. [264](#) Deze wereldwijde zendingsontwaking, zei Hooper, was een duidelijke vervulling van [Openbaring 14:6](#). [265](#) Andere christenen associeerden ook de universaliteit van de verkondiging van deze eerste engel van [Openbaring 14](#), die werd geïdentificeerd als de hedendaagse missionaire beweging, [252](#) met de voltooiing van [Mt. 24:14](#). Sommigen zagen deze missionaire activiteit ook voorspeld in de zinsnede "velen zullen het naspeuren, en de kennis zal toenemen" ([Daniël 12:4](#)). Miller zinspeelde erop door te zeggen dat "we leven wanneer 'velen (zendelingen) het zullen naspeuren en de kennis (van het woord van God) zal toenemen'." [267](#)

In 1842 drukte Miller zich nog specifiek uit in zijn interpretatie van [Mt. 24:14](#) door de term "getuige" uit te werken, zodat de vervulling van de tekst overtuigend in overeenstemming kon worden gebracht met een terugkeer van Christus in 1843. Hij merkte op dat "de tekst ons niet vertelt dat het evangelie in één keer in de hele wereld gepredikt zal worden, of dat alle mensen het zouden geloven; maar als een 'getuige onder alle volken'." [268](#) Redenerend langs dezelfde lijnen legde Joel Spaulding, een Milleritische docent, de voltooiing van deze tekst uit door het idee dat in het apostolische tijdperk Azië en delen van Europa en Afrika het evangelie ontvingen; in de vierde eeuw werd Afrika volledig bereikt, en daarna Europa, Noord- en Zuid-Amerika en de Stille Oceaan. Dit bracht hem tot de conclusie dat het evangelie, zoals het lijkt, de wereld rond is gegaan en op elk land aan wal is geraakt'. [269](#) Litch behandelde deze tekst nog specifiek door deze te relateren aan de

P52

Milleritische missie om de boodschap van het Oordeelsuur te verkondigen. Door zijn aandacht te richten op de interpretatie van de zinsnede "dit evangelie van het koninkrijk", stelde hij de vraag of "dit evangelie" verwees naar de gewone verkondiging van de evangeliewaarheid of naar een algemene verkondiging van de komst van Christus. Toen betoogde hij dat de gewone evangelieverkondiging aan de wereld van [Lucas 2:11](#): "Aan u is geboren in de stad van David, een Verlosser, die Christus de Heer is" [270](#) werd volbracht in het apostolische tijdperk. Met Pinksteren bereikte het mensen uit alle naties onder de hemel en werd zo door deze mannen naar het buitenland gedragen. Dit, zo meende hij, werd bevestigd door Paulus die zei dat "het evangelie" "gepredikt werd

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

aan elk schepsel dat onder de hemel is" ([Kolossenzen 1:23](#)). Het evangelie van [Mattheüs 24:14](#) "verkondigt echter 'HET UUR VAN ZIJN OORDEEL IS GEKOMEN' [Openbaring 14:7](#). Dit laatste is de eeuwige blijde boodschap van het koninkrijk of de heerschappij van Christus. Het moet worden verkondigd door de vlucht van de boodschapper of engel die het draagt naar elke verwant, natie, taal en volk. Wanneer dit is volbracht, 'dan zal het einde komen'." [271](#) Toen ging Litch verder met te laten zien dat het nieuws van de komst van Christus in 1843 naar de verschillende delen van de wereld was gegaan. Daarom concludeerde hij dat het niet nodig was dat deze boodschap aan iedereen gepredikt moest worden, maar het nieuws over de hele wereld dat zo'n waarheid werd gepredikt was voldoende om de voorspelling van [Mt. 24:14](#) te vervullen. Redenerend vanuit analogie, zei hij:

Als het in de dagen van de apostelen voldoende was, dan is het dat nu wel. Dat het toen zo was, blijkt duidelijk uit [Handelingen 19:8-10](#). Waar Paulus twee jaar en drie maanden predikte zoals onderwezen in Efeze, zodat allen in Azië, zowel Joden als Grieken, het woord van Jezus hoorden. Ze hadden niet allemaal een preek kunnen horen, maar ze hoorden het geluid van het evangelie. In die zin twijfel ik er niet aan, maar het evangelie van het koninkrijk wordt in de hele wereld gepredikt. [272](#)

Er werd een poging gedaan om het feit dat de Middernachtkreet en de boodschap van het Oordeelsuur, het meest werden gepredikt in Noord-Amerika, minder vaak in Europa en de minste in de rest van de wereld, te harmoniseren met de vervulling van [Mt. 24:14](#). Er werd gesuggereerd dat God Altijd Zijn waarschuwingen naar Zijn volk had gestuurd voordat er belangrijke gebeurtenissen plaatsvonden die hen zouden beïnvloeden. Op basis hiervan werd geredeneerd dat de grootste manifestaties van de tekenen van de tijd werden gegeven op plaatsen waar God het grootste aantal volgelingen had. Daar waar Hij minder volgelingen had, waren de waarschuwendende geluiden zwakker. Omdat het doel was om het volk van God te waarschuwen, was het niet nodig dat de wereld evenzeer gewaarschuwd zou worden. Er werd verwezen naar het feit dat toen Christus kwam om verzoening voor zonden te doen, Hij naar dat deel van de wereld kwam waar "religie schitterde met de grootste glans, hoe donker haar helderheid ook was; terwijl alleen het geluid van zijn machtige werken op andere plaatsen te horen was." [273](#) Uit analogie werd geredeneerd dat de tekenen van de tijd het meest algemeen zouden zijn in die delen van de wereld waar

P53

het grootste deel van de ware christenen was. Op andere plaatsen met weinig christenen zou het bewijs van de komst van de Heer minder duidelijk zijn, terwijl er in landen zonder christenen misschien helemaal geen bewijs is.

Zo zou New England, het meest vrome deel van de aarde, natuurlijk het theater zijn van het verduisteren van de zon en de maan, en het vallen van de sterren. Het getuigenis van de vervulling van deze gebeurtenissen is echter naar de hele aarde gegaan. De verkondiging van de komst van Christus is hier ook het meest effectief verkondigd, terwijl dat geluid in alle landen is gegaan. [274](#)

Na New England kwam Europa als de plaats waar de christelijke religie het meest bekend was. Daar werd het evangelielicht echter verduisterd en 'de ketterijen van het Puseyisme, het Romanisme, de Neologie, het Rationalisme, het Transcendentalisme en de Ontrouw' hadden 'de kandelaar van het ware evangelie' bijna van zijn plaats verwijderd. [275](#) Tekenen, vergelijkbaar met die in de Verenigde Staten, maar minder belangrijk, hadden zich in Europa voorgedaan, en de nabijheid van de wederkomst was door Joseph Wolff in Azië gepredikt. Een dergelijke argumentatie leidde tot de conclusie dat 'de wereld de Middernachtkreet heeft gehad, zoveel als we konden verwachten op basis van de analogie van andere gebeurtenissen, en in verhouding tot de wijdverbreidheid van het ware christendom in de verschillende delen van de aarde.' [275](#)

2. De omvang van de Milleritische wereldmissie

Hoewel de Millerieten niet vonden dat de adventsboodschap aan ieder individu gepredikt moest worden, was hun concept van wereldmissies dat zij het nodig vonden om hun publicaties naar elke bereikbare christelijke gemeenschap op aarde te sturen, zodat het nieuws van de boodschap van de naderende komst van Christus degenen die het niet wisten zou bereiken.. Daarom deden de

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

Millerieten er alles aan om hun publicaties te vergroten, waardoor ze een zo breed mogelijke verspreiding kregen.

Millers lezingen werden vaak herdrukt met kleine toevoegingen en kleine revisies. Toen Himes in 1840 bij Miller kwam, werd het uitgeverijwerk van groot belang in hun missie-inspanningen. [277](#) Op 20 maart 1840 gaf Himes het eerste Milleritische tijdschrift uit, Signs of the Times, dat standhield als het belangrijkste representatieve tijdschrift van de beweging. Oorspronkelijk een tweemaandelijks, na april 1842 werd het gepubliceerd als een weekblad.

Op de Eerste Algemene Conferentie van gelovigen in Tweede Advent gehouden te Boston (14-15 oktober 1840) werd voorgesteld om het gedrukte verslag van de conferentie te sturen naar:

1. De theologische seminaries van het land. 2. De dienaren van het evangelie die bereid zijn het onderwerp te onderzoeken. 3. De leden van Christus' lichaam

P54

en de wereld, in zoverre als onze middelen toelaten. 4. Wij zullen hen naar vreemde landen sturen. (1) Aan onze vrienden in Groot-Brittannië, die wij zullen krijgen om ons bij dit goede werk te helpen. (2) Aan de zendelingen van het kruis in de hele wereld, voor zover wij er toegang toe kunnen krijgen. [278](#)

Tijdens de Tweede Adventsconferentie van Bangor (12-19 juli 1841) hielden sommige deelnemers zich bezig met zendingswerk op de verschillende schepen die in de haven van Bangor, Maine lagen. Himes vermeldde dat "een aantal van onze broeders, die met enkele duizenden papieren en traktaten werden voorzien, over het onderwerp van de wederkomst van Christus, elk schip bezochten en ze voorzagen." [297](#) Door het gebruik van deze methode in andere havens, kregen Millerieten-publicaties een wereldwijde verspreiding, [280](#) zodat Himes in het volgende jaar kon melden dat de meeste Milleritische werken "naar alle zendingsposten waren gestuurd die we op de aardbol kennen. Ze zijn ook naar vele delen van Europa, Azië, Afrika en ook naar de eilanden van de Oceaan gestuurd." [281](#)

Op 17 november 1842 verscheen in New York een ander invloedrijk tijdschrift, de Midnight Cry. Eerst was het een dagblad met 10.000 exemplaren per nummer; na 17 december 1842 werd het een weekblad. [282](#) In 1842 hadden Fitch en Hale een chronologische kaart van de visioenen van Daniel en de Openbaring (Appendix IV) geproduceerd, zodat de profetische standpunten over het jaar 1843 effectiever konden worden gepresenteerd. Deze profetische kaart, de kaart van 1843, werd veel gebruikt en werd de standaardkaart onder millerieten.

Een van de meest gedetailleerde verslagen over de wereldwijde verspreiding van Millerieten-publicaties kwam van Litch:

In de afgelopen drie jaar zijn er vanuit ons kantoor in deze stad [Boston] tweede adventspublicaties naar bijna alle Engelse en Amerikaanse zendingsstations op aarde gestuurd. Ze zijn naar China gestuurd; naar Birma; naar Hindostan; naar Oost-Indië; naar Perzië, Egypte, Palestina, Syrië, Klein-Azië, Griekenland, Constantinopel; in Afrika, de W. Indische-eilanden van de Stille Oceaan; de Indiaanse missies aan beide zijden van de Rocky Mountains. Ze zijn ook verspreid over deze Staten, en in Canada, Nova Scotia, New Brunswick, enz. [283](#)

Het was niet verwonderlijk dat de Millerieten vanwege zo'n missionaire activiteit concludeerden dat de Middernachtkreet en de boodschap van het Oordeelsuur,

P55

die werden gezien als de verkondiging van "het eeuwige evangelie" ([Openbaring 14:6](#)) of "dit evangelie van het koninkrijk" ([Mt. 24:14](#)), over de hele wereld waren verspreid toen het jaar 1843 was aangebroken. In dat jaar kon men de vaste overtuiging lezen dat de "adventspublicaties bij de honderdduizenden uitgezonden over de hele wereld, naar de eilanden van de zee en naar elke

zendingszender op de wereld waren gezonden. Ze zijn verspreid over land en oceaan, en de zeelieden die in de haven kwamen, getuigen dat de komst van Christus een onderwerp van gesprek is over de hele wereld." [284](#) Tegelijkertijd publiceerden de toonaangevende tijdschriften de Signs of the

Times en de Midnight Cry getuigenissen en brieven van personen uit de verschillende delen van de wereld die de Tweede Advent in 1843 verwachtten. [285](#) Dit alles bevestigde de Milleritische mening dat [Mattheüs 24:14](#) vervuld was.

E. Samenvatting

De achtergrond voor de oorsprong van de SDA was het politieke, sociale en religieuze klimaat van de VS in de eerste helft van de 19e eeuw, een context die bevorderlijk was voor de ontwikkeling van nieuwe religieuze bewegingen. In dit klimaat waarin postmillennialisme heerste, ontstond een zeer actieve interconfessionele beweging rond William Miller, de belangrijkste exponent van het premillennialisme in die tijd. Voor de volgelingen van Miller, de Millerieten, was de enige hoop voor deze wereld de persoonlijke terugkeer van Christus die het millennium inluidde. Het missionaire bewustzijn van de Millerieten moet worden geplaatst in de context van hun overtuiging dat ze leefden in de tijd van het einde van de wereld. Op basis van historistische hermeneutische principes werd de tijd van het einde geassocieerd met de ballingschap van de paus in 1798. Verschillende kosmische verschijnselen en bepaalde gebeurtenissen in de ondergang van het Ottomaanse rijk, die wijzen op zijn afhankelijkheid van de christelijke machten van Europa, werden

P56

beschouwd als verdere bevestiging voor hun identificatie van de tijd van het einde. De centrale strekking van de Milleritische motieven voor zending was gebaseerd op [Daniël 8:14](#). Vanwege hun begrip van het heiligdom, hun premillenniale opvattingen en de toepassing van de historistische hermeneutiek werd geconcludeerd dat deze tekst het einde van de wereld en de terugkeer van Christus in 1843 voorspelde, onmiddellijk gevolgd door de oprichting van het millennium. Deze datum werd bevestigd door verschillende andere tijdsberekeningen. Andere concepten die extra impuls gaven aan de Milleritische zendingsonderneming waren de middernachtsroep en de oordeelsuur-boodschap. De middernachtsroep van de gelijkenis van de tien maagden werd geïnterpreteerd als een huidige realiteit en een symbool van de hedendaagse wijdverspreide verkondiging van de Tweede Advent en was nauw verbonden met de boodschap van het Oordeelsuur van [Openbaring 14:6, 7](#). Beide stuwende krachten droegen bij aan het Milleritische zelfbegrip als een belangrijke beweging in de heilsgeschiedenis. Omdat het over het algemeen een interconfessionele beweging onder protestanten was, hield het Millerisme aanvankelijk vast aan de protestantse visie van de rooms-katholieke kerk als Babylon en had het een hoge achting voor de apostolische kerk en de hervormers. De geestelijke toestand van de protestantse kerken van hun tijd werd echter sterk bekritiseerd vanwege sektarisme, ketterijen en dorst naar macht. Als gevolg van de overheersende apocalyptisch-eschatologische motieven voor zending voelden de Millerieten een dringende verantwoordelijkheid om wereldwijd het nieuws van de naderende Tweede Advent en het oordeel te verkondigen. Zij vonden het niet nodig dat deze boodschap aan ieder individu zou worden gegeven, maar alleen als een getuigenis voor alle naties. Toen het jaar 1843 naderde, waren ze er over het algemeen van overtuigd dat hun wereldwijde missie op dat moment werd volbracht, zodat het einde van de huidige wereld en de wederkomst van Christus op elk moment kon worden verwacht.

P57

Hoofdstuk II - De controverse rond de Milleritische apocalyptische-eschatologie

Het idealistische doel om de kerken te hervormen op het gebied van de Tweede Advent werd al snel op de proef gesteld. Aanvankelijk wekte Millers profetische uiteenzetting brede belangstelling, maar het duurde niet lang voordat hun nadruk op de tijd van het einde, de persoonlijke terugkeer van Christus "rond 1843", de Middernachtroep en de boodschap van het Oordeelsuur, samen met hun polemieken tegen postmillennialisten en hun kritiek op de rooms-katholieke en protestantse kerken, resulteerden in oppositie. Hoewel veel van Millers interpretaties werden bekritiseerd, zal de discussie hier beperkt blijven tot de oppositie gericht tegen het centrale thema van de theologie van zijn roeping: de

dreigende premillennial Tweede Advent en vuurzee van de aarde op basis van [Daniël 8:14](#) en de tijdberekeningen die daarmee samenhangen.

Een van de meest cruciale kwesties in de theologische controverse was de betekenis van de hoorntje van [Daniël 8](#), waarvan er in die tijd drie belangrijke interpretaties waren. [1](#) Zoals hierboven aangegeven, interpreteerden de Millerieten en sommige niet-Milleritische commentatoren, gebruikmakend van historicistische hermeneutiek, de kleine hoorn als de heidense en pauselijke fasen van Rome. Onder de tegenstanders van de Millerieten die een andere kijk hadden op de kleine hoorn waren zowel historici als degenen die historisch-kritische trends weerspiegelden. De eerste groep tegenstanders (historici) waren evangelische christenen, [2](#) die in het algemeen erkenden dat de voorspelling in [Daniël 8:14](#) wees op een belangrijke gebeurtenis in de geschiedenis van de mensheid. Maar vooral vanwege hun millenarische opvattingen, [3](#) die werden beïnvloed door het Britse duizendjarige denken, verschilden ze met de Millerieten over de aard van de voorspelde gebeurtenis. De tweede groep tegenstanders, die [Daniël 8](#) niet zo interpreteerden, kan worden omschreven als degenen die neigden naar een historisch-kritische benadering in de VS voor zover ze rekening lijken te hebben gehouden met enkele van de bevindingen van de Europese rationalistische theologie. [4](#) Maar hoewel ze [Daniël 8](#) interpreteerden in de context van de Joodse geschiedenis, beschouwden ze het nog steeds als voorspellende profetie. Over het algemeen interpreteerde de eerste groep tegenstanders de kleine hoorn als mohammedanisme of islam, terwijl de tweede groep het identificeerde met Antiochus IV, Epiphanes.

P58

Het grootste deel van de discussie zal worden gewijd aan de Antiochus Epiphanes-visie, om de reden dat, hoewel het de Amerikaanse theologische scène niet domineerde, het door de Millerieten werd beschouwd als een zeer effectief instrument om mensen vooroordelen tegen hun opvattingen te laten krijgen en daarom werd het veel besproken in hun literatuur. [5](#)

A. De Millerieten versus niet-Milleritische historici

Onder de historici die het mohammedanisme, of de islam, bepleitten als de kleine hoorn van [Daniël 8](#), was het waarschijnlijk David Campbell, [6](#) een evangelische geestelijke, die de meeste aandacht kreeg van de Millerieten. Hoewel hij als een millenariaan werd beschouwd, [7](#) hij mocht een aantal van zijn opvattingen uiten in de Signs of the Times. In de kleine hoorn van [Daniël 8](#) zag hij een kwaadaardige religieuze macht in tegenstelling tot een normale hoorn die een politieke macht vertegenwoordigde. Deze religieuze macht kon volgens hem niets anders betekenen dan "de Mohammedaanse [sic] waan" omdat het voortkwam uit Syrië, één van Alexanders vier koninkrijken waaruit de kleine hoorn tevoorschijn kwam (8:9). [8](#) Hij gaf aan dat Syrië, als het grote centrum van zijn operaties, "het aangename land omarmde", het Joodse 'heilgdom' dat moest worden 'neergeworpen' en daarna 'gereinigd'. Syrië bevatte ook een deel van het christelijke 'heir', waarvan een deel moest worden 'neergeworpen' en wiens 'dagelijkse offer' moest worden 'weggenomen'. [9](#) Syrië was daarom "een van de hoorns van de geit, en de identieke waaruit de 'kleine hoorn' van het Mohammedanisme [sic] ontstond." [10](#) Campbell identificeerde de geografische vooruitgang van de kleine hoorn (8:9) met de vooruitgang van de islam, want die had, zei hij, "ooit de overhand gehad 'naar het zuiden', in Egypte en vele delen van Afrika, 'naar het oosten', in India en Perzië, 'en naar het aangename land', Palestina natuurlijk, ook Syrië en Turkije, verderop." [11](#) Het wegnemen van het dagelijkse offer interpreteerde hij als de bekering van de christelijke kerken tot moskeeën door het

P59

mohammedanisme, [12](#) resulterend in massale afvalligheid onder "nominale christenen" en een vervolging van "oprechte christenen en dienaren" die "de voorspelling vervulden, dat 'hij een deel van het 'heir' en van de sterren op de grond wierp en hen vertrad [8:10].'" [13](#) De relatie tussen de islam en de uitvergroting van de kleine hoorn tegen Christus als "de prins van het heir" (8:11) zag hij vervuld in het feit dat Mohammed en zijn volgelingen "Christus als een profeet beschouwden, maar Mohamed als zijn meerdere beschouwden". [14](#) Op basis van het jaardagprincipe beëindigde hij de 2300 dagen in 1843 toen de macht van het Ottomaanse rijk en de islam zouden eindigen, de Joden naar Palestina zouden terugkeren en een grote vooruitgang van de samenleving zou beginnen. [15](#)

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

Miller verwierp deze opvatting van de kleine hoorn. Sommige van zijn bezwaren waren gebaseerd op de opmerking dat de kleine hoorn uit een van de vier koninkrijken zou komen waarin Alexanders rijk was verdeeld (8:9). Deze koninkrijken, zo benadrukte hij, waren tussen 148 en 30 voor Christus Romeinse provincies geworden, zodat de kleine hoorn is ontstaan "vóór Christus, in plaats van 622 jaar na Christus, toen Mohammed [sic] opstond." [16](#) Er werd ook op gewezen dat de kleine hoorn, gesymboliseerd als "een koning stijf van aangezicht" (8:23), zou moeten verschijnen in "de laatste tijd" van de vier koninkrijken van Alexanders rijk "wanneer de Joden op het hoogtepunt van hun overtreding zijn gekomen". [17](#) Dit leverde nog een argument op dat de kleine hoorn Rome was, "want Mohammed bestond pas 550 jaar nadat de Joden werden vernietigd voor hun overtredingen." [18](#) Een ander bezwaar, volgens Miller, was dat Campbells interpretatie de eenheid tussen Daniel 7 en 8 schond. Litch merkte op dat de praktijk van dergelijke historici om de kleine hoorn in

p60

Daniel 7 te interpreteren als het pausdom en de kleine hoorn in Daniel 8 als islam het hermeneutische principe van tijdreeks parallellisme schond. [20](#) De opvatting dat de Joden aan het einde van de 2300 dagen zouden terugkeren, werd sterk weersproken door Millerieten. Miller herinnerde zijn tegenstanders eraan dat Christus de muur van scheiding tussen Joden en heidenen had afgebroken en benadrukte dat het enige toekomstige herstel voor beide groepen een geestelijk herstel was dat werd bereikt door bekering tot Jezus Christus. [21](#) Wat betreft oudtestamentische verwijzingen naar een terugkeer van de Joden naar Palestina, verklaarde hij dat deze passages werden geschreven "voordat de Joden uit Babylon werden hersteld en in die gebeurtenis hun letterlijke vervulling hadden." [22](#) In die gevallen waarin dit vóór het kruis niet volledig aan de Joden was gerealiseerd, zouden ze vervuld worden aan het geestelijke Israël onder het nieuwe verbond. [23](#) Bovendien vond Miller het concept van een millennium op aarde vóór de wederkomst van Christus niet in overeenstemming met [Daniël 7:9-13](#), [21](#), [22](#); [Lucas 17:26-30](#); [Marcus 13:23-29](#); [1 Tessalonicenzen 4:14-18](#); [1 Tessalonicenzen 5:1-4](#); [2 Tessalonicenzen 2:7-10](#) en [Openbaring 14:14-20](#). [24](#)

In 1842 werd Richard C. Shimeall [25](#) een episcopale predikant en een millenarian, die pleitte voor een premillenniaal Tweede Advent gevolgd door een "periode van duizendjarige zegen van de geredde naties in het vlees", publiceerde een werk waarin de kleine hoorn ook werd aangeduid als "het Mohammedaanse bedrog." [26](#) De beëindiging van de 2300 dagen die hij in 1847 dateerde, toen

P61

"de Heer Jehovah zal verschijnen voor het herstel en de hervestiging in Palestina van het zaad van Abraham". [27](#) Het einde van deze periode zou ook "de omverwerping van de laatste Antichrist" betekenen, waaronder "ALLE vervolgende antichristelijke machten - de heiden, de paus, de mohammedaan en de ongelovige." [28](#) Het jaar daarop William C. Brownlee, D.D., [29](#) een predikant van de Nederlands Hervormde Kerk en een millenarian, interpreteerde de beëindiging van [Daniël 8:14](#) ook in de context van de Joden. In zijn polemiëk tegen het Millerisme verklaarde hij dat het einde van de 2300 dagen "de reiniging van het heiligdom" zou brengen, lang onder de voet gelopen, en 'het beëindigen van de verwoestingen van de getroffenen', en 'uitgedunde overblijfselen' van het huis van Juda en Israël. De profeet voorspelt bevrijdingen aan de Hebreëen, NIET het einde van de wereld!" [30](#) Enkele van de op handen zijnde gebeurtenissen die hij verwachtte waren: (1) De vernietiging van de antichristen van Rome en Constantinopel; (2) de terugkeer van de Joden naar Palestina en hun bekering; (3) de verkondiging van het evangelie aan de hele wereld en de bekering van de heidenen; (4) de geestelijke heerschappij van Christus gedurende het millennium. [31](#)

Gedurende dit jaar (1843), een andere millenarian, Samuel F. Jarvis, D.D., LL.D., [32](#) Professor in Bijbelse literatuur aan het Episcopalian General Theological Seminary in New York City, associeerde ook de voltooiing van [Daniël 8:14](#) met de terugkeer en bekering van de Joodse natie. [33](#) Hij verwierp Millers veronderstelde verband tussen [Daniël 8](#) en [Daniël 9](#) en concludeerde dat het onmogelijk was om het begin van de 2300 dagen te bepalen, behalve door

P62

terug te tellen - wanneer het zou gebeuren - van "de bekering van de Joden en hun herstel naar hun eigen land". [34](#)

In 1844 werd George Bush [35](#) Hoogleraar Hebreeuwse en Oosterse Literatuur aan de New York City University - een uitzonderlijke exegeet die het millennium in het verleden plaatste (5e-15e eeuw, A.D.) [36](#) schreef Miller dat zijn gebruik van het jaardagprincipe "werd ondersteund door de gezondste exegese, evenals versterkt door de hoge namen van [Joseph] Mede, Sir I. Newton, bisschop [Thomas] Newton, [William] Kirby, [Thomas] Scott, [Alexander] Keith en een groot aantal anderen die al lang tot uw conclusie zijn gekomen." [37](#) Millers fout zat volgens Bush niet in zijn 'chronologie' maar in 'de aard van de gebeurtenissen die zullen plaatsvinden als die periodes zijn verstreken'. [38](#) Volgens Bush was de mensheid "aangekomen in een gedenkwaardig tijdperk van de wereld, en dat het verstrijken van deze perioden is om, door geleidelijke stappen, een nieuwe orde der dingen te introduceren, intellectueel, politiek en moreel." [39](#) Met betrekking tot de tijdsvolgorde tussen het vierde koninkrijk en de vestiging van het eeuwige koninkrijk (Daniël 7:27), merkte Bush op dat "het duidelijke belang van de passage is dat de ene macht geleidelijk moet worden afgeschaft en de andere geleidelijk moet worden ingevoerd." [40](#) Dus, zei hij, "de grote gebeurtenis voor de wereld is niet haar fysieke vuurzee, maar haar morele regeneratie." [41](#)

Het idee van geleidelijke morele regeneratie werd sterk bekritiseerd door William Miller. Het concept, zei hij, was niet in overeenstemming met het getuigenis van Daniël 7 waarin vers 11 een "plotselinge vernietiging door vuur" voorstelt, vers 13 de wederkomst van Christus suggereert, vers 25 "een toespeling geeft op de plotselinge vernietiging van het vierde koninkrijk", en vers 26 toont "een oordeelsinstelling en het wegnemen van het vierde koninkrijk eerst, en niet een geleidelijk wegslijten." [42](#) Een Milleritisch redactioneel commentaar verklaarde dat het concept van een geleidelijke invoering van het koninkrijk van God

P63

op aarde in tegenspraak was met het getuigenis van Petrus met betrekking tot het oordeel van de huidige aarde (2 Petrus 3:5-10) bij de Tweede Advent (2 Timoteüs 4:1) wanneer de opstanding zou plaatsvinden (1 Tessalonicenzen 4:16). Bush' concept werd ook gezien als in strijd met Daniël's getuigenis over de aard van het oordeel (Daniël 2:34, 35, 44, 45; 7:9, 10, 13, 14). [43](#)

B. De Millerieten versus hen die historisch-kritische trends weerspiegelen

De hermeneutische principes van degenen die neigen naar een historisch-kritische benadering van de apocalyptisch-eschatologie van de Schrift, terwijl ze de voorspellende aard van profetie bevestigen, werden door de Millerieten gezien als een zeer effectief middel om hun historicistische hermeneutiek tegen te gaan. Dit was de reden waarom deze aanpak uitgebreid werd besproken en aangevallen. Onder degenen die zo'n kritische benadering hanteerden tegen Millers interpretaties en die de sterkste Milleritische reactie opwekten, waren John Dowling, A.M., [44](#) een baptistenpredikant, Moses Stuart, [45](#) een congregationalistische professor aan het Andover Theological Seminary, Nathaniel Colver, [46](#) een baptistenpredikant, en Irah Chase, D.D., [47](#) hoogleraar kerkgeschiedenis aan het Newton Theological Institute. De meeste van degenen die dit soort hermeneutiek gebruikten, pleitten ook voor een postmillenniale toekomst voor het christendom. [48](#) Litch noemde deze personen

P64

'Millennisten'. Volgens hem was het belangrijkste onderscheid tussen Milleritische adventisten en millennisten dat "adventisten geloven in een pre-millennial en persoonlijke komst van Christus uit de hemel, om zijn heiligen te verheerlijken en wraak te nemen op zijn vijanden, terwijl de millennisten geloven in de universele spirituele heerschappij van Christus duizend jaar, vóór zijn tweede persoonlijke komst." [49](#)

Toen Dowling in 1840 zijn kritiek op het idee van de komst van Christus in 1843 publiceerde, beschouwde Miller het als een van de meest subtiele aanvallen ooit tegen zijn opvattingen. [50](#) Over het algemeen gebruikte Dowling de historicistische hermeneutiek tot apocalyptisch-eschatologie, [51](#) maar hij maakte een uitzondering op Daniël 8. Zijn redenering voor het maken van

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

deze uitzondering was gebaseerd op zijn overtuiging dat het jaardagprincipe niet kon worden toegepast op de uitdrukking "tweeduizend en driehonderd dagen" omdat de letterlijke weergave niet "dagen" was, maar "avonden en morgens". [52](#) Dit, zei hij, gaf aan dat Daniël 8:14 verwees naar een

P65

periode van natuurlijke dagen, niet naar jaren, en dus niet gerelateerd kon worden aan de tijdsconcepten van Daniël 9. [53](#) De term "avonden en morgens" zag hij als een verwijzing naar het Joodse offersysteem dat leidde tot een interpretatie van de symboliek van Daniël 8 In de context van de Joodse geschiedenis. Hij associeerde de "2300 avonden en morgens" met "het aantal dagelijkse brandoffers", waarbij "zowel morgen- als avondoffers" worden geteld. [54](#) wees op een periode van 1150 dagen of drie jaar en 55 dagen, waarin het Joodse heiligdom zou worden vervuild en het dagelijkse offer zou worden weggenomen. [55](#) Op basis van historische informatie gevonden in andere commentatoren, interpreteerde Dowling de kleine hoorn als de persoon die verantwoordelijk was voor deze acties, Antiochus IV Epiphanes. [56](#) Ter ondersteuning van deze visie verstrekte hij de volgende gegevens over de ontheiliging van het heiligdom: (1) Op de 15e dag van Casleu, een maand die hij gelijkstelde aan december 168 voor Christus, werd het beeld van Jupiter Olympus opgericht door Antiochus in de tempel van Jeruzalem (1 Macc. 1:54); (2) tien dagen later werden offers gebracht aan deze afgod (1 Macc. 1:59); (3) drie jaar later, op de 25e van Casleu, werd de tempel gezuiverd en opnieuw gewijd aan de aanbidding van de God van Israël door Judas Maccabaeus (1 Macc. 4:52), precies drie jaar nadat de afgodische offers begonnen. In een poging om het verschil tussen deze drie jaar en zijn interpretatie van de 2300 dagen als drie jaar en 55 dagen te harmoniseren, wees Dowling erop dat hoewel "we door geen enkele historicus precies worden geïnformeerd hoeveel dagen er zijn verstreken tussen het moment waarop Athenaeus de dagelijkse offers stopte en de 25e van de maand Casleu, " kan worden vermoed dat deze tijdsperiode "precies 55 dagen" was. [58](#) Dit betekende dat de Joodse dagelijkse offers voor een periode van 1150 dagen waren onderbroken. [59](#) De plotselinge dood van Antiochus interpreteerde hij in de context van Daniël 8:25 als een Goddelijk oordeel. [60](#)

P66

De Millerieten hadden grote kritiek op Dowlings opvattingen. Een van hun argumenten was dat de toepassing van het jaardagprincipe op Daniël 8 zowel in overeenstemming was met de interne structuur van het hoofdstuk als met een consistente benadering van apocalyptische Geschriften, en ook een exacte tijdsperiode bood die door historisch bewijs werd ondersteund. Zowel Miller als Litch wezen erop dat volgens Daniel's vraag: "Hoe lang zal het visioen zijn ...?" (8:13), het antwoord in het volgende vers had niet alleen betrekking op de aanval van de kleine hoorn op het heiligdom, maar verwees naar het HELE visioen (noot vertaler: het woord voor gezicht in dan 8:13 is Chazon wat het grote of gehele gezicht betekend) van Daniël, inclusief gebeurtenissen met betrekking tot de Perzische en Griekse rijken. [61](#) Voor Litch omvatten de 2300 dagen zowel de heidense als de pauselijke gruwelen, [62](#) wat onmogelijk is als 8:14 een periode van 1150 natuurlijke dagen betekende. Miller bekritiseerde Dowling's inconsistentie bij het toepassen van het jaardagprincipe op 9:25-27; 12:11, 12 en niet op 8:14, wijzend op: (1) Het vernietigde de harmonie tussen Daniël 8 en Daniël 9 die gebaseerd was op de tijdsreferenties; (2) het vernietigde de harmonie tussen Daniël 8 en Daniël 12 die gebaseerd was op het idee dat het dagelijkse offer van Daniël 8:13 en dat van 12:11 identiek waren. [63](#) Litch voegde eraan toe dat het feit dat de oorspronkelijke weergave van Daniël 8:14 geen "dagen" was, geen geldige reden was om het jaardagprincipe niet toe te passen, want er waren andere passages waarin de term "dag" niet werd gebruikt, maar waarop dit hermeneutische principe werd toegepast, zoals "tijd en tijden en de verdeling van de tijd" (Daniël 7:25), "tijd, tijden en een half" (Daniël 12:7), en "veertig en twee maanden" (Openbaring 11:2; 13:5). [64](#) Hij merkte verder op dat er geen historisch bewijs beschikbaar was voor een exacte periode van 2300 letterlijke dagen. [65](#) Daarom vonden de Millerieten het op basis van de historistische hermeneutiek noodzakelijk om te zoeken naar een andere interpretatie die de profetische tijd in elk detail zou vervullen. De enige interpretatie die volgens de Millerieten aan deze eis kon voldoen, was die welke werd bereikt door het gebruik van het jaardagprincipe.

Nog een ander argument dat Miller tegen Dowling gebruikte, was dat de

'Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie' P.G. Damsteegt Versie 2.1

Antiochus-visie het concept van profetisch tijdreesparallisme in Daniël schond, volgens welke het vierde beest van Daniël 7, dat werd geïnterpreteerd als Rome in zijn heidense en pauselijke fasen, moest worden geïdentificeerd met de kleine hoorn van Daniël 8 en niet met Antiochus Epiphanes. 66 Litch bracht naar

P67

voren dat de Antiochus-visie moeilijk te harmoniseren was met de exegese van Daniël 8:8, 9, omdat Antiochus een koning van Syrië was, een van de vier koninkrijken (hoorns) van het Griekse rijk, en niet de andere hoorn was die uit een van deze koninkrijken kwam. In feite had noch de opkomst noch de val van Antiochus invloed op de voortzetting van Syrië als koninkrijk. 67 Later, in de context van de vier dynastieën die Alexander opvolgden en werden vertegenwoordigd door de vier hoorns, "één voor Egypte, één voor Syrië, één voor Macedonië en één voor Thracië en Bithinia" (8:8), merkte hij op dat

"Antiochus Epiphanes slechts een van de zesentwintig individuen was, die de Syrische hoorn vormden. Zou hij tegelijkertijd een andere opmerkelijke hoorn kunnen zijn?" 68 Ten slotte gaf de uitdrukking "want op het moment van het einde zal het visioen zijn" (8:17) volgens litch aan dat Daniël 8 relevant was voor de tijd na 1798, 69 opnieuw bewees dat het niet van toepassing kon zijn op Antiochus. 70

In 1842 publiceerde Moses Stuart Hints on the Interpretation of Prophecy dat gericht was tegen de historicistische hermeneutiek. In tegenstelling tot Dowling gebruikte Stuart geen historicistische hermeneutische principes in apocalyptische passages, waardoor hij minder kwetsbaar was voor de beschuldiging van inconsistentie. Hij concentreerde zijn kritiek op drie gebieden: (1) De dubbele aard van voorspellende profetie; (2) de mystieke betekenis van een profetie, die nooit kon worden begrepen totdat de beoogde gebeurtenis had plaatsgevonden, (3) het jaardagprincipe. De eerste twee gebieden hadden voornamelijk betrekking op een bespreking van principes van profetische interpretatie. Zijn argumenten tegen de dubbele toepassing van profetie moeten worden geplaatst tegen de achtergrond dat in die tijd veel commentatoren dachten dat de apocalyptische passages van Daniël in zekere zin waren vervuld in het conflict tussen de Joden en Antiochus Epiphanus, maar in een bredere zin in de geschiedenis van de christelijke kerk. 71 De dubbele aard van profetie was volgens Stuart in strijd met de wetten van de interpretatie van taal. 72 Hij betoogde dat hoewel de Bijbel een uniek boek was, het onderworpen moest worden aan de gemeenschappelijke wetten van interpretatie waaraan andere boeken worden onderworpen. 73 Hij wees erop dat een van de grootste problemen met de dubbele betekenis van profetie was dat er geen standaard was om het te evalueren; 74 iedereen zou daarom,

P68

zei hij, de algemene wetten van de exegese moeten volgen. 75 In overeenstemming met deze overtuiging verwierp Stuart het jaardagbeginsel op basis van het feit dat Numeri 14:34, Ezechiël 4:5, 6 en Daniël 9:24-27 zo niet-apocalyptisch van aard waren dat het analogie-van-schriftprincipe niet kon worden toegepast. 76 Het was zijn overtuiging dat de tijdaanduidingen in Daniël en Openbaring op bevredigende wijze konden worden opgelost op "de gemeenschappelijke grond van grammatico-historische exegese", waardoor historicistische hermeneutiek overbodig werd. 77

De toepassing van deze benadering op Daniël 7 bracht Stuart tot de conclusie dat het vierde beest "de verdeelde Griekse heerschappij was die de regering van Alexander de Grote opvolgde." 78 De kleine hoorn identificeerde hij met Antiochus Epiphanes. 79 De duur van de vervolging onder de kleine hoorn (7:25; 12:7) interpreteerde hij als een periode van drie en een half jaar, wat de algemene aard van de periode van vervolging aangeeft. 80 waarin "Antiochus volledig bezit en controle had over alles in en rond Jeruzalem en de tempel", 81 terwijl de exacte periode van de vervolging 1290 dagen (12:11) was, dertig dagen langer dan de algemene periode. 82 De 1290 dagen begonnen vanaf de tijd dat "Apollonius Jeruzalem veroverde in het laatste deel van mei, v.Chr. 168" en eindigden toen "Judas Maccabaeus de tempel ontruimde en de riten herstelde." 83 Hij ging ervan uit dat de 1335 dagen (12:12) begonnen met de 1290 dagen, maar eindigden bij de dood van Antiochus, "ergens in februari van het jaar 164, v.Chr." 84 Zo interpreteerde Stuart de kleine hoorn net als Dowling, met

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

het verschil dat Dowling de vervolgingsperiode (8:14) aanwees als 1150 dagen, terwijl Stuart de voorkeur gaf aan 2300 dagen, [85](#) te beginnen met de verhoging van de kleine hoorn tegen de "prins van het heir"

P69

([8:11](#), geïnterpreteerd als de moord op de hogepriester Onias III in 171 voor Christus), en eindigend met de restauratie van het heiligdom (of tempel). [86](#) De 2300 dagen van vervolging die Stuart beschouwde als een periode waarvan het eerste deel bestond uit "frequente en langdurige onderbrekingen van actieve onderdrukking", terwijl de 1260, 1290 en 1335 dagen hij zag als perioden van vervolging zonder onderbrekingen van de tirannieke en aanmatigende macht van Antiochus." [87](#) Er was waarschijnlijk niemand wiens opvattingen zoveel aandacht en kritiek kregen onder de Millerieten als Moses Stuart. Over het algemeen waren ze het met hem eens over de eerste twee gebieden van zijn kritiek. Miller merkte op dat zijn opvattingen "de meest christelijke, openhartige en redelijke argumenten waren die ik ooit heb ontmoet, uit welke bron dan ook." [88](#) Hij was het ermee eens dat "er geen dubbele betekenis is voor de woorden in de profetieën van het Oude en Nieuwe Testament." [89](#) Hij waarschuwde echter sterk tegen de opvatting dat tijdselementen in symbolische profetie niet symbolisch konden zijn, [90](#) uitleggend dat God een aantal zeer goede redenen had om de toekomst niet altijd in duidelijke letterlijke zin te openbaren, waarbij hij als voorbeelden [Mt. 11:25](#) citeerde; [Lucas 8:10](#); [10:21](#); [Daniël 12:10](#); [1 Thessalonicenzen 5:3, 4](#); en [Psalm 78:2](#). [91](#) Millers algemene indruk was

dat Stuarts interpretatieprincipes goed waren. Zijn belangrijkste kritiek betrof enkele van Stuarts toepassingen van zijn principes waarin Miller 'noch rede noch gezond verstand' kon zien. [92](#) In tegenstelling tot Miller bekritiseerde Henry Ward Stuarts visie op de dubbele aard van profetie en de onderwerping van de Schrift aan vergelijkbare interpretatiemethoden als andere boeken om een dubbele of mystieke interpretatie te voorkomen. Ward zei: "We zeggen niet dat er een interpretatieregel voor de Bijbel moet worden aangenomen die niet gebruikelijk is voor andere boeken; maar veeleer dat de Bijbel, samen met elk ander boek, in harmonie met zichzelf moet worden geïnterpreteerd, en volgens principes die door de auteur in de bundel van zijn werken worden erkend." [93](#) Hij wees er bijvoorbeeld op dat de frequente praktijk van schrijvers van het Nieuwe Testament

P70

om nieuwe interpretaties te geven aan de taal van het Oude Testament door middel van het topologische principe, het gebruik van dezelfde hermeneutische praktijk vandaag rechtvaardigt. [94](#) In zijn commentaar op Stuarts ontkenning dat veel profetieën mystiek zijn en alleen verklaarbaar door de vervulling van de voorspelde gebeurtenis zelf, wees Ward op profetieën over de eerste advent van Christus die zeer onvolmaakt werden begrepen totdat de voorspelde gebeurtenis had plaatsgevonden. [95](#)

De toepassing van Stuarts hermeneutiek op de interpretatie van de hoorntje van [Daniël 7](#) op basis van zijn "grammatico-historische exegese" werd door de Millerieten sterk bekritiseerd. Miller merkte op dat Stuarts benadering geen acht gaf op de specifieke manier waarop de kleine hoorn ontstond ([7:8, 19, 20](#)). [96](#) Als Antiochus de kleine hoorn was, zou hij uit tien koninkrijken tevoorschijn zijn gekomen, waarvan hij er drie zou hebben onderworpen. In werkelijkheid was er volgens Miller geen groot verschil tussen het Syrische koninkrijk en de andere koninkrijken van het verdeelde rijk van Alexander: "Allen ontstonden op dezelfde manier, allen voerden oorlog tegen elkaar en elk op zijn beurt slaagde in zijn oorlogszuchtige ondernemingen. Geen van beiden was in staat om alle andere drie te onderwerpen." [97](#) Het was de mening van Sylvester Bliss, de junior redacteur van de Signs of the Times, dat deze interpretatie het principe van tijd-reeks parallellisme tussen [Daniël 2](#) en [Daniël 7](#) niet erkende. Vanuit dit principe kon het vierde beest van [Daniël 7](#) niet het verdeelde rijk van Alexander betekenen, maar moest het, net als de ijzeren benen van [Daniël 2](#), worden geïnterpreteerd als Rome. [98](#) Met betrekking tot de dood van Antiochus verklaarde Miller dat deze gebeurtenis sterk verschilde van het Bijbelse verslag dat "het beest werd gedood en zijn lichaam werd vernietigd en aan de brandende vlam werd gegeven" ([7:11](#)). [99](#)

Volgens de Millerieten was een ander probleem voor Stuart de overeenstemming van Antiochus met Daniël 7:21, 22. Charles Fitch riep Stuart op om bewijs te leveren dat Antiochus "oorlog heeft gevoerd, of doet, of zal voeren met de heiligen en tegen hen zal zegevieren, totdat de Oude der dagen komt, en het oordeel wordt gegeven aan de heiligen van de Allerhoogste, en de tijd komt dat de heiligen het koninkrijk bezitten." [100](#) Stuarts antwoord was dat Fitch zich had vergist door het oordeel (7:10, 22) en de heerschappij die aan de heiligen werd gegeven (7:22) toe te passen op het laatste oordeel en de duizendjarige heerschappij van de kerk in plaats van het oordeel en de straf van Antiochus. [101](#) Volgens Stuart had het Messiaanse koninkrijk, zoals beschreven in 7:13, 14, 27, geen verband met 7:10, 22 en zou het zijn vervulling vinden na een bepaald tijdsinterval. Hoewel de context erop leek te wijzen dat de Messiaanse heerschappij onmiddellijk zou volgen op de vernietiging van het koninkrijk Antiochus,

p71

zei hij dat een dergelijke conclusie niet nodig was omdat Daniël in dit specifieke geval niet direct bezig was met chronologische volgorde. [102](#) Miller, natuurlijk ervan overtuigd dat Daniel zich bezighield met chronologie, [103](#) verwierp Stuart op dit punt en drong erop aan dat het koninkrijk dat de heiligen zouden bezitten (7:18, 22) niet het koninkrijk van Judas Maccabaeus was, maar niets minder dan het eeuwige koninkrijk van 7:27. [104](#) Hij benadrukte dat contextueel bewijs duidelijk de opvatting ondersteunde dat 7:10, 22 naar het laatste oordeel verwees. [105](#)

Stuarts interpretatie van [Daniël 8](#) kreeg een kritiek die vergelijkbaar was met die tegen Dowlings visie op het hoofdstuk. Bovendien betoogde Miller dat de vervuiling van het heiligdom niet eindigde met de dood van Antiochus, zoals Stuart had gesuggereerd, wijzend op het feit dat het "twintig jaar of meer na de dood van Antiochus was, [dat] Simon, de hogepriester, de heidenen verdreef die het heiligdom en de heilige plaats hadden vervuild; 1 Maccab. 14:36." [106](#) Bliss verklaarde dat "de Prins der vorsten" (8:25) tegen wie de kleine hoorn handelde de Messias was, wat impliceerde dat de kleine hoorn geen Antiochus kon zijn, want hij stierf voordat Christus werd geboren. [107](#) Twee extra argumenten werden naar voren gebracht in een artikel in de Signs of the Times. De eerste zei dat het in strijd was met de geschiedenis van de progressieve ontwikkeling van wereldmachten om te stellen dat de Medo-Perzische macht "groot" werd genoemd (8:4), het Griekse rijk werd aangeduid als "zeer groot" (8:8) en Antiochus werd gekarakteriseerd als "buitengewoon groot" (8:9). Omdat Antiochus verplicht was om hulde te brengen aan de Romeinen, was er geen twijfel dat Rome de overtreffende grote macht van 8:9 was. [108](#) Het tweede argument wees erop dat de veroveringen van het Romeinse rijk, niet die van Antiochus, voldeden aan de geografische progressies van 8:9. [109](#)

Met betrekking tot Stuarts visie op [Daniël 12](#) merkte Miller op dat contextueel bewijs (vooral [12:1-3](#), 10) wees op de opstanding van de doden, en daarom niet kon verwijzen naar de dood van Antiochus. [110](#) De afwezigheid in Stuarts presentatie van "exact" historisch bewijs voor de vervulling van de tijdprofetieën werd door Millerieten gebruikt als een belangrijk argument tegen zijn hele methode voor het interpreteren van apocalyptisch-eschatologie. [111](#)

In harmonie met de hermeneutische regels van Miller stelde Bliss dat elke voorspelling ‘naar de letter moest worden vervuld, zowel qua manier als qua

P72

tijd; anders zal het nodig zijn om naar een verdere vervulling te zoeken.” [112](#) Hij verdedigde het gebruik door de historicus van het jaar-dag-principe en merkte op dat “we alleen beweren dat een dag wordt gebruikt voor een jaar, waarbij niet kan worden aangetoond dat de voorspelling in letterlijke dagen is uitgekomen; en ook waar het onmogelijk was dat ze op deze manier in vervulling zouden zijn gegaan.” [113](#) Ter ondersteuning gebruikten de Millerieten tegen Stuart het argument van Bush dat chronologische perioden die aan symbolische profetieën zijn gekoppeld, ook symbolisch moeten worden geïnterpreteerd: het gebruik van het jaar-dag-principe in Ezechiël en Numeri als hulpmiddel voor het interpreteren van Daniël en de Apocalyps. basis dat de profetische symboliek van deze passages in Ezechiël en Numeri een “miniatuursymbolisatie” of een model in miniatuur was, die een profetische aard openbaarde die sterk leek op – en niet verschilde van – die van Daniël en

Openbaring. 3 Het verschil tussen de Milleritische historistische hermeneutiek en Stuarts benadering was volgens Bliss dat enerzijds:

we hebben niet alleen aangetoond dat de tijd nauwkeurig in vervulling ging, maar ook dat de geschiedenis van die vervullingen in alle details perfect overeenkwam met de respectieve voorspellingen. Aan de andere kant wordt beweerd dat deze perioden in letterlijke dagen zijn vervuld, terwijl niet kan worden aangetoond dat een enkele periode in het gegeven aantal dagen is vervuld; of dat de bijzonderheden van de profetie in overeenstemming waren met de vervulling. [115](#)

In 1843 publiceerde Nathaniel Colver drie preken waarin hij het standpunt van de Millerieten bekritiseerde. Zijn interpretatie van Daniël 8 en Daniël 12, die in principe gelijk was aan die van Stuart, varieerde enigszins in de historische gegevens die op de profetische tijdsperioden werden toegepast. De 2300 dagen die hij in verband bracht met het begin van de afval onder de Joden, zoals beschreven in 1 Macc. Deze afvalligheid, zo zei Colver, vond

P73

plaats “enige tijd voorafgaand aan de eerste invasie van Egypte door Antiochus, waarbij hij bij zijn terugkeer Jeruzalem binnenkwam; wat het een datum geeft van iets meer dan zes jaar voorafgaand aan de reiniging van het heiligdom”, wat tot de conclusie leidt dat dit “ons de ‘2300 dagen’ geeft, die de hele afvalligheid en ondermijning bestrijkt.” [116](#) Het begin van de 1290 dagen bepaalde hij op basis van 1 Macc., wat hem het bewijs leverde dat het wegnemen van het dagelijkse offer, de vervuiling van het heiligdom, het opzetten van altaren, bosjes, afgodskapellen, en de offers van varkensvlees en andere onreine dieren werden gebracht “minstens zes maanden voordat ‘de gruwel der verwoesting’ op het altaar in de tempel werd opgericht.” [117](#) Deze periode voegde hij toe aan de drie jaar en tien dagen (1 Macc. 1:58; 4:52), waardoor hij de 1290 dagen van vervolging onder Antiochus kreeg. 4 Hoewel Colver verklaarde dat er geen exacte historische informatie bestond over “de precieze datum van de dood van Antiochus, of het precieze tijdstip waarop het nieuws daarvan effect kreeg op de zaken van de Joden”, was hij van mening dat er voldoende bewijsmateriaal beschikbaar was op het gebied van de dood van Antiochus. om aan te nemen dat het “meer dan waarschijnlijk” was dat het einde van de 1335 dagen bij die gebeurtenis plaatsvond. [119](#) Colver presenteerde een vollediger ontwikkelde uiteenzetting van Daniël 12 dan Stuart. Het opstaan van Michaël (12:1) parafraseerde hij als “de reiniging van het heiligdom, door de zegevierende armen van de door Michaël ondersteunde schare van Judas Maccabeüs.” [120](#) De “tijd van benauwdheid zoals er nooit meer is geweest sinds er een natie was” (12:1), beschreef hij als de oorlog tussen de Joden en de bondgenoten van Antiochus die de periode besloeg tussen de reiniging van het heiligdom (eind van 1290 dagen) en de beëindiging van de oorlog. van deze onderdrukking veroorzaakt door het nieuws van de dood van Antiochus (eind 1335 dagen). [121](#)

In tegenstelling tot Stuart zag Colver een scherp verschil tussen de kleine hoorn uit Daniël 7 en die uit Daniël 8. In zijn analyse van het verschil tussen deze hoorns wat betreft hun oorsprong, opkomst, karakter, werk en uiteindelijke einde, gaf hij aan dat de kleine horens van Daniël 7 was niet Antiochus, maar Nero. [122](#) De periode van vervolging (7:25) definieerde hij als Nero’s vervolging van de christenen gedurende een periode van “tussen drie en vier jaar.” [123](#)

Het antwoord op Colvers standpunt werd gegeven door Bliss in een van de meest uitgebreide Milleritische polemieken tegen de Antiochus-interpretatie. Bezwaren tegen de visie van Antiochus die nog niet eerder waren genoemd, waren onder meer: (1) Een hermeneutisch bezwaar van Sir Isaac Newton dat “een hoorn

P74

van een beest nooit voor één persoon wordt aangezien: het betekent altijd een nieuw koninkrijk; en het koninkrijk Antiochus was oud”; [124](#) (2) Volgens 8:23 zou de kleine hoorn opkomen “in de laatste tijd” van de koninkrijken van de vier horens. Antiochus was echter ‘de achtste in de Syrische lijn van koningen, die vijftwintig telde, en hij kon daarom niet in de laatste tijd van dat koninkrijk zijn’; [125](#) (3) de kleine hoorn moest de plaats van het heiligdom neerwerpen (8:11), iets dat niet door Antiochus maar door de Romeinen werd volbracht tijdens de verwoesting van Jeruzalem in 70 na

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

Christus, zoals aangegeven in 9:26: “En het volk van de prins die zal komen, zal de stad en het heiligdom vernietigen.” [126](#) Bliss verwierp ook de interpretatie van Nero. [127](#) Net als andere Milleritische reacties tegen Dowling en Stuart was een van zijn belangrijkste punten van kritiek dat hoewel Colver beweerde te hebben aangetoond dat de tijdsperioden in Daniël in letterlijke dagen waren vervuld, hij geen exact historisch bewijs leverde, maar slechts vermoedens suggereerde door veronderstelde toepassingen van de tijdsperiode. 2300, 1260, 1290 en 1335 dagen. [128](#) Een dergelijke benadering beschouwde Bliss als onaanvaardbaar, vooral omdat, volgens Millerieten, de toepassing van het jaar-dagprincipe verifieerbaar was aan de hand van nauwkeurige historische feiten.

In 1844 schreef Irah Chase een werk dat voornamelijk was gewijd aan de vervulling van de apocalyptische passages van Daniël door Antiochus Epiphanes. Vergeleken met Dowling, Stuart en Colver bracht de presentatie van Chase aanvullende informatie naar voren over de ontwikkeling van de kleine hoorn uit Daniël 7, maar deze verschilde van de anderen wat betreft de tijdsperioden. Hij stelde dat de kleine hoorns van Daniël 7 en Daniël 8 identiek zijn en betoogde: “De kleine hoorn in Daniël 8:9 komt voort uit een van de takken van het Griekse rijk en duidt op Antiochus Epiphanes, de kleine hoorn in de parallelle passage, Daniël 7:8, moet uit dezelfde bron voortkomen en op dezelfde persoon duiden; dat wil zeggen, het moet voortkomen uit het Griekse rijk.” [129](#) Hij concludeerde dat ‘het rijk dat wordt aangegeven door het vierde dier het Griekse moet zijn en niet het Romeinse.’ [130](#) Het Griekse rijk associeerde hij uitsluitend met de dynastie van Seleucus. [131](#) De tien horens van dit beest (7:7, 8, 24) interpreteerde hij niet als koninkrijken, [132](#) maar als ‘koningen of kandidaten voor de kroon van die dynastie voordat Antiochus Epiphanes de troon besteeg’. [133](#) De drie hoorns identificeerde hij met ‘de usurpator Heliodorus [koninklijke penningmeester], de aspirant Ptolemaeus [neef van Seleucus Philopator] en Demetrius [zoon van

P75

Seleucus Philopator], de wettige erfgenaam’ die ‘allemaal Antiochus Epiphanes in de weg stonden’. [134](#) In zijn tijdberekeningen interpreteerde Chase Daniël 8:14, net als Dowling, als “tweeduizenddriehonderd keer van opoffering, avond en ochtend”, wat 1150 dagen betekent. [135](#) Ervan uitgaande dat de kleine horens van Daniël 7 en Daniël 8 identiek waren, interpreteerde hij “tijd en tijden en de verdeling van de tijd” (7:25) in het licht van 8:14 als een equivalent van 1150 dagen. [136](#) Hoewel hij toegaf dat nauwkeurig historisch bewijsmateriaal over het begin ervan ontbrak, dateerde hij deze periode, waarin zowel het heiligdom als het Joodse volk vertrappt zouden worden, ‘van het wegnemen van het dagelijkse offer tot aan het herstel ervan’. [137](#) Hij verklaarde dat de dagen 1150, 1290 en 1335 hetzelfde beginpunt hadden. De 1290 dagen, die hij beschreef als “een meer definitieve verklaring” van 12:7 – “een tijd, tijden en een half” – eindigden met de dood van Antiochus, 140 dagen na het herstel. [138](#) Volgens Chase bereikte het nieuws van de dood van Antiochus vijfenveertig dagen later, aan het einde van de 1335 dagen, de Joden. [139](#)

Apollos Hale verwierp de opvatting van Chase dat de opkomst van de kleine horens uit Daniël 7 was vervuld in de persoon van Antiochus Epiphanes, die zeven koningen als zijn voorgangers had en drie troonpretendenten uitschakelde. Volgens hem gaf het verslag over de oorsprong van de kleine hoorn duidelijk een ander beeld omdat “het [vierde dier] tien horens had’, en ‘de kleine hoorn kwam ONDER hen op’ [7:8], wat hun bestaan impliceert. allemaal in één keer. Vóór deze kleine hoorn ‘werden drie van de eerste hoorns met de wortels uitgerukt. [140](#) ‘Volgens Hale’s mening was de interpretatie even duidelijk: ‘Het vierde beest is het vierde koninkrijk op aarde, en de tien hoorns zijn tien koningen die zullen opstaan. en na hen zal een ander opstaan, en hij zal DRIE

P76

KONINGEN onderwerpen” (7:24). [141](#) Bovendien zag hij in de argumentatie van Chase verschillende onbeantwoorde problemen:

Als het koninkrijk, vertegenwoordigd door het vierde beest, bestond uit de vier divisies van Alexanders koninkrijk, waarom zouden de hoorns of koningen dan beperkt moeten blijven tot één divisie van zijn koninkrijk [Seleucan-dynastie]? Als die ene verdeling het vierde koninkrijk is, kwam de kleine hoorn dan op tussen de tien hoorns of koningen, gespecificeerd door Dr. Chase, (die

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

de "usurpatoren en aspiranten", waardoor alleen hij het aantal kan onderscheiden, waren koningen) net zo min als hij opkomt onder de drieëntwintig, of meer koningen van dezelfde dynastie? [142](#)

Chase's hermeneutiek die de drie troonpretendenten identificeerde met hoorns of koningen werd ook in twijfel getrokken. Ten slotte vond Hale het problematisch dat nadat het oordeel over Antiochus was uitgevoerd door de Ancient of Days, die volgens Chase plaatsvond met de vernietiging van het beest ([7:9-11](#)), de Seleucan-dynastie meer dan honderd jaar bleef bestaan. [143](#) In 1844, als gevolg van een groeiende oppositie en een polarisatie van posities tussen Millerieten en andere christenen, associeerden verschillende Millerieten de hierboven beschreven historisch-kritische trends met de term "Neologie" zoals andere evangelische christenen eerder hadden gedaan. Met betrekking tot de opvattingen van Stuart en Chase merkten Millerieten op dat "een van de meest alarmerende kenmerken van de huidige staat van de kerken, de spoorwegsnelheid is waarmee veel van de meest prominente godgeleerden de OUDE ORIËNTATIEPUNTEN verlaten en Neologische grond innemen." [144](#) Colver en Dowling werden ook beschuldigd van Neologie. [145](#) Volgens Nathan N. Whiting, D.D., [146](#) een baptistengeleerde en Milleritisch docent en redacteur, kon de term "Neologie" worden gelijkgesteld met "Rationalisme" en was ooit toegepast op "de feitelijke geloofsbelijdenis van een groot deel van de leden van de Duitse kerk, die een nominale gehechtheid aan de Augsburg Geloofsbelijdenis belijdt, terwijl ze de fundamentele principes ervan verwerpen" en standpunten in stand houden die ertegen in tegenspraak zijn. [147](#) Nu werd de term beschreven als "Nieuwe Theologie - afwijkend van de oude gevestigde principes van Bijbelse interpretatie, en het geloof overlatend aan de heiligen, voor nieuwe doctrine", [148](#) die "opvattingen over de profetieën

P77

had aangenomen in overeenstemming met de filosofieën van Duitsland en Frankrijk." [149](#) Het is duidelijk dat de Millerieten geen sympathie hadden voor de hermeneutiek van degenen die neigden naar historische kritiek.

C. Samenvatting

Aan de basis van de theologische controverse tussen de Millerieten en andere christenen lag een kwestie van de principes van de hermeneutiek en de toepassing ervan. De tegenstanders van de Millerieten kunnen worden geclassificeerd als zowel historici als anderen die historisch-kritische trends weerspiegelden. Met betrekking tot de cruciale kwestie van de interpretatie van de kleine hoorn van [Daniël 8](#), identificeerde de meerderheid van de tegenstanders die historistische hermeneutiek gebruikten de hoorn als islam, terwijl degenen die neigden naar een historisch-kritische benadering Antiochus IV, Epiphanes als de vervulling bepleitten.

De Millerieten verwierpen de visie op de islam omdat deze de historistische hermeneutische principes leek te schenden, en ook omdat er geen precieze overeenstemming bestond tussen de symboliek van de bijbelse passage en de historische feiten van de oorsprong en opkomst van die religie. Ze bekritiseerden de Antiochus-visie omdat de historische gegevens van het leven van Antiochus ook moeilijk te harmoniseren waren met de exegese van [Daniël 8](#). Het schond, zeiden ze, het profetische parallellisme van daniël en kon geen exact historisch bewijs leveren voor een periode van vervolging die identificeerbaar was door de 2300 dagen van [Daniël 8:14](#).

In deze controverse betoogden de Millerieten dat de historicistische interpretatie van de kleine hoorn als de heidense en pauselijke fasen van Rome, de vervolgende kracht van Gods volk, het meest consistent was met de beschikbare historische gegevens. Ze benadrukten vooral dat alleen de toepassing van het jaardagprincipe als sleutel tot de interpretatie van tijdsperiodes in de apocalyptische eschatologie een exacte tijdsperiode bood waarvoor er nauwkeurig historisch bewijs bestond.

P78

Hoofdstuk III - De crisis van 1843-44

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

Dit hoofdstuk zal laten zien hoe toenemende tegenstand de Millerieten ertoe bracht een nieuw ecclesiologisch zelfbegrip te ontwikkelen, een die uiteindelijk leidde tot hun afscheiding van de kerken en de oprichting van een nieuw religieus lichaam. Verdere studie zal ook worden gegeven aan ontwikkelingen in hun begrip van tijdberekeningen, deels omdat ze permanent een primaire motivatie waren voor de Milleritische missie om de mensheid te waarschuwen, en deels omdat ze - vanwege een nieuw begrip van de Middernachtsroep- een climax bereikten in een speciale missionaire beweging van het grootste belang voor de vorming van de SDA-theologie van de missie.

A. Houding ten opzichte van andere kerken

Hoe dichter het jaar 1843 naderde, hoe groter de Milleritische missionaire inspanningen werden en hoe sterker de oppositie en het antagonisme werden. Al in 1841 was er een melding van een menigte die probeerde een bijeenkomst te verbreken van een docent die preekte over de Middernachtsroep. [1](#) Het volgende jaar beschuldigden sommige tegenstanders de Millerieten van ultraïsme, [2](#) verschillende kerken ondernamen officiële actie tegen leden die sympathiseerden met of vasthielden aan Millers ideeën, en veel kerken sloten hun deuren tegen Milleritische docenten. [3](#) In een artikel: "De crisis is gekomen!" gaf Himes aan dat de situatie, die eenmaal gunstig was, was veranderd en dat "de oppositie uiteindelijk is begonnen hun energie te gebruiken om de voorstanders van de middernachtroep te verpletteren en de stem van alarm voor de sluimerende maagden tot zwijgen te brengen." Voor een aantal Millerieten leek het erop dat de kerk en de wereld hadden gecombineerd om hun overtuigingen omver te werpen en dat "orthodoxen en heterodoxen, universalisten en calvinisten, unitariërs en ongelovigen, methodisten en baptisten, dronkaards, vloekers en gokkers, van elke graad, allemaal met elkaar samenspannen, als ze alleen 'Miller' en het 'millerisme' maar omver konden werpen."

P79

Ondanks dit sterke anti-Milleritische sentiment, was het officiële standpunt van de leiders van de beweging vlak voor 1843 dat - behalve in het geval van daadwerkelijke "vervolging" - Millerieten in hun respectievelijke kerken moesten blijven om hun taak te vervullen om hun medekerkleden te waarschuwen. [6](#) Vóór 1843 schilderde de Milleritische ecclesiologie de Rooms-Katholieke Kerk af als Babylon en protestantse kerken als vervullend aan de Laodiceaanse kerk van [Openbaring 3](#), de laatste periode van de christelijke kerk. Fouten die in het protestantisme werden bekritiseerd, varieerden van klerikale dominantie tot ketterij en vooral tot "sektarisme", een aspect dat sommige Millerieten ertoe bracht om, hetzij bescheiden, de protestantse kerken ook te associëren met de term "Babylon" (verwarring). [7](#)

1. Afscheiding van Babylon

2En hij riep krachtelijk met een grote stem, zeggende: Zij is gevallen, zij is gevallen, het grote Babylon, en is geworden een woonstede der duivelen, en een bewaarplaats van alle onreine geesten, en een bewaarplaats van alle onrein en hatelijk gevogelte; 4En ik hoorde een andere stem uit den hemel, zeggende: Gaat uit van haar, Mijn volk, opdat gij aan haar zonden geen gemeenschap hebt, en opdat gij van haar plagen niet ontvangt. [Openbaring 18:2, 4.](#)

Toen het anti-Milleritische sentiment in de protestantse kerken zich in het jaar 1843 snel ontwikkelde en grote aantallen Millerieten werden uitgesloten, werd het concept, dat zowel het protestantisme als het rooms-katholicisme Babylon vormden, geformuleerd in een zorgvuldige theologie en ontstond de kreet: "Babylon is gevallen. Kom uit haar, mijn volk." De preek van Charles Fitch, "Come Out of Her, My People", bepaalde het tempo. Fitch was inmiddels een van de Milleritische leiders geworden. In het eerste deel van zijn preek definieerde hij Babylon als antichrist. [8](#) en legde uit dat iedereen die zich verzet tegen de "PERSOONLIJKE HEERSCHAPPIJ van Jezus Christus over deze wereld op Davids troon, antichrist is." [9](#) Zijn criterium stelde vast dat hij de antichrist identificeerde als de hele Rooms-Katholieke Kerk, want "toen het pausdom aan de macht kwam, besloten ze om Christus te laten regeren, niet persoonlijk, maar geestelijk, en daarom trad de paus in de plaats van Christus en nam zich ertoe aan de wereld voor Hem te regeren - bewegend Gods plaatsvervanger op aarde te zijn." [10](#) Volgens Fitch wilden de katholieken hun macht behouden, zodat ze "tegen de komst van Christus zouden zijn om een persoonlijke heerschappij te vestigen". [11](#) Maar, zo vervolgde hij,

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

protestanten waren ook tegen Christus' persoonlijke heerschappij, want zij hadden deze leer verworpen en "hun oren afgewend naar de ongegronde fabel van een geestelijke regering van Christus, tijdens wat een tijdelijk millennium [sic] wordt genoemd, wanneer zij verwachten dat de hele wereld zal worden bekeerd; en elke sekte verwacht op dat moment de overheersende invloed te hebben." [12](#) Voor Fitch

P80

was de conclusie onontkoombaar dat de protestantse kerken ook tot de categorie antichrist behoorden, [13](#) en vooral met het oog op de oppositie van de "christelijke sekten" tegen de persoonlijke wederkomst van Christus tijdens het Joodse heilige jaar 1843. "De belijdende christelijke wereld," zei hij, "katholiek en protestant, zijn antichristelijk." [14](#)

Het tweede deel van Fitch's preek ging over de val van Babylon zoals uitgedrukt in [Openbaring 18:2](#). Het was voor hem duidelijk dat de taal van de tekst van toepassing was op de Rooms-Katholieke Kerk; maar hij wees erop dat de taal ook de protestantse kerken kenmerkte met het oog op hun geest van onderdrukking (pro-slavernij), hun trots en hun verlangen naar macht en rijkdom. [15](#)

In het derde deel zette Fitch een stap van verstrekkende gevolgen voor het interconfessionisme van de Milleritische beweging. Verwijzend naar de oproep: "Kom uit haar, mijn volk" ([Openbaring 18:4](#)), beschreef hij de implicaties ervan als volgt:

Uit Babylon komen is bekeerd worden tot de ware Schriftuurlijke leer van de persoonlijke komst en het koninkrijk van Christus; om de waarheid over dit onderwerp met alle gereedheid van geest te ontvangen, zoals je die duidelijk op de pagina's van de Bijbel vindt; om de verschijning van Christus lief te hebben en je daarin te verheugen, en volledig en getrouw aan de wereld je onwankelbare geloof te betuigen in Gods woord dat dit gedenkwaardige onderwerp raakt, en alles te doen wat in je macht ligt om de ogen van anderen te openen en hen tot een soortgelijke koers te beïnvloeden, zodat ze klaar zijn om hun Heer te ontmoeten. [16](#)

Toen deed Fitch de oproep: "Als je een christen bent, kom dan uit Babylon! Als je van plan bent om een Christen bevonden te worden wanneer Christus verschijnt, kom dan uit Babylon en kom NU naar buiten!" [17](#)

In het laatste deel van zijn preek besprak hij de gevolgen van het weigeren uit Babylon te komen, gevolgen die hij in zijn laatste oproep samenvatte: "Kom uit Babylon of ga verloren." [18](#) Gepubliceerd en wijd verspreid, werd deze preek zeer invloedrijk. Het is niet verwonderlijk dat veel Millerieten in Fitch' uiteenzetting een Bijbelse verklaring zagen voor de vijandigheid van hun omgeving en een theologisch argument voor afscheiding. Voor velen impliceerde het ook dat, hoewel uiteindelijk de barmhartigheid van Christus de grond van de redding van de mens was, de afscheiding van het gevallen

p81

Babylon vóór het einde van de menselijke proeftijd een onmisbaar antwoord was van degenen die de verschijning van Christus liefhadden. Men was daarom van mening dat degenen die zich niet van de kerken wilden afscheiden, Christus niet liefhadden en niet gered konden worden. Een dergelijke argumentatie was voor velen voldoende om hun band met hun kerken te verbreken. Het was dus pas nadat de middernachtsroep en de oordeels uur-boodschap door de andere kerken waren verworpen en nadat een reactie was begonnen om milleritische zendingsinspanningen tegen te gaan, dat de kreet "Babylon is gevallen, kom uit haar mijn volk" hoorbaar werd als onderdeel van hun theologie en missie. [19](#)

Niet alle leiders van de Millerieten steunden de ideeën van Fitch. Sommigen beschouwden het als hun enige taak om de Middernachtroep te verkondigen en zich niet te bemoeien met de kwestie van het kerklidmaatschap, een individuele kwestie waarover 'ieder zijn eigen rechter moet zijn'. [20](#) Pas tijdens de nazomer van 1844 steunden de leiders van Miller de scheiding met enige mate van unanimitéit. [21](#) Een soortgelijke houding tegenover de afscheiding van de kerken werd ingenomen door een aantal Britse adventisten, die beïnvloed leken te zijn door de Millerieten. [22](#)

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

De visie op de relatie van de rooms-katholieke en protestantse kerken tot Babylon werd ook ontwikkeld in de context van Openbaring 17:5: “En op haar voorhoofd stond een naam geschreven: MYSTERIE, HET GROTE BABYLON, DE MOEDER VAN DE HOEREN EN DE GRUWELEN VAN DE AARDE.” Op de Tweede-Advent conferentie in Boston (28 januari 1844) schijnt Miller op deze tekst commentaar te hebben gegeven door te zeggen: “Als de Roomse kerk de moeder van de hoeren was, dan moeten haar dochters de hoeren zijn; en daarom moet dat deel van de protestantse kerken die de geest van de oude moeder imiteren en eraan deelnemen, moeten de dochters zijn waarnaar wordt verwezen. [23](#) Miller bekende dat hij gelovigen altijd had geadviseerd in hun kerken te blijven, ‘maar God had het anders bevolen.’ [24](#) (Overigens hadden anderen dan de Millerieten

P82

de protestantse kerken eerder als de dochters van Babylon aangewezen. [25](#)) Deze visie werd door Joseph Marsh, redacteur van het Millerieten-tijdschrift The Voice of Truth, als volgt verrijkt:

“Er kan geen twijfel over bestaan dat de “vrouw” symbolisch is voor de kerk, en aangezien zij Babylon wordt genoemd, kan er geen discussie over bestaan behalve dat de kerk Babylon is. Welke kerk? Wij kunnen geen verder onderscheid maken dan het symbool rechtvaardigt. Het is een moeder en haar dochters – een familie van hoeren [Openbaring 17:5]. We geven toe dat de moeder de katholieke kerk vertegenwoordigt, het oudste lid van het gezin; en wij geloven dat haar dochters de protestantse sekten symboliseren. Als ze dat niet doen, vragen we ons af: wat vertegenwoordigen ze dan? ... We kunnen geen gelijkenis zien tussen de ‘moeder’, een eenheid, en een ‘grote stad [Openbaring 17:18]’. Maar de ‘hele familie’ vertegenwoordigt strikt genomen die stad. Neem het geheel en het symbool is perfect; laat de kinderen weg en het is onvolmaakt.” [26](#)

Met het oog op de heersende oppositie werd Babylons ‘onderdrukkende’ dimensie vooral benadrukt bij de identificatie van de protestantse kerken als een deel van Babylon. De andere dimensie van Babylon, ‘verwarring’, werd echter ook benadrukt. Het werd uitgewerkt in een topologische relatie tussen Babel uit Genesis 11 en Babylon uit de Apocalyps en geanalyseerd tegen de historische ontwikkeling van de christelijke kerk:

“De kerk begon onder invloed van het katholicisme een toren en een stad voor haar te bouwen. God verwarde haar taal en verspreidde haar; of er zijn verschillende sekten ontstaan; ieder heeft een toren gebouwd en geprobeerd een stad op te bouwen; ook zij zijn verward en verstrooid. Daarom is het werk van het bouwen van torens, het verwarren en verstrooien, doorgegaan totdat er in het hele christendom volmaakte ‘verwarring’ heerst. De grote stad is voltooid; en tot ver boven de vele torens reikt men de toren die het eerst door de ‘moeder’ van de stad werd grootgebracht. En op haar toren is de naam van de stad correct gegraveerd: MYSTERIE, HET GROTE BABYLON, DE MOEDER DER HOEREN EN GRUWELEN VAN DE AARDE. Het is gegraveerd op de toren van de ‘moeder’, omdat, net als in het geval van Babel, het type ‘DAAR’ de werken van verwarring begonnen, en van daaruit de verstrooiing begon.” [27](#)

George Storrs zorgde voor een meer kerkgerichte benadering bij het definiëren van Babylon, waarin de aspecten van onderdrukking en verwarring verenigd werden. [28](#) Hij

P83

redeneerde dat Babylon in het Oude Testament de belangrijkste onderdrukker van Gods volk was; in het Nieuwe Testament worden de middelen aangewezen die de kerk van God onderdrukken. Om het hedendaagse Babylon te kunnen identificeren, definieerde hij eerst de ware kerk van God als “die liefdevolle, ononderbroken groep gelovigen in welke plaats, stad of dorp dan ook ‘die’ één van hart en één ziel waren” (Handelingen 4:32) en gekenmerkt door de eenheid van Johannes 17:21, 22. [29](#) Alles wat deze situatie hinderde of vernietigde, identificeerde hij als Babylon; dat wil zeggen:

“al deze sekten, of het nu rooms-katholieken of protestanten zijn, die zich inzetten om ‘verdeeldheid en verwarring’ te zaaien in de eenheid van die Kerk. En hoe wordt dit gedaan? Het wordt gedaan door het verzinnen van geloofsbelijdenissen, zowel schriftelijk als mondeling, en door te proberen een feest te organiseren; De test van gemeenschap is nu niet de liefde voor God en elkaar, maar het instemmen met deze geloofsbelijdenissen. Kijk nu naar de liefdevolle Kerk van God; waar is het?

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

Alles is “verwarring” en verscheurd in evenveel partijen als er verschillende sekten zijn om het Babylonische werk voort te zetten. In plaats van de Kerk van God, een liefdevol, verenigd, broederlijk lichaam, dat er plezier in heeft elkaar te ontmoeten, heb je nu baptisten, methodisten, presbyterianen, enz., enz., tot aan het einde van de lijst van afdelingen; en de zogenaamde kerken voeren oorlog tegen elkaar, niet omdat ze niet zo heilig leven als zichzelf, maar omdat hun geloofsbelijdenissen verschillen; en daarom is ‘verwarring’ of Babylon werkelijk hun naam. [30](#)

Volgens Storrs waren het deze Babylonische machten die het getuigenis van de leer van de Wederkomst in 1843 verhinderden en bestreden. Degenen die aan deze onderdrukkende activiteiten deelnamen waren “de oude moeder en al haar kinderen; die bekend staan om de familiegelijkenis, een dominante, verheven geest: een geest om een vrije zoektocht naar de waarheid te onderdrukken, en een vrije uitdrukking van onze overtuiging van wat waarheid is.” [31](#) Dergelijke argumenten lieten Storrs geen andere keus dan de conclusie van Fitch te onderschrijven: ‘Gaat uit van haar, mijn volk.’ Tegelijkertijd waarschuwde hij zijn lezers om geen nieuwe kerk te organiseren, want “geen enkele kerk kan door menselijke uitvindingen worden georganiseerd, of het zal Babylon worden op het moment dat zij wordt georganiseerd. De Heer organiseert zijn eigen kerk door de sterke banden van liefde.’ [32](#)

De scheiding van de Millerieten van hun respectievelijke kerken vond niet zonder kritiek plaats. Ter verdediguitisng hiervan merkte Marsh op: ‘Ik ben me ervan bewust dat dit door sommigen ultraisme, gaat uit-isme of een ander isme zal worden genoemd;

P84

maar hoe zit dat? Wij moeten niet proberen mensen te behagen, maar God.” [33](#)

2. De Filadelfia kerk

Over het algemeen beschouwden de Millerieten zichzelf als levend in de Laodiceaanse staat van de kerk. Toen ze nog tot hun respectievelijke kerken behoorden, voelden ze het als hun missie om hun kerken te hervormen volgens de leer van de Tweede Advent van 1843. Maar toen, zoals we hebben gezien, Millerieten de kerken verlieten en afzonderlijke bijeenkomsten hielden, werd de Laodiceaanse kerk beschouwd als de nominale kerk die Christus uit Zijn mond had gespuwd ([Openbaring 3:15](#)), [34](#) en de interconfessionele beweging kristalliseerde zich uit als een nieuwe en onafhankelijke religieuze groep.

Een van de eerste pogingen om een Bijbelse verklaring te vinden voor de recente ervaring van de nieuwe religieuze gemeenschap werd gedaan in 1844 door J. Weston, een Milleritische docent, en was gebaseerd op een nieuwe interpretatie van de zeven kerken van [Openbaring 3:15](#). [35](#) Hij accepteerde Millers interpretatie van de kerken Efeze, Smyrna en Pergamos, maar Thyatira dateerde hij van 538 tot 1798, en Sardis van 1798 tot "de tijd [dat] de middernachtsroep de ware staat van de nominale kerk ontwikkelde." [36](#) Sardis, zei hij, hoorde de Middernachtroep, maar verwierp het, behalve voor "de weinige namen die hun kledingstukken niet hebben bezoedeld, in de Sardis-kerk, [die] op Gods bevel naar buiten komen en de Filadelfia-kerk vormen. En de rest van de Sardis-kerk, nadat Filadelfia van hen is gescheiden, vormt de Laodiceaanse kerk, die door Christus bij zijn verschijning wordt verworpen. [37](#) Dit nieuwe ecclesiologische zelfbegrip, dat de Millerieten identificeerde met de

Filadelfiakerk, was nauw verbonden met hun persoonlijke ervaring. Het groeide in belang na 1844 en bleef vele jaren van invloed op relaties met andere kerken.

B. Het 'Jaar 1843'.

1. Tijdberekeningen

Toen het jaar 1843 aanbrak, werd de Milleritische missionaire vooruitgang sterker dan ooit, want dit was het jaar van de beëindiging van verschillende tijdprofetieën, [38](#) het jaar van Christus' persoonlijke wederkomst en de laatste kans voor de kerk en de wereld om de waarheid te aanvaarden. De Millerieten waren het erover eens

P85

dat "het jaar 1843" het jaar van de Tweede Advent was. Sommigen verwachtten echter dat Christus binnen het reguliere Gregoriaanse kalenderjaar (1 januari tot 31 december 1843) zou komen. [39](#) terwijl Miller zelf deze gebeurtenis ergens tussen 21 maart 1843 en 21 maart 1844 verwachtte. Miller ging ervan uit dat de "Joodse wijze van berekening van de tijd" gebaseerd was op de berekening van de lente-equinox van 1843 tot de lente-equinox van 1844. [40](#) Later in het jaar 1843, toen de berekening van het Joodse jaar verder werd geanalyseerd, werd ontdekt dat er twee methoden waren om het Joodse jaar te bepalen. Eén methode, rabbinale berekening, regelde het "begin van het jaar door astronomische berekeningen" en begon het met "de eerste dag van de nieuwe maan die het dichtst bij de lente-equinox ligt wanneer de zon in Ram staat." [41](#) Volgens deze methode begon het Joodse jaar 1843 op 1 april 1843 en eindigde het op 20 maart 1844, [42](#) een periode die binnen de grenzen van Millers jaar viel. De andere methode was de Karaïtische afrekening en was afgeleid van de Karaïtische Joden, een kleine groep die "zich nog steeds houdt aan de letter van de Mozaïsche wet, en [het jaar] begint met de nieuwe maan die het dichtst bij de gerstooft in Judea ligt ... dat is één maan later dan het Rabinische [sic] jaar." [43](#) De Karaïeten benadrukten Leviticus 23:10, 11, die de Joden verplichtte om een schoof van de eerste vruchten (eerstelingen) van hun oogst naar de priester te brengen als een beweegoffer op de 16e van de eerste maand, een ceremonie die, heel duidelijk, alleen kon worden waargenomen toen de gerstooft rijp was in Judea. Op basis hiervan begon het Karaïtische Joodse jaar 1843 op 29 april 1843 en eindigde op 17 april 1844. [44](#) De Millerieten leerden ook dat de meeste Joden de rabbijnse afrekening volgden omdat het praktischer was om het jaar te berekenen door astronomische berekeningen met betrekking tot de lente-equinox dan door de rijping van de gerstooft in Judea. [45](#)

Gedurende het jaar 1843 werden verschillende data met verschillende gradaties van belangstelling beschouwd als mogelijkheden voor de wederkomst van Christus, maar er was geen eensgezindheid over één van hen. De vroegste van deze data werden in verband gebracht met de beëindiging van de 1335 dagen van Daniël 12:12. [46](#) De 1335

p86

dagen werden door veel Millerieten beschouwd als precies 45 jaar na de beëindiging van de 1290 dagen van Daniël 12:11, een datum die moet worden geïdentificeerd door één van de twee gebeurtenissen tijdens de Franse Revolutie. De vroegste van deze gebeurtenissen was de inname van Rome op 10 februari 1798 door het Franse leger onder generaal Berthier. De andere gebeurtenis vond plaats op 15 februari 1798 en duidde op "de afschaffing van de pauselijke regering en de oprichting van de Romeinse Republiek". [47](#) De 1335 dagen werden dus beschouwd als verlengend tot 10 februari of 15 februari 1843. Toen deze data naderden, "was de verwachting bij velen op het scherpst van de snede, volledig gelovend dat de grote dag van de Heer dan over de wereld zou aanbreken." [48](#)

De tweede groep data die door verschillende Millerieten werd vastgesteld, werd geassocieerd met de beëindiging van de 2300 dagen van Daniël 8:14, een gebeurtenis die precies 1810 jaar na de beëindiging van de 70 weken van Daniël 9:24-27 werd beschouwd. [49](#) Velen plaatsten de beëindiging van de 70 weken bij de kruisiging van Christus, anderen bij Hemelvaart of Pinksteren; verder waren er twee stromingen over de exacte datum van de kruisiging, wat resulteerde in twee reeksen data voor Hemelvaart en Pinksteren.

De vroegste datum voor de kruisiging die veel aandacht trok, was 3 april in het jaar 33 na Christus "toen velen veronderstelden dat de 70 weken verstreken waren." [50](#) De astronomische berekeningen van James Ferguson vormden de basis voor deze datum, waardoor het 1810 jaar tot 3 april 1843 was. [51](#) Degenen die zich aan deze theorie hielden, dachten dat de kalenderwijziging in 1752, toen de Britse dominions de Gregoriaanse kalender overnamen, geen effect had op berekeningen op basis van de oorspronkelijke datum. [52](#) Bijgevolg zouden zij, in tegenstelling tot anderen die hieronder zullen worden besproken, 14 april niet accepteren als de datum van Christus' dood, zoals was aangegeven door de Gregoriaanse liturgische kalender van 1843. Toen Christus in april niet verscheen, wezen sommigen in deze groep op de mogelijkheid dat de 70 weken eindigden bij de hemelvaart van Christus, en dachten dat "de 2300 dagen midden mei zouden verstrijken, zodat op de verjaardag van de hemelvaart van onze Heer [14 mei], de heiligen zouden kunnen opstijgen om hem in de lucht te ontmoeten." Bliss,

p87

een vooraanstaand pleitbezorger van de datum van 3 april voor de kruisiging, was voorstander van het Pinksterfeest. Hij verklaarde dat aangezien de kruisiging "3 april, 33 na Christus en de 70 weken binnen 50 dagen daarna lijken te zijn geëindigd, de 2300 dagen die zich uitstrekken tot de komst van Christus, 1810 jaar na de 70 weken, lijken te eindigen op 23 mei 1843, tegen welke tijd de rechtvaardigen reden hebben om te verwachting te koesteren hun Heer in de lucht te ontmoeten." [54](#) De meeste Millerieten pleitten echter voor de data voor kruisiging, hemelvaart en Pinksteren zoals te vinden op de Gregoriaanse kalender. Litch zei: "14 april was een moment dat door velen met de diepste zorg werd verwacht. Ze hadden er het volste vertrouwen in dat het niet voorbij zou gaan zonder de verwachte verschijning te brengen." [55](#) Toen de tijd verstreek, keken ze naar een andere mogelijke datum en zetten ze hun zendingsactiviteit voort "met grotere ijver dan ooit", ervan overtuigd dat hun hoop in de rest van het jaar zou worden vervuld. [56](#) Anderen keken uit naar "het seizoen van Hemelvaart of Pinksterfeest als de meest waarschijnlijke tijd voor de advent" [57](#)

p88

niet gerelateerd aan de derde maar aan de 14e april. [58](#)

De volgende keer dat de setting de aandacht van Millerieten trok, was gebaseerd op de typologische betekenis van de Joodse ceremoniële feesten en werd geïntroduceerd door Miller zelf. Hij wees erop dat men "alle ceremoniën van de typische wet die in de eerste maand [Abib of Nisan] werden waargenomen, of lente-equinox, hun vervulling zullen vinden in Christus' eerste komst en lijden, maar alle feesten en ceremonies in de zevende maand [Tishri], of herfstequinox, kunnen hun vervulling alleen hebben bij zijn tweede komst." [59](#) Enkele van zijn argumenten waren: (1) "Het heiligdom, en de aanbidders en allen die eraan gehecht waren, werden gereinigd op de tiende tot de zeventiende dag van de zevende maand" ([Leviticus 16:29-34](#)); (2) 'de verzoening werd gedaan op de tiende dag van de zevende maand, en dit is zeker typerend voor de verzoening die Christus nu voor ons doet' ([Leviticus 16:1-34](#); [Hebreeën 9:1-28](#)); (3) "toen de hogepriester na het doen van de verzoening uit het heilige der heiligen kwam, zegende hij het volk. [Leviticus 9:22, 23](#); [2 Samuël 6:18](#). Dat geldt ook voor onze grote Hogepriester. [Hebreeën 9:28](#). Dit was op de zevende maand de tiende dag." [3](#); (4) het Loofhuttenfeest ([Leviticus 23:34](#)) was een type van de grote dag waarop "Jezus' stem de rechtvaardige doden zal oproepen" ([Joh. 5:28, 29](#); [1 Thes. 4:16](#)). [61](#) Vanwege deze redenering, die [Daniël 8:14](#) uitlegde in het licht van [Leviticus](#) en [Hebreeën](#), verwachtte hij de komst van Christus pas na de herfstequinox. In dit stadium van de Milleritische ervaring werd de zevende maand van het Joodse jaar hoogstwaarschijnlijk bepaald door de rabbijnse afrekening, die als limieten voor deze maand 24 september en 24 oktober 1843 opleverde. [62](#) Een extra reden waarom deze periode met grote belangstelling werd bekeken, was dat het Joodse Burgerjaar eindigde in de maand oktober. [63](#) Millers idee over de antitypische betekenis van de zevende maand werd door ten minste één correspondent zo goed gewaardeerd dat er een brief verscheen in *Signs of the Times* waarin stond dat "de zevende maand van vader Miller het einde zal brengen". [64](#) Toen de "herfstequinox naderde, werden de verwachtingen van velen gewekt, dat de Heer zou komen in de tijd van het Loofhuttenfeest." [65](#)

De leiding van de Millerieten verwierp het idee van een wederkomst van Christus in 1847. Degenen die deze datum bepleitten, twijfelden aan de algemeen aanvaarde opvatting van de kruisiging aan het eind van de 70 weken en interpreteerden de zinsnede "in het midden van de week zal hij het offer en de offerande doen ophouden" ([Daniël 9:27](#)) als beteknend dat Christus stierf in het midden van de 70e week. De 70 weken zouden dan eindigen "3 1/2 jaar na de kruisiging, met het visioen van Petrus, toen hem werd getoond dat de muur tussen Jood en heiden was afgebroken en Cornelius zich bekeerde. Dit is de mening van Wolff en anderen, die naar 1847 kijken als het einde van de 2300 dagen en het einde van de wereld." [66](#)

2. Berekeningsaanpassingen

In de loop van 1843 werden, als gevolg van een zorgvuldige analyse van de profetische tijdberekeningen, verschillende aanpassingen doorgevoerd die geleidelijk werden aanvaard. De eerste correctie kan het concept "volledig jaar" worden genoemd. Er werd ontdekt dat het een vergissing

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

was om de periode tussen 457 voor Christus en 1843 na Christus te berekenen door de cijfers simpelweg bij elkaar op te tellen alsof het hoofdtelwoorden zijn. Het zijn rangtelwoorden, niet gescheiden door een jaartal nul, zodat 1 v.Chr. slechts één jaar scheidt. vanaf 1 na Christus. Daarom werd erkend dat om “2300 volledige jaren te kunnen bepalen, is het noodzakelijk dat er 457 volledige jaren vóór Christus zijn en 1843 volle jaren na Christus. Het is duidelijk dat vanaf een bepaald punt in het jaar 1 v.Chr. tot hetzelfde punt 1 n.Chr. slechts één heel jaar zou duren. Volgens hetzelfde principe werd vanaf een bepaald punt in het jaar 457 v.Chr. tot hetzelfde punt in 1843 na Christus zouden dat slechts 2299 hele jaren zijn; het is min één jaar van 2300 volle jaren. Als de 2300 jaar dus op een bepaald punt in het jaar 457 v.Chr. begonnen zullen ze niet eindigen voordat hetzelfde punt in 1844 na Christus wordt bereikt”. [67](#)

De tweede correctie had betrekking op het juiste jaartal voor de parousia. Millers ‘Joodse jaar’ van 21 maart 1843 tot 21 maart 1844 werd aanvankelijk vrij algemeen aanvaard onder zijn volgelingen. Geleidelijk aan echter, toen de aandacht werd gevestigd op verschillende joodse denkbeelden, werd in de algemene discussie de Karaïtische denkwijze boven de rabbijnse gekozen omdat deze meer bijbels was. Aanvaarding van de Karaïtische berekening leidde hen tot de correctie van

P90

de datum voor de kruisiging, omdat Ferguson, tot nu toe de belangrijkste autoriteit van de Millerieten op het gebied van de kruisigingsdatum, de rabbijnse berekening had gebruikt bij het bepalen ervan. [68](#) Op basis van het feit dat het Joodse Pascha, volgens de rabbijnse berekening, werd gehouden op de dag van de eerste volle maan na de lente-equinox en dat Christus op een vrijdag werd gekruisigd, dateerde Ferguson de kruisiging in het jaar 33 na Christus. Volgens de Karaïtische berekening werd het Pascha echter een maand later bij de volgende volle maan gehouden, met als resultaat dat het niet ook op een vrijdag in 33 n.Chr. kon vallen, waardoor dat jaar voor de kruisiging onmogelijk werd. [69](#) In dit licht werd de visie van Dr. William Hales, [70](#) een Ierse predikant en chronoloog, die het jaar van de kruisiging vaststelde op 31 n.Chr. op basis van historische verslagen over de verduistering van de zon, [71](#) algemeen aanvaard. Hale plaatste de kruisiging in het midden van de 70e week (Daniël 9:27), waardoor het einde van de week in het jaar 34 na Christus viel. [72](#) Zijn interpretatie werd vooral acceptabel omdat deze paste in de nadrukverschuiving van het jaar 1843 naar het jaar 1844. dat was op dat moment aan de gang.

In de winter van 1843-44 werd de laatste correctie geïntroduceerd door Samuel S. Snow. [67](#) Zijn berekeningen waren gebaseerd op de veronderstelling dat het decreet “om Jeruzalem te herstellen en te bouwen” (Daniël 9:25) tegen het einde van 457 v.Chr. was uitgevaardigd. en dat de 69e week (Daniël 9:25), volgens het “volledige jaar”-concept, eindigde in de herfst van 27 n.Chr., toen Jezus Zijn bediening als de Messias begon. [74](#) Hij concludeerde dat als de 69 weken in de herfst van 27 n.Chr. eindigden, wanneer mogen we dan verwachten dat de 2300 dagen zullen eindigen? Het antwoord is duidelijk. Trek 483 af van 2300, en de rest is 1817. Er moesten nog zoveel jaren vervuld worden in de herfst van

p91

27 n. Chr. Voeg bij deze datum deze 1817 jaren en we kunnen zien dat het ons zal brengen tot de herfst van het jaar 1844. [75](#) Berekeningen die steunden op het jaar van de opstanding (Daniël 12:11, 12) paste Snow ook aan aan het jaar 1844; [76](#) Maar hoewel hij zijn opvattingen vóór de lente van 1844 publiceerde, werden ze pas enige tijd na de eerste teleurstelling algemeen aanvaard.

3. De eerste teleurstelling

Het Gregoriaanse kalenderjaar 1843 ging voorbij zonder dat de hoop van velen aan het begin van dat jaar in vervulling ging. [77](#) Omdat het jaar van Miller en de andere Joodse jaren echter nog niet waren geëindigd, bleven de verwachtingen van een op handen zijnde wederkomst van Christus hooggespannen en nam de zendingsactiviteit niet af. Aankondigingen van conferenties werden geïntroduceerd met de zinsnede ‘als de voorzienigheid het toelaat’ of ‘als de tijd voortduurt’. [78](#) Bovendien werd de naam van het belangrijkste tijdschrift, Signs of the Times, veranderd omdat

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

“de komst van de Heer “aan de deur” staat en wij de komst ervan met vreugde “aankondigen”. Omdat deze krant in feite de eerste aankondiging van de adventzaak was, zoals verkondigd door mr Miller en zijn vrienden, nemen we nu de passende titel aan: ‘THE ADVENT HERALD, and Signs of the Times’. Wij zullen de komst van de Bruidegom ‘aankondigen’ door het profetische woord, aangezien God ons licht zal geven en wij nota zullen nemen van de ‘tekenen der tijden’, die de komende gebeurtenis laten zien”. [79](#)

Vlak voor de teleurstelling in het voorjaar van 1844 nam de redactie van de Advent Herald de naam ‘Adventisten’ aan als een passende naam voor degenen die deelnamen aan de Millerietenbeweging. De reden hiervoor was als volgt:

“Gemak en fatsoen vereisen dat we een naam hebben die de wereld een idee van onze positie zal overbrengen als zijnde verschillend van die van onze tegenstanders. We hebben er geen specifiek bezwaar tegen dat we "Millerieten" worden genoemd, de huidige naam die op ons wordt toegepast door degenen die de gewoonte hebben om bijnamen te gebruiken, in het spreken over hun burens; maar er zijn velen van ons aantal die niet met meneer Miller geloven in verschillende belangrijke bijzonderheden. Het is ook zijn speciale wens dat we ons niet laten onderscheiden door die benaming. "Gelovigen in de spoedige wederkomst van Christus" - wat het ware idee zou uitdrukken, is veel te lang. Adventisten, de persoonlijke komst (of komst) van onze Heer Jezus Christus zoals die begrepen wordt, is zowel handig als juist. Het gemak is voldoende duidelijk. Het is ook juist, omdat het de echte grond

P92

van verschil markeert tussen ons en het grote lichaam van onze tegenstanders.” [80](#) Hoewel de Karaïtische afrekening die het einde van het Joodse jaar aangaf bij de nieuwe maan op 17 april 1844, de voorkeur kreeg in de belangrijkste Milleritische tijdschriften, [81](#) keek de meerderheid van de gelovigen naar 21 maart 1844 als de tijd voor de wederkomst van Christus. Buiten de Milleritische beweging was 21 maart bekend en er was "een zeer algemene verwachting van een volledige omverwerping van het hele systeem van adventisme" op die datum. [82](#) Onmiddellijk nadat het voorbij was, schreef Miller dat "de tijd, zoals ik die heb berekend, nu gevuld is; en ik verwacht elk moment dat ik de Heiland uit de hemel zal zien neerdalen. Ik heb nu niets anders te zoeken dan deze glorieuze hoop." [83](#) De teleurstelling was zeer reëel en werd erkend door velen (inclusief Miller), die eerlijk hun fout bekenden. [84](#) Toch bleven velen trouw aan de naderende verwachting van De wederkomst van Christus, en de leiders konden verklaren dat "ons geloof is onwrikbaar en we verwachten met lijdzaamheid dat de gebeurtenissen elk moment geopenbaard kunnen worden. En dit kunnen we nooit opgeven." [85](#) Niet alleen Millerieten, maar ook de Engelse "Millerieten" ervoeren een teleurstelling toen de Tweede Advent in het voorjaar van 1844 niet plaatsvond. [86](#)

Verschillende redenen verklaren het feit dat het geloof van velen sterk bleef. Ten eerste, hoewel de meerderheid van de Millerieten ervan overtuigd was dat de Tweede Advent in het jaar 1843 zou plaatsvinden, waren er verschillende meningen over de specifieke datum. Milleritische tijdschriften waarschuwden sterk tegen het vaststellen van een specifieke datum; toch was de vrijheid van meningsuiting zo groot, dat er artikelen werden gedrukt waarin de specifieke tijden werden bepleit. Deze diversiteit aan meningen voorkwam een overdreven vertrouwen in het bepaalde tijdselement. Ten tweede werden verschillende tijdsaanpassingen ingevoerd die, hoewel niet algemeen aanvaard in 1843, een te expliciete positie vermeden. Onder deze waren, zoals we hebben gezien,: (1) De discussie over de Rabbijnse versus Karaïtische afrekening en hun invloed op de berekening van de Kruisiging, die op zijn beurt enige onzekerheid creëerde over de geldigheid van het einde van de 70 weken als norm voor de beëindiging van de 2300 dagen; (2) de invoering van het "volledig jaar concept",

P93

wat leidde tot een accentverschuiving van het jaar 1843 naar het jaar 1844. Ten slotte was er Millers toespeling enkele weken voor 21 maart 1844 op een mogelijke vertraging: "Als Christus komt, zoals we verwachten, zullen we spoedig het lied van de overwinning zingen; zo niet, dan zullen we waken,

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

bidden en prediken totdat Hij komt, want spoedig zullen onze tijd, en alle profetische dagen, vervuld zijn." [87](#)

C. De climax van milleritische zendingsactiviteiten

1. de "10^e dag van de 7^e maand"

Niet lang na de eerste teleurstelling vonden de Millerieten een verklaring die hielp hun geloof in de naderende Tweede Advent te behouden door hun interpretatie van Habakuk 2:3 die een vertraging suggereerde:

Want het gezicht zal nog tot een bestemden tijd zijn, dan zal Hij het op het einde voortbrengen, [van de profetische perioden] en niet liegen; zo Hij vertoeft, verbeid Hem, want [wanneer ze vervuld zijn] Hij zal gewisselijk komen, Hij zal niet achterblijven. [88](#)

Toen na de teleurstelling verschillende Millerieten afstand deden van hun vroegere overtuigingen, interpreteerden de gelovigen de vertraging als een middel om de adventsgelovigen te zuiveren, zodat ze "in staat werden gesteld te weten wie de Heer graag had zien komen". [89](#) Zij noemden de periode na 21 maart 1843 de tijd van vertoeven "wanneer de Bruidegom vertoeft -Mattheüs 25:5, waarmee het koninkrijk der hemelen vergeleken moet worden wanneer 'die boze dienaar [er was] blijkbaar een fout in de tijd] in zijn hart zal zeggen: Mijn Heer vertoeft te komen.'" [90](#) Deze periode werd ook aangeduid als een "zeer weinig tijds" (Hebreeën 10:37), de "haast" (Openbaring 11:14), de "wachttijd" (Hebreeën 2:1, 4) en "de dag" (Hebreeën 10:25). [91](#)

Onmiddellijk na de teleurstelling in het voorjaar werd de zendingsactiviteit verminderd, maar de boodschap van de Middernachtsroep en het oordeelsuur bleef gepredikt worden, maar zonder de nadruk op een bepaalde tijdsperiode. De missionaire strekking was nu om mensen ertoe aan te zetten 'in voortdurende gereedheid en voortdurende verwachting van de komst van de Heer' te leven. [92](#)

Na enkele maanden wekte een tijdssetting van Snow de aandacht van veel Millerieten. Al in februari 1844, op basis van het feit dat de 69e week (Daniël 9:27) eindigde in de herfst van 27 na Christus, rekende hij erop dat de Tweede Advent in de herfst van 1844 zou plaatsvinden. [93](#) In mei

P94

1844 berekende Snow het einde van de 2300 dagen in de herfst van 1844 vanwege zijn opvatting dat de kruisiging plaatsvond in het midden van de 70e week in de lente van 31 na Christus en de 70e week eindigde in de herfst van 34 na Christus. [94](#)

Het was in augustus 1844 dat Snow een tijdschrift uitbracht, de True Midnight Cry, met als specifiek doel deze boodschap te verkondigen. In zijn uiteenzetting ging Snow ervan uit dat het begin van de 2300 dagen en de 70 weken moesten worden gedateerd vanaf het moment van "de afkondiging en uitvoering" van het decreet (Daniël 9:25) in Judea en niet vanaf het moment dat het decreet voor het eerst werd uitgevaardigd. [95](#) Het tijdstip van de uitvoering van het decreet vond hij als volgt:

“Uit Ezra 7:8, 9 leren we dat Ezra op de eerste dag van de eerste maand [naar Jeruzalem] begon op te trekken en op de eerste dag van de vijfde maand in Jeruzalem aankwam, in het 7^e jaar van Artaxerxes, v.Chr. 457. Aangekomen in Jeruzalem benoemde hij magistraten en rechters en herstelde het Joodse Gemenebest, onder de bescherming van de koning van Perzië, zoals hij volledig gemachtigd was te doen door het decreet van Artaxerxes. Dit kostte noodzakelijkerwijs een weinig tijd en brengt ons op het punt waarop, nadat de restauratie was uitgevoerd, de bouw van de straat en de muur begon. De 70 weken zijn verdeeld in drie delen: 7 weken, 62 weken en 1 week - zie Daniël 9:25. Uit de verbinding blijkt dat de 7 weken werden uitgetrokken voor de bouw van de straat en de muur. Ze begonnen daarom toen ze begonnen te bouwen, in de herfst van 457 voor Christus; vanaf dat moment reiken 2300 jaar tot de herfst van 1844 na Christus. [96](#)”

Een andere methode om deze berekening te verifiëren baseerde Snow op basis van de relatie tussen de datum van de kruisiging en de beëindiging van de 70 weken. De beëindiging van de 69e week plaatste hij op het moment van "de manifestatie van de Messias" toen "Jezus begon met de verkondiging van het evangelie in Galilea, in de herfst van 27 na Christus." [97](#) Drie en een half jaar later, in het midden van de 70e week (Daniël 9:27), "zorgde Jezus ervoor dat het offer en de oblatie

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

ophielden door zichzelf als een Lam, zonder vlek, aan God aan het kruis te offeren." [98](#) Snow accepteerde de mening van Dr. Hales dat de kruisiging plaatsvond in de lente van 31 na Christus en verklaarde dat het werd bevestigd door de Karaïtische

P95

berekening. [99](#) Het verbond van Daniël 9:27 identificeerde hij met "het nieuwe verbond, d.w.z. het evangelie", terwijl de bevestiging ervan zijn oprichting aanduidde "op een stevig fundament" gedurende de 70e week, toen "het verbond een halve week door Christus en de andere helft door zijn apostelen werd bevestigd". [100](#) De beëindiging van de 70e week vond plaats in de herfst van 34 na Christus, toen Paulus bekeerd werd en de laatste apostolische getuige werd die het verbond bevestigde. [101](#) Vanaf het einde van de 70e week kwam hij in de herfst van 1844 aan:

“Aangezien Jezus Christus in het midden of midden in de week werd gekruisigd, en de dag van het Pascha, dat de veertiende dag van de eerste maand was, volgt hieruit dat de week begon in de 7e maand van 27 na Christus en eindigde in de 7e maand van 34 na Christus... En vanaf de 7e maand van 34 na Christus, 1810 jaar verlengd tot de 7e maand van 1844 na Christus.” [102](#)

Hoewel deze berekeningen het seizoen aangaven waarin de Tweede Advent zou plaatsvinden, werd de exacte datum bepaald door Snow door middel van het topologische argument dat meer dan een jaar eerder door Miller was uiteengezet. Miller had laten zien dat de Joodse feesten types waren die door Christus vervuld moesten worden bij zowel Zijn Eerste als Tweede Advent. [103](#) Volgens Snow waren de lentetypen die bij de Eerste Advent waren vervuld: (1) Het Pascha met zijn tegenbeeld in de dood van Christus als het Paaslam (1 Korintiërs 5:7); (2) het offeren van de eerste vruchten van de oogst op de ochtend na de sabbat (Leviticus 23:6, 7, 10, 11) met zijn tegenbeeld in de opstanding van Christus als de eerste vruchten uit de dood (1 Korintiërs 15:20-23); (3) het Wekenfeest (Leviticus 23:15, 16), gezien als de verjaardag van de afdaling van de Heer op de berg Sinaï bij het geven van de Wet, met zijn tegenbeeld in de neerdaling van de Heilige Geest met Pinksteren. [104](#) De herfsttypen die in de zevende maand van het Joodse jaar werden waargenomen, hadden echter nooit hun vervulling in het tegenbeeld. De enige verklaring hiervoor vond hij in de veronderstelling dat ze bij de Tweede Advent vervuld zouden worden. Het was het type van de Grote Verzoendag, Jom Kippoer, dat Snow naar de berekening van de exacte datum van Christus' wederkomst leidde, en verklaarde dat op de Grote Verzoendag, de 10e dag van de zevende maand,

“de hogepriester naar het Heilige der heiligen van de tabernakel ging en het bloed van het slachtoffer voor het verzoendeksel presenteerde, waarna hij op dezelfde dag naar buiten kwam en de wachtende gemeente van Israël zegende. Zie Leviticus 9:7, 22, 23, 24 en Leviticus 16e hfdst.; Hebreeën 5:1-6 en 9:1-12, 27, 28. Nu is het belangrijke punt in dit type de voltooiing van de verzoening bij de komst van de hogepriester uit de heilige plaats. De hogepriester was een type van Jezus onze Hogepriester; de allerheiligste plaats, een type van de hemel zelf; en de komst van de

P96

hogepriester een type van de wederkomst van Jezus om zijn wachtende volk te zegenen. Zoals dit op de tiende dag van de 7e maand [Karaïtische berekening] was, zo zal Jezus op die dag zeker komen, omdat geen enkel punt van de wet zal falen. Alles moet vervuld worden.” [105](#) Het was een vrij algemeen geloof dat Christus, als de antitypische Hogepriester, na Zijn hemelvaart het heilige der heiligen van het hemelse heiligdom was binnengegaan om Zijn middelaarswerk uit te voeren. De Millerieten kwamen tot de conclusie dat Christus na de voltooiing van deze bediening uit het heilige der heiligen zou komen om Zijn volk te zegenen, net zoals, volgens hun exegese, de hogepriester van het aardse heiligdom deed nadat hij zijn verzoenende bediening had voltooid. de 10e dag van de zevende maand. [105](#)

2. De ‘ware middernachtroep’.

Maandenlang kreeg de tijdberekening van Snow maar weinig aandacht. Tijdens de kampbijeenkomst in Exeter (12-17 augustus 1844) beroerde zijn exacte datum voor de wederkomst van Christus echter veel Millerieten met een enorm enthousiasme, waardoor hun zendingsinspanningen tot een hoogtepunt kwamen. Hun reactie als geheel werd al snel bekend als de Zevende Maand-beweging.

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

[107](#) Hoewel de leiders van de Millerieten enige waarde in de theorie van Snow onderzochten, waren ze sceptisch over de hernieuwde nadruk op tijd en wezen ze erop dat 'met het oog op de verzekering van onze Heiland, dat we 'de dag van het uur' niet kennen, of zoals elders het lezen ‘geen man zal het bekendmaken, moeten we voorzichtig zijn voordat we ons geroepen voelen om een specifieke dag verkondigen’ [108](#) Enkele weken voor de verwachte gebeurtenis sloten de leiders zich echter aan bij de Zevende Maand-beweging en stonden toe dat Snow zijn uiteenzetting mocht publiceren in de belangrijkste Milleritische tijdschriften en gaven hun volledige steun. [109](#) Na de invloed van Snow op de Britse ‘Millerieten’ besteedden zij ook aandacht aan het onderwerp van de 10e dag van de zevende maand. [110](#) Deze enthousiaste heropleving van de missionaire onderneming werd geïnterpreteerd als de

P97

exacte vervulling van de gelijkenis van de tien maagden van matt 25 en werd geïdentificeerd als de Ware Middernachtroep. Volgens Storrs was de eerder verkondigde middernachtsroep “maar een alarmsignaal” MAAR NU KLINKT DE ECHTE: en oh, hoe plechtig is het uur. [111](#) Hij interpreteerde de tien maagden uit de gelijkenis niet langer als symbolen van de mensheid in het algemeen, zoals Miller had gedaan, [112](#) maar als “de belijdende gelovigen in de advent in '1843.’” [113](#) Na de eerste teleurstelling voelde hij dat de maagden uitsteltijd ingingen omdat ze allemaal sluimeren en slapen over het onderwerp van de exacte tijd van de Wederkomst, maar de Ware Middernachtroep maakte hen om middernacht wakker, zodat de gelovigen in de aanstaande wederkomst van Christus hun Bijbels begonnen te doorzoeken om de geldigheid van de tijd te verifiëren van het nieuwe inzicht in de exacte datum van de parousie. [114](#)

Storrs wees erop dat de gelijkenis de chronologie van de wachttijd en de verklaring voor de Ware Middernachtkreet van de Zevende Maand-beweging verschafte. De uitsteltijd, zo betoogde hij, zou een half jaar duren,

“omdat onze Heer zegt: 'midden in de nacht', terwijl de Bruidegom vertoefde. Dit visioen was voor ‘2300 avonden en morgens’ of dagen. Een “avond” of nacht is de helft van een van die profetische dagen, en duurt daarom zes maanden. Dat is de hele lengte van de wachttijd. De huidige krachtige roep des tijds begon omstreeks midden juli en heeft zich met grote snelheid en kracht verspreid, en gaat gepaard met een demonstratie van de Geest, zoals ik nooit heb gezien toen de roep ‘1843’ was. Het is nu letterlijk: ‘Ga uit, Hem tegemoet.’” [115](#)

Het tijdselement “om middernacht” (Mat. 25:6) werd dus geïnterpreteerd in de context van de 2300 dagen van Daniël 8:14 en het jaar-dagprincipe. Het begin van de wachttijd dateerde hij in "maart of april" 1844 en de beëindiging van de 10e van de zevende maand als niet "verder weg dan 22 of 23 oktober: het kan eerder zijn." [116](#) Storrs verklaarde dat de Ware Middernachtsroep begon “om middernacht” in het midden van de wachttijd in “het laatste deel van juli”, toen

“God deze roep plaatste in de harten van enkele van zijn dienaren, en zij zagen uit de Bijbel dat God de chronologie van de uitsteltijd en de duur ervan had gegeven. Daar is het, in het 25^e hoofdstuk van mattheus “Om middernacht werd er geroepen: ZIE DE BRUIDEGOM KOMT; GAAT U UIT OM HEM TE ONTMOETEN.” Hier zijn we dan: de laatste waarschuwing klinkt nu!” [117](#)

Het was de historisering (noot vertaler: opnieuw profeteren) van de gelijkenis van matt 25 die de Millerieten de overtuiging gaf dat zij een cruciale rol vervulden in de voltooiing van de heilsgeschiedenis. De zelfidentificatie van degenen die deelnemen aan de Zevende Maand-beweging met de maagden in de gelijkenis verklaart in grote mate waarom de dreiging van de komst van Christus hun missionaire activiteit niet verlamde. In de gelijkenis werden de slapende maagden gewekt door de verkondiging van de middernachtelijke roep over de komst van de Bruidegom. Voor degenen die de Ware Middernachtroep predikten, gaf dit aan dat zij, met hun boodschap over de definitieve tijd voor de komst van de Bruidegom, de verantwoordelijkheid hadden om de slapende maagden wakker te maken. Het was vooral dit zelfinzicht als deelnemer aan een profetische beweging dat hun vurige eschatologische verwachtingen omzette in een ijverig missionair enthousiasme. Zo kon Storrs melden dat deze laatste waarschuwing zich in september 1844 voltrok

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

‘met de snelheid van de bliksem’. [118](#) Met betrekking tot de effecten ervan op gelovigen verklaarde hij:

“Waar deze kreet het hart raakt, verlaten boeren hun boerderijen, met hun gewassen op het veld staande laten, om naar buiten te gaan en alarm te slaan – en monteurs hun winkels. Er is een krachtig huilen met tranen en een toewijding van allen aan God, zoals ik nog nooit heb meegemaakt. Er bestaat een vertrouwen in deze waarheid dat nog nooit in dezelfde mate bij de vorige roep werd gevoeld; en er zit een eerbiedige glorie in die alle begrip te boven gaat, behalve voor degenen die het hebben gevoeld.

Gedurende deze tijd werden zelfs “tabaks-, snuifdozen en pijpen” geofferd, omdat het gebruik ervan werd beschouwd als “een ijdele en zondige gewoonte” die noch het lichaam ten goede kwam, noch God verheerlijkte. [120](#)

Het lijkt er niet op dat zij een wereldwijde proclamatie van de Ware Middernachtroep voor ogen hadden (omdat de tijd zo kort was), maar velen deden zoveel mogelijk om anderen te waarschuwen. De belangrijkste strekking en het doel van deze laatste waarschuwingsmissie was volgens Storrs het wakker maken van de slapende maagden – degenen die in 1843 in de adventsboodschap hadden geloofd. [121](#) Met betrekking tot de verlossing van de mens was het algemene gevoel onder de deelnemers aan de Zevende maandbeweging dat degenen die Christus en Zijn verschijning liefhadden dit feit zouden demonstreren door de boodschap van de aanstaande

P99

persoonlijke wederkomst van Christus te aanvaarden en zich zouden afscheiden van het gevallen Babylon voordat de deur van de genade zou sluiten en het lot van mensenlevens voor altijd zou worden vastgelegd.

3. De tweede of grote teleurstelling

Kort voor de verwachte gebeurtenis namen bijna alle Millerieten deel aan de proclamatie van de Ware Middernachtroep van de Zevende Maand-beweging, en er werd verklaard dat “deze tijd bijna universeel door alle Adventisten is ontvangen.” [122](#) Miller verwachtte dat de proeftijd voor de mensheid een paar dagen voor 22 oktober zou eindigen en verklaarde: "Ik ben sterk in mijn mening dat de volgende [13 oktober] de laatste dag van de Heer zal zijn die zondaars ooit in proeftijd zullen hebben en binnen tien of vijftien dagen vanaf dat moment zullen ze hem zien, die ze hebben gehaat en veracht." [123](#) Op 16 oktober uitte de redactie van de Advent Herald de volgende gevoelens:

“We hebben het gevoel dat we in een zeer plechtige en gedenkwaardige crisis zijn aanbeland; en vanuit het licht dat we hebben, zijn we ingesloten voor de overtuiging dat de tiende dag van de zevende maand de glorieuze verschijning van de grote God en onze Heiland Jezus Christus moet inluiden. We hebben daarom het gevoel dat ons werk nu klaar is en dat we alleen maar naar buiten hoeven te gaan om de Bruidegom te ontmoeten en onze lampen dienovereenkomstig te trimmen. Nu hebben we het gevoel dat onze controverses allemaal voorbij zijn, dat de strijd is gestreden en dat onze oorlog is geëindigd. En nu willen we ons verootmoedigen onder de machtige hand van God, zodat we bij zijn komst aanvaard mogen worden. [124](#)

Toen dinsdag 22 oktober voorbijging, beleefden de Millerieten een zeer grote teleurstelling die het best beschreven kon worden door degenen die het meemaakten. Hiram Edson, een Milleriet met methodistische achtergrond, zei: FSDA 99.3

“Onze verwachtingen waren hooggespannen en dus zochten we naar onze komende Heer totdat de klok om middernacht 12 luidde. De dag was toen voorbij en onze teleurstelling werd een zekerheid. Onze vurigste hoop en verwachtingen werden weggeblazen, en zo'n geest van huilen kwam over ons heen zoals ik nog nooit eerder had meegemaakt. Het leek erop dat het verlies van alle aardse vrienden geen vergelijking had kunnen zijn. We huilden en huilden tot de dageraad. Ik mijmerde in mijn eigen hart en zei: Mijn adventservaring is de rijkste en helderste van al mijn christelijke ervaringen geweest. Als dit een misleiding was gebleken, wat was dan de rest van mijn christelijke ervaring waard? Is de Bijbel een misleiding gebleken? Is er geen God, geen hemel, geen gouden thuisstad,

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

geen paradijs? Is dit alles slechts een sluw bedachte fabel? Is er geen realiteit voor onze dierbaarste hoop en verwachting van deze dingen? En zo hadden we iets om over te rouwen en om te huilen, alsof al onze dierbare hoop verloren was gegaan.” [125](#)

P100

Sommige Millerieten deden afstand van hun geloof en keerden terug naar hun vroegere kerken of verwierpen het christelijk geloof helemaal. Velen van hen die zich van de kerken hadden afgescheiden, bleven echter trouw, wachtend op de wederkomst van Christus die elk moment kon plaatsvinden. Nu was de meeste aandacht gericht op het aanmoedigen van elkaar en het zoeken naar tekenen die zouden wijzen op de inwijding van de Tweede Advent.

D. Samenvatting

Tijdens de periode 1843-44 vond er een verschuiving plaats in de ecclesiologie van de Millerieten. Het concept van Babylon werd theologisch geformuleerd in relatie tot zowel de Rooms-Katholieke Kerk als de Protestantse Kerken. De afwijzing van de proclamatie van de Middernachtsroep, de boodschap van het Oordeelsuur en het snel groeiende anti-Milleritische sentiment onder protestanten leidden tot de conclusie dat hun kerken niet alleen een deel van Babylon waren geworden, maar dat de val van Babylon een huidige realiteit was. Dit voegde een nieuwe dimensie toe aan de Milleritische zendingsverkondiging: de oproep aan Gods volk om zich van Babylon af te scheiden.

In deze crisisperiode werden verschillende pogingen gedaan om de precieze datum voor de wederkomst van Christus te achterhalen, en verschillende dateringssystemen werden gebruikt bij het bepalen van zowel de grenzen van het jaar 1843 als de specifieke tijd binnen dat jaar waarin de Tweede Advent zou plaatsvinden. In dat jaar werden een aantal tijdsettingen gedaan. Het mislukken van een tijdsetting deed niets af aan de hoop en missionaire ijver van de meeste Millerieten, omdat ze ervan overtuigd waren dat de Tweede Advent in 1843 moest plaatsvinden. Elke mislukking bracht hen dichter bij de parousia, wat impliceert dat de volgende tijdsinstelling met meer verwachting kon worden bekeken dan de vorige. Deze verwachtingen werden vertaald in een actieve missie om anderen te waarschuwen voor de komende gebeurtenissen, omdat zij zich bewust waren van hun verantwoordelijkheid voor de redding van de mensheid. Deze tijdsettingen speelden dus een belangrijke rol in de zendingsactiviteit. Toen uiteindelijk het einde van het jaar 1843 voorbijging zonder de verschijning van Christus, beleefden de Millerieten een algemene teleurstelling. Voor sommigen vertraagde hun missiedrang. Verdere aanpassingen van tijdberekeningen en een studie van de reiniging van het heiligdom in het licht van de typologische implicaties van de Oudtestamentische Grote Verzoendag voor christus' hogepriesterlijke bediening leidden tot de belangrijkste tijdbepalende beweging - de beweging van de zevende maand - die voorspelde dat de tweede advent zou plaatsvinden op 22 oktober 1844, de 10e dag van de zevende maand van het Joodse Karaitische jaar. Deze beweging, die een grote heropleving van het missionaire enthousiasme teweegbracht, werd geïdentificeerd als de Ware Middernachtsroep en geïnterpreteerd als de vervulling van de gelijkenis van de tien maagden. Gestimuleerd door overtuigende argumenten gingen de Millerieten op pad in een laatste poging om hun boodschap van waarschuwing te verkondigen. Toen Christus niet op de voorspelde tijd terugkeerde, was de tweede of grote teleurstelling een realiteit.

DEEL 2

De totstandkoming van de zevende-dag adventistische missietheologie

P 103

Hoofdstuk IV - De vroege ontwikkeling van de missietheologie (1844-49)

In dit hoofdstuk zal de nasleep van de tweede of grote teleurstelling worden besproken in de context van de vroege ontwikkeling van de sabbatsadventisten. Vanaf 1845 begon de meerderheid van de adventisten deze teleurstelling te interpreteren. [1](#) als de zoveelste mislukking in hun tijdberekeningen. Voor een minderheid lag de fout echter niet in de tijdsinstelling, maar in de voorspelling van de aard van de gebeurtenis die op 22 oktober 1844 zou plaatsvinden. Uit deze minderheid kwamen de

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

sabbatsadventisten tevoorschijn. Daarom zal speciale aandacht worden besteed aan pogingen van deze groep in hun zoektocht naar een Bijbelse reden voor de Teleurstelling die de Beweging van de Zevende Maand zou rechtvaardigen als een vitale gebeurtenis in de heilsgeschiedenis. Verder zal worden getoond hoe sabbatsadventisten de sabbatsleer integreerden in hun ervaring van 1844, een integratie die verantwoordelijk is voor de unieke relatie tussen de sabbat en de naderende parousia in hun zendingstheologie. Ontwikkelingen in ecclesiologisch zelfbegrip gaven sabbatsadventisten een zelfidentiteit die hun missie onder andere adventisten rechtvaardigde. Het hoofdstuk eindigt met een beschrijving van de geleidelijke missiologische ontwikkeling vanuit een positie die de reikwijdte tot adventisten beperkte, naar een opvatting dat sabbatarische adventisten een toekomstige missie hadden voor niet-adventisten die de leer van de naderende Tweede Advent nog niet hadden verworpen. Enkele van de meest invloedrijke sabbatsadventisten waren James White, [2](#) zijn vrouw Ellen G. White [3](#) (meisjesnaam: Ellen G. Harmon),

P104

Joseph Bates, [4](#) Hiram Edson, [5](#) en John N. Andrews. [6](#)

A. De rechtvaardiging van de beweging van de zevende maand

De adventisten waren diep teleurgesteld dat Jezus niet terugkeerde aan het einde van de profetische tijdberekeningen. Hoewel sommigen van hen de adventsbeweging onmiddellijk na het verstrijken van de verwachte tijd helemaal verwierpen, bleef de hoop van velen sterk en was er een tijdje een constante staat van verwachting dat Christus op elk moment zou terugkeren.

Deze grote teleurstelling werd geïnterpreteerd als een andere en "meer zoekende test" dan de eerste teleurstelling, en het werd gezien als voorbestemd om de gelovigen te zuiveren. [7](#) Er werd een analogie getrokken met de ervaring van Jona in Nineve. In de Jona-ervaring werd een verklaring gevonden die "de prediking van de tijd rechtvaardigde, hoewel de gebeurtenis niet plaatsvond zoals voorspeld." [8](#) Er werd op gewezen dat "we de wil van God hebben gedaan door zo alarm te slaan, zoals we geloven dat Jona deed toen hij Nineve binnenging." [9](#) Een andere analogie die troost bracht, werd gevonden in de ervaring van Abraham toen hij Isaak op de berg Moria zou offeren. Op basis van de typologie werd betoogd dat

“niemand zal zeggen dat Abraham zich vergiste door te geloven dat hij zijn zoon zou doden; maar God koos juist deze manier om zijn geloof op de proef te stellen. Toch geloven we dat

P105

God de prediking van deze laatste keer heeft toegestaan met hetzelfde doel om zijn kinderen nu te respecteren, om hun geloof te testen. We zouden zonder twijfel gezondigd hebben als we in ons hart hadden begeerd dat de Heer de wederkomst had uitgesteld, als Abraham gezondigd had wanneer hij zijn zoon had onthouden. God heeft ons naar de berg Moria gebracht en Hij zal ons verlossen of voor ons een lam voorzien.” [10](#)

Bovendien werd een topologische betekenis gezien in de ervaring van de discipelen die deelnamen aan de triomfantelijke intocht van Jezus, die een vervulling van profetie was ([Matt. 21:1-11](#)), maar die volkomen teleurgesteld waren in Zijn kruisiging. J. B. Cook, [11](#) een adventistische docent en een voormalige baptistenpredikant verklaarden dat de discipelen "teleurgesteld waren, omdat ze zijn ontwerp verkeerd begrepen bij het vervullen van die voorspelde gebeurtenis. De profetie werd echter net zo goed vervuld, alsof ze Gods bedoelingen correct hadden opgevat en hun verwachtingen hadden gerealiseerd. [12](#) Door middel van typologische argumentatie wees hij erop dat

“de fout was van precies dezelfde aard als die van de Heilige Twaalf en anderen, Matteüs 21:4. Zij zagen de gebeurtenissen over het hoofd die tussen die profetische vervulling en het Koninkrijk zouden ingrijpen. Ze hebben het ontwerp van onze Heer in die vervulling verkeerd begrepen. Het was echter een vervulling. Dus juist ook in ons geval werd Gods wil gedaan.” [13](#)

Cooks betoog werd beïnvloed door zijn filosofie van de goddelijke voorzienigheid, die zei dat God Zijn volk niet leidde "in hun fouten, maar dat Hij hen in dienst neemt, ondanks hun fouten. Hij

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

verifieert Zijn beloften aan hen ondanks al hun zwakheden, en brengt hen geleidelijk aan tot 'begrip', zowel in Zijn Woord als de Voorzienigheid.

Hiram Edson, die een pionier werd onder de sabbatsadventisten, interpreteerde de teleurstelling in de context van Openbaring 10:8-10 en verklaarde dat "de zevende engel was begonnen te klinken; we hadden het boekje opgegeten; het was zoet geweest in onze mond, en het was nu bitter geworden in onze buik, verbittering van ons hele wezen." [15](#)

Interpretaties van de teleurstelling in de context van een gesloten deur en

P106

Christus' hogepriesterlijke bediening [16](#) gaf een extra reden waarom de Tweede Advent niet plaatsvond op de 10e dag van de zevende maand, 1844. Later wezen sabbatsadventisten op het feit dat de sabbat op de zevende dag moest worden hersteld voordat de wederkomst van Christus kon plaatsvinden.

1. De onmiddellijke soteriologische missiologische gevolgen van de teleurstelling.

“En terwijl ze gingen kopen, kwam de bruidegom; en zij die klaar waren, gingen met hem naar de bruiloft: en de deur was dicht. Daarna kwamen ook de andere maagden, die zeiden: Heer, Heer, doe ons open. Maar hij antwoordde en zei: Voorwaar, Ik zeg u: Ik ken u niet.” Mt. 25:10-12.

Onmiddellijk na de Teleurstelling was er bij bijna alle adventisten het gevoel dat de deur van Mt. 25:10, die was geïdentificeerd als de genadedeur voor de kerken en de wereld, voor altijd gesloten was op de 10e dag van de zevende maand, 1844. Voor een korte periode van tijd bracht dit "extreme" gesloten deur concept, dat de mogelijkheid van redding uitsloot voor allen die niet hadden deelgenomen aan de Zevende Maand beweging en zich afgescheiden van de kerken, [17](#) bijna alle zendingsinspanningen van adventisten onder niet-adventisten volledig tot stilstand. Enkele weken na de teleurstelling schreef Miller:

“We hebben ons werk gedaan door zondaars te waarschuwen en om te proberen een formele kerk wakker te schudden. God had in zijn voorzienigheid de deur gesloten; we kunnen elkaar alleen maar bemoedigen om geduldig te zijn; en ijverig zijn om onze roeping en verkiezing vast te maken. We leven nu in de tijd die wordt gespecificeerd door Maleachi 3:18, ook Daniël 12:10, Openbaring 22:10-12. In deze passage kunnen we niet anders dan zien dat er een tijdje voordat Christus zou komen, een scheiding zou zijn tussen rechtvaardigen en onrechtvaardigen, de rechtvaardigen en goddelozen, tussen degenen die zijn verschijning liefhebben en degenen die het haten. En nooit is er sinds de dagen van de apostelen zo'n scheidingslijn getrokken, zoals werd getrokken rond de 10e of 23e dag van de 7e Joodse maand.” [18](#)

De reactie van de samenleving in het algemeen tegen de adventisten was voor hen een bewijs van de juistheid van hun gesloten opvattingen. Miller beschreef deze reactie als volgt:

“De hoeveelheid spot en spot op dit moment, is buiten elke

P107

berekening. We kunnen nauwelijks een man passeren, professor of niet-professor, maar wat hij spottend vraagt "Je bent niet omhoog gegaan", of "God kan de wereld niet verbranden", enz., waarbij hij de Bijbel zelf belachelijk maakt en het woord en de kracht van God lastert. En toch knipogen voorgangers en zedenpredikers ernaar. En sommigen van hen voeren hetzelfde uit, tot niet geringe vreugde van de meest verdorven personages in [de] gemeenschap. [19](#)

De reactie van adventisten die de adventsbeweging onmiddellijk na de teleurstelling verwierpen, was niet minder vijandig dan die van de samenleving als geheel, waardoor Miller zich afvroeg of deze groep niet 'gezondigd had tegen de Heilige Geest'. [20](#)

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

In het januarinumnummer van de Advent Mirror, dat gewijd was aan een nieuwe interpretatie van de komst van de Bruidegom als reden voor de Teleurstelling, zagen de redacteuren Apollos Hale en Joseph Turner [21](#) het gesloten-deurconcept bevestigd door de hedendaagse religieuze situatie. [22](#) Op dat moment bepleitte Turner ook de opvatting dat de verzoening van Christus op 22 oktober 1844 voltooid was. [23](#) De houding van beide redacteuren ten opzichte van de mogelijkheid van nieuwe bekeringsen moet worden geïnterpreteerd tegen de hedendaagse polemiek onder adventisten over de geldigheid van de Zevende Maand-beweging. Tegen het einde van 1844 begonnen verschillende adventisten de juistheid van de Zevende Maand-beweging en het idee van de gesloten deur in twijfel te trekken op basis van geruchten over nieuwe bekeringsen. [24](#) Het was daarom geen verrassing dat de acceptatie van het idee van nieuwe bekeerlingen

P108

in het algemeen gelijk werd gesteld aan de verwerping van de geldigheid van de Zevende Maand-beweging en het gesloten-deur-concept. Bij het beschrijven van de houding van adventisten die nieuwe bekeringsen rapporteerden, zei J.D. Pickands, een fervent voorstander van de Zevende Maand-beweging, dat deze individuen ‘reeds diep toegewijd waren in oppositie’ tegen de nieuwe interpretaties

die de goddelijke leiding van deze beweging bevestigden. Volgens hem werden adventisten geconfronteerd met het moeilijke dilemma: ‘ofwel de realiteit van gezonde bekeringsen, zoals gerapporteerd door onze broeders, ontkennen, ofwel de hele geschiedenis van het adventisme ontkennen. [25](#) Het is in dit licht dat de afwijzing van berichten over nieuwe bekeringsen door Hale en Turner moet worden geïnterpreteerd. Hun gesloten deur-concept, dat geassocieerd werd met ‘het sluiten van de deur van genade’, werd gedefinieerd op basis van de verwerping van de waarheid en betekende ‘de uitsluiting van alle verdere toegang tot reddende genade, degenen die het aanbod ervan hebben afgewezen gedurende hun proeftijd.’ [26](#) Als gevolg daarvan ontkenden zij de mogelijkheid van echte bekeringsen onder ‘zondaars’, hoewel er ‘veranderingen kunnen plaatsvinden die op bekeringsen lijken’. [27](#) Dit ondersteunden zij met de volgende redenering:

“Omdat het een fundamenteel principe is in de hemelse economie dat ‘het aanvaard wordt naar wat een mens heeft’ [2 Korintiërs 8:12], weten we dat bij het sluiten van de deur van barmhartigheid iedereen die God vreest en rechtvaardigheid beoefent, moeten, afhankelijk van het licht dat ze hebben, omarmd worden door de armen van zijn barmhartigheid; hoewel de mate van licht die ze hebben verschilt, moet ook de schijnbare vorm van hun karakter verschillen. En er kunnen veranderingen optreden in de vorm van hun karakter, die we bekeringsen zouden kunnen noemen, ook al zou dit geen verandering in hun innerlijke karakter voor God impliceren. Er bestaat geen twijfel over dat er zulke mensen gevonden kunnen worden voor wie wij zouden moeten werken; en in feite is het alleen met zo’n klasse, er zijn er inderdaad maar weinig, dat onze inspanningen in welke zin dan ook succesvol zijn.” [28](#)

Deze groep leek te bestaan uit Gods kinderen buiten de Adventisten en vormde de grenzen van hun zendingsinspanningen, “maar eraan te denken om in zo’n tijd de grote massa van de wereld te bekeren, zou net zo nutteloos zijn geweest als voor de Israëlieten toen ze bij de Rode Zee waren, zij zich zouden hebben omgedraaid om de Egyptenaren te bekeren.” [29](#)

Hoe dan ook, het feit dat Christus nog niet was teruggekeerd bracht velen echter tot de conclusie dat de genadedeur nog open stond, zodat de sluiting ervan in de toekomst geplaatst moest worden. Vanaf dat moment kwamen de adventisten in een

P109

periode van verwarring over de interpretatie van de betekenis van de gesloten deur. Het tijdschrift dat de geldigheid van de Zevende Maand-beweging het krachtigst bevestigde en correspondentie publiceerde van verschillende adventisten die later sabbatsadventisten werden, was de Day-Star. [30](#) Dit tijdschrift publiceerde een verscheidenheid aan gesloten-deur-opvattingen, wat erop lijkt te wijzen dat het mogelijk was om in de juistheid van de Zevende Maand-beweging te geloven zonder noodzakelijkerwijs vast te houden aan de gesloten-deur-opvattingen zoals

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

oorspronkelijk bepleit door Miller, Hale en Turner. Kort na de Teleurstelling verzette de redacteur ervan, Enoch Jacobs, een voormalig Methodistenpredikant, zich tegen het idee om het einde van de menselijke proeftijd af te kondigen, of dat Christus de bemiddelende troon had verlaten, omdat dit onbijbels was. [31](#) Hij verklaarde dat hij het altijd als zijn plicht zou moeten beschouwen ‘om de vragende boeteling op Christus te wijzen’, maar voegde eraan toe dat ‘ik nu vooral geloof dat het onze plicht is om Gods volk te troosten.’ [32](#) Enkele maanden later concludeerde Jacobs uit de toestand onder de adventisten en hun gebrek aan missionaire ijver voor zondaars dat de tijd die in Openbaring 22:11, 12 wordt beschreven, was aangebroken. Dit impliceerde volgens hem dat het “stoppen van de arbeid voor een ‘afvallige kerk en een stervende wereld’ een ‘korte tijd’ voordat onze sterfelijke carrière voorbij is, niet alleen een plicht is die wordt opgelegd aan degenen die ‘leven en blijven’ maar een proces of oefening waardoor ieder kind van God wordt geroepen.’ [34](#) Zijn gesloten-deur-concept was echter niet extreem, want hij voegde eraan toe dat Openbaring 22:11, 12 de mogelijkheid niet uitsluit dat mensen ‘hun karakter veranderen ALS zij gebruik maken van de geboden middelen’. [35](#) Zo kon hij nog steeds een uitnodiging aanvaarden van personen die geen enkele godsdienstbelijdenis beleden, om lezingen te geven op een plaats waar de prediking van de Wederkomst nooit had plaatsgevonden. In zijn commentaar op deze bijeenkomst zei hij: “Als God kinderen op die plaats heeft, twijfel ik er niet aan dat die gelegenheid hen naar buiten zal brengen waar ze ‘onderscheiden’ zullen worden.” [36](#) De deur van Matteüs 25:10 wordt door Jacobs gedefinieerd als de deur van het “Koninkrijk der hemelen” en niet als de genadedeur. [37](#) Hij interpreteerde het ook als “dit evangelie van het koninkrijk” (Mat. 24:14) of

P110

“het eeuwige evangelie” (Openbaring 14:6), wat de verkondiging was die onmiddellijk voorafging aan de oprichting van het koninkrijk, wat hem ertoe bracht te concluderen dat “de **waarheden** over het Koninkrijk de deur ervan zijn.” [38](#) Hij gaf verder aan dat in de begin jaren van 1840 opende de Heer de “effectieve deur” voor de wereld, zodat de verkondiging van het komende koninkrijk toegang kreeg tot het volk en miljoenen tweede Advent-publicaties over de hele wereld werden verspreid. Hij was van mening dat deze succesvolle zendingsonderneming een vervulling was van de woorden aan de gemeente in Filadelfia in Openbaring 3:8: “Ik heb u een geopende deur gegeven, en niemand KAN DIE SLUITEN.” [39](#) Hij voegde er echter aan toe dat de adventisten na 22 oktober 1844 uit ervaring leerden dat verdere missie-inspanningen niet succesvol waren omdat “er geen toegang meer was tot het volk – geen openingen meer om de ‘oorspronkelijke grond van het adventsgeloof’ te verkondigen. DE DEUR WAS DICHT!” [40](#) Dit begrip van de gesloten deur was een reden dat de deur van Matteüs 25:10 ook wel de ‘toegangsdeur’ werd genoemd. Als theologische reden achter het sluiten van de deur wees Jacobs op een verandering in de bediening van Christus. [42](#) De mogelijkheid van individuele bekeringen, zei hij, moest in de handen van God worden gelaten. Cook, die zich in 1846 een tijdje bij de Sabbatarian Adventisten had aangesloten, verklaarde nadrukkelijk dat de deur gesloten was voor degenen die de adventswaarheden hadden verworpen. Hij was echter van mening dat er nog steeds genade beschikbaar was, zodat ‘eerlijke zielen, aan wier geest deze waarheden nog niet eerlijk zijn gepresenteerd, ze toch kunnen ontvangen’. [44](#) Hij voegde eraan toe dat Christus Zijn middelaarstroon niet had verlaten en nooit voor zondaars in het algemeen had gepleit, maar nog steeds had bemiddeld zoals Hij altijd had gedaan “alleen voor degenen die hun zaak aan Hem toevertrouwen.” [45](#) Kort daarna doopte Cook verschillende personen [46](#) en door zijn invloed werden enkele anderen overgehaald de Baptistenkerk te verlaten. [47](#) Nadat hij verschillende

P111

groepen adventisten had bezocht die de geldigheid van de beweging van 1844 bevestigden, merkte hij op dat verschillende individuen zich verschillend uitten over de gesloten deur. [48](#) Cooks gesloten deur visie was dat “de grote en krachtige deur die God had geopend voor de verkondiging van het ‘eeuwige evangelie’” (Openbaring 14:6), de “deur van toegang tot de wereld”, gesloten was. [49](#) Hij merkte op dat “onze sympathieën nu toebehoren aan Jezus – Zijn waarheid en Zijn volk.... Nu is het niet mijn plicht, noch die van jou, om rond te rennen en prediken onder degenen die de oproep

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

hebben afgewezen.” [50](#) Toch woonde hij tegelijkertijd een baptistenkerkdienst bij en gaf daarna een bijbelstudie aan de predikant. [51](#) Dit gaf aan dat zijn gesloten-deur-concept niet extreem was en een bereik mogelijk maakte naar niet-adventisten die de adventsdoctrine niet hadden verworpen. Later vergeleek hij echter de hedendaagse situatie van de adventisten met die van Noach nadat de dieren in de ark waren. [52](#) Pickands voerde aan dat de deur van Openbaring 3:8 de “toegangsdeur” was die de wereld en de kerken in de herfst van 1844 buitensloot van de tweede Advent-doctrine, terwijl de deur van Matteüs 25:10 de dwaze maagden zou buitensluiten tijdens de wederkomst. [53](#) Eén correspondent suggereerde dat in oktober 1844 de deur van Matteüs 25:10 gesloten was voor de “dwaze maagden” die de nieuwe interpretatie van de komst van de Bruidegom hadden verworpen, [54](#) maar niet voor “de nominale belijders van de verschillende kerken” en “ongelovigen”, die geen godsdienst belijden” voor zover zij “hun dag van genade niet hadden weggezondigd.” [55](#) Voor een andere correspondent waren nieuwe dopen het bewijs dat “Gods genadebedeling voor de redding van zondaars nog steeds werd verlengd!” [56](#) In 1846 publiceerde de Day-Star het eerste visioen [57](#) van E.G. Harmon. [58](#)

P112

Het lijkt erop dat ze onmiddellijk na de Teleurstelling een korte tijd vasthield, “net als het adventslichaam, dat de deur van genade toen voor altijd gesloten was voor de wereld.” [59](#) Maar voordat ze in december 1844 haar eerste visioen ontving, ‘had ze de middernachtkreet opgegeven en de gesloten deur, alsof dat tot het verleden behoorde’. [60](#) Door dit visioen raakte ze overtuigd van de geldigheid van de Zevende Maand-beweging en dat er op 22 oktober 1844 een gesloten deur was. [61](#) Haar gesloten deur-opvatting die werd gepubliceerd had betrekking op adventisten die de Middernachtroep hadden verworpen en ook voor de boze wereld. [63](#)

De Day-Star drukte ook artikelen waarin de ‘extreme’ gesloten deurpositie werd bepleit. [64](#) Eén van hen bekritiseerde het idee van sommige adventisten dat, vanwege de weigering om de waarheid te aanvaarden, de kerk en de wereld ‘als geheel’ waren verworpen, met uitzondering van slechts enkele delen van de wereld, op grond van het feit dat ‘allemaal niet hetzelfde licht hadden als sommigen.’ [65](#) Deze schrijver betoogde vervolgens dat een dergelijk gesloten-deurconcept onjuist was, omdat het gebaseerd was op de verwerping van de waarheid en niet op de voltooiing van de verzoening van Christus op 22 oktober 1844. Hij benadrukte dat “als de deur gesloten is, hij gesloten wordt door het voltooiën van de verzoening, op de 10e dag van de 7e maand, en als de verzoening niet is voltooid, dan is de deur niet gesloten en kan iedereen die tot Christus komt, in welk land dan ook, toch gered worden.” [66](#) Deze schrijver suggereerde ook dat het mysterie van God volbracht was. [67](#)

P113

Volgens andere adventisten waren de nieuwe belangstelling voor de adventsboodschap en de geruchten over nieuwe bekeringen het bewijs dat de genadetijd voor de mensheid nog niet was afgesloten. In december 1844 stond in een redactioneel artikel in de Advent Herald: “Het tij keert – onze vrienden sturen al nieuwe abonnees” en “we zijn blij te weten dat de pogingen van onze vijanden om ons te vernietigen de sympathie hebben gewonnen van velen die onverschillig waren, hebben ons veel nieuwe vrienden gemaakt en onze oude enorm versterkt.” [68](#)

Op de Low Hampton Conferentie van Adventisten (28 en 29 december 1844) benadrukte Himes drie aspecten van toekomstige zendingsactiviteiten: (1) Het troosten van de heiligen die nog steeds uitkijken naar het koninkrijk dat voorhanden is; (2) het opnieuw opwekken van de belijdende christelijke wereld om zich voor te bereiden op de Advent; (3) het volledig en vrijelijk verkondigen van verlossing aan verloren en verloren gaande zondaars. [69](#) Een paar weken later was de adventspers weer in werking, en Himes verklaarde: “Ik ben er steeds meer van overtuigd dat de deur naar verlossing wijd openstaat, en dat we ‘het Evangelie van het Koninkrijk aan de hele wereld moeten preken’. ‘ in het geloof dat zondaars zich kunnen en zullen bekeren, tot het einde komt. [70](#) Als reactie op berichten over nieuwe bekeringen [71](#) en druk van enkele van zijn collega's [72](#) werd Miller geleidelijk minder dogmatisch over het concept van de extreme gesloten deur en nadat het Joodse Karaitische jaar 1844 voorbij was, gaf hij het op [73](#) en keerde terug naar zijn oorspronkelijke kijk op de middernachtsroep. [74](#)

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

Echter, nieuwe interpretaties van de Teleurstelling, die deze in verband brachten met de hemelse bediening van Christus, leken voor sommigen de geldigheid van de Zevende Maand-beweging en een soort gesloten-deurconcept te bevestigen, en creëerden een sterke controverse – zelfs fanatisme – onder de adventisten.

Eind april 1845 werd in Albany, New York, door Himes [75](#) een conferentie van adventisten bijeengeroepen met als doel een einde te maken aan de verwarring en verdeeldheid. Miller merkte op: “het is geen vraag dat het was bijeengeroepen om weloverwogen respect te tonen en, indien mogelijk, ons te bevrijden uit de anarchie en verwarring van BABYLON waarin we ons zo onverwachts

P114

hadden bevonden.” [76](#) Op de Albany Conferentie, voorgezeten door Miller, werd besloten alle nieuwe theologische interpretaties die sinds de Teleurstelling waren ontwikkeld, te verwerpen. [77](#) De conferentie weigerde dus de nieuw ontwikkelde opvattingen te aanvaarden die de bijzondere betekenis van de Zevende Maand-beweging in de heilsgeschiedenis erkenden.

De Albany-conferentie was niet erg succesvol in het verenigen van de gelovigen. Enkele maanden later kon Hale vier hoofdklassen van adventisten onderscheiden: (1) degenen die hun eerdere adventservaringen betreurden of zelfs veroordeelden en sterk gekant waren tegen verdere tijdsberekningen; (2) degenen die vertrouwen uitten in de eerdere berekeningen en vonden dat de voorspelde gebeurtenissen hadden plaatsgevonden; (3) degenen wier vertrouwen door de teleurstelling was geschokt, zodat ze nu door twijfel werden gekweld; (4) degenen die doorgingen met het instellen van de tijd en hun berekeningen baseerden op alles wat ze maar konden vinden. [78](#) Hale’s eigen positie en die van de adventistische leiders in het algemeen kunnen worden omschreven als een gewijzigde vorm van de vierde groep. Ervan overtuigd dat de periode van 2300 dagen nog niet was verstreken, bleven ze met grote voorzichtigheid uitkijken naar een nieuwe datum voor de Tweede Advent. [79](#) Het fundamentele verschil tussen de tweede en de vierde groep was dat de eerstgenoemde groep bevestigde dat de 2300 dagen inderdaad op 22 oktober 1844 waren geëindigd, terwijl de laatstgenoemden de vervulling ervan nog in de toekomst beschouwden, wat ertoe leidde dat zij tientallen jaren lang de tijd bleven bepalen. [80](#) Het is op de tweede groep, die een minderheid werd zonder veel invloed onder andere Adventisten na de

P115

Conferentie van Albany, dat de aandacht hier zal worden geconcentreerd, want daaruit kwam de SDA-missietheologie voort. Uit deze groepen ontstonden na verloop van tijd de volgende grote lichamen: Evangelische Adventisten, SDA, Adventchristenen, Levens- en Adventunie, en “Age-to-come” Adventisten. [81](#)

Adventisten in de tweede groep van Hale, die de geldigheid van de Zevende Maand-beweging en de vervulling van de tijdsberekningen erkenden, moesten in hun zoektocht naar een nieuwe interpretatie van de Teleurstelling twee grote problemen oplossen: (1) Wat was de komst van de Bruidegom? als de gelijkenis van Matteüs 25:1-10 zijn vervulling had in de Zevende Maand-beweging en de komst van de Bruidegom niet de wederkomst betekende? (2) Wat was de betekenis van de reiniging van het heiligdom uit Daniël 8:14 als de 2300 dagen op 22 oktober 1844 waren geëindigd? In de zoektocht naar een bijbelse oplossing voor deze twee problemen leek het onderwerp van Christus’ hogepriesterlijke bediening in het hemels heiligdom een sleutel te bieden. Het resultaat was een ontwikkeling van twee nieuwe interpretaties: De komst van de Bruidegom (Mat. 25:10) betekende de komst van Christus naar de allerheiligste plaats in het hemels heiligdom op 22 oktober 1844, en de reiniging van het heiligdom uit Daniël 8: 14 gaf de aard van Christus’ bediening na die datum aan. Na de voltooiing van deze bediening werd gedacht dat Hij naar de aarde zou terugkeren. Hoewel deze beide nieuwe interpretaties op een geïntegreerde manier beschreven zouden kunnen worden, is de hieronder gevolgde methode om ze als verschillend (hoewel gerelateerd) te behandelen, zoals in het algemeen werd gedaan in het primaire bronnenmateriaal van 1845-1846.

4. De Heiligdomstheologie

Van 1845 tot 1849 nam de tweede hierboven genoemde groep geleidelijk in aantal af. Hoewel ze het eens waren over de geldigheid van de Zevende Maand-beweging, waren ze verdeeld over de betekenis van 22 oktober 1844 in de heilsgeschiedenis. Omstreeks het midden van 1845 beschreef Cook zijn ervaringen onder deze groep:

“De overheersende, ja bijna universele overtuiging van de broeders is dat de Heer ons heeft geleid. Verschillende individuen drukken zich verschillend uit met betrekking tot de Middernachtroep, het sluiten van de deur en het blazen van de zevende trompet. Het heersende sentiment lijkt uit dezelfde bron te zijn gekomen: onze ervaring zoals gevormd door Gods woord. [82](#)

P116

Een overzicht van de uiteenlopende meningen over enkele van de hedendaagse kwesties die onmiddellijk na de Teleurstelling werden besproken, levert ruimschoots bewijs van de heterogene structuur van deze groep. Zoals hierboven is opgemerkt, waren de interpretaties van de uitdrukking ‘de deur was gesloten’ (Mat. 25:10) als volgt: (1) Het ‘extreme’ standpunt dat de deur van barmhartigheid gesloten was voor allen die niet hadden deelgenomen aan de Beweging van de zevende maand. De onderliggende veronderstelling hier was dat hun niet-deelname aan deze beweging gebaseerd was op óf hun afwijzing van de Tweede Advent-proclamatie óf op de voltooiing van de verzoening op 22 oktober 1844, of beide; (2) de opvatting dat de deur van barmhartigheid gesloten was voor allen die bewust de adventswaarheid hadden verworpen. Degenen die niet hadden deelgenomen aan de beweging van 1844 omdat ze de betekenis ervan niet kenden, maar die het licht hadden gevolgd dat ze hadden, konden zich nog steeds bij de Adventisten aansluiten; (3) het standpunt dat het gebruik van de term “deur van barmhartigheid” verwierp als onbijbels; (4) het concept dat de deur van het koninkrijk of de deur van toegang tot het volk gesloten was omdat zendingsactiviteiten geen praktische resultaten hadden. (zie 1 kor 16:9)

De bediening van Christus op en na 22 oktober 1844 was ook onderwerp van een verscheidenheid aan meningen: (1) Na de voltooiing van de verzoening op 22 oktober kwam Christus uit het heiligdom van de hemel en ging als Bruidegom naar de Oude van Dagen tot het huwelijk om het koninkrijk te ontvangen; [81](#) (2) voordat Christus tot het huwelijk kwam, beëindigde Hij Zijn dagelijkse diensten op 22 oktober, ging het “Heilige der heiligen” binnen om verzoening te doen, en verliet die plaats op dezelfde dag; [84](#) (3) de verzoening op de antitypische Grote Verzoendag werd op 22 oktober niet voltooid, maar zou nog enige tijd voortduren; [85](#) de verzoening begon na 22 oktober, toen Jezus het Heilige der heiligen binnenging; [86](#) de terugkeer van Christus was geestelijk, niet persoonlijk, en had al plaatsgevonden in de harten van de heiligen. [87](#)

p 117

Wat de verzegeling betreft (Openbaring 7:1-4), waren sommigen van mening dat deze op 22 oktober [88](#) voltooid was, terwijl anderen suggereerden dat het een huidig proces of een naderende realiteit was. [89](#) Met betrekking tot het oordeel werden enkele van de volgende standpunten naar voren gebracht: (1) De fase van de ‘rechterlijke macht’ of de ‘zitting van het oordeel’ was volbracht omdat de antitypische Grote Verzoendag ook een oordeelsdag was waardoor het lot van de mensheid was besloten; [90](#) (2) de “rechterlijke” fase van het vonnis was een huidige realiteit en ging vooraf aan de “uitvoerende” fase van het vonnis; [91](#) (3) het oordeel was op handen. [85](#)

Van nu af aan zal de ontwikkeling van de SDA-missietheologie worden gevolgd vanuit deze heterogene groep adventisten die allemaal de profetische rol van de Zevende Maand-beweging bevestigden.

A. Het Bruidegom-thema.

Een van de eerste interpretaties van de Teleurstelling die de geldigheid van de Zevende Maand-beweging en de tijdberekeningen van 22 oktober 1844 onderschreef, lijkt afkomstig te zijn van Hiram

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

Edson. Op de dag na de Teleurstelling voelde hij zich, na gebed, onder de indruk dat er een fout was gemaakt in de manier waarop de Adventisten hadden verwacht dat Christus als Bruidegom zou komen, maar niet op de voorspelde tijd. Hij verklaarde:

“Na het ontbijt zei ik tegen een van mijn broeders: ‘Laten we gaan kijken en enkele van onze broeders aanmoedigen.’ We vertrokken, en terwijl ik door een groot veld liep, werd ik ongeveer halverwege het veld gestopt. De hemel leek open voor mijn zicht, en ik zag klaar en duidelijk dat in plaats van dat onze Hogepriester uit het Allerheiligste van het hemels heiligdom kwam om op de tiende dag van de zevende maand, aan het einde van de 2300 dagen, naar deze aarde te komen. , dat Hij op die dag voor het eerst het tweede vertrek van dat heiligdom binnenging; en dat Hij een werk te verrichten had in het Heilige der heiligen voordat Hij naar deze aarde kwam. Dat hij destijds tot het huwelijk kwam; met andere woorden, aan de Oude van dagen om een koninkrijk, heerschappij en glorie te ontvangen; en we moeten wachten op zijn terugkeer van de bruiloft. [93](#)

P 118

In de interpretatie van Edson werd het heiligdom van Daniël 8:14 gezien als het hemelse heiligdom en niet als de aarde of de kerk. Hij gaf de “moderne orthodoxie” de schuld van de interpretatie van Matteüs 25:10, waarin stond “dat de komst van de Bruidegom tot het huwelijk zou worden vervuld in de persoonlijke tweede komst van Christus naar deze aarde.” [94](#) De komst van de Bruidegom naar het huwelijk plaatste hij in de context van Daniël 7:13, 14 en bracht dit in verband met de komst van Christus als de Hogepriester naar de tweede afdeling van het hemels heiligdom. Dus volgens Edson kwam Christus op de tiende dag van de zevende maand, 1844, tot het ‘huwelijk’, dat wil zeggen tot Zijn ontvangst van het koninkrijk, de heerschappij en de heerlijkheid.

De tijd van de parousia interpreteerde hij in de context van Lukas 12:36, waarin gelovigen worden opgeroepen te wachten tot Christus terugkeert uit het huwelijk. Een tijdje anticipeerde hij op de wederkomst in 1845. [95](#)

Een hoofdartikel van Jacobs in de Western Midnight Cry, december 1844, zinspeelde op de komst van Christus in de context van het oordeel en maakte een onderscheid tussen een oordeel vóór de Advent en een uitvoerend oordeel ten tijde van de Wederkomst. [96](#)

Een van de meest uitgebreide vroege behandelingen van het Bruidegom-thema verscheen in de eerste en enige uitgave van de Advent Mirror, januari 1845. Volgens de redacteuren, Hale en Turner, moest de gelijkenis van Mattheüs 25:1-13 worden geïnterpreteerd in een ‘spirituele of figuurlijke betekenis’. [97](#) De huidige kwestie, zeiden ze, was of Christus in Matteüs 25:10 werd voorgesteld als de Bruidegom die als de “Koning der heerlijkheid” naar de aarde zou komen, of als de Bruidegom die naar de bruiloft in de hemel zou komen. Zij losten de kwestie op door te verwijzen naar de hemelse bruiloft van het Lam. Uit Openbaring 21:9-14 leidden zij af dat de bruid de ‘grote stad, het heilige Jeruzalem’ was, [98](#) waarbij zij als gezamenlijk bewijsmateriaal de topologische relatie tussen Galaten 4:26 en Ezech. 16: “Wat het Oude Jeruzalem was voor de Kerk onder het oude verbond, zal het Nieuwe Jeruzalem zijn voor de Kerk onder het nieuwe verbond in haar vervolmaakte staat. Zoals Jehovah verklaart dat hij met het oude Jeruzalem trouwde, Ezechiël 16,

P119

zo zal de Zoon van God met het nieuwe Jeruzalem trouwen.” [99](#) Op basis van Mattheüs 22:8-14 zeiden ze dat de gelovigen de gasten waren bij de bruiloft van het Lam. Hun conclusie was dat het huwelijk moest plaatsvinden voordat Christus als de Koning der heerlijkheid naar deze aarde zou komen en dat Zijn feitelijke terugkeer gesymboliseerd werd door Zijn terugkeer van de bruiloft (Lukas 12:35-37). Het huwelijk definieerden zij als de inwijding van Christus als Koning der heerlijkheid, bij welke gelegenheid Hij Zijn “koninkrijk, stad en troon” zou ontvangen [100](#) en als “de daadwerkelijke investering van Christus met ‘de troon.’” [101](#) Daarom zeiden ze. duidde de komst van de Bruidegom (Mat. 25:10) aan “die verandering in Zijn hemelse staat, waarin hij naar de Oude van Dagen komt om heerschappij en glorie te ontvangen, waarvan we weten dat deze moet plaatsvinden voordat Hij kan komen in Zijn glorie.” [102](#)

Omdat adventisten gasten waren bij het hemelse huwelijk, opperde de redactie dat de gelovigen ‘nu in de gastenkamer waren, waar alles afhangt van het feit dat wij onze

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

kleding dragen,’ [103](#) wat duidt op een nauw verband tussen de verandering in het werk van Christus in de hemel en een verandering in de verantwoordelijkheid van de gelovigen op aarde:

“De komst van de bruidegom zou wijzen op een verandering van werk of ambt van de kant van onze Heer in de onzichtbare wereld; en door het met Hem ingaan, een overeenkomstige verandering van de kant van zijn ware volk. Bij hem is het binnen de sluier, waar hij naartoe is gegaan om een plaats voor ons te bereiden; bij hen is het buiten de sluier waar ze moeten wachten en zichzelf gereed moeten houden totdat ze naar het huwelijksmaal gaan.” [104](#)

In februari en maart 1845 publiceerde Hale twee artikelen over hetzelfde onderwerp, waarin hij een hermeneutische basis gaf voor de nieuwe interpretatie van Mattheüs 25:10, gericht op het harmoniseren van de verschillende passages over het huwelijk van Christus. Hij gaf aan dat bij de historisering van de gelijkenis van Matt 25 de regels van Miller (IX, X, XI) [105](#) niet consistent waren toegepast, maar dat de nieuwe interpretatie deze onnauwkeurigheid had geëlimineerd door een preciezere toepassing van de principes van analogie van de Schrift en van "goed verstand." [108](#) Hale benadrukte ook de noodzaak van voorbereidend werk in de stad in verband met de inauguratie van Christus als Koning op Zijn troon. Dit voorbereidende werk legde hij uit in het licht van Christus' verzoenende bediening voor de reiniging van de "ware tabernakel" (Hebreeën 8:2; 9:23) die geïdentificeerd

P120

werd met het "hemelse Jeruzalem" (Openbaring 21:2, 3). [107](#) Dit zuiveringswerk mag echter niet worden geïdentificeerd met de reiniging van het heiligdom uit Daniël 8:14, maar zou aan dat proces voorafgaan. [108](#)

Een tijdlang was zelfs Miller onder de indruk van de verschillende aspecten van het Bruidegom-thema zoals gepresenteerd door Hale en Turner. In een brief aan Marsh gaf hij toe dat Mattheüs 25:10 niet kon verwijzen naar de Wederkomst, waar naar deze gebeurtenis verwezen wordt in Lukas 12:36, maar hij bevestigde dat Christus gekomen was in de zin waarvan gesproken wordt in Mattheüs 25:10. [109](#) Na de Conferentie van Albany gaf hij deze opvatting echter op.

In januari 1846 publiceerde de Daystar het visioen van E.G. Harmon uit december 1844, waarin een plaats in de hemel werd afgebeeld die vergelijkbaar was met het Heilige der heiligen van het aardse heiligdom en deze werd beschreven in de context van Hebreeën 9:3-5 en het bruiloftsmaal van het Lam, [110](#) wat de fysieke realiteit van een hemels heiligdom suggereerde. In maart 1846 publiceerde de Day-Star nog een visioen van EG Harmon, ontvangen in februari 1845, waarin de komst van de Bruidegom voor het huwelijk werd afgebeeld, een mening die ook Edson, Hale en Turner verdedigden. Het beschreef een overgang in de bediening van Christus in het hemels heiligdom. Jezus, als de Middelaar voor Zijn volk, werd gezien terwijl hij op een troon zat met de Vader in de heilige plaats van het heiligdom. Beiden verlieten toen deze troon en gingen het Heilige der heiligen binnen waar Jezus als "een grote Hogepriester", staande voor de plaats waar de Vader zat, het Koninkrijk zou ontvangen (Daniël 7:13, 14). [111](#) De opdracht die aan de adventisten werd gegeven was om hun

P121

"kleding smetteloos" te houden, want over "een korte tijd" zou Christus "terugkeren van de bruiloft" naar Zijn volgelingen (Lukas 12:36). Adventisten die misleid waren, waren niet op de hoogte van de visie op de komst van de Bruidegom en er werd beschreven dat ze onder de invloed van Satan stonden. [112](#) Omdat deze ideeën in een visioen waren gecommuniceerd, werden ze door sommige adventisten aanvaard als een bevestiging door God van de juistheid van het Bruidegomthema en de Zevende

Maand-beweging. Hoewel de onthullingen van Ellen Harmon 'algemeen bekend en veelbesproken in die tijd' leken te zijn, [113](#) bleven de meeste adventisten nogal sceptisch tegenover visioenen. [114](#)

Hoewel het Bruidegom-thema de adventisten in staat stelde vast te houden aan de geldigheid van de Zevende Maand-beweging en de hedendaagse gesloten-deur-opvattingen, werd het geleidelijk door de meesten

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

van hen verworpen. Zij gaven er de voorkeur aan de Teleurstelling uit te leggen als een fout in de *tijdberekeningen* en niet als een fout in de *manier waarop* zij hadden verwacht dat Christus zou komen. Een van hun belangrijkste argumenten voor het verwerpen van de interpretatie van Mattheüs 25:10, dat Christus als de Bruidegom naar de Oude van Dagen was gekomen en dat de deur gesloten was, was dat het werd beschouwd als een afwijking van de traditionele opvatting dat deze tekst de Tweede Advent symboliseerde. Himes verzette zich tegen de nieuwe interpretaties en stelde dat “de recente beweging, die betrekking heeft op de komst van de Bruidegom en het sluiten van de deur van verlossing, als gevolg van de roep van de zevende maand, is volgens ons een vergissing.” [115](#) Na de Albany Conference bekritiseerde Miller degenen die het thema van de Bruidegom bepleitten als “vergeestelijkers” omdat hij dacht dat zij afstand hadden gedaan van “de persoonlijke verschijning van Christus”. [116](#) Er ontstond een sterke controverse tussen degenen die het Bruidegom-thema en een gesloten deur accepteerden, en degenen die het verwierpen. Volgens Eli Curtis, die deze nieuwe visie had aanvaard, was er “geen andere profetie dan die van de gelijkenis van de tien maagden” die zoveel tegenstand en verdeeldheid onder de adventisten veroorzaakte. [117](#) Tegen het einde van

P122

1845 verklaarde een correspondent van de Advent Herald: “Ik beschouw de ‘Bruidegom-komst-theorie’ als de leidende fout van de angstgedachte die ‘vuurbranden, pijlen en dood’ in onze gelederen heeft verspreid.” [118](#) Voor Sabbat Adventisten werd het Bruidegom-thema echter gezien als een van de sterkste bewijzen van de echtheid van de adventservaring.

B. Nieuwe dimensies in de soteriologie.

Na de teleurstelling bestudeerden verschillende adventisten het onderwerp van het heiligdom en de reiniging ervan (Daniël 8:14) opnieuw in een poging het in overeenstemming te brengen met hun tijdsberekeningen en de uitstel van de wederkomst. Door een nieuwe interpretatie van Daniël 8:14 werden nieuwe concepten van soteriologie ontwikkeld. Een van de vroegste nieuwe interpretaties werd gegeven door Edson, die erop wees dat Christus niet uit het heilige der heiligen van het hemels heiligdom kwam, zoals algemeen werd verwacht, maar dat Hij voor de eerste keer het tweede vertrek binnenging om speciaal werk uit te voeren: de ontvangst van het koninkrijk, de heerschappij en de glorie. [119](#) In februari 1845 schijnt in Boston een overeenkomstige opvatting bekend te zijn geweest. [120](#) Ongeveer tegelijkertijd ontving E.G. Harmon haar Bruidegomvisioen met een vergelijkbare inhoud in Exeter, Maine. [121](#) Kort daarna begonnen twee adventistische tijdschriften, de *Hope Within the Veil* en de *Hope of Israel*, die werden gepubliceerd in Portland, Maine, waar E.G. Harmon haar opvattingen had verteld, soortgelijke concepten te verspreiden en hun invloed uit te oefenen tot aan de staat New York en Ohio. [122](#) De *Hope Within the Veil* lijkt het standpunt te hebben bepleit dat de twee appartementen van de tabernakel ‘twee dispensaties, of twee afdelingen van het verbond’ vertegenwoordigde, en dat Jezus het ‘heilige der heiligen’ was binnengegaan om op 22 oktober 1844 met Zijn verzoening te beginnen. [123](#) *Hope of Israel* zei dat de Adventisten nu ‘in het huwelijk waren, in het Heilige der heiligen met Jezus.’ In april 1845 publiceerde het een artikel van Owen R.L. Crosier, die een vriend van Edson was en

P123

korte tijd een sabbatsadventist, waarin hij beweerde dat de antitypische Grote Verzoendag niet in één letterlijke dag zou eindigen, maar een jaar zou duren. [123](#) Crosier merkte op dat “de laatste oproep van barmhartigheid aan de wereld” in de herfst van 1844 werd voltooid en dat Jezus op de 10e dag van de zevende maand “het ambt van bruidegom had aangenomen als de laatste verzoening voor zijn volk ... Onze grote Hogepriester doet nu verzoening voor zijn hele Israël.” [127](#) Het idee dat Christus “het verzoendeksel had verlaten, en dat daarom alle toegang door gebed is afgesneden”, verwierp hij, en stelde dat “het verzoendeksel zich in het Heilige der heiligen bevindt... zodat Hij direct tot het verzoendeksel is genaderd.” Met verwijzing naar Hebrëen 10:19-27 wees hij erop dat “Paulus ons hier leert dat we nu de vrijheid (marge) hebben om het heiligste binnen te gaan door het bloed van Jezus, die de Hogepriester is over het huis van God.” [128](#) In september 1845 paste Otis Nichols, die

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

bekend leek te zijn met het Bruidegomvisioen, het principe van de analogie van de Bijbel toe op het onderwerp

van het heiligdom en concludeerde dat “de 10e van de 7e maand een mijlpaal en een glorieus licht is voor ons om op terug te kijken” omdat in die tijd de Bruidegom “plotseling naar zijn tempel kwam, Maleachi 3:1, die ‘werd geopend in de hemel’ [Openbaring 11:19] nadat de 7e engel begon te bazuinen, Leviticus 16:33, Hebreeën 9:3-4 om de verzoening voor het volk te voltooien, en de reiniging van het Heiligdom, Hebreeën 9:23.” [130](#)

In maart 1845 had Hale het uitstel van de Wederkomst verklaard door te verwijzen naar een zuivering (Hebreeën 8, 9; Leviticus 16) van het hemelse Jeruzalem – de ware tabernakel en tegenbeeld van de aardse tabernakel – een proces dat hij ‘verzoening’ noemde. en geloofde te moeten worden volbracht vóór de wederkomst van Christus. [131](#) Rond deze tijd werd een zienswijze gepubliceerd die door middel van typologie probeerde de levitische hogepriesterlijke bediening in harmonie te brengen met de voltooiing van Christus’ verzoenende bediening op de antitypische Grote Verzoendag. Er werd geconcludeerd dat Christus, als pleitbezorger van de mens, vóór 22 oktober 1844 het antitype van de Joodse hogepriester in zijn dagelijkse bediening vervulde, maar dat Jezus op de 10e dag van de zevende maand als het antitype van de “dode en levende bok” was. ” (Leviticus 16) ging “de heilige plaats, of binnenste voorhof... binnen en sloot de deur” om de verzoening te doen. Op dezelfde dag dat de verzoening voltooid was (22 oktober 1844) kwam Hij uit die plaats als de Bruidegom

P124

om Zijn koninkrijk te ontvangen. Sinds die dag was Zijn werk als Middelaar en Hogepriester beperkt tot Gods volk. [132](#) Later verklaarde G.W. Peavey, een sterke verdediger van de Zevende Maandbeweging, dat Christus “het werk had afgesloten dat getypeerd werd door de dagelijkse bedieningen voorafgaand aan de 10e dag van de 7e maand, en op die dag het Heilige der heiligen binnenging, terwijl Hij verzoening deed met zijn eigen bloed voor degenen die destijds zijn bemiddeling hadden aanvaard.” [133](#) Hij interpreteerde Daniël 8:14 in de context van Hebreeën 9:23, 24 en Leviticus 16:16 en concludeerde dat de ‘hemelse dingen’ gereinigd moesten worden met het bloed van Christus vanwege de ‘onreinheid van de kinderen van Israël’. Volgens hem vond zowel de reiniging van het heiligdom als de beëindiging van de verzoening plaats op 22 oktober 1844. [134](#) Het was door de invloed van Turner dat Snow het Bruidegomthema had aanvaard en het idee dat de verzoening voltooid was. [135](#) Nu interpreteerde Snow het heiligdom van Daniël 8:14 als de woonplaats van de Heer: Sion, of het hemelse Jeruzalem, dat “de erfenis van onze Heer en zijn volk” was. De rechtvaardiging ervan, zei hij, moest worden bereikt “door de bediening der verzoening.” Gebruikmakend van typologische redeneringen stelde hij dat, net als het type in Leviticus 16, “zo ook in het antitype, het 'HEILIGE HEILIGDOM', d.w.z. Zion of Jeruzalem, de bediening der verzoening op dezelfde dag moet ontvangen, en dus vergeving of 'GERECHTVAARDIGD' moet worden. Na de voltooiing ervan aan het einde van de 2300 dagen had Jesaja 40:1, 2 een “bindende kracht voor Gods dienaren.” [136](#)

In de zoektocht naar een nieuwe interpretatie van hun eerdere voorspellingen was een huidige controverse onder degenen die de geldigheid van de Zevende Maandbeweging bevestigden, of de verzoenende bediening van Christus in de hemel al dan niet was voltooid sinds de herfst van 1844, van specifieke missiologische betekenis. In oktober 1845 wees Crosier er opnieuw op dat de verzoening nog niet voltooid was, [137](#) en verklaarde dat “de broeders de verzoening niet nauwkeurig genoeg onderzochten. Het is nog niet klaar; maar wij bevinden ons in het tegenbeeld van de tiende Grote Verzoendag.” [138](#) In februari 1846 publiceerde hij, al bekend met veel van de hierboven genoemde standpunten, een uitgebreide verhandeling over de reiniging van het heiligdom uit Daniël 8:14 in het licht van Christus’ voortdurende verzoenende bediening in het hemels heiligdom. Deze verhandeling,

p125

‘De wet van Mozes’, werd snel aanbevolen door E.G. White [139](#) en werd van essentieel belang in de ontwikkeling van de ZDA-missietheologie.

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

Hoewel dit artikel bevestigde dat “gerechtigheid niet door de Wet komt, maar door geloof in de beloften [van God]”, werd de relevantie van de wet van Mozes voor de periode na de Teleurstelling bepleit. [140](#) Crosier begon met het wijzigen van het standpunt van de Zevende Maand-beweging met betrekking tot de typologische betekenis van de Joodse lentefeesten. [141](#) De volledige vervulling van deze feesten, zei hij, vond niet plaats op een bepaald tijdstip tijdens de eerste advent; de incarnatie van Christus was slechts het begin van hun antitypische vervulling, die na vele jaren voltooid zou worden aan het einde van de “evangeliebedeling”, bij de wederkomst. Redenerend vanuit analogie stelde hij dat de volledige vervulling van de joodse herfstfeesten, in het bijzonder Jom Kipoer (Leviticus 23:26-32), ook ‘een bedeling van vele jaren’ zou bestrijken. [142](#) Naar zijn mening zou het tegenbeeld van de Grote Verzoendag, een tijd van herstel, een periode bestrijken vanaf het “einde van de 2300 dagen” tot het einde van het millennium, wanneer de geschiedenis van de verlossing compleet zou zijn.

Voordat hij deze periode van herstel besprak, behandelde Crosier de interpretatie van het heiligdom van Daniël 8:14 en de topologische implicaties van de oudtestamentische heiligdombediening voor de priesterlijke bediening van Christus. Zijn interpretatie verwierp de eerder aangehangen algemene opvatting dat Christus aan het einde van de 2300 dagen uit de allerheiligste plaats van het hemelse heiligdom naar de aarde zou komen nadat hij op die plaats de verzoening had voltooid. [143](#) In plaats daarvan, toen hij Daniël 8:14 interpreteerde in de context van Christus’ hogepriesterlijke bediening, sprak hij over twee fasen van die bediening, één beginnend bij Zijn hemelvaart, toen Christus de heilige plaats van het hemels heiligdom binnenging, en een tweede die begon in oktober. 22 augustus 1844, toen Christus voor de eerste keer het Heilige der heiligen binnenging. De bijbelse grondgedachte voor zijn interpretatie baseerde hij voornamelijk op twee hermeneutische principes: de analogie van de Schrift en de typologie. Via de eerste analyseerde hij schriftuurlijke verwijzingen over het onderwerp van het heiligdom en zijn diensten, via de laatste de relatie tussen het levitische priesterambt in het aardse heiligdom en het priesterlijke ambt van Christus in het hemelse heiligdom. [144](#) Deze hermeneutische principes brachten

P126

Crosier ertoe de ware tabernakel of heiligdom van het nieuwe verbond waarin Christus werkzaam is (Hebreeën 8:1, 2, 6) te interpreteren als een letterlijk hemels heiligdom. Hij associeerde het met het Nieuwe Jeruzalem, “zoals het Heiligdom van het eerste verbond dat was met het Oude Jeruzalem.” [145](#) Bij de interpretatie van Daniël 8:14 introduceerde hij, naast de bovengenoemde hermeneutiek, nog een principe dat in grote lijnen als volgt zou kunnen worden omschreven: de profetische symboliek van het Oude Testament moet worden geïnterpreteerd in de zin van het Nieuwe Testament als deze profetieën verwijzen naar een historische periode na de kruisiging. Dit principe bracht hem ertoe het heiligdom van Daniël 8:14 te interpreteren als het hemelse heiligdom van het nieuwe verbond. Hij verklaarde dat “het Heiligdom dat aan het einde van de 2300 dagen gereinigd moet worden, ook het Heiligdom van het nieuwe verbond is, want het visioen van de vertrapping en reiniging vindt plaats na de kruisiging.” [146](#)

P127

Vervolgens ging hij verder met de centrale kwestie van zijn presentatie: de typologische relevantie van de Levitische verzoening voor Christus’ hogepriesterlijke bediening in de hemel. Daarbij verwees hij naar de verschillende aspecten van de verzoening in de oudtestamentische heiligdomsdienst:

“De verzoening die de priester voor het volk deed in verband met hun dagelijkse bediening was anders dan die welke op de tiende dag van de zevende maand werd gedaan. Bij de eerste gingen ze niet verder dan in het Heilige; maar bij de laatste gingen ze het Heilige der Heiligen binnen. Het eerste was gemaakt voor individuele gevallen, het laatste voor de hele natie Israël als geheel. Het eerste was gemaakt voor de vergeving van zonden, de laatste om ze uit te wissen. Het eerste kan op elk moment worden gedaan, de laatste alleen op de tiende dag van de zevende maand. Daarom mag de eerste de dagelijkse verzoening genoemd worden en de laatste de jaarlijkse, of de eerste de individuele, en de laatste de nationale verzoening.” [147](#)

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

Dit onderscheid tussen vergeving van zonden en het uitwissen van zonden was een van de belangrijkste aspecten van zijn betoog. In de context van Leviticus 16 verklaarde hij dat “de hele natie, nadat hun zonden eerder vergeven waren door de verzoening die in het Heilige was gedaan, zich nu rond hun Heiligdom verzamelt, terwijl de Hogepriester ... het Heilige der Heiligen binnengaat om verzoening te doen voor hun reiniging, zodat zij rein mogen zijn van al hun zonden voor het aangezicht van de Heer, [148](#)

Het tegenbeeld van het Levitische priesterschap werd vervuld in Christus’ priesterlijke bediening in het hemelse heiligdom, de ware tabernakel (Hebreeën 8, 9). Volgens Crosier had het hemelse heiligdom, net als het aardse, twee appartementen, en niet één appartement zoals andere christenen leken te geloven. Eerder hadden Edson en E.G. Harmon al op deze verdeeldheid in het hemelse heiligdom gewezen. Crosier vond schriftuurlijke ondersteuning in Hebreeën 9:8; 10:19. Verwijzend naar de Douai-Rheims Bijbel [149](#) zei hij dat “het woord in hfdst. 9:8, 10:19 is Hagion, ‘van de heiligen’, in plaats van ‘de heiligste van allemaal’ [kjb]; en laat zien dat het bloed van Christus de manier of het middel is waardoor hij, als onze Hogepriester, beide vertrekken van de hemelse tabernakel zou binnengaan.” [150](#) Om consistent

P128

te zijn met de topologische relatie tussen het levitische priesterschap en dat van Christus, vatte Crosier het hemelse heiligdom dus op als verdeeld in twee verschillende delen, die twee verschillende fasen van Christus’ verzoening weerspiegelden: de verzoening van vergeving van zonden in de eerste appartement en de verzoening van de uitdelging van zonden in de tweede. Hij verklaarde dat de verzoenende bediening van Christus niet aan het kruis begon, maar na Zijn hemelvaart, toen Hij de eerste afdeling van het hemelse heiligdom binnenging om met de antitypische dagelijkse bediening te beginnen. [151](#) Zijn verzoenende bediening zou worden voltooid met het ‘uitwissen van de zonde met al zijn verschrikkelijke gevolgen’ tijdens de antitypische Grote Verzoendag. [152](#) Crosier vond nieuwtestamenteel bewijs voor twee fasen in de hemelse verzoening van Christus in de oproep van Petrus op de Pinksterdag: “Betert u dan en bekeert u, opdat uw zonden uitgewist mogen worden wanneer de tijden van verkoeling zullen gekomen zijn voor het aangezicht des Heeren” (Handelingen 3:19). Hij interpreteerde deze tekst als een verklaring van twee opeenvolgende chronologische perioden waarin bekering en bekering betrekking hadden op de dagelijkse verzoenende bediening van Christus in de eerste afdeling van het hemelse heiligdom, en het uitwissen van zonden op Zijn verzoenende bediening die zowel het heiligdom als Gods volk zou reinigen tijdens de antitypische Grote Verzoendag beginnend op de 10e dag van de zevende maand 1844: [153](#)

“De verzoening van de evangeliebedeling is het tegenbeeld van wat de priesters in hun dagelijkse dienst tot stand brachten, en die de jaarlijkse verzoening voorbereidde en noodzakelijk maakte, en het Heiligdom en het volk van al hun zonden reinigde.

P129

Het lijkt een zekerheid te zijn dat de antitypes van de dagelijkse bediening van de priesters en de lentetypes zich uitstrekken over de hele Evangeliebedeling, aangezien dat slechts een deel uitmaakt van de verzoening en antitypes. We hebben goede redenen om te geloven dat het resterende antitype, het herfst- antitype, de rest van de verzoening, de jaarlijkse, zal volgens hetzelfde principe in tijd worden vervuld en een periode of dispensatie van minstens 1000 jaar in beslag nemen.” [154](#)

Crosier verwierp de gangbare hedendaagse opvatting dat Christus na Zijn hemelvaart het Heilige der heiligen binnenging. [155](#) Christus’ reiniging van het hemelse heiligdom (Daniël 8:14) vóór de opstanding, [156](#) identificeerde Crosier met de verwijdering van de morele onreinheid die het had verontreinigd. Het heiligdom, zo zei hij, kon alleen ‘door stervelingen worden verontreinigd door Zijn [Christus’] tussenkomst, en voor hen worden gereinigd door dezelfde tussenkomst.’ [157](#) De reiniging interpreteerde hij in de context van de verzoening van de “dingen op aarde” met de “dingen in de hemel” (Kolossenzen 1:19, 20), de voorbereiding van een plaats voor de gelovigen (Johannes 14:2, 3) en de reiniging van het hemelse heiligdom (Hebreeën 9:23). [158](#) Over de noodzaak van de zuivering genoemd in Hebreeën 9:23 merkte hij op:

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

“De noodzaak om de hemelse dingen te reinigen wordt teweeggebracht door de verzoening die daarin wordt gedaan door het bloed van Christus voor de vergeving of vergeving van zonden en de zuivering van ons geweten. En bijna alle dingen worden volgens de wet met bloed gereinigd. De patronen werden “elk jaar” (vers 25) gezuiverd met het bloed van stieren en geiten; maar in het tegenbeeld van die jaarlijkse boetedoening moeten de hemelse dingen zelf worden gereinigd met het bloed van het betere offer van Christus zelf, dat ooit werd gebracht. Dit verzoent de “dingen in de hemel” (Kolossenzen 1:20) en reinigt het Heiligdom van het nieuwe Verbond, Daniël 8:14. [159](#) Crosier verzette zich tegen de gebruikelijke interpretatie van de zondebok (Leviticus 16:8, 10, 20-22)

P130

als een symbool van Christus en benadrukte in plaats daarvan dat het een type van Satan was. [160](#) Na de reiniging van het heiligdom, maar vóór het begin van het millennium, zou “het tegenbeeld van het belijden en het plaatsen van de zonden op het hoofd van de zondebok” plaatsvinden. [161](#) De antitypische Grote Verzoendag identificeerde hij met ‘de bedeling van de volheid der tijden’ [162](#)

waarin de Vader ‘alle dingen in Christus zou kunnen samenbrengen, zowel wat in de hemel is als wat op aarde is’ (Efeziërs 1: 10). Tijdens deze bedeling ‘zouden de verschillende en verdeelde delen van het koninkrijk, de hoofdstad en de Koning ‘in de hemel’, de onderdanen en het gebied ‘op aarde’, moeten worden verlost of weer bijeengebracht in één koninkrijk onder één ‘Hoofd’, van de ‘Zoon van David’ ” [163](#) Deze periode noemde hij ook een ‘toekomstig tijdperk’, een tijdperk van herstel, en een tijd van terruggave en restoratie. [164](#) Hij zei: ‘Dit is de periode van erfenis en volgt op die van erfgenaamschap, de bedeling van genade, [Ef. 3:2, 6.]’ Tijdens deze periode van restoratie – “het uitwissen van de zonde met al zijn verschrikkelijke gevolgen” – zouden de volgende belangrijke gebeurtenissen plaatsvinden: (1) De reiniging van het heiligdom uit Daniël 8:14; (2) het

p131

huwelijk tussen Christus en het Nieuwe Jeruzalem; (3) de overdracht van zonde op de zondebok; (4) de terugkeer van Christus; (5) de reiniging van Gods volk; (6) het millennium. [166](#) Hoewel de bedeling van de volheid der tijden in de herfst van 1844 begon, eindigde de bedeling van het Evangelie of de bedeling van genade op dat moment niet. De uitdrukking “er zou geen tijd meer zijn” (Openbaring 10:6) kon volgens Crosier niet verwijzen naar de wederkomst, want na deze eed kwam de opdracht om opnieuw te profeteren (Openbaring 10:11). [167](#) Hij verwees naar Openbaring 10:6, 7 voor een beschrijving van ‘de manier waarop de tijd zou moeten eindigen’. [168](#) De “dagen” in Openbaring 10:7 duiden op “een korte tijdsperiode, waarin niet alleen de 7e engel begint te bazuinen, maar ook het mysterie van God is volbracht. Zo zien we dat het mysterie voltooid is, niet op een bepaald punt, maar in een periode, en terwijl het mysterie eindigt, begint de zevende engel te klinken.” [169](#) Met andere woorden,

“terwijl de bedeling van de volheid der tijden begint met de 7e bazuin en de evangelie dispensatie reikt tot de opstanding, is het duidelijk dat de Dispensatie van de volheid der tijden, begint vóór de evangelie dispensatie eindigt. Er is een korte periode waarin de twee dispensaties elkaar overlappen of samenvloeien, waarin de eigenaardigheden van beide zich vermengen als de schemering, een vermenging van licht en duisternis.” [170](#)

Deze uitspraken geven aan dat de gesloten-deur-opvatting van Crosier niet van extreme aard was, want hij bepleitte een voortzetting van het verzoeningsproces, de bedeling van het Evangelie en het mysterie van God [171](#) na 22 oktober 1844.

Naast het verschaffen van een verklaring voor de Teleurstelling, was een belangrijke soteriologische bijdrage van de verhandeling van Crosier dat deze erop wees dat de verzoening nog niet voltooid was. Enkele maanden later breidde Crosier zijn visie op de reiniging van het

P132

heiligdom uit, waardoor deze van toepassing werd op zowel het heiligdom in de hemel als de kerk op aarde:

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

“Velen schijnen niet te hebben ontdekt dat er een letterlijke en een geestelijke tempel is – de letterlijke is het Heiligdom Nieuw-Jeruzalem (letterlijke stad), en de geestelijke de kerk – de letterlijke bewoond door Jezus Christus, onze Koning en Priester, Johannes. 14:2, Hebreeën 8:2, 911; het geestelijke door de Heilige Geest, 1 Korintiërs 3:17; 6:19; Efeziërs 2:20-22. Tussen deze twee is er samenhang van gebeurtenissen zoals een perfect harmonieus concert; zoals Christus “de plaats bereidt”, doet de Geest dat met de mensen. Toen Hij naar zijn tempel, het heiligdom, kwam om die te reinigen; begon de Geest met de speciale reiniging van het volk, Maleachi 3:1-13. [172](#)

Crosier’s interpretatie van de antitypische Grote Verzoendag wierp extra licht op de aard van het oordeel vóór de wederkomst. [173](#) Het was ook in harmonie met de visie op de voorwaardelijke onsterfelijkheid van de mens – een leerstelling die door sommige Millerieten werd bepleit en die één van de ZDA-leerstellingen werd. [174](#) Spoedig beperkten andere Sabbatarische Adventisten de visie van Crosier op de duur van de antitypische Grote Verzoendag tot Jezus’ reinigende bediening in het heiligdom vóór Zijn terugkeer. De tijd van het uitwissen van de zonden van de levende gelovigen was nauw verbonden met de reiniging van het heiligdom en werd gezien als een huidige of op handen zijnde gebeurtenis. [175](#)

2. Evaluatie van de Zevende Maandbeweging

De heiligdomtheologie gaf een verklaring voor de teleurstelling en interpreteerde de gebeurtenis als een belangrijke factor in Gods verlossingsplan. Een aantal adventisten zag het belang van de Zevende Maand-beweging niet alleen bevestigd door hun persoonlijke ervaring, maar ook door de eerste twee visioenen van E.G. Harmon. Het visioen van december 1844 beeldde

P133

de geldigheid uit van de Middernachtroep van de Zevende Maand-beweging en een gesloten deur uit 1844. [176](#) Het onmiddellijke resultaat van het visioen was dat zij en ongeveer zestig andere gelovigen in Portland, Maine, ‘hun ervaring in de zevende maand erkenden als het werk van God.’

[177](#) In februari 1845 ontving E.G. Harmon nog een visioen waarin de Middernachtroep opnieuw werd gesymboliseerd als een groot licht van Christus. Het beeldde een troon af in de eerste afdeling van het hemelse heiligdom met twee groepen mensen ervoor. Eén groep boog zich neer en vertegenwoordigde de adventisten; de ander stond ongeïnteresseerd en onzorgvuldig en symboliseerde de kerk en de wereld. Toen ging er een buitengewoon helder licht over van de Vader naar Christus en zwaaide over de individuen voor de troon. Velen verzetten zich tegen dit grote licht en verwijderden zich ervan; enkelen accepteerden het en bogen zich neer met het kleine biddende gezelschap. Toen ging Jezus als Bruidegom naar de bruiloft in het tweede vertrek, waar Hij als Hogepriester voor de Vader fungeerde. Degenen die door geloof de verandering van Christus’ bediening volgden, werden gezegend, maar degenen die werden misleid, waren niet op de hoogte van de verandering, kwamen onder de invloed van Satan. [178](#) Zo plaatste E.G. Harmon, net als Edson, de komst van de Bruidegom op de bruiloft in het kader van Christus’ hogepriesterlijke bediening. In 1847 werd een van de eerste uitgebreide historische evaluaties van de Millerietenbeweging geschreven door Joseph Bates, een actieve deelnemer die in 1845 de sabbat aanvaardde. Hij benadrukte sterk de geldigheid van zowel de Millerietenbeweging in het algemeen als de Middernachtroep van de Zevende Maand-beweging als fasen in de heilsgeschiedenis. [179](#) Soortgelijke opvattingen werden gevonden in latere sabbats-adventistische publicaties. Gedurende deze tijd had Miller een droom [180](#) die J. White interpreteerde als zijnde van goddelijke oorsprong en die

p134

zijn vertrouwen in de profetische betekenis van de voorbije adventservaring bevestigde. [181](#) De meerderheid van de adventisten verloor echter geleidelijk het vertrouwen in de nieuwe interpretaties die de geldigheid van de Zevende Maand-beweging benadrukten. Dit werd vooral duidelijk na de Albany-conferentie in het voorjaar van 1845, gehouden na de beëindiging van het Joodse Karaïtische jaar. Tijdens de zomer van 1845 merkte Miller op dat:

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

“sommigen zijn geneigd de nadruk te leggen op de beweging van de zevende maand, wat niet door het Woord wordt gegarandeerd.... Ik heb geen vertrouwen in de nieuwe theorieën die uit die beweging zijn voortgekomen, namelijk dat Christus toen als de Bruidegom kwam, dat de deur van genade gesloten was, dat er geen redding voor zondaars is, dat de zevende bazuin toen verscheen. klonk, of dat het in welke zin dan ook een vervulling van een profetie was.” [182](#)

Miller keerde volgens Himes terug naar zijn oorspronkelijke visie op de Middernachtroep zoals uiteengezet in zijn lezing ‘De Tien Maagden’, die Himes ook als de juiste interpretatie beschouwde. [183](#) Tot aan zijn dood in december 1849 sprak Miller zijn vertrouwen uit in de goddelijke leiding van de adventsbeweging van de jaren veertig van de negentiende eeuw en was hij van mening dat een kleine fout in de berekeningen de teleurstelling zou kunnen verklaren.

4. Samenvatting

Een van de belangrijkste problemen waarmee adventisten op 22 oktober 1844 werden geconfronteerd, was hoe de beweging van de Zevende Maand en de Teleurstelling geëvalueerd geïnterpreteerd moeten worden. Aanvankelijk was de algemene mening dat de middernachtsroep van de gelijkenis van mt. 25 zijn vervulling had bereikt in de beweging van de zevende maand en dat de tweede advent op elk moment zou plaatsvinden. De onmiddellijke soteriologische en missiologische gevolgen van de teleurstelling waren dat adventisten dachten dat hun missie was voltooid en de deur van barmhartigheid gesloten was voor de kerken en de wereld die de adventsverkondiging van Christus' naderende persoonlijke wederkomst had verworpen. Ze meenden tegelijkertijd ook dat hun gesloten deurvisies werden bevestigd door de vijandige reactie van het publiek na de teleurstelling. Terwijl tijd vorderde en de wederkomst nog steeds vertoefde, kwam adventisten in een periode van controverse die hun eenheid vernietigde. De meerderheid van de ongeveer 50.000 adventisten verloren het vertrouwen in de geldigheid van de Zevende Maand-beweging en alle ideeën over de gesloten deur. Een geleidelijk verminderde minderheid, waarvan de sabbatsadventisten voortkwamen, bleven aan hun geloof vasthouden dat er geen fout werd gemaakt in de tijdberekeningen van de zevende maandbeweging, maar alleen in de voorspelling van de gebeurtenis die aan het einde van de 2300 dagen zou plaatsvinden. Ze legden hun fout uit als een incorrecte toepassing van enkele van Millers hermeneutische principes. De belangrijkste vragen waarmee zij werden geconfronteerd, waren dat als de gelijkenis van de tien maagden zijn vervulling had in de beweging van de Zevende Maand, wat was dan de betekenis van de komst van de Bruidegom en die van de reiniging van het heiligdom van Daniël 8 :14? Om deze vragen op te lossen werd de heiligdomtheologie-ontwikkeld die licht wierp op de aard van de hemelse bediening van Christus. Binnen de context van de heiligdomtheologie ontstond een verscheidenheid aan zienswijzen, de bijdroegen aan het heterogene karakter van deze minderheid. Op basis van een meer consistente toepassing van Millers hermeneutische principes, concludeerden de vroege sabbatsadventisten dat de komst van de Bruidegom de komst van Christus tot het huwelijk in het hemelse heiligdom op 22 oktober 1844 betekende, terwijl Daniël 8:14 het begin van Christus' hogepriesterlijke bediening op de antitypische Grote Verzoendag aankondigde. Toen deze twee aspecten van Christus' laatste bediening waren voltooid, verwachtten ze dat de wederkomst zou plaatsvinden. Omdat het feit dat deze interpretatie de geldigheid van de zevende maandbeweging veronderstelde, werd de rechtvaardiging ervan van cruciaal belang voor sabbatsadventisten. De meeste adventisten beschouwde de nieuwe interpretatie als een vergeestelijking van de adventsverwachting; Sabbatarische adventisten ontkenden deze beschuldiging echter. Zij die de heiligdomstheologie niet accepteerden, maar vasthielden aan de kracht van de beweging van de Zevende Maand, pleiten voor een geestelijke terugkeer van Christus en niet voor een persoonlijke. Sabbatarische adventisten duiden een soortgelijke interpretatie aan als spiritualisme.

B. de formatie van de derde engelenboodschap

“En een derde engel is hen gevolgd, zeggende met een grote stem: Indien iemand het beest aanbidt en zijn beeld, en ontvangt het merkteken aan zijn voorhoofd, of aan zijn hand, Die zal ook drinken uit den wijn des toorn Gods, die ongemengd ingeschonken is, in den drinkbeker Zijns toorns; en hij zal gepijnigd worden met vuur en sulfer voor de heilige engelen en voor het Lam. En de rook van

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

hun pijniging gaat op in alle eeuwigheid, en zij hebben geen rust dag en nacht, die het beest aanbidden en zijn beeld, en zo iemand het merkteken zijns naams ontvangt. Hier is de lijdzaamheid der heiligen; hier zijn zij, die de geboden Gods bewaren en het geloof van Jezus.” Openbaring 14:9-12

Het was voornamelijk door de invloed van de Zevende Dag Baptisten dat in 1844 de aandacht van een aantal adventisten werd gericht op het onderwerp van de voortdurende verplichting van het houden van de zevendedags sabbat van het vierde gebod van de Decalooq. Na de teleurstelling begonnen verschillende adventisten deze dag te beschouwen als de Bijbelse dag

P136

voor aanbidding. Deze adventisten, hier sabbatsadventisten genoemd, ontwikkelden geleidelijk een bijbelse redenering voor de hedendaagse nadruk op deze dag van aanbidding door de sabbat te associëren [184](#) met het idee van een herstel van alle Bijbelse principes voor de wederkomst van Christus, met de heiligdomtheologie en vooral met de boodschap van de derde engel. Op deze manier werd de sabbatsleer geïntegreerd in de adventservaring. De volgende discussie zal gaan over de oorsprong van de herstel van de sabbat in de jaren 1840, de invloed ervan op de adventisten, de opname ervan in de adventservaring en de bijdrage aan de sabbatsadventistische missiëtheologie.

1. De hervormingsbeweging van de zevende dags sabbat

De zondagse hervormingsopleving [185](#) die in 1843 ontstond zorgde voor grote bezorgdheid onder de Zevende Dag Baptisten [186](#) die vreesden voor nieuwe zondagswetgeving. Deze bezorgdheid resulteerde in resoluties van de Algemene Conferenties van Zevende Dag Baptisten van 1843 en 1844 om een dag van vasten en gebed op 1 november 1843 en op 1 januari 1845 te reserveren voor goddelijke interventie en herstel van de sabbat. [187](#) Om de aandacht van andere christenen te wekken, werden resoluties aangenomen om een toespraak tot de baptisten [188](#) en een andere naar alle evangelische denominaties in de VS te sturen, met het dringende verzoek om het belang van de sabbatsleer te onderzoeken. [189](#) De Millerieten werden ook benaderd, maar zij vonden over het algemeen dat deze doctrine irrelevant of Joods was. Al in 1841 kon men in de Milleritische literatuur een verwijzing naar de sabbat vinden. Dit werd gemaakt door James A. Begg, [190](#) een Schotse sabbatsvierende millenist, die schreef dat hij, naast zijn preoccupatie met de adventsbeweging, "moest werken aan de voortdurende verplichting van de zevende dag, als de christelijke sabbat". [191](#) Een jaar later werd een brief met betrekking tot de sabbatskwestie weggegooid in een redactionele opmerking dat Millerieten "geen controverser wensten te hebben met de 'Zevende dag Baptist'." [192](#)

P137

In 1844 waren de Zevende Dag Baptisten succesvoller. De Midnight Cry merkte op dat "veel mensen hun geest diep hebben geoefend met betrekking tot respect voor een veronderstelde verplichting om de zevende dag in acht te nemen". [193](#) Na een lange discussie stelde de redactie:

“we voelen ons onweerstaanbaar gedragen door de conclusie dat er geen bepaald deel van de tijd is dat christenen volgens de wet apart moeten zetten, als heilige tijd. Als de Schrift en de gepresenteerde overwegingen onze lezers hier niet van overtuigen, dan denken we dat er nog een andere conclusie is waartoe ze moeten komen, namelijk: Het specifieke deel van de tijd dat God van ons verlangt dat we als heilig beschouwen, is de zevende dag van de week, dat wil zeggen zaterdag.” [194](#)

In het volgende nummer van de Midnight Cry werd de discussie afgesloten met de opmerking dat "we de zevendedagsbroeders en zusters liefhebben, maar we denken dat ze proberen het oude gebroken Joodse juk te herstellen en het op hun nek te leggen, in plaats van vast te staan in de vrijheid waarmee Christus bevrijdt." [195](#)

Het was via Rachel Oakes, een zevendedags baptist, dat de sabbat werd geïntroduceerd bij een groep Milleritische adventisten in Washington, New Hampshire, in de winter van 1843-44. Als gevolg hiervan werden Fredrick Wheeler, een methodistische adventistische circuitrijder, en verschillende leden van deze groep de eerste sabbatarische adventisten in Noord-Amerika in het voorjaar van

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

1844. [196](#) Later in dat jaar werd de sabbat aanvaard door een andere geestelijke, Thomas M. Preble, een vrije wil- baptistenadventist, die al snel zijn nieuwe overtuigingen begon te publiceren. [197](#) Een groot deel van zijn uiteenzetting omvatte zevendedags baptistenargumenten voor het houden van de sabbat, zoals de blijvende geldigheid van de decaloog voor christenen en de sabbat als een eeuwigdurend teken tussen God en Zijn volk. De verantwoordelijkheid om de dag van aanbidding van zaterdag naar zondag te veranderen, werd toegeschreven aan de Rooms-Katholieke Kerk. Uit historische gegevens leidde Preble af: "Zo zien we [Daniël 7:25](#) vervuld, de 'kleine hoorn' verandert 'tijden en wetten'. daarom lijkt het mij dat allen die de eerste dag van de week houden voor 'de sabbat', pauselijke

P138

zondagsbewaarders zijn!! en Gods SABBATSBREKERS!!!" [198](#) Preble's pleidooi voor het houden van de sabbat wekte de interesse van Bates, Edson en anderen. Bates beïnvloedde James en Ellen G. White om de sabbat te aanvaarden. [199](#) De redacteur van de Daystar wees de sabbat echter aan als een type of schaduw zonder aanspraken op christenen; [200](#) niettemin publiceerde het tijdschrift verschillende verslagen van adventisten die waren begonnen met het houden van de sabbat. [201](#) Er werd een kern van sabbatsadventisten gevormd [202](#) die een leer van de sabbat ontwikkelden die nauw verbonden was met hun adventservaring.

2. De sabbat en de adventservaring

Tijdens de vormende jaren van de sabbatsadventisten werd de sabbat geïntegreerd in de adventservaring door middel van drie nauw verwante thema's: (1) Het herstel van alle Bijbelse principes vóór de wederkomst; (2) de theologie van het heiligdom; (3) de boodschap van de derde engel.

a. Het restauratiethema.

De eersten die de sabbat associeerden met de adventservaring waren Preble [203](#) en Bates. In 1846 wees Bates, toen hij zich tot adventisten richtte, op de noodzaak van de herstelling van de sabbat vóór de tweede advent. Hij zei: "Ik begrijp dat de zevende dag sabbat niet de minste is, van ALLE dingen die vóór de tweede komst van Jezus Christus moeten worden hersteld, aangezien de keizerlijke en pauselijke macht van Rome, sinds de dagen van de apostelen, de zevende dag sabbat hebben veranderd in de eerste dag van de week!" [204](#) In hetzelfde jaar associeerde Cook de sabbat met het idee dat "Elia 'alle dingen moet herstellen' [[Matt 17:11](#)]." [205](#) In 1847 ontwikkelde Bates het restauratiethema in de setting van een laatste conflict:

“Het houden van de zevende dag Sabbat is teniet gedaan door de werking van Satan, en moet hersteld worden als een van de dingen waarover gesproken is door alle heilige profeten sinds het begin van de wereld, voordat Jezus kan komen, is duidelijk. Zie [Handelingen 3:20, 21](#). “En die uit u voortkomen, zullen bouwen de oude verwoeste plaatsen; de fondamente, van geslacht tot geslacht *verwoest*, zult gij oprichten; en gij zult genaamd worden: Die de bressen toemuurt, die de pader weder opmaakt, om te bewonen" [Jesaja 58:12](#). De twee volgende verzen laten zien dat het houden of herstellen van de sabbat het speciale werk is. Jezus zegt: "Zij zullen groot genoemd worden in het Koninkrijk der hemelen, die de geboden doen en onderwijzen." [[Mt. 5:19](#)] Dat er nog ook een geweldige strijd zal zijn over het herstel en het houden van de zevende dag sabbat, die elke ziel die de poorten van de stad binnengaat, op de proef zal stellen, kan niet worden betwist. Het is duidelijk dat de Duivel oorlog voert tegen al dezulken. Zie [Openbaring 12:17](#). [206](#)

Zowel James als E.G. White onderschreven het thema van de herstelling, maar plaatsten het in de context van een voorbereidend werk om aan Gods laatste toorn te ontkomen. [207](#) Later werd het thema door middel van het Elia-motief in de boodschap van de derde engel geïntegreerd. [208](#)

b. De sabbat en de theologie van het heiligdom.

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

De heiligdomstheologie van Edson, E.G. White en Crosier vergemakkelijkte de aanvaarding van de sabbatsleer en de boodschap van de derde engel. Een contactpunt tussen het hemelse heiligdom en de sabbat werd gezien in Openbaring 11:19. Bates merkte op:

“God toont hen op een bijzondere wijze, om Zijn oprechte, vertrouwenwekkende kinderen geestelijk te onderrichten, onder het weerklinken van de zevende engel, de ark van Zijn verbond gezien werd, nadat de tempel van God in de hemel was geopend, 11:19. Dit zijn de tien geboden. Ik begrijp dat hier de Geest een onuitwisbare indruk maakte om in de Schriften te zoeken naar het getuigenis van God.” 209

Edson had de sabbat al met vrienden besproken voordat Bates

P140

hem benaderde met dit onderwerp. Zinspelend op de voorbereidende functie van de heiligdomsleer verklaarde Edson dat vanuit zijn "begrip van de opening van de tabernakel van het getuigenis in de hemel, en het zien van de ark van zijn getuigenis [Openbaring 11:19], en de paar regels die ik had gezien uit de pen van T.M. Preble, naar het onderwerp van de zevende dag - Sabbat had gekeken." 210 Men was dus van mening dat Openbaring 11:19 een aanwijzing was dat het hemelse heiligdom, evenals het aardse heiligdom, een ark met de Decaloog in het heilige der heiligen bevatte. Deze typologie leverde een argument voor de eeuwigheid van de Decaloog. Het hemelse-heiligdom-gezicht van 3 april 1847 van E.G. White ondersteunde deze interpretatie. 211 In 1849 onthulde ze dat door de verandering in Jezus' hogepriesterlijke bediening de aandacht van Gods volk op het Heilige der heiligen was gericht, wat resulteerde in een dieper begrip van de relevantie van de Decaloog. Vanwege dit extra licht zei ze dat ze "getoetst werden op de sabbatskwestie"; 212 in feite werd de sabbat pas na de Teleurstelling een toets voor Gods volk. 213 Zo werd de leer van de sabbat opgenomen in de theologie van het heiligdom en omdat het een test was, kreeg het een grote betekenis in de opkomende missiethologie.

c. De sabbat en de boodschap van de derde engel.

De speciale boodschap die de geldigheid van de beweging van de Zevende Maand bevestigde en het herstel van de sabbat verkondigde als een test, in de context van de op handen zijnde Tweede Komst en Gods toorn, was de boodschap van de derde engel van Openbaring 14. Bates was een van de eersten die de sabbat in verband bracht met Openbaring 14:9-11 als de boodschap van de derde engel. Het feit dat sommige adventisten de sabbat begonnen te houden, zag hij als een gevolg van de teleurstelling en een ander teken van de tijd. Bates nam het standpunt in dat de derde engel van Openbaring 14 zijn missie had beëindigd bij de Teleurstelling 214 en wees erop dat Openbaring 14:12, "Hier is het geduld van de heiligen: hier zijn zij die de geboden van God en het geloof van Jezus onderhouden" het resultaat was van de boodschap van de derde engel. Het verschil tussen

P141

Openbaring 14:9-11 en Openbaring 14:12, zei hij, was dat ze twee opeenvolgende, niet gelijktijdige, fasen in de adventservaring vertegenwoordigden: de teleurstelling was het einde van de verkondiging van de derde engel en het begin van de periode van Openbaring 14:12. 215 Hij betoogde dat de engelen van Openbaring 14:6-11 een gezelschap van individuen tot stand brachten die de sabbat hielden:

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

“In Openbaring 14: 6-11 zag hij [Johannes] drie engelen die elkaar achtereenvolgens opvolgden: de eerste predikte het eeuwige evangelie (de leer van de tweede advent); de tweede, die de val van Babylon aankondigde; de derde, die Gods volk uit Babylon riep door de vreselijke vernietiging te laten zien die allen te wachten stond die niet gehoorzaamden. Hij ziet de scheiding en roept uit: "Hier is het geduld van de heiligen, hier zijn zij die de geboden van God en het geloof van Jezus onderhouden..." Nu komt het mij voor dat de zevende dag Sabbat duidelijker in deze geboden is opgenomen, dan gij zult niet stelen, noch doden, noch overspel plegen, want het is het enige dat bij de schepping of in het begin werd geschreven.” [216](#)

In 1847 werd Bates nog specifieker en gaf hij aan dat de roep van de derde engel een aantal adventisten had voortgebracht "in hun beproevings- (of uitstel tijd) om de geboden van God en het geloof of getuigenis van Jezus te houden". [217](#) Het feit, zei hij, "dat zo'n volk [dat de Decaloog houdt] op aarde te vinden is, zoals beschreven in [Openbaring 14:12] en zich de afgelopen twee jaar in groepen heeft verenigd over de geboden van God en het geloof of getuigenis van Jezus, is onbetwistbaar en duidelijk. Ik zeg dat hier dan het bewijs is geleverd dat Babylon is gevallen." [218](#) Het "geloof van Jezus" (Openbaring 14:12), zo suggereerde hij, was synoniem met het "getuigenis van Jezus" (Openbaring 12:17) en geïdentificeerd in de context van Mt. 28:19, 20. Het werd ook in de plaats gesteld van de Mozaïsche wetten nadat ze "aan het kruis genageld" waren. [219](#) Bates was een van de eersten die de viering van de zondag als de sabbat of heilige dag gelijkstelde aan "een merkteken van het beest" (Openbaring 14:9). [220](#)

J. White was het echter niet eens met Bates' interpretatie van de boodschap van de derde engel. De missie van de derde engel naar adventisten, zei hij, eindigde niet in 1844, maar begon in de "uitstel-wachtijd" na de teleurstelling van 1844 toen verschillende adventisten de sabbat begonnen te vieren. De opvatting dat Openbaring 14:9-11 samenviel met Openbaring 14:12 was gebaseerd op zijn definitie van de boodschap van de derde engel:

P142

“De boodschap van de derde engel was, en is nog steeds, een waarschuwing aan de heiligen om "vast te houden" en niet terug te gaan, en de merktekens te "ontvangen" die de dwaze maagden wegdeden tijdens de roep van de tweede engel. En is de ware boodschap voor Gods volk, sinds de 7e maand 1844, niet precies zo'n waarschuwing geweest? Dat is zeker het geval. Ik kan het niet eens zijn met degenen die twee boodschappen maken van de uitroep: " het grote Babylon is gevallen" en de stem: "Gaat uit van haar, mijn volk", want elke preek die over dit onderwerp werd gedrukt of gepredikt, bevatte ze beide in één boodschap. Het twaalfde vers [Openbaring 14] luidt: "Hier is het geduld van de heiligen, hier zijn zij die de geboden van God onderhouden", enz. Waar heb je ze gezien, Johannes? Waarom "hier" tijdens deze derde engel. Omdat de wachtijd of uitsteltijd sinds de 7e maand 1844 is begonnen, en omdat de klasse die de sabbat houdt, enz. sinds die tijd is verschenen: het is duidelijk dat we leven in de tijd van de boodschap van de derde engel.” [221](#)

Al snel werd deze opvatting ook door Bates aanvaard. [222](#)

Zo leek het erop dat Openbaring 14:12 het meest treffend de plaats van de sabbatsadventisten ('hier zijn zij die de geboden van God onderhouden') in de laatste periode van de heilsgeschiedenis ('het geduld van de heiligen' of 'de uitsteltijd') het meest treffend afbeeldde. [223](#) Vanaf 1847 werd de toets geleidelijk opgenomen in de zending van de derde engel, zodat er werd gezegd dat "de derde engel die de geboden van God en het geloof van Jezus verkondigt, de mensen vertegenwoordigt die deze

'Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie' P.G. Damsteegt Versie 2.1

boodschap ontvangen en de waarschuwende stem verheft". [224](#) De interpretatie van Openbaring 14:12 was nog een voorbeeld van hoe de sabbatsleer in de adventservaring werd geïntegreerd.

Tijdens deze vormende jaren kon de relatie tussen de theologie van het heiligdom en de boodschap van de derde engel als volgt worden beschreven: Beide hadden hun wortels in de adventsbeweging en bevestigden de geldigheid van de zevendemaandbeweging en de decaloog. De theologie van het heiligdom vestigde echter de aandacht op de betekenis van de decaloog in de context van Openbaring 11:19, terwijl de boodschap van de derde engel wees op het belang van de geboden van God in de setting van Openbaring 14:12. Het was vooral de voorbereidende functie van de heiligdomstheologie voor het aanvaarden van de sabbat die een nauwe verbinding tot stand bracht tussen de bediening van Christus en de boodschap van de derde engel. Deze nauwe band werd erkend door Eli Curtis, uitgever van de Girdle of Truth en Advent Review, [225](#) toen hij in

P143

1848 verwees naar E.G. White's heiligdomsvisie van april 1847 als een goddelijke openbaring van 'de aard van de boodschap en het werk van de Derde Engel [Openbaring 14:9]'. [226](#)

3. Het verzegelingsbericht

Interpretatieverschillen over verschillende aspecten met betrekking tot de sabbat- en adventservaring leidden in 1848 tot een reeks conferenties om meer uniformiteit te bereiken. [227](#) Er werd op gewezen dat de gelovigen zich moesten 'verenigen over de boodschap van de derde engel', wat zij deden. [228](#) Op de laatste conferentie (november 1848) werden nieuwe inzichten verkregen met betrekking tot de verzegeling van Gods volk, [229](#) waarbij de nadruk werd gelegd op het belang van de sabbat en de boodschap van de derde engel in de sabbatsadventistische theologie van de zending.

In januari 1849 identificeerde E.G. White de sabbat met het "zegel van de levende God" (Openbaring 7:2) [230](#) en Bates legde uit dat deze interpretatie gebaseerd was op het identificeren van de sabbat als een teken (Exodus 31:13, 17) met een zegel. Een teken, zei hij, "betekent onderschrijven, vertegenwoordigen, melden, markeren. Omdat dit de betekenis van een teken is, is het hetzelfde als zegel." [231](#) Ter illustratie van zijn standpunt verwees hij naar de procedures die bij het opstellen van een koopovereenkomst worden gebruikt: eerst moest zo'n overeenkomst worden opgesteld, vervolgens worden ondertekend en verzegeld, en ten slotte worden afgeleverd. Redenerend vanuit analogie, zei Bates dat als Gods wet zou worden nageleefd "dan hebben we het teken van de sabbat en [zijn] we klaar om verzegeld te worden en dan te worden bevrijd door de stem van God uit de tijd van benauwdheid." [232](#) Deze zienswijze op het verzegelingsproces zag hij bevestigd door Paulus' opmerking over Abraham: "En hij ontving het teken van de besnijdenis, een zegel van de rechtvaardigheid van het geloof dat hij had", enz., Rom 4:11." [233](#) Hij concludeerde dat "het teken laat zien dat het zegel moet volgen, en aangezien er geen andere waarheid is die God zijn dienstknechten heeft gegeven die een teken tussen hem en hen moet zijn dan het houden [van] zijn sabbat, dan is 'een zegel van de levende God' de sabbat." [234](#)

P144

De verzegeling zelf beschreef Bates als "sluiten, regelen, bevestigen, ratificeren, zeker mavoroert altijd tussen twee partijen ", [235](#) wat aangeeft dat:

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

“de partijen zijn God, Jezus Christus, de Heilige Geest, met 144.000 mannen en vrouwen op aarde, waarvan alle heilige engelen in de hemel getuige zijn. Wanneer de 144.000 op aarde, afzonderlijk, Gods heilige sabbat houden volgens het gebod, zie het voorbeeld in [Lucas 23:56](#) en de decaloog [Exodus 20:8-10](#), dan is het teken van die sabbat openbaar, en dit teken zal een zegel zijn van hun rechtvaardige werkwijze en geloof, zoals de besnijdenis was voor de getrouwe Abraham, [Romeinen 4:11](#), en de daad bekrachtigd, doordat ze 'verzegeld zijn door de Heilige Geest van de belofte tot de dag der verlossing' [[Efeziërs 4:30](#)]. [236](#)

In de context van de verzegelende engel [van Openbaring 7:2](#) werkte Bates J. White's referentie [237](#) uit 1847 met betrekking tot de topologische implicaties [van Ezech. 9](#) verder uit voor de tijd vlak voor de wederkomst van Christus. Bates vertelde de activiteiten [van Ezech. 9:2-4](#), waarin een man werd afgebeeld, gekleed in linnen met een schrijfkoker in zijn hand, die werd bevolen door de stad Jeruzalem te gaan om een merkteken op het voorhoofd van de rechtvaardigen te zetten, aan die van de verzegelengel van [Openbaring 7:2](#). [238](#) In een andere verwijzing naar het Oude Testament, "Bind het getuigenis vast, verzegel de wet onder mijn discipelen" ([Jesaja 8:16](#)) zag hij een profetie van de verzegelende boodschap met implicaties voor het overblijfsel dat in [Openbaring 12:17](#) wordt [beschreven](#), dat 'de geboden van God onderhoudt en het getuigenis van Jezus Christus heeft'. [239](#) Er was enige discussie over Bates' interpretatie van de "vier engelen die op de vier hoeken van de aarde staan" ([Openbaring 7:1](#)) en "de engel die opstijgt uit het oosten, met het zegel van de levende God" ([Openbaring 7:2](#)). Hij beweerde dat de vier engelen, of boodschappers, de vier wereldmachten, Groot-Brittannië, Frankrijk, Rusland en de VS, symboliseerden; de verzegelende engel beeldde de ervaring uit van "de sabbatvierders die opstegen met de sabbat, 'het zegel van de levende God'". [240](#) Wegens hevige tegenstand van medegelovigen legde hij de engelen van [Openbaring 7:1, 2](#) als letterlijke engelen uit. [241](#) Tegen die tijd (1849) was de sabbat stevig verankerd geraakt in de apocalyptische eschatologie van de sabbatsadventisten door deze in verband te brengen met [Daniël 7:25](#), [Openbaring 7:2](#) en [Openbaring 14:9, 12](#).

P145

Het logische gevolg van het interpreteren van de sabbat als "het zegel van de levende God" was dat de boodschap van de derde engel, met zijn nadruk op de geboden van God ([Openbaring 14:12](#)), de verzegelende boodschap werd genoemd. Hoewel Bates had verwezen naar een verband tussen [Openbaring 7:2](#) en [Openbaring 14:6-12](#), was het E.G. White die de term "aanwezige, verzegelende waarheid" gebruikte in de context van een uiteenzetting over de boodschap van de derde engel. [242](#) In meer expliciete bewoordingen drukte J. White zich uit over "de verzegelende, scheidende boodschap – de snijdende boodschap van de 3e engel van [Openbaring 14](#). Deze derde engel draagt, in zijn vlucht, het zegelmerkteken, de sabbat, voor de heiligen, terwijl hij de vreselijke straf verkondigt aan degenen die het tegenovergestelde merkteken ontvangen, de eerste dag van de week. [243](#) De verzegelboodschap, die met "tegenwoordige waarheid" werd gelijkgesteld, was een teken des tijds, dat te kennen gaf dat de gelovigen in de "verzegeltijd" leefden, [244](#) die zou duren tot het einde van Christus' bediening in het heiligdom, wanneer Gods volk dat de sabbat vierde, met het zegel van de levende God verzegeld zou worden tot bescherming tegen de "brandende gramschap van God", in de zeven laatste plagen." [245](#) Bij de voltooiing van de verzegeling werden alle zonden van de gelovigen geacht te zijn uitgewist. [246](#) Niemand kon echter het zegel ontvangen zonder een ervaringskennis te hebben van zelfverloochening en lijden voor Christus. In 1850 wees E. G. White, toen zij verwees naar personen die onlangs de huidige waarheid hadden aanvaard, er daarom op dat zij "zouden moeten weten wat het was om ter wille van Christus te lijden. Dat zij beproevingen zouden moeten doorstaan die duidelijk en scherp zouden zijn, opdat zij gereinigd zouden worden, en door lijden

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

toegerust zouden zijn om het zegel van de levende God te ontvangen." [247](#) Dit gaf te kennen dat de verzegeling niet alleen een tegenwoordige, maar ook een op handen zijnde toekomstige realiteit was: Gedurende de huidige verzegelingstijd werden de gelovigen verzegeld, of stonden op het punt verzegeld te worden; terwijl Christus op elk moment Zijn hemelse bediening zou kunnen beëindigen, wat de voltooiing van de verzegeling zou betekenen. [248](#) Pas enkele jaren later, toen de wederkomst iets van

P146

zijn urgentie had verloren, werd het verzegelingsproces zorgvuldiger geanalyseerd. [249](#)

4. Summary

De hervormingsbeweging van de zevendedags sabbat had de aandacht van adventisten gevestigd op de sabbatsleer, waardoor sommigen van hen de sabbat begonnen te onderhouden. Aanvankelijk waren de theologische argumenten die werden gebruikt ter ondersteuning van het houden van de sabbat enigszins vergelijkbaar met die van zevendedags baptisten, waarbij de geldigheid van alle voorschriften van de decaloog voor christenen, de betekenis van de sabbat als een teken tussen God en Zijn volk en de verantwoordelijkheid van de Rooms-Katholieke Kerk voor het veranderen van de dag van aanbidding in het christendom werd benadrukt. Al snel begonnen deze sabbatsadventisten de sabbat echter te associëren met hun adventservaring. Ten eerste was de sabbat verbonden met het idee dat in de periode na 1844 alle Bijbelse principes onder Gods volk moesten worden hersteld voordat de Tweede Advent kon plaatsvinden. Ten tweede werd de heiligdomtheologie beschouwd als een aanvaarding van de sabbat en gaf de speciale relevantie ervan na 1844 aan door de aandacht van gelovigen te richten op de centrale rol van de Decaloog in het hogepriesterlijke ambt van Christus in de meest heilige plaats van het hemelse heiligdom. Ten derde was de boodschap van de derde engel, die nauw verbonden was met het herstelthema en de theologie, verantwoordelijk voor de belangrijke positie van de sabbatsleer. Omdat deze boodschap de vitale betekenis van gehoorzaamheid aan Gods geboden benadrukte in tegenstelling tot loyaliteiten aan andere machten, werd het fenomeen van het houden van de sabbat na 1844 een integraal onderdeel van de adventservaring. Als gevolg van het identificeren van de sabbat met het zegel van de levende God - een bescherming tegen Gods toorn - werd de boodschap van de derde engel de verzegelingsboodschap of de huidige waarheid genoemd. De verzegelingstijd werd beschouwd als een huidige en op handen zijnde toekomstige realiteit en zou eindigen bij de voltooiing van Christus' heiligdombediening.

Het belang van de boodschap van de derde engel was de beknopte formulering van de opkomende theologie van de zending die de twee belangrijkste elementen van de raison d'être van sabbatsadventisten verenigt: (1) De verkondiging van de geldigheid van hun vroegere adventservaring als een belangrijke fase in de heilsgeschiedenis; (2) de verkondiging van het herstel van de sabbat om Gods volk voor te bereiden op de dag van Zijn toorn. Het was in dit stadium van de ontwikkeling van de boodschap van de derde engel dat E.G. White verklaarde: "Wij hebben de waarheid. We weten het." [250](#)

P147

C. Het ecclesiologische zelfbegrip

Het ecclesiologische zelfbegrip van de sabbatsadventisten was een consequente uitbreiding van de Milleritische opvattingen tijdens de crisis van 1843-44. [251](#) De "georganiseerde kerken" werden beschouwd als Babylon. [252](#) J. White merkte op dat "de val van Babylon begon in de lente van '43 toen de kerken rondom in een koude toestand begonnen te vallen en voltooid was op de 7e maand

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

'44, toen het laatste vage straaltje van hoop werd weggenomen van een goddeloze wereld en kerk." [253](#) In 1849 stelde hij een liedboek samen en redigeerde het met een hymne over de proclamatie van de val van Babylon, verwijzend naar haar "giftige geloofsbelijdenissen" als argument voor separatisme. [254](#) Volgens Bates was het houden van de sabbat door adventisten, zoals aangegeven in [Openbaring 14:12](#), "het bewijs dat Babylon gevallen is". [255](#)

Adventisten die na de teleurstelling trouw bleven aan hun adventsgeloof werden aangewezen als Gods volk [256](#) en men noemde hen het "overblijfsel", het "kleine overblijfsel", het "verstrooide overblijfsel", de "kleine kudde" ([Lucas 12:32](#)) of de "verstrooide kudde". [257](#) Adventisten die de adventsbeweging verwierpen, werden "de synagoge van Satan" genoemd ([Openbaring 3:9](#)). [258](#)

De verwerping van de geldigheid van de zevende maandbeweging en de sabbatsleer door de meerderheid van de adventisten droeg bij aan een ontwikkeling in de sabbatistische ecclesiologie. J. White hekelde de "ontrouwen", en verklaarde dat "sinds de 7e maand 1844, het 'opstandige huis' van Israël, de 'oriëntatiepunten' heeft verwijderd en valse visioenen heeft geschreven en verkondigd; maar we weten allemaal dat het het werk van de mens is geweest, en niet van God." [259](#)

P148

E. G. White bestempelde hen als 'nominale adventisten'. [260](#) In haar visioen van april 1847 werd de sabbat gebruikt als criterium om het ecclesiologische onderscheidend vermogen van de sabbatsadventisten aan te geven. Ze verklaarde dat "de heilige sabbat de scheidingsmuur is en zal zijn tussen het ware Israël van God en ongelovigen". [261](#) maar waarschuwde tegen exclusivisme, want "God had kinderen, die de waarheid over de sabbat niet zien en houden. Ze hadden het licht erop niet afgewezen." [262](#) Deze mensen behoorden tot de nominale adventisten en in de kerken van Babylon, en zouden de sabbatsleer aanvaarden en zich in de toekomst verenigen met sabbatariërs. [263](#)

Een van de vroegste uitspraken die de term "kerk" toepaste op sabbatsadventisten kwam van E.G. White, die in januari 1849 een manuscript richtte tot "de kerk van God die de sabbat houdt - het zegel van de levende God." [264](#)

Bates en anderen symboliseerden de kerken waarvan adventisten zich hadden afgescheiden als de Sardis-kerk ([Openbaring 3:1-6](#)). De sabbatsadventisten identificeerde hij met de Filadelfiaanse kerk ([Openbaring 3:7-13](#)) en de "nominale adventisten" met de Laodicea staat van de kerk ([Openbaring 3:14-22](#)). [265](#)

Zo ontwikkelde het ecclesiologische zelfbegrip van de gelovigen zich rond drie concentrische cirkels: de binnenste cirkel vertegenwoordigde het ware Israël van God, de Filadelfia-kerk, die de sabbat vierde; de tweede betekende Gods volk onder de "nominale adventisten" en in de kerken, die de sabbatleer niet hadden verworpen en zich niet bewust waren van de implicaties ervan; de buitenste cirkel omarmde de resterende "nominale adventisten" en kerkmensen, die de sabbatsleer als bindend voor christenen hadden verworpen en hen gelijkstelden met ongelovigen. De toekomstperspectieven waren een eenwording van al Gods volk met sabbatsadventisten, resulterend in een laatste conflict tussen hen en ongelovigen.

P149

D. Het begrip missie

Het idee van de beëindiging van de menselijke proeftijd aan het einde van de middernachtelijke roep of the zevende maand-beweging was verantwoordelijk voor een afwezigheid van zendingsactiviteiten onder niet-adventisten na de teleurstelling. In 1845-49, vooral door de invloed van E.G. White, werden de geesten van de gelovigen geleidelijk weggenomen van de extreme gesloten deur en voorbereid op toekomstige missionaire zending. Om de analyse van deze periode te vergemakkelijken, wordt een chronologische behandeling gegeven van al het hedendaagse en harmoniserende niet-hedendaagse bronmateriaal over de opvattingen van E. G. White, gevolgd door een bespreking van andere sabbatsadventisten.

1. De opvattingen van E. G. White. [266](#)

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

Het visioen van de middernachtelijke roep- (december 1844) en het Bruidegom-visioen (februari 1845) overtuigden een aantal adventisten die het idee van een gesloten deur al hadden opgegeven dat deze in de herfst van 1844 werd gesloten. [267](#) Het visioen van de middernachtelijke roep gaf aan dat de deur gesloten was voor twee klassen van individuen: (1) Adventisten die de middernachtelijke roep hadden geaccepteerd, maar er daarna afstand van deden als een waanidee; [268](#) (2) "de hele goddeloze wereld die God verworpen had." [269](#) De formulering van dit visioen, dat voor het eerst verschijnt in een brief die zonder de bedoeling van publicatie ervan is geschreven, [270](#) zou heel goed kunnen zijn geïnterpreteerd als ondersteuning van een gesloten deurconcept dat de hele mensheid uitsloot van Gods genade, behalve degenen die de geldigheid van de Middernachtsroep van de

P150

Zevende Maand-beweging aanhingen. [271](#) Een dergelijke interpretatie was mogelijk op basis van de volgende vooronderstellingen: (1) Dat allen die de middernachtsroep niet hadden aanvaard, de adventservaring hadden verworpen, waardoor de goddeloze wereld werd gesymboliseerd; (2) dat de beweging van de Zevende Maand een definitieve scheiding had veroorzaakt tussen rechtvaardigen en goddelozen, ongeacht of elk individu de adventsboodschap bewust had verworpen. Later, in een reactie op haar critici, ontkende E. G. White dat dit de juiste interpretatie van de visie was. Als gevolg van verder licht [272](#) op de gesloten deur definieerde ze de term "de hele goddeloze wereld" nauwkeuriger als zijnde "de goddelozen van de wereld die het licht hadden verworpen, door God waren verworpen". [273](#) eraan toevoegend dat "er geen verwijzing wordt gemaakt naar hen die het licht niet hadden gezien en daarom niet schuldig waren aan de afwijzing ervan." [274](#) De gesloten deur had volgens haar betrekking op hen die de Heilige Geest hadden verworpen en zichzelf buiten het bereik van de Goddelijke barmhartigheid hadden geplaatst. [275](#)

In februari 1845, op haar eerste reis naar het oosten, ontving E.G. Harmon het Bruidegom visioen. [276](#) -de eerste visie met missiologische aspecten.

P151

Het omvatte zowel open- als gesloten deur implicaties [277](#) en stelde de Bruidegom voor die tot het huwelijk kwam (Mt. 25:10) in de context van de verandering in Christus' hogepriesterlijke bediening. [278](#) Aanvaarding van deze opvatting bracht verschillende adventisten tot de conclusie dat de deur van Mt. 25:10 ook gesloten was. [279](#) Een opendeurimplicatie, die de aandacht vestigt op verder zendingswerk, verscheen in een niet-hedendaagse bron. Het verklaarde dat "er een groot werk te doen was in de wereld voor degenen die het licht niet hadden gehad en het niet verwierpen", wat betekent dat de hedendaagse gesloten deursituatie slechts van tijdelijke aard was. [280](#) In 1845 werd deze progressieve visie niet begrepen door gelovigen, sommigen bekritiseerden haar sterk, [281](#) wat zou kunnen verklaren waarom het destijds niet werd gepubliceerd.

P152

Het is mogelijk dat ze in 1845 of 1846 ook een visioen kreeg van een zich uitbreidende missie die een toenemend aantal gelovigen afschilderde als 'stralen van licht in de wereld'. [282](#) Tot die tijd was de toekomstige missietaak niet duidelijk gedefinieerd in hedendaagse bronnen. De eerste verwijzing die meer specifiek de toekomstige missie onder niet-adventisten beschreef, verscheen in een publicatie uit 1847 toen de zevendedags sabbathervormingsbeweging enige vooruitgang had geboekt onder adventisten. In deze publicatie, die een herdruk van het Midnight Cry-visioen bevatte, bevestigde E. G. White dat er in 1844 een gesloten deur was. [283](#) terwijl ze tegelijkertijd door haar

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

visioen van 3 april 1847 openbaarde dat God nog steeds volgelingen had in de kerken van het gevallen Babylon. [284](#) In de toekomst, wanneer de sabbatsleer "vollediger" zou worden verkondigd, zouden deze personen zich verenigen met de sabbatsadventisten. [285](#) Deze visie ondersteunde de bovenstaande niet-hedendaagse gegevens dat de huidige afwezigheid van missie onder niet-adventisten van tijdelijke aard was. [286](#) Dit geeft aan dat haar gesloten deur

P153

concept van een iets andere aard was dan de eerder genoemde opvattingen van Miller, Hale en Turner. [287](#) Op de laatste van een reeks conferenties onder sabbatsadventisten (november 1848) ontving E.G. White een visioen over "de verkondiging van de verzegelingsboodschap" en de noodzaak om hun nieuw ontwikkelde opvattingen te publiceren. [288](#) Bates nam enkele van de zinnen op die ze sprak en publiceerde ze als onderdeel van een publicatie in januari 1849. Volgens hem zei ze dat de gelovigen de gesloten deur hadden gehad en dat de tijd was aangebroken voor de sabbat als verzegelingswaarheid. [289](#) Met betrekking tot deze waarheid merkte ze op dat "het begon met het opkomen van de zon, zijn koers blijft volgen zoals de zon, maar het gaat nooit onder", wat een verwijzing lijkt te impliceren naar een toekomstige wereldwijde invloed van de sabbat. [290](#) Deze opvatting heeft Bates waarschijnlijk beïnvloed om te concluderen dat de sabbat moest worden verkondigd aan personen die in Europa en Azië woonden. [291](#) Later zei E. G. White dat ze ook de toekomstige impact van de publicatie van de verzegelingswaarheid zag als "stromen van licht die over de hele wereld verspreid werden". Toen het jaar 1849 aanbrak, was een nieuw theologisch kader voor zending ontwikkeld in de vorm van de boodschap van de derde engel (verzegelingsboodschap), die de verkondiging van de geldigheid van de voorbije adventservaring en de sabbatsleer omvatte. Maar de preoccupatie met de theologische implicaties van de gesloten deur van Matt. 25:10 was nog steeds een reden om zending onder niet-adventisten te verhinderen. De visie van E. G. White uit maart 1849 nam deze theologische bezwaren weg door het concept van de gesloten deur te plaatsen in het perspectief van de verandering van Christus' bediening in 1844. Ze paraphraseerde Opb 3:7,8 door te stellen "dat Jezus de deur in het Heiligdom had gesloten en dat niemand hem kan openen; en dat hij de deur in het Heilige der heiligen had geopend, en niemand kan hem sluiten," [293](#) en luidde een geleidelijke ontwikkeling in, weg van de gesloten deur van Mt. 25:10. In die tijd werd de uitdrukking "de sabbat en de gesloten deur" vaak gebruikt om de specifieke theologische positie van sabbatsadventisten te identificeren. [294](#) Het visioen bevestigde de nauwe onderlinge relatie tussen "de sabbat en de gesloten deur" en integreerde het in de boodschap van de derde engel in een heiligdomsetting. Zij verklaarde dat

“de geboden van God en het getuigenis van Jezus Christus, met betrekking tot de gesloten deur, niet van elkaar gescheiden konden worden, en dat de tijd voor de geboden van

P154

God om helder naar voren te schijnen, met al hun belang, en voor Gods volk om beproefd te worden op de sabbatswaarheid, was toen de deur werd geopend in het Heilige der heiligen van het Hemelse Heiligdom, waar de Ark is, met daarin de tien geboden. Deze deur werd niet geopend, totdat de bemiddeling van Jezus in 1844 in het Heilige was voltooid. Toen stond Jezus op en sloot de deur in het Heilige, en opende de deur naar het Heilige der heiligen, en ging binnen de tweede voorhangsel, waar hij nu voor de Ark staat; en waar het geloof van Israël nu reikt.” [295](#)

Dus toen in 1844 de deur van het eerste appartement van het hemelse heiligdom werd gesloten, werd de deur van het tweede appartement geopend en kwam de aandacht te liggen op de ark, de Decaloog en de sabbat. Vanaf die tijd zou het volk van God op de sabbatsleer worden getoetst. Het visioen vormde daarom de basis voor de sabbatsadventistische missie van de boodschap van de derde engel: de verkondiging van de sabbatsleer in de context van de voorbije adventservaring om Gods volk op de proef te stellen. [296](#) Het visioen bevestigde verder de opvattingen van haar eerste visie met betrekking tot de beperking van de verlossing voor degenen die de waarheid hadden verworpen. In de context van de huidige opwekkingen onder niet-adventisten en adventisten beschreef ze een gesloten deurvisie die betrekking had op de volgende personen: (1) Niet-adventistische predikanten "die de waarheid hebben verworpen"; (2) "sommige belijdende adventisten die de huidige waarheid hadden verworpen"; (3) hun nieuwe bekeerlingen die "echt bekeerd leken te zijn" maar "als hun harten gezien konden worden, zouden ze net zo zwart lijken als altijd." [297](#) Als bewijs verwees ze naar het feit dat er geen "verootmoedigen en het hebben van weeën van de ziel voor zondaars meer was zoals vroeger ... want de tijd voor hun redding is voorbij." [298](#)

P155

Bij het samenvatten van de missiologische betekenis van de visioenen zou men kunnen concluderen dat: (1) Aanvankelijk werd het gesloten deurbegrip gedefinieerd als een verwijzing naar allen die de adventsleer hadden verworpen; (2) toen de visioenen aangaven dat sommigen van Gods volk nog steeds in de kerken waren en, nadat ze met succes door toekomstige missionaire inspanningen waren bereikt, zich van Babylon zouden afscheiden; (3) en ten slotte was er een verschuiving van een gesloten deurconcept dat verwees naar een beperking van de verlossing voor bepaalde individuen naar een in de setting van de heiligdomtheologie. Deze ontwikkelingen bereidden de geesten van sabbatsadventisten geleidelijk voor op een nieuwe missie.

2. Aanpassingen aan de gesloten deur

Toen Edson onmiddellijk na de teleurstelling deze gebeurtenis interpreteerde als een vervulling van Johannes' bittere ervaring van het eten van het kleine boekje ([Openbaring 10:9, 10](#)), werd zijn aandacht getrokken door de zin: "Gij moet opnieuw profeteren" ([Openbaring 10:11](#)), [299](#) hoewel hij zich op dat moment de betekenis ervan niet realiseerde. In januari 1845 kreeg J. White "licht op de gesloten deur" [300](#) en begon lezingen te geven over het thema Bruidegom. [301](#) Hij was zich waarschijnlijk bewust van de opvattingen van Hale en Turner, die pleitten voor een gesloten deur voor allen die de waarheid hadden verworpen, maar zendingsactiviteiten toestonden aan de zeer weinigen die nog niet volledig bekend waren met de adventsleer en leefden in overeenstemming met het ontvangen licht. Dit bewustzijn samen met zijn steun voor

P156

een andere tijdsbepalende beweging [303](#) die Christus' wederkomst op de 10e dag van de zevende maand 1845 voorspelden, en zijn kennis van het visioen van februari 1845, kan ertoe hebben geleid dat hij in 1845 wat zendingswerk deed onder degenen die nog geen volledig begrip van de adventsleer hadden ontvangen. [304](#) Een dergelijke houding was in overeenstemming met verschillende hedendaagse opvattingen die aangaven dat men de geldigheid van de Zevende Maand-beweging kon bevestigen, terwijl men het idee verwierp om de deur van barmhartigheid na de herfst van 1844 voor iedereen buiten deze beweging te sluiten. [305](#) Tegen het einde van de tijdsbepalende beweging van 1845 verklaarde J. White dat "de verzoening eindigde" in oktober 1844 toen het jaar van de verlostten begon en "het laatste vage sprankje hoop werd overgenomen uit een goddeloze wereld en kerk." [306](#) Een geloof in de voltooiing van de verzoening sloot echter niet automatisch al

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

het zendingswerk uit. [307](#) Na het verstrijken van de zevende maand van 1845 werd White specifieker en wees erop dat "de strijd van Jeruzalem is volbracht", wat aangeeft dat zijn taak niet langer was "om met tegenstanders te vechten, maar in zachtmoedigheid en liefde elk lid van het huishouden [adventisten] zijn portie voedsel te geven in het juiste seizoen." [308](#) Hoewel hij zijn gesloten deur niet duidelijk definieerde, lijkt het feit dat hij geen mogelijkheid zag voor de redding van "een goddeloze wereld en kerk" en "tegenstanders" erop te wijzen dat deze mensen werden uitgesloten van Gods barmhartigheid vanwege hun afwijzing van de adventsleer.

P157

De heiligdomsverhandeling van Crosier uit 1846 verwees niet alleen naar een voortzetting van de verzoening na 1844, maar ook naar het bestaan van een overgangperiode van de evangeliebedeling naar de volgende bedeling. [309](#) Hij zei dat deze overgangstijd gedeeltelijk werd gekenmerkt door de tekst: "Gij moet opnieuw profeteren" (Openbaring 10:11), "wat de aard van dit profeteren ook moge zijn." [310](#) Hoewel zijn standpunt over de gesloten deur niet duidelijk was gedefinieerd vanwege zijn overgangperiode en de afwezigheid van de term "gesloten deur", [311](#) kan een analyse van zijn gebruik van de term "open deur" enig inzicht verschaffen. Crosier's opmerking dat "de kerk van Filadelfia, die 'een open deur' had [Openbaring 3:8] de Middernachtskreet gaf" [312](#) lijkt te suggereren dat hij vasthield aan een deur-van-toegang-concept. Adventisten die dit soort gesloten deuren voorstonden, verwezen naar de periode vóór de Teleurstelling toen de Millerieten, de kerk van Filadelfia, de Middernachtskreet verkondigden als een periode van grote toegang tot het volk - als een open deur - in tegenstelling tot de onmogelijkheid om toegang te krijgen na 22 oktober 1844. [313](#) Het is de moeite waard om te zeggen dat zijn vriend en medewerker Franklin B. Hahn, M.D., [314](#) die een aantal jaren een sabbatsadventist was, eerder bezwaar maakte tegen het gebruik van de uitdrukking de "deur van barmhartigheid die gesloten is voor zondaars" omdat het onschriftuurlijk was. [315](#)

In 1847 had J. White het concept van de voortzetting van Christus' verzoening aanvaard. [316](#) In dezelfde publicatie die E.G. White's visioen van april 1847 over de toekomstige zending onder Gods volk in de kerken bevatte, schreef hij dat

“vanaf de hemelvaart, tot het sluiten van de deur, oktober 1844, stond Jezus met wijd uitgespreide armen van liefde en barmhartigheid; gereed om elke zondaar te ontvangen en de zaak te bepleiten van hen, die door hem tot God zouden komen. Op de 10de dag van de 7de maand, 1844, ging hij het Heilige der heiligen binnen, waar hij sindsdien een barmhartige "hogepriester over het huis van God" is. [317](#)

P158

J. White's kijk op Jezus' barmhartigheid zou alleen in overeenstemming kunnen zijn met haar visie als Zijn bediening over het "huis van God" Gods volk buiten de getrouwe adventisten omvatte. Zo niet, dan zou het in tegenspraak zijn met het visioen. Dit geldt ook voor de verklaring van Bates uit 1847 dat de visioenen van E.G. White bedoeld waren om Gods "'verstrooide', 'verscheurde' en

'Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie' P.G. Damsteegt Versie 2.1

'beproefde volk', sinds de afsluiting van ons werk voor de wereld in oktober 1844, te troosten en te versterken." [318](#) In hetzelfde jaar ontkende Bates echter dat de "deur van barmhartigheid" gesloten was omdat die terminologie onschriftuurlijk was. [319](#) De gesloten deuren van Mt. 25:10 en Lucas 13:25 legde hij uit in de context van Christus - de open deur van de Filadelfia kerk (Johannes 10:7, 9; 14:6; Openbaring 3:7, 8), [320](#) en schreef het sluiten van Paulus' toegangsdeur tot de heidenen (1 Korintiërs 16:9) toe aan de verandering in Zijn bediening in 1844. [321](#) Toen hij nog steeds geloofde dat de boodschappen van de drie engelen hun missie hadden voltooid, [322](#) merkte Bates op dat in de herfst van 1844 "ons laatste werk eindigde door de wereld te waarschuwen; en onze arbeid hield op. Waarom? Omdat de boodschappen ophielden en ons volledig verstoken lieten van arbeid." [323](#) Hoewel hij de redding van niet-adventisten wenste, was hij gebonden aan een theologisch begrip van de gesloten deur die verder zendingswerk onbijbels maakte. [324](#) Hij moest daarom de geruchten over nieuwe bekeringen van de "Babylonische opwekkingen" verwerpen, omdat hij als zijn enige taak zag het terugwinnen van afvalligen onder adventisten. [325](#)

Er waren verschillende redenen voor de terughoudendheid om deel te nemen aan zendingsactiviteiten onder niet-adventisten: (1) Een preoccupatie met het idee dat de gesloten deur van Mt. 25:10 verwees naar een beperking van Gods genade voor niet-adventisten; (2) het ontbreken van een nieuwe theologie van de zending in de eerste jaren na 1844, waardoor het moeilijk was om een relevante boodschap te verkondigen die de aandacht van niet-adventisten zou trekken; (3) de onverenigbaarheid van toekomstige missie met het idee van een op handen zijnde wederkomst; (4) de moeilijkheid om toegang te krijgen tot niet-adventisten vanwege hun grote vooroordelen ten opzichte van het adventisme. [326](#) In 1848 publiceerde Eli Curtis, die op dat moment een sabbatsadventist was, een gedicht over het heiligdom en de gesloten deur waarin de periode

P159

na de Teleurstelling werd aangeduid als "de tijd van nalezing" (Jesaja 17:6) [327](#) en de sluiting van de proeftijd in de toekomst plaatste. [328](#) Zijn concept van de gesloten deur hield verband met de toegangsdeur en werd uitgelegd als de "grote doeltreffende deur" (1 Korinthiërs 16:9) die "meer dan drie jaar geleden gesloten schijnt te zijn geweest; zoals onze ervaring heel duidelijk leert, maar niet de deur van genade!" [329](#) In dit jaar werd de term "gesloten deur" door J. White toegepast in een breder kader dan de beperking van de verlossing voor bepaalde mensen. Hoewel hij nog steeds verklaarde dat "Jezus zijn middelaarstroon had verlaten", [330](#) merkte hij op dat "de belangrijkste punten waarop wij als tegenwoordige waarheid stilstaan, de punten van de 7e dag sabbat en de gesloten deur zijn. Hierin willen we Gods allerheiligste instelling eren en ook het werk van God erkennen in onze Tweede Advent-ervaring." [331](#) Het toonde aan dat de gesloten deur niet beperkt was tot het idee van beperkte barmhartigheid voor bepaalde mensen, maar de adventservaring omvatte als een deel van de heilsgeschiedenis. In feite zou de hedendaagse theologische positie of de "tegenwoordige waarheid" kunnen worden samengevat onder het kopje "de sabbat en de gesloten deur", [332](#) wat niets minder was dan een parafrase van de onderlinge relatie van het centrale thema van de boodschap van de derde engel, aangegeven door de zinsnede "de geboden van God en het getuigenis of geloof van Jezus". In 1849 verwezen zowel J. White als Edson naar de tegenwoordige waarheid als de sabbatsleer en de adventservaring. [333](#)

In 1849 bleven sabbatsadventisten de nadruk leggen op gesloten deuren, hoewel er verschillende verklaringen werden afgelegd om bepaalde categorieën niet-adventisten binnen goddelijke genade te omvatten. De publicatie, die de verwijzing van E.G. White bevatte die een wereldwijde invloed van de verzegelende waarheid impliceerde, bevatte een wijziging van het eerdere gesloten-deurconcept

'Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie' P.G. Damsteegt Versie 2.1

van Bates. Bij de afweging wie de 144.000 zou vormen (Openbaring 7:1-8; 14:1-5, Midnight Cry visioen), suggereerde hij dat een deel zou bestaan uit die adventisten die deelnamen aan "de adventsboodschappen" van Openbaring 14:6-13 en de sabbat hielden,

P160

terwijl het andere deel bestond uit "degenen die de adventsleer nog niet zo goed begrijpen, maar proberen God met heel hun hart te dienen, en zijn gewillig, en zullen dit verbond [de decaloog] en de sabbat ontvangen zodra zij het horen uitleggen." [334](#) Omdat de term "adventsleer" over het algemeen door gelovigen werd gebruikt als een verwijzing naar de leer van de beweging van de Zevende Maand, [335](#) vertegenwoordigde de tweede groep Gods volk dat enig begrip had van de wederkomst van Christus, maar niet, zoals adventisten in Noord-Amerika, aan de beweging had deelgenomen. In een reactie op de uitgebreidheid van de missie van de verzegelingsboodschap zei Bates dat "de Verenigde Staten het zeker zullen hebben. Engeland en Rusland hebben beide koloniën op dit continent. Engeland zal het zeker hebben. Frankrijk ligt slechts eenentwintig mijl van Groot-Britannië. Dit is in de toekomst, en kan allemaal, voor wat ik zie, vervuld worden." [336](#) Hij dacht zelfs dat sommigen van de 144.000 uit Azië zouden komen, uit een gebied ten oosten van de rivier de Eufraat. [337](#)

David Arnold, een andere Sabbatarische Adventist pionier, pleitte voor een gesloten deur concept [338](#) waarin goddelijke genade werd verleend aan personen die de "lijn van verantwoordelijkheid" na de Teleurstelling waren gepasseerd, omdat "aangezien zij toen [op 22 oktober] in een staat van ONSCHULD verkeerden, zij evenveel recht hadden op een vermelding op het borstharnas des oordeels als degenen die hadden gezondigd en vergeving hadden ontvangen; en zijn daarom onderwerpen van de tegenwoordige voorspraak van onze grote hogepriester." (noot vertaler: zie ook de studies van Zijn Boodschap gerechtigheid door geloof verdieping) [339](#) Hoewel zijn concept verwees naar het bestaan van een "open deur" (Openbaring 3:8) voor niet-adventistische kinderen, [340](#) verwierp hij de mogelijkheid van bekeringen onder degenen die in 1844 verantwoordelijk waren voor hun daden, maar de adventsleer niet hadden aanvaard. Bekeringen uit deze groep diskwalificeerde hij op grond van Hosea 5:6, 7 en beschreef hen als "vreemde kinderen" die "bekeerd waren tot de religie van de verschillende sekten, maar niet tot God, en de hoge standaard van de bijbel". [341](#)

P161

J. White, die vasthield aan een gesloten deurvisie, [342](#) verwachtte uitgebreid zendingswerk onder niet-adventisten toen hij erop wees dat "de waarheid van de sabbat nog door het land moet klinken, zoals de advent dat nooit heeft gedaan". [343](#)

Deze opvattingen over een zich uitbreidende zending werden beïnvloed door de volgende factoren: (1) De opvattingen van E.G. White met betrekking tot een toekomstig zendingswerk onder niet-adventisten; (2) de immense taak voor Sabbatsadventisten, die in 1849 slechts "ongeveer honderd" telden, [344](#) om hun zendingsdoel van 144.000 te bereiken vóór de op handen zijnde wederkomst van Christus. De schaarste aan bronmateriaal met opendeurtoespelingen in 1849 was echter het bewijs dat de implicaties van de visioenen nog niet volledig waren begrepen, maar suggesties om bepaalde groepen niet-adventisten op te nemen in het voorbedewerk van Christus gaven aan dat het geslotendeurconcept van sommige leiders een wijziging had ondergaan, waardoor de weg werd vrijgemaakt voor een geleidelijke verschuiving naar een opendeurpositie in de zending. [345](#)

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

Uit het hierboven gepresenteerde verslag zou men kunnen afleiden dat de gesloten opvattingen de activiteiten van de sabbatsadventisten hadden verlamd, maar in werkelijkheid was de situatie anders. J. White interpreteerde de periode van 1844 tot 1848 als "de verstrooiingstijd" [van Ezech. 34 346](#) toen de leiders van de adventsbeweging "de kudde sinds 1844 verstrooiden, door zich tegen de tegenwoordige waarheid te verzetten", [347](#) maar gaf aan dat sinds het voorjaar van 1848 het "werk van het verenigen van de broeders over de grote waarheden die verband houden met de boodschap van de

P162

derde engel is begonnen-" [348](#) De periode 1844-48 kan worden omschreven als een tijd van intensief zoeken naar een nieuwe interpretatie van de gebeurtenissen die verband hielden met de beëindiging van de tijdberekeningen, terwijl tegelijkertijd krachtige pogingen werden ondernomen om adventisten te overtuigen van de geldigheid van de zevendemaandbeweging. Pas toen deze zoektocht, die de Millerietische motieven voor zending in een kader van de theologische ontwikkelingen van na 1844 plaatste, in 1848 was voltooid, kon de missie van de sabbatsadventisten op enigerlei wijze succesvol zijn. Al in 1849, toen hun eerste tijdschrift The Present Truth werd gepubliceerd en op grote schaal onder adventisten werd verspreid, [349](#) verklaarde J. White dat "de vergadertijd is gekomen en de schapen de bemoedigende stem van de ware Herder beginnen te horen, in de geboden van God en het getuigenis van Jezus, terwijl ze vollediger worden verkondigd. De boodschap zal uitgaan, de schapen zullen in de tegenwoordige waarheid worden vergaderd." [350](#) Terzelfder tijd drong E. G. White er bij gelovigen op aan "zielen te redden van de komende storm van gramschap". [351](#) Vanaf die tijd waren verschillende Sabbatarische Adventisten actief bezig met het verspreiden van de huidige waarheid, voornamelijk onder andere Adventisten. In het begin van 1850 becommentarieerde E. G. White het resultaat van deze zendingsactiviteiten als volgt: "Overall in de omgeving komen zielen op de waarheid uit. Zij zijn degenen die de Adventsleer niet hebben gehoord en sommigen van hen zijn degenen die in 1844 zijn uitgegaan om de Bruidegom te ontmoeten, maar sinds die tijd zijn misleid door valse herders [335](#)

Rond deze tijd publiceerde J. White het eerste Sabbatarian Adventist gezangboek [353](#) dat een hymne bevatte over de "Val van Babylon" met de zin "Kom 'mijn volk' en verlaat haar", wat de aanwezigheid van Gods volk in het gevallen Babylon impliceert en een zendingsoproep tot afscheiding. Deze ontwikkelingen gaven aan dat het concept van de gesloten deur in die tijd van dien aard was dat het succesvol zendingswerk mogelijk maakte onder zowel adventisten als niet-adventisten. Vanaf 1850 was er een verdere wijziging van het geslotendeurconcept. Vanwege de succesvolle zendingspraktijk onder niet-adventisten werd het concept van een open deur benadrukt. Het idee van een gesloten deur in

P162

1844 werd echter behouden in de SDA-visie op de heilsgeschiedenis. Ontwikkelingen in de interpretatie van [Mt. 25:1-11](#) en het begrip van de gesloten deur in relatie tot de zendingspraktijk in de periode 1850-74 zullen in hoofdstuk VI worden besproken.

3. Samenvatting

De Teleurstelling beëindigde praktisch alle zendingsinspanningen van adventisten vanwege hun algemene begrip dat de deur van barmhartigheid voor de mensheid gesloten was met de voltooiing van de Middernachtsroep van de Zevende Maand-beweging. Toen de tijd vorderde en de Tweede

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

Advent niet plaatsvond, leverden het thema bruidegom, vijandige reacties van het publiek en moeilijkheden om aandacht te krijgen van niet-adventisten als gevolg van vooroordelen, voldoende argumenten voor de vroege sabbatsadventisten om de geldigheid van de zevende maandbeweging en het idee dat de deur gesloten was te accepteren. Er bestonden een aantal gesloten deurconcepten, waarvan sommige missieactiviteiten op zeer beperkte schaal toestonden, andere restrictiever waren. Maar welk gesloten deurconcept ook werd bepleit, er waren geen significante resultaten bij het bekeren van niet-adventisten in de periode 1845-1849. De geleidelijke verandering in de betekenis van de gesloten deur onder sabbatsadventisten kan worden toegeschreven aan de invloed van E.G. White's opvattingen over een succesvolle missie in de toekomst. In het algemeen kan worden gezegd dat eerst de gesloten deur opvattingen redding uitsloten voor allen die de adventsleer hadden verworpen, vervolgens werd het concept uitgebreid om Gods activiteiten in de adventservaring te omvatten, en ten slotte breidde het de mogelijkheid van redding uit tot andere categorieën individuen dan adventisten. Hoewel deze personen het doelwit zouden zijn van een nieuwe missie, duurde het tot 1850 voordat de nieuwe missie-inspanningen succes hadden.

E. Samenvatting

In dit hoofdstuk is de vroege ontwikkeling van de sabbatsadventistische theologie van de zending beschreven in de context van de interactie tussen theologische interpretaties van de teleurstelling en een agitatie voor het houden van de sabbat. De nieuwe ontwikkelingen waren het resultaat van een verdere studie van Christus' hemelse bediening en creëerden een heiligdomtheologie die een verklaring gaf voor de vertraging van Christus' wederkomst, de Middernachtsroep van de Zevende Maand-beweging rechtvaardigde en nieuwe dimensies opende in de eschatologie en soteriologie. Eén aspect van de heiligdomtheologie, dat te maken had met de rol van Christus als bruidegom, maakte het mogelijk om te blijven geloven dat de gelijkenis van de tien maagden zijn vervulling had in de middernachtkreet. Een ander aspect hield zich bezig met de functie van Christus als Hogepriester en maakte het mogelijk om de beëindiging van de 2300 dagen op 22 oktober 1844 te bevestigen, wat aangeeft dat de verwachte gebeurtenis niet de Tweede Advent was,

P164

maar een inhuldiging van de antitypische Grote Verzoendag.

Tijdens de nieuwe theologische ontwikkelingen was de geldigheid van het houden van de sabbat voor christenen een onderwerp van discussie onder adventisten. Het waren vooral degenen die de theologie van het heiligdom hadden aanvaard die de relevantie van de sabbat zagen, omdat deze theologie de belangrijke rol van de Decaloog in christus' bediening na de teleurstelling benadrukte, die de aanvaarding van de sabbatsleer vergemakkelijkte.

Zowel de bediening van Christus na de teleurstelling als de sabbatsleer gaven een reden waarom Christus in 1844 niet was teruggekeerd: Christus moest Zijn verzoenende bediening in de hemel voltooiën en een herstel van de sabbat moest plaatsvinden onder Gods volk op aarde voordat de Tweede Advent zou plaatsvinden. Deze uitleg wees sabbatsadventisten op de onderlinge relatie tussen de sabbat, de adventservaring en de wederkomst. De boodschap van de derde engel was de speciale boodschap die het herstel van de sabbat integreerde in de adventservaring en de centrale drijfveer werd van hun missiethologie. De sabbat was een criterium in hun ecclesiologie, het bepalen van het ware Israël van God, het Overblijfsel, en hen scheiden van alle andere adventisten voor een unieke missie.

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

Gedurende het grootste deel van de beschouwde periode besteedden de sabbatsadventisten veel van hun tijd aan het overtuigen van andere adventisten om de voorbije adventservaring niet te ontkennen, maar om het nieuwe begrip van Christus' hemelse bediening en de sabbatsleer te accepteren als de verklaring van de teleurstelling. Men kan een geleidelijke verschuiving ontdekken in het begrip van het gesloten deurconcept dat de geest van gelovigen voorbereidde op een toekomstige missie onder niet-adventisten. Uit de hedendaagse bronnen wordt men gedwongen toe te geven dat de opvattingen van E.G. White een diepgaande invloed hadden op de nieuwe theologische interpretaties en het opkomende missionaire bewustzijn, waardoor men betwijfelt of zonder haar invloed de vroege sabbatsadventisten deze periode van onrust zouden hebben overleefd.

P165

Hoofdstuk V - De basisstructuur van de theologie van de missie (1850-74)

In de decennia na 1850 werd de nieuwe sabbatsadventistische theologie verder ontwikkeld en later opgenomen door SDA. [1](#) in een systeem van doctrines dat een vitaal en integraal onderdeel werd van hun theologie van zending. De apocalyptisch-eschatologische aspecten van deze theologie, aangegeven door de boodschappen van de drie engelen met de focus op de boodschap van de derde engel, stonden centraal in hun missie verkondiging om de mensheid voor te bereiden op de Tweede Advent. Ook hun ecclesiologie werd een essentieel onderdeel van de missie. Gaandeweg ontstond er echter een ontwikkeling van verschillende niet-apocalyptische aspecten in de missiethologie, maar die speelden tot 1874 een ondergeschikte rol. In dit hoofdstuk wordt de behandeling van de boodschappen van de drie engelen gerangschikt volgens hun numerieke volgorde, niet volgens hun belang.

A. De boodschap van de eerste engel

De boodschappen van de drie engelen ([Openbaring 14:6-12](#)) werden beschouwd als nauw verbonden met gebeurtenissen die plaatsvonden rond de verandering in Christus' hogepriesterlijke bediening in 1844. De eerste engel werd echter specifiek geassocieerd met het pre-adventoordeel van Christus en de verzoening. De kwestie van de verzoening was van bijzondere missiologische betekenis omdat de zendingsinspanningen sinds 1850 resulteerden in bekeringen onder niet-adventisten, terwijl er nog geen theologische formulering van de heiligdomtheologie was die vergeving of vergeving van zonden mogelijk maakte tijdens de antitypische Grote Verzoendag.

1. Christus' hogepriesterlijke bediening

A. Het pre-adventoordeel en Gods volk.

In 1850, als gevolg van de theologie van het heiligdom, werd de hemelse bediening van Christus in het Heilige der heiligen gezien als bestaande uit twee taken: (1) De reiniging van het heiligdom in verband met het uitwissen van zonden; (2) de ontvangst van Zijn koninkrijk. [2](#) Tegen die tijd was Crosiers idee van een voortdurende verzoening tijdens

P166

de periode na de teleurstelling geaccepteerd en Bates noemde deze periode 'de grote verzoendag'. [3](#) Toen het idee van het "uur des oordeels" ([Openbaring 14:7](#)), dat door Millerieten was geïnterpreteerd als een verwijzing naar de Dag des Oordeels, werd toegepast op de periode na 1844, werd de basis gelegd voor het concept van een pre-adventoordeel. De relevantie van de term "uur des oordeels" werd duidelijk door een consequente toepassing van het topologische op de functies

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

van de hogepriester onder het Oude Verbond en die van Christus als Hogepriester onder het Nieuwe Verbond. Zoals eerder was gebeurd, [4](#) paste Bates Exodus 28:29 toe: "Alzo zal Aaron de namen der zonen van Israel dragen aan den borstlap des gerichts, op zijn hart, als hij in het heilige zal gaan, ter gedachtenis voor het aangezicht des HEEREN geduriglijk.", tot Christus' hogepriesterlijke bediening die impliceert dat "hij, zoals zijn patroon in het type, het Heilige der heiligen is binnengegaan, met op zijn borstplaat des gerichts, de twaalf stammen van het Huis van Israël. Zie Ex. 28:29 en Openbaring 7:4." [5](#) Hij merkte op dat in overeenstemming met Daniël 7:9, 10, 13 en Openbaring 14:6, 7 zowel de Vader als de Zoon naar het tweede appartement van het hemelse heiligdom waren verhuisd "om [sic] in het oordeel te stellen". [6](#) Daar stond volgens Bates Christus als bruidegom, Hogepriester, Middelaar en gekroonde Koning van Israël voor de Vader "en pleitte voor de zaak van alles wat op zijn borstplaat van het oordeel werd gepresenteerd. Zoals Daniël het ziet, is het oordeel nu gezet en de boeken geopend." [7](#) De Vader, zei hij, was de rechter die 'moest beslissen wie wel en wie niet waardig is om de poorten van de heilige stad binnen te gaan'. [8](#) Zowel Bates als J. White zagen de "dag des oordeels" als verschillend van "het uur des oordeels". [9](#) J. White verschilde van Bates in het feit dat voor White het oordeelsgetuigenis van de eerste engel "alleen maar kon betekenen dat de periode was gekomen voor deze generatie om te worden getest door de tweede adventswaarheid." [10](#) Er was een deelname van gelovigen aan dit oordeelsproces vóór het einde van de proeftijd, zei hij, omdat "zij de snijdende waarheden van Gods woord dragen, dat de tarwe en het onkruid scheidt ... maar het oordeelswerk dat op de grote dag des oordeels moet worden gedaan en uitvoeren van 'het geschreven oordeel', is het werk van onsterfelijke heiligen." [11](#) Het feit dat J. White in 1854 ook de term "borstplaat des gerichts" gebruikte, was geen bewijs van een verschuiving naar een pre-adventsoordeel. [12](#) In 1854 erkende J. White een soort oordeel dat gaande was onder de huidige klank van de zevende engel (Openbaring 11:15-18), maar hij gaf aan

p167

dat dit los stond van de Dag des Oordeels, door te stellen "dat het oordeel is begonnen in het huis van God, dat dit in zekere zin een periode van oordeel en beslissing is, geven we vrijelijk toe; maar het oordeel, de dag des oordeels, de tijd van de doden dat zij geoordeeld moeten worden, ligt klaarblijkelijk in de toekomst." [13](#)

In 1855 definieerde Uriah Smith [14](#) het oordeel van voor de advent duidelijker. Op basis van Daniël 7:10 en Openbaring 20:12 concludeerde hij dat "een verslag wordt bijgehouden van de daden van alle mensen; en uit dat verslag wordt hun beloning gegeven naar hun werken." [15](#) Het oordeel van deze verslagen zoals aangegeven door 1 Petrus 4:17 en 1 Timoteüs 5:24, zei hij, "moet beginnen bij het huis van God", en daaruit afleidend dat het van "dezelfde aard moest zijn en naar geen ander werk kan verwijzen dan het sluiten van de bediening van het hemelse heiligdom, vandaar dat werk het onderzoek van het individuele karakter moet omvatten." [16](#) Hij was daarom van mening dat het oordeel een essentieel onderdeel was van Christus' heiligdombediening en gaf aan dat "het leven van de kinderen van God, niet alleen degenen die leven, maar allen die ooit hebben geleefd, wiens namen in het boek des levens van het Lam zijn geschreven, gedurende deze tijd zullen voorbijgaan in de laatste beoordeling voor dat grote tribunaal." [17](#)

Uiteindelijk had J. White in 1857 het idee van een pre-adventsoordeel volledig aanvaard en bevestigd dat "de 2300 dagen ... reikten tot de reiniging van het heiligdom, of tot de grote verzoendag waarin de zonden van allen die deel zullen hebben aan de eerste opstanding zullen worden uitgewist." [18](#) Net als zijn collega's interpreteerde hij 1 Petrus 4:17, 18 als een profetische uitspraak die verwees naar de laatste periode van Gods kerk ten tijde van de reiniging van het heiligdom. 1 Timotheüs 5:24 hij las

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

als volgt: "Sommige zonden van de mensen [de rechtvaardigen] zijn open voor de hand, gaan voor het oordeel, en sommige mensen [de goddelozen] volgen ze na", wat hij parafraseerde door te zeggen: "Sommige mensen leggen open, of belijden hun zonden, en zij gaan naar het oordeel terwijl Jezus' bloed hen kan uitwissen en de zonden niet meer herinnerd worden; terwijl zonden die niet beleden en waar geen berouw voor getoont is, tegen de zondaar zullen opstaan op die grote dag des oordeels van 1000 jaar." [19](#) Extra steun vond hij in [1 Petrus 4:5-7](#), die liet zien dat "het onderzoekende oordeel van de heiligen, dood en levend, plaatsvindt vóór de wederkomst van Christus." [20](#) Dit kan een van de vroegste toepassingen zijn geweest van de bekende term van "onderzoekend oordeel" die onder SDA werd gebruikt om het oordeel van Gods volk

P168

vóór de terugkeer van Christus te onderscheiden van het oordeel op of na de Tweede Advent. In eerste instantie gebruikte E.G. White de term 'oordeel'. [21](#) voor het pre-adventoordeel, maar later gebruikte ze ook de term 'onderzoekend oordeel'. [22](#) R. F. Cottrell [23](#) verwees naar de term "rechterlijk oordeel" die hij onderscheidde van "het uitvoerende oordeel bij zijn komst, wanneer zijn beloning bij hem is 'om aan ieder mens te geven' volgens de beslissingen van het oordeel in het hemelse Heiligdom, eerder genomen." [24](#)

Men dacht dat het oordeel van Gods volk, dat op 22 oktober 1844 was begonnen, eerst zou gaan over de rechtvaardige doden en vervolgens over de rechtvaardige levenden. [25](#) Het oordeel van de levenden werd duidelijk beschouwd als een zeer belangrijke gelegenheid waarop de sabbatsadventisten volledig voorbereid moesten zijn. De Laodiceaanse boodschap ([Openbaring 3:14-20](#)), [26](#) was volgens J. White "een speciale oproep tot het overblijfsel", die de aandacht van gelovigen vestigde op een werk van voorbereiding op het naderende oordeel van de levenden, zodat hun zonden zouden worden uitgewist vóór de voltooiing van Christus' heiligdombediening. Hun redding hing af van een totale gehoorzaamheid aan deze raad. [27](#)

b. The pre-Advent judgment and the 1335 days.

Aanvullend bewijs voor een oordeel van vóór de Advent werd gezien in de passage: "Gezegend is hij die verwacht en komt tot de duizend driehonderd vijf en dertig dagen. Maar ga heen, tot het einde, want gij zult rusten en in uw lot opstaan aan het einde der dagen" ([Daniël 12:12, 13](#)). Kort na de Teleurstelling werden er verwijzingen gemaakt naar Daniël die in zijn lot stond in het oordeel, [28](#) maar het was pas veel later dat deze tekst door J. White werd gebruikt als bewijs voor een oordeel vóór de wederkomst. Hij verklaarde dat

“Op de grote verzoendag voor het uitwissen van zonden van alle tijdperken, zullen de gevallen van aartsvaders en profeten, en slapende heiligen van alle voorbije eeuwen in het oordeel verschijnen, de boeken zullen worden geopend en ze zullen worden geoordeeld naar de dingen die in de boeken geschreven staan. Het is dus aan het einde van de 1335 dagen [[Daniël 12:13](#)] dat DANIEL IN ZIJN LOT STAAT. [29](#)

Een analyse van het Hebreeuwse woord waaruit het woord "lot" werd vertaald en het gebruik ervan in de Schrift bracht White tot de conclusie dat "Daniël niet staat in

P169

het 'lot van zijn erfdeel', zoals het is uitgedrukt, aan het einde van de 1335 dagen, maar hij staat in zijn lot in de beslissingen van het oordeel van de rechtvaardige doden." [30](#) De visie werd verder

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

uitgewerkt door verschillende anderen. Smith's presentatie in 1871 was een van de duidelijkste, waarin stond dat Daniel in zijn lot stond FSDA 169.1

“Onze grote Hogepriester in de persoon van zijn Voorspraak, wanneer Hij [Christus] de gevallen van de rechtvaardigen ter aanvaarding aan zijn Vader voorlegt. Het woord dat hier met lot is vertaald, betekent niet een stuk onroerend goed, veel land, maar de beslissingen van het toeval, of beslissingen van de Voorzienigheid. Aan het eind van de dagen moest het lot, om zo te zeggen, worden geworpen. Met andere woorden, er moest een besluit worden genomen met betrekking tot degenen die waardig geacht moesten worden een bezit in de hemelse erfenis te bezitten. En wanneer Daniël's zaak ter beoordeling komt, wordt hij rechtvaardig bevonden, hij staat op, hem wordt een plaats toegewezen in het hemelse Kanaän. Heeft de taal van de psalmist geen betrekking op deze tijd, wanneer hij zegt: Psalm 1:5: "De goddelozen zullen niet in het oordeel staan?" [31](#)

Al in 1850 had E.G. White geschreven dat 'de 1335 dagen waren geëindigd' [32](#) zonder het tijdstip van voltooiing te specificeren. J. White dacht dat het bewijs "overtuigend was dat de 1335 dagen eindigden met de 2300, met de Middernachtsroep in 1844." [33](#) Hij meende dat hij geen latere datum kon aanwijzen, omdat hij dacht dat er geen profetische perioden na 22 oktober 1844 zouden voortduren vanwege de uitdrukking "dat er geen tijd meer zou zijn" (Openbaring 10:6). [34](#) Hij concludeerde daarom dat "het oordeel over de rechtvaardige doden in die tijd is begonnen en al meer dan twaalf jaar vordert". [35](#) Niet iedereen was het erover eens dat de 1335 dagen in 1844 waren geëindigd. Een paar jaar later deed Smith een poging om de Millerietische chronologie te bewaren over de relatie tussen het begin van de 1290 dagen van Daniël 12:11 en de 1335 dagen, [36](#) zodat beide perioden zouden beginnen in 508 n.Chr. met het einde van de 1290 dagen in 1798 en de 1335 dagen in 1843. [37](#)

P170

Vanwege het feit dat de 2300 dagen in 1844 eindigden, rees de vraag naar de "zegen" die het einde van de 1335 dagen in 1843 zou markeren. Smith plaatste de "zegen" in de context van "de grote verkondiging van de nabije komst van Christus", en verklaarde dat:

“de nieuwe en bezielende leer van de oprichting van Gods koninkrijk, schudde de wereld. Er werd nieuw leven geschonken aan het volk van God. Er werd een Geest van opwekking gewekt, die sinds de dagen van de Grote Reformatie onbekend was. En duizenden kunnen getuigen van de zegen die ze ontvingen, en de oneindige dankbaarheid van hart waarmee ze het pas verrezen en glorieuze licht begroetten.” [38](#)

Later parafraseerde hij de "zegen" door erop te wijzen dat "omstreeks het jaar 1843 er een groots hoogtepunt was van al het licht dat tot dan toe op profetische onderwerpen was geworpen. De proclamatie ging uit in kracht." [39](#)

Dus, om Daniël 12:11-13 in overeenstemming te brengen met de bediening van Christus na 1844, werd de passage geïnterpreteerd in het licht van het oordeel van vóór de Advent, met behoud van de Millerietische berekening van het beëindigen van de 1335 dagen in 1843. Deze interpretatie van Daniël 12:13 bevestigde het idee van een pre-Advent oordeel, want het was na 1843 dat de tijd zou aanbreken voor Daniël, als deel van Gods volk, om te staan in het pre-Advent oordeel dat in 1844 zou beginnen.

c. Het oordeel voor de Advent en de verzoening.

'Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie' P.G. Damsteegt Versie 2.1

Sinds het begin van 1850 had de zending van de sabbatsadventisten geleid tot de bekering van verschillende niet-adventisten door de inhoud van de verkondiging van de boodschappen van de drie engelen. De mogelijkheid van hun redding was voornamelijk gebaseerd op het argument van "onwetendheid", wat impliceerde dat ze de adventsleer niet hadden verworpen omdat deze niet volledig werd begrepen. Zij hadden daarom de Heilige Geest niet bedroefd en hun individuele proeftijd afgesloten. Maar tegelijkertijd was er de belangrijke invloed van de theologie van het heiligdom van Crosier, die pleitte voor een voortdurende verzoening, maar de bediening van Christus vóór 1844 interpreteerde als een verzoenende bediening voor de vergeving van zonden voor de mensheid, en na 1844 als een verzoenende bediening voor het uitwissen van zonden voor het huis van Israël. Er werden twee pogingen ondernomen om de theologie van het heiligdom te verzoenen met het verschijnsel dat niet-adventisten zich bij de sabbatsadventisten aansloten. De eerste poging kwam door het concept van het "borstharnas van het oordeel", dat degenen die onwetend waren over de adventsleer in 1844 toestond het Heilige der heiligen van het hemelse heiligdom binnen te gaan om de voordelen van Christus' voorbede

P171

voor de Vader te ontvangen. Het concept was gebaseerd op de veronderstelling dat de namen van deze personen al vóór 22 oktober 1844 op het borstharnas van de hogepriester waren geschreven. Toen de overgang in Christus' bediening plaatsvond, waren ze verzekerd van Zijn voortdurende genade vanwege hun aanwezigheid op Zijn borstplaat. Dit impliceerde, volgens Edson, dat "allen die op het borstharnas des oordeels werden gedragen en niet opzettelijk hebben gezondigd, berouw mogen hebben en vergeving kunnen vinden". [40](#) De tweede poging kwam door een analyse van de offers die op de Grote Verzoendag werden gebracht en hun tegenbeeldige betekenis, waaruit bleek dat er op die specifieke dag, naast het uitwissen van zonden, een gelegenheid was voor vergeving van zonden. Edson merkte op dat "in het type, op de tiende dag van de zevende maand, het dagelijkse, het morgen- en avondoffer en andere offers voor de vergeving van zonden werden gehandhaafd. Zie Numeri 29:7-11." [41](#) Dit betekende de mogelijkheid van vergeving van zonden tijdens de tegenbeeldige Verzoendag. Zo was er in 1850, althans in de geest van Edson, een theologische doorbraak van de beperkte soteriologie van de heiligdomstheologie. Men moet hieraan toevoegen dat het vooral de zendingspraktijk was die sabbatsadventisten dwong om meer specifiek de implicaties van een voortdurende verzoening voor niet-adventisten te definiëren.

In 1853 gaf Andrews de eerste uitgebreide uiteenzetting over de mogelijkheid van vergeving van zonden in de context van de heiligdomstheologie. Hij analyseerde de functie van het bloed dat op de typische Grote Verzoendag werd vergoten en verklaarde dat het voor twee doeleinden werd geofferd: "1. 'Om verzoening te doen voor de kinderen van Israël, voor al hun zonden.' 2. Voor het reinigen, of 'verzoening te doen voor het heiligdom'." [42](#) Uit Leviticus 16 concludeerde hij dat:

In het Heilige der Heiligen werd bloed geofferd voor de zonden van het volk om verzoening voor hen te doen. Verzen 5, 9, 15, 17, 30, 33, 34; Hebrëeën 9:7.... De twee heilige plaatsen van het heiligdom, en ook het reukofferaltaar werden op deze dag gereinigd van de zonden van het volk, die ... het hele jaar door in het heiligdom gedragen en besprenkeld waren. Verzen 16, 18-20, 33; Exodus 30:10. [43](#)

De implicaties voor de tegenbeeldige Grote Verzoendag, volgens Andrews, waren dat "onze Hogepriester bij de GENADETROON (de top van de ark) staat en daar zijn bloed offert, niet alleen voor de reiniging van het heiligdom, maar ook voor de vergeving van ongerechtigheid en overtreding." [44](#) Dit betekende voor hem een "open deur in het hemelse heiligdom [Openbaring 3:7,

'Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie' P.G. Damsteegt Versie 2.1

8, Jesaja 22:22-25]", waartoe hij uitnodigde "te komen voor vergeving en redding, die de dag der genade niet hebben weggezondigd". [45](#) Deze uiteenzetting betekende het einde

P172

van de beperkte soteriologie, die Christus' bediening na 1844 beperkte tot het uitwissen van zonden, en werd onmiddellijk in pamfletvorm gepubliceerd en aanbevolen als "het beste werk dat over de tegenwoordige waarheid is gepubliceerd". [44](#)

Twee jaar later (1855) boden Smith en Andrews extra steun voor de mogelijkheid van vergeving van zonden op de tegenbeeldige Grote Verzoendag. Het bloed van Christus, zei Smith, werd bediend in beide vertrekken van het hemelse heiligdom, en zolang dit het geval was, had "de mensheid" het "voorrecht om gebruik te maken van de verdiensten van zijn bloed door geloof in hem [Christus]". [47](#) Hij voegde eraan toe dat 'Christus het ambt van priester uitoefent en dat hij een middelaar is tussen God en de mens, en dat zij die tot Hem willen komen, van zijn bemiddeling gebruik kunnen maken. Hij is priester in het tweede appartement en in het eerste. Als wij onze zonden belijden, is hij toch 'getrouw en rechtvaardig om ons onze zonden te vergeven'." [48](#) Andrews gaf aan dat de tweevoudige aard van Christus' werk in het Heilige der heiligen plaats - de reiniging van het heiligdom en de vergeving van de zonden van Gods volk - tegelijkertijd plaatsvindt, en verklaarde dat "de zonden van de hele kerk gedurende 6000 jaar als individuele gevallen kunnen worden afgedaan, en al die tijd dat het grote werk wordt volbracht, het bloed van Jezus kan ons nog steeds baten in de tegenwoordigheid van God." [49](#) Hij betoogde op basis van de James Macknight-vertaling [50](#) van Hebreeën 10:19: "Welnu, broeders, vrijmoedigheid hebbende bij het binnengaan van de heilige plaatsen, door het bloed van Jezus", dat "het bloed van Jezus ons nut verleent in de beide heilige plaatsen van de hemelse tabernakel", waarmee hij een "volledige weerlegging van de leer aangeeft dat de genadetijd eindigt met de intrede van onze Heer in het tweede voorhangsel". [51](#) Het thema van vergeving werd verder uitgewerkt door een andere SDA-leider, J.H. Loughborough, [52](#) in 1865. Hij zag bewijzen van voortdurende

P173

voorbede en barmhartigheid op de typische Grote Verzoendag, met implicaties van na 1844 in het feit dat op die dag andere offers werden gebracht (bijvoorbeeld het voortdurende brandoffer) naast het bloedoffer om het heiligdom te reinigen, waarvoor de dienst van de priesters en de hogepriester nodig was. [53](#) Hij merkte op dat deze andere offers die op de Verzoendag werden gebracht, "hun tegenbeeld ontmoeten in die toewijding aan God en toewijding aan zijn zaak, die nu aan de dag moet worden gelegd van de zijde van degenen die belangstelling zoeken voor de verzoening van Christus, onze Hogepriester". [54](#) Als extra bewijs voor vergeving van zonden op die speciale dag wees hij op Leviticus 23:29; 16:33, waarin wordt gesuggereerd dat er een verzoening werd gedaan "voor de gehele gemeente, die nuttig was in het geval van een ieder die zijn ziel kwelde", en Leviticus 16:18-20, dat aangeeft dat de reiniging van het altaar de verwijdering vertegenwoordigde van zonden die er tijdens de Grote Verzoendag op waren geplaatst. [55](#)

Pas in 1858 legde E.G. White een verklaring af met betrekking tot een verzoening in verband met de bediening van Christus na 1844. Ze gebruikte de termen 'speciale verzoening' en 'uiteindelijke verzoening'. De term "speciale verzoening" lijkt te verwijzen naar een verzoening die specifiek verband houdt met het oordeel van vóór de advent. Ze wees op de noodzaak dat Jezus "het Heilige der Heiligen van het hemelse Heiligdom binnenging om het te reinigen; om een speciale verzoening voor Israël te doen, en het koninkrijk van zijn Vader te ontvangen, en dan naar de aarde

'Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie' P.G. Damsteegt Versie 2.1

terug te keren en hen voor eeuwig bij hem te laten wonen." [56](#) Het was in 1844, zei ze, dat Jezus "was heengegaan om het heiligdom te reinigen en een speciale verzoening voor Israël te doen". [57](#) De term "uiteindelijke verzoening" schijnt de gehele verzoenende bediening van Christus na 1844 te omvatten. Ze merkte op dat Jezus "het Heilige der heiligen in de hemelen binnenging, aan het einde van de 2300 dagen van Daniël 8:14, in 1844, om een laatste verzoening te doen voor allen die baat zouden kunnen hebben bij zijn bemiddeling, en om het Heiligdom te reinigen." [58](#) Ze gaf te kennen dat Hij nu "zijn laatste voorbede deed voor allen voor wie nog steeds barmhartigheid bestaat, en voor hen die onwetend de wet van God hebben overtreden. Deze verzoening is zowel voor de rechtvaardige doden als voor de rechtvaardige levenden." [59](#) Hier voegde ze het nieuwe perspectief aan toe dat "Jezus verzoening doet voor degenen die stierven, zonder het licht op Gods geboden te ontvangen, die

p174

onwetend zondigden." [60](#) Tijdens zijn bediening, zei ze, toen er 'het zoenbloed was om te reinigen van zonde en vervuiling', [61](#) was het oordeel over de rechtvaardige doden aan de gang, en zou het worden gevolgd door dat van de rechtvaardige levenden. [62](#) Aan het einde van de tegenbeeldige Verzoendag "had Jezus de zonden van zijn volk uitgewist. Hij had zijn koninkrijk ontvangen en de verzoening was gedaan voor de onderdanen van zijn koninkrijk." [63](#) E.G. White's term "laatste verzoening" zou kunnen worden gelijkgesteld met haar term "laatste voorbede", want deze voorbede werd aangeduid als een verzoening. De uiteindelijke verzoening was daarom een verzoening die te maken had met de rechtvaardige levenden en de rechtvaardige doden. Met het oog op de nieuwe formuleringen van het oordeel van vóór de Advent en Christus' verzoenende bediening van vergeving en het uitwissen van zonden, kan de betekenis van de "uiteindelijke verzoening" als volgt worden beschreven: (1) Het voorzag in een verzoening voor de vergeving van zonden "voor allen voor wie barmhartigheid nog steeds voortduurt", wat een voortzetting van Christus' bediening van vóór 1844 impliceerde; (2) het voorzag in een speciale verzoening voor het oordeel vóór de Advent, dat drie verzoeningsfasen omvatte: (a) kwijtschelding of vergeving van zonden "voor hen die stierven, die het licht op Gods geboden niet ontvingen, die onwetend zondigden"; (b) het uitwissen van de zonden van de rechtvaardige doden; (c) het uitwissen van de zonden van de rechtvaardigen die leven. [64](#) Zo bevestigde ze zowel de ideeën van een pre-Advent oordeel als de voortdurende beschikbaarheid van barmhartigheid voor vergeving door de voorspraak van Christus.

Niet al haar opmerkingen over de verzoening lijken betrekking te hebben op de periode na 1844. In 1858 merkte ze op dat na de kruisiging, toen "het grote offer was gebracht", de Heilige Geest de aandacht van de discipelen richtte op het hemelse heiligdom "waar Jezus door zijn eigen bloed was binnengegaan en de voordelen van zijn verzoening over zijn discipelen had uitgestort". [65](#) In die tijd circuleerden er onder de gelovigen verschillende opvattingen over de verzoening. Het lijkt waarschijnlijk dat degenen die het concept van de verzoening uitsluitend toepassen op de bediening van Christus in het Heiligdom [66](#) haar opmerking zouden interpreteren als een verwijzing naar

p175

Zijn verzoening in het hemelse heiligdom. Andere gelovigen die de dood van Christus aan het kruis als een belangrijk aspect van de verzoening beschouwden, [67](#) zouden haar opmerking hebben geïnterpreteerd als een verwijzing naar de verzoening van Christus aan het kruis. [68](#) Een van de eerste gevallen waarin E. G. White duidelijk naar de verzoening verwees als Christus' dood, was in 1864, toen de term "verzoening" werd gebruikt om Jezus' aanbod te beschrijven "als een offer voor de mens, om hun schuld en straf op zich te nemen, en hen van de dood te verlossen door in hun plaats

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

te sterven, en aldus de losprijs te betalen". [69](#) Ze gaf ook te kennen dat de bevrijding van Israël uit Egypte "een zinnebeeld was van de grote verzoening die Christus bracht door het offer van zijn eigen leven voor de uiteindelijke bevrijding van zijn volk", [70](#) en verklaarde dat "de offers die zij [joden] onder de wet brachten, typerend waren voor het Lam Gods en zijn grote verzoening illustreerden". [71](#) In 1869 lijkt ze te verwijzen naar de beproevingen en dood aan het kruis van Christus als 'het grote werk van de verzoening' [72](#) en 'de verzoening', [73](#) hoewel context van deze termen suggereert dat de verzoening elk aspect van het lijden van Christus in de hele heilsgeschiedenis zou kunnen omvatten. Uit deze bronnen kan men opmaken dat E.G. White de ontwikkelingen van het pre-Advent oordeel in de heiligdomstheologie ondersteunde. Haar opmerkingen over de bediening van Christus na 1844 werden gekwalificeerd met termen als "speciale" en "definitieve" verzoening, en in 1864 was het duidelijk dat ze het idee van Crosier niet steunde dat de verzoening begon na de hemelvaart van Christus,

P176

toen Hij Zijn hogepriesterlijke bediening begon. Door termen als 'de verzoening', 'de grote verzoening' en 'het grote werk van de verzoening' in te voeren om de dood van Christus op te nemen, stimuleerde ze een ontwikkeling naar een bredere kijk op de verzoening. Het duurde echter tientallen jaren voordat haar zienswijze door de meerderheid van de gelovigen werd aanvaard. E.G. White's concept van verzoening kan, afhankelijk van de context, verwijzen naar Christus' dood aan het kruis, Zijn bediening in het heiligdom, of beide. De "speciale" en "laatste" verzoening kan worden geïnterpreteerd als een "speciale" en "laatste" weldaad van de verzoening voor de mensheid door de dood van Christus aan het kruis en de hogepriesterlijke bediening in het heiligdom. De "speciale verzoening" verwees naar de verzoening van Christus tijdens het oordeel vóór de Advent, de "uiteindelijke verzoening" voor zowel de "speciale verzoening" als Zijn verzoening voor kwijtschelding of vergeving van zonden. In deze context lijkt de functie van het pre-adventsoordeel een instrument te zijn om te bepalen wie in aanmerking komt voor het ontvangen van de "speciale verzoening".

d. De relationele betekenis van [Daniël 8](#) en [Daniël 9](#).

De berekening van de 2300 dagen zoals uiteengezet door de Zevende Maand beweging [74](#) bleef de standaardinterpretatie onder de Sabbatarische Adventisten. In 1850 verklaarde J. White nadrukkelijk: "DE 2300 DAGEN - deze profetische periode was, en is nog steeds, de belangrijkste pijler van het adventsgeloof", [75](#) wat betekende, net als voor de Millerieten, dat deze "pilaar" gebaseerd was op de vooronderstelling [dat Daniël 9:24-27](#) de sleutel was tot een begrip van [Daniël 8:14](#), wat impliceert dat zowel de 70 weken als de 2300 dagen een gemeenschappelijk uitgangspunt hadden: 457 v.Chr. als het zevende jaar van Artaxerxes. [76](#) In een commentaar op de nauwkeurigheid van de datum van 457 v.Chr. zei J. White: "De grote profetische periode van zeventig weken is vastgesteld aan de hand van de canon van PTOLEMEUS. Deze Canon plaatst het zevende jaar van ARTAXERXES in het jaar 457 v.Chr.; en de nauwkeurigheid van de Canon wordt aangetoond door de gelijktijdige overeenkomst van meer dan twintig verduisteringen." (noot vertaler: zie wikipedia voor meer uitleg over eclipse of verduistering en of Canon of Kings) Bij de ZDA heeft het jaar van Christus' dood nooit zo belangrijk gespeeld bij het berekenen van de beëindiging van de 2300 dagen die het bij de Millerieten had. [78](#)

Verwijzend naar de betekenis van Daniël 9:20-27 voor Daniël 8:14, wees Andrews erop dat de 70 weken aangaven hoeveel van de 2300 dagen betrekking hadden op de aardse bediening van het

'Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie' P.G. Damsteegt Versie 2.1

heiligdom. [79](#) De verwijzing naar de zalving van "Heiligheid der heiligheden" (Daniël 9:24), zei hij, duidde op "het hemelse heiligdom dat zijn wijding ontvangt ter voorbereiding op het priesterschap van Christus daarin", en gaf te kennen dat "juist op het punt waar het aardse heiligdom ophoudt

P177

het onderwerp van profetie te zijn, het hemelse heiligdom wordt ingevoerd, en daarmee wordt de profetie vervuld". [80](#) De bijdrage van Daniël 8 en Daniël 9 aan het begrip van de verschillende fasen van Christus' hogepriesterlijke bediening werd door J. White in de volgende woorden uitgedrukt: "Aangezien de bediening in de heilige plaats van de tempel in de hemel onmiddellijk na het einde van het typische systeem begon, aan het einde van de negenenzestig en een halve week, Daniël 9:27, dus de bediening in het Heilige der heiligen, in het hemelse heiligdom, begint met het einde van de 2300 dagen. [81](#)

2. De vereenzelviging van de eerste engel met de engel van Openbaring 10

In de voorgaande jaren hadden veel adventisten zich bewust gemaakt van de speciale relatie van de engel van Openbaring 10 met de engel van Openbaring 14:6, 7. [82](#) De hoofdstukken van Openbaring 9 en Openbaring 10:1 werden gezien als een chronologische opeenvolging van heilshistorische gebeurtenissen, want men dacht dat pas na het einde van "het tweede wee", dat eindigde met het einde van de politieke overheersing van het Ottomaanse rijk op 11 augustus 1840, de engel van Openbaring 10 uit de hemel neerdaalde om de boodschap van Openbaring 14:6 en 7 te verkondigen. [83](#) Andrews merkte op dat "de engel van Hfdst. 10 predikt uit dit boekje [Openbaring 10:2], en het is deze profetie van Daniël [Daniël 8:14] die de profetische tijd bevat waarop de engel van Openbaring 14:6 zijn verkondiging baseert." 6 Smith voerde de volgende argumenten aan dat de twee engelen identiek waren: (1) Ze verkondigden allebei een speciale boodschap; (2) ze deden het met luide stem; (3) ze gebruikten soortgelijke taal om naar de Schepper te verwijzen; (4) zij verkondigden de tijd: de ene, dat de tijd niet meer zal zijn, en de andere dat het uur van Gods oordeel gekomen is. [85](#)

Deze identificatie verschaftte gelovigen een ander argument om de adventsbeweging te zien in het licht van een opeenvolgende reeks gebeurtenissen in de heilsgeschiedenis. Geen wonder dat dit besef een extra stimulans was voor hun zelfbeeld en vooral belangrijk met het oog op het feit dat getuigenis geven over hun ervaringen uit het verleden een integraal onderdeel was van hun huidige missie.

3. De eerste engel en missie

In de jaren 1850 hielden veel sabbatsvierende adventisten nog steeds vast aan de Millerietische opvatting dat de verkondiging van het "eeuwige evangelie" van de boodschap van de eerste engel (1840-44) was vervuld in de verkondiging van "het evangelie van het koninkrijk" (Mt. 24:14). [86](#) Hoewel argumenten voor dit standpunt

P178

ontleend waren aan Millerietische literatuur en geen nieuwe inzichten opleverden, bleef de interpretatie van Mt. 24:14 als een vervuld teken van de tijd de aandacht vestigen op de op handen zijnde wederkomst van Christus. In overeenstemming met deze visie op de eerste engel en het huidige idee dat de drie engelen opeenvolgende perioden in de heilsgeschiedenis vertegenwoordigden, interpreteerde J. White de eerste engel in 1850 als de "laatste missie van barmhartigheid voor de wereld" die door de Millerieten werd gegeven, [87](#) en verklaarde dat "het

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

meer dan zes jaar geleden voor de wereld werd gesloten, " [88](#) wat aangeeft dat de relevantie ervan in het verleden lag. Hij was echter van mening dat het "eeuwige evangelie" (Openbaring 14:6) nog steeds betekenis had voor de weinige niet-adventisten die zich in die tijd bij de sabbatsadventisten aansloten, en legde uit dat het "zijn kracht niet heeft verloren om de harten te beïnvloeden van degenen die nog steeds binnen het bereik van barmhartigheid en redding zijn; maar dat het opgehouden is nog meer mensen tot bekering te wekken zoals in 1843, zal geen weldenkend mens ontkennen." [89](#) Bij het verwijzen naar Openbaring 14:6, 7 als een belangrijke gebeurtenis in het verleden, merkte Andrews op dat "de wereld en de kerk op de proef zijn gesteld door deze grote waarheid... Het heeft de huidige generatie op de proef gesteld zoals de grote waarheden van de eerste komst de mensen van die tijd op de proef stelden", [90](#) wat aangeeft dat de last van de boodschap van de eerste engel in het verleden lag. [91](#)

Het was E.G. White die de aandacht vestigde op de blijvende relevantie van de boodschap van de eerste engel voor het missionaire bereik, omdat ze vond dat het essentieel was voor een verklaring van hun huidige positie. [92](#) Ze zei: "De last van de boodschap zou de boodschap van de eerste, tweede en derde engel moeten zijn, en degenen die enige hoop op God hadden, zouden toegeven aan de kracht van die waarheid." [93](#) Zelfs in de missionaire benadering van zevendedags baptisten werd de behoefte gezien om achtergrondinformatie te geven over de boodschappen van de eerste en tweede engelen. [94](#) Een paar jaar later verklaarde E.G. White dat de boodschappen van de drie engelen een "perfecte keten van waarheid" vormden en dat niet-adventisten hen in hun volgorde zouden omarmen en "Jezus door geloof in het hemelse heiligdom zouden volgen. Deze boodschappen werden voor mij voorgesteld als een anker om het lichaam (van gelovigen) vast te houden." [95](#) De ontwikkelingen in het begrip van de boodschap van de eerste engel in het licht van Christus' hogepriesterlijke bediening en het toenemende zendingswerk onder niet-adventisten droegen bij aan het belang van de boodschap en maakten het een

P179

onmisbare voorwaarde voor een begrip van de betekenis van de boodschap van de derde engel en de SDA-theologie van de zending.

B. De boodschap van de tweede engel

De interpretatie van Openbaring 14:8 was in principe dezelfde als in 1844; hoewel er in de loop der jaren verdere specificatie van de kenmerken van Babylon was. Het concept van "Babylon" bepaalde sabbatarische adventistische evaluaties van hedendaagse religieuze opwekkingen onder niet-adventisten, hun visie op kerkelijke eenheid en de kwestie van een mogelijke samenwerking met andere christenen. Het heeft ook aanzienlijk bijgedragen aan het begrip van de raison d'être van dit religieuze lichaam en zijn missie.

1. De morele val van Babylon

In 1850 was de vraag wat Babylon was nog niet (officieel) vastgesteld. Volgens J. White was de boodschap van de eerste engel gepredikt aan de protestantse kerken, maar werd deze verworpen, wat resulteerde in de verkondiging van de boodschap van de tweede engel aan Gods volk in deze kerken. Dit, zei hij, betekende dat de term "Babylon" in deze boodschap niet betrekking had op de Rooms-Katholieke Kerk, want "Gods volk was niet in die kerk". [96](#) om aan te geven dat mensen niet uit die kerk kwamen, maar 'uit de protestantse sekten'. [97](#) Andrews was echter van mening dat "Babylon zowel protestantse als katholieke kerken omvat." [98](#) Hoewel J. White in 1859 zijn concept leek te

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

hebben verbreed toen hij het Babylon van openbaring toepaste op "het gehele corrupte christendom", bedoelde hij waarschijnlijk nog steeds met dit protestantisme. [99](#) Later werd de opvatting dat Babylon de protestantse en katholieke kerken omvatte de geaccepteerde opvatting.

P180

Babylon werd door Andreas gekarakteriseerd als "de belijdende kerk verenigd met de koninkrijken van de wereld. Met andere woorden: 'Babylon is de afvallige kerk.'" [100](#) Nichols wees Babylon, de grote stad, aan als een symbool van 'de kerk ingelijfd en verenigd met de staat'. [101](#) Andrews gaf verder aan dat er een topologische relatie bestond tussen het oude Israël en het hedendaagse christendom. In de context van Openbaring 17 wees hij erop dat "zij [de kerk] een overspelige vrouw werd door de vriendschap van de wereld te zoeken. Jakobus 4:4. Het was deze onwettige verbinding met de koningen van de aarde die haar de titel "moeder der hoererijen" van openbaring opleverde. [102](#) Hij zei: "De Joodse kerk die werd voorgesteld als echtgenoot van de Heer, [Jeremia 2; 3; 31, 32,] werd op dezelfde manier een overspelige vrouw, Ezechiël 16," [103](#) en "het feit dat Babylon zich onderscheidt van, hoewel onwettig verenigd met, de koningen van de aarde, is een positief bewijs dat Babylon niet de burgerlijke macht is" maar een "belijdend religieus lichaam", want Gods volk zou vóór haar vernietiging in Babylon zijn, wat alleen maar kon betekenen dat "de vrouw, Babylon van Openbaring 17 de belijdende kerk die onwettig verenigd is met de wereld symboliseert. [104](#) De "onwettige vereniging" van de kerk met de wereld was nauw verbonden met het feit dat "zij alle volken deed drinken van de wijn van de toorn van haar hoererij" (Openbaring 14:8). Volgens Andrews heeft "deze, als gevolg van haar onwettige vereniging met de machten van de aarde, de zuivere waarheden van de Bijbel gecorrumpeerd en met de wijn van haar valse leer de naties bedweld." [105](#) Loughborough suggereerde dat Babylon "de naties laat drinken door deze doctrines aan hun geest op te leggen en hen op te roepen ze bij wet aan het volk op te leggen." [106](#) Volgens Cottrell hadden "alle naties" de wijn van Babylon geproefd "of het nu katholiek, Grieks of protestants was, en 'de bewoners van de aarde zijn dronken gemaakt van de wijn van haar hoererij.'" [107](#) De wijn, zei hij, was "vooral de begeerte van

P181

de burgerlijke macht, die, wanneer bereikt door een afvallige kerk ... nooit zal falen om tot onderdrukking en vervolging te leiden." [108](#) Hoewel Babylon een gevaarlijke kracht was, zag E.G. White de grootste bedreiging van de kant van afvallige sabbatsadventisten. [109](#) en 'Adventisten die zich verzetten tegen de wet van God'. [110](#)

Het was de algemene mening dat de val van Babylon in 1844 voorkomen had kunnen worden. De boodschap van de eerste engel werd gezien als een reformatoerisch instrument en een medicijn dat Babylon kon genezen, [111](#) maar toen het werd afgewezen, werd haar val onvermijdelijk. In 1851 noemde Andrews de val van Babylon een "morele val" die voorafging aan haar definitieve vernietiging, "want het volk van God wordt uit haar geroepen na haar val, en terwijl haar vernietiging nog in afwachting is. Openbaring 18." [112](#) Zijn reden om het een 'morele val' te noemen, was de afwijzing van de 'waarheid' door de 'belijdende kerk'. [113](#) In overeenstemming met de kritiek op Babylon verklaarde E.G. White in 1853 dat "kiltte en dood regeerden" in de "nominale kerken", en, door de mensen te behagen, "verliet Gods geest hen". [114](#) Een paar jaar later zei ze ook dat "ze de gaven die God in de kerk heeft geplaatst, hebben buitengesloten", [115](#) en beeldde ze de afwijzing van de boodschap van de eerste engel af in de context van de heilsgeschiedenis, waarbij ze stelden dat "toen ze het licht uit de hemel verwierpen, ze uit de gunst van God vielen" [116](#) en Jezus "zijn gezicht

'Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie' P.G. Damsteegt Versie 2.1

van de kerken afwendde". [117](#) Uitgaande van een typologische relatie tussen Joden van Christus' tijd en het hedendaagse christendom, merkte ze op:

“De nominale kerken hadden, zoals de Joden Jezus kruisigden, deze [engelen]boodschappen gekruisigd, en daarom hebben ze geen kennis van de beweging die

P182

in de hemel is gemaakt, of van de weg naar het Heilige der heiligen, en ze kunnen niet profiteren van de voorspraak van Jezus daar. Net als de Joden, die hun nutteloze offers brachten, offeren zij hun nutteloze gebeden op aan het appartement dat Jezus heeft verlaten, en Satan, tevreden met het bedrog van de belijdende volgelingen van Christus, bevestigt hen in zijn valstrik en neemt een religieus karakter aan, en leidt de geest van deze belijdende christenen naar zich toe, en werkt met zijn kracht, zijn tekenen en leugenachtige wonderen.” [118](#)

Later paste ze topologische redeneringen toe op postmillenniale opvattingen in Christus' tijd om de toestand van de christelijke wereld te illustreren. [119](#) Terugkijkend merkte ze in 1858 op dat de geestelijke toestand van de kerken na hun val verder was afgenomen, en dat "zij steeds corrupter zijn geworden; toch dragen zij de naam van christus' volgelingen te zijn. Het is onmogelijk om ze van de wereld te onderscheiden.... Satan heeft de kerken als lichaam volledig in bezit genomen." [120](#) In 1859 vond J. White steun voor de aanduiding 'morele val' in het feit dat een progressieve achteruitgang duidde op een 'morele verandering'. [121](#) Eerst zei hij: Babylon "valt"; dan "wordt zij de woonplaats van duivels, en 'de bewaarplaats van elke onreine geest', enz."; vervolgens "Gods volk is uit haar geroepen"; en ten slotte "worden haar plagen over haar uitgestort, en zij wordt met geweld neergeworpen, 'als een grote molensteen die in de zee is geworpen', en 'helemaal niet meer gevonden'." [122](#) Cottrell zag een illustratie van de morele val in een topologische relatie tussen de 'Joodse kerk' van Christus' tijd en de hedendaagse christelijke kerk. Hij verklaarde dat:

“Een morele val of afvalligheid van een religieus lichaam is altijd een geleidelijk werk; maar het kan niet worden aangekondigd totdat het een bepaald punt bereikt. Dat punt werd bereikt door de Joodse kerk toen ze Jezus Christus verwierpen. Toen werd hun huis verlaten [Mt. 23:38]. Dus de belijdende christelijke kerk van de laatste dagen, zal, als ze dat nog niet hebben gedaan, een soortgelijk punt bereiken; en dan zal hun val worden aangekondigd, ter vervulling van de tweede boodschap.” [123](#)

Hij zei ook dat de morele val "een punt in haar afvalligheid was waarop God

P183

haar in de steek laat, de geesten van duivels binnenstormen om de plaats van de Geest van God in te nemen, en wereldse, onbekeerde personen binnenstromen en haar tot een kooi maken van elke onreine en hatelijke vogels." [124](#) De gelovigen zagen in de opkomst van het spiritisme en de penetratie ervan in religieuze lichamen na 1844 sterke bewijzen voor hun interpretatie dat [Openbaring 14:8](#) de morele val van Babylon betekende. In 1853 gaf Cottrell aan dat "'de kloppende geesten' hun werk sinds 1844 zijn begonnen en de belijdende kerken vullen met hun waanvoorstellingen." [125](#) J. White zei dat het "een opzienbarend feit was dat sinds 1844 de periode is geweest waarin boze geesten opkwamen". [126](#) Andrews merkte op dat "als een bewijs dat wij het bij het rechte eind hebben met betrekking tot de toepassing van Openbaring 14, de huidige beweging met betrekking tot de geesten van de doden moet antwoorden. Een ontelbare menigte demonen verspreidt zich over het hele land en overspoelt de kerken en religieuze lichamen van het land in zeer

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

grote mate." [127](#) Later beschreef Cottrell als bewijs van de morele val "de komst van wat geestmanifestaties worden genoemd; die we zouden kunnen aanduiden (gezien het grote aantal dat in de dagen van de eerste komst van Christus in het bezit was van boze geesten), de tweede komst van de duivel en zijn engelen." [128](#) De nieuw aanvaarde opvatting over de voorwaardelijke onsterfelijkheid van de mens werd beschouwd als een tegengif voor het spiritisme. [129](#) Als gevolg van dit begrip van het spiritisme werd een onderscheid gemaakt tussen de val van Babylon in Openbaring 14:8 en die in Openbaring 18:2. Terwijl Openbaring 14:8 in 1844 werd gezien als de morele val, werd Openbaring 18:2, "Babylon de grote is gevallen, is gevallen, en zij is de woonplaats van duivels geworden, en de bewaarplaats van elke onreine geest, en een kooi van elke onreine en haatdragende vogels" werd geïnterpreteerd als een toekomstige zendingsproclamatie die Openbaring 14:8 herhaalde en een veroordeling toevoegde van de corruptie en zonden van het hedendaagse christendom veroorzaakt door het spiritisme na de morele val. [130](#) Volgens J. White kon

p184

Openbaring 18:2 vóór 1844 niet op de kerken worden toegepast, maar in 1856 was het "snel hun werkelijke toestand aan het worden". [131](#) Naast manifestaties van spiritisme vond Cottrell steun voor de morele val in een "groot geestelijk tekort" in de kerken [132](#) en in een snelle achteruitgang van de moraal die tot uiting kwam in georganiseerd gokken, religieuze bals en feesten met "het doel kerken te bouwen of de bediening te ondersteunen". [133](#)

2. De evaluatie van religieus revivalisme

De negatieve houding van Sabbatarische Adventisten ten opzichte van religieuze opwekkingen binnen het hedendaagse christendom was het gevolg van hun interpretatie van de val van Babylon. De religieuze opwekkingen die in 1849 plaatsvonden, werden door E.G. White beschreven als "valse hervormingen". [134](#) Haar beoordeling werd bepaald op basis van het feit dat personen die bij deze opwekkingen betrokken waren, de waarheid hadden verworpen, [135](#) wat het feit leek te verklaren dat er niet meer "zielenarbeid voor zondaars was zoals vroeger". [136](#) Daarom kon ze verklaren dat deze opwekkingen "geen hervormingen van dwaling tot waarheid waren; maar van kwaad tot erger." [137](#) In de context van het heiligdom merkte ze op dat:

“de opwinding en valse hervormingen van deze tijd ontroeren ons niet, want we weten dat de Meester van het huis in 1844 opstond en de deur van het eerste vertrek van de hemelse tabernakel sloot; en nu verwachten wij stellig dat zij "met hun kudden zullen gaan" "om de Heer te zoeken; maar zij zullen hem niet vinden; hij heeft zich van hen teruggetrokken [[Hosea 5:6](#)] (binnen het tweede voorhangsel)." [138](#)

Dus de krachtige manifestaties die plaatsvonden tijdens deze opwekkingen, zei ze, waren "slechts een menselijke invloed, en niet de kracht van God". [139](#) Niet elke sabbatsadventist nam zo'n vastberaden standpunt in tegen opwekkingen. In 1854 zei een correspondent van de Review and Herald die de verschillende houdingen beschreef: "Sommigen redeneren en twijfelen over dit zogenaamde werk van God, en voelen zich niet voorbereid om te ontkennen dat het zo is; anderen geloven dat er ware bekeerlingen onder hen zijn; sommigen denken dat ze daar niets te zoeken hebben; anderen hebben een geest om te gaan kijken; en enkelen nemen er krachtig stelling

P185

tegen als het werk van Satan." [140](#) Verwijzend naar opwekkingen van de kerken die de leer van de Advent van 1844 hadden verworpen (inclusief die aan het einde van de jaren 1850), merkte E.G. White op dat "de kerken opgetogen waren en van mening waren dat God op wonderbaarlijke wijze voor hen werkte, terwijl het een andere geest was." [141](#) verklaarde dat Satan "hoopt de eerlijken te misleiden en hen te laten denken dat God nog steeds voor de kerken werkt" en voorspelde dat de opwekkingen "zullen uitsterven en de wereld en de kerk in een slechtere toestand zullen achterlaten dan voorheen". [142](#) Deze bewering scheen te worden bevestigd in een pessimistische evaluatie van de opwekkingen door twee religieuze tijdschriften. [143](#) J. White merkte op dat deze evaluatie "afkomstig van twee zeer hoge bronnen, in de religieuze wereld, de werkelijke toestand van het gevallen Babylon slechter doet lijken dan vóór haar valse opwekkingen", [144](#) en was van mening dat afvalligheid van de meerderheid van de nieuwe bekeerlingen en toenemende wereldsgezindheid binnen de kerken het bewijs was dat de opwekkingen niet echt waren. [145](#)

Cottrell zag opwekking als een noodzakelijk element in de eschatologische verwachtingen van de ZDA. Hij merkte op dat "het woord van God ons wijst op een protestantse vervolging vlak voor ons", wat impliceerde dat "er een toename van religie onder de sekten moet zijn om deze tot stand te brengen". [146](#) ZDA-beweging was hij van mening dat er maar één echte opwekking was, "de grote opwekking", die werd beschreven als "de herleving van het ware christendom, een opklimmen tot de standaard van waarheid en heiligheid" en "de herleving van lang verwaarloosde en vertrapte waarheid - 'de geboden van God en het geloof van Jezus' - zonder welke geen echte, blijvend goed kan worden bereikt voor deze generatie." [147](#) Hij rechtvaardigde zijn gebruik van de term "grote opwekking" omdat het "de herleving van het oorspronkelijke geloof en de oorspronkelijke praktijk was, en omdat het Gods bijzondere volk zal heiligen en hen zal voorbereiden om naar de hemel te worden overgebracht zonder de dood te zien". [148](#) Hij verwachtte echter niet

p186

dat ze "de wereld zou bekeren, maar een wereld die voorbestemd was enkelen — de kleine kudde — bijeen te brengen". [149](#)

3. Christelijke eenheid en samenwerking

De Sabbatarische Adventistische visie op de christelijke eenheid en de houding ten opzichte van oecumenische tendensen in het hedendaagse christendom werd volledig bepaald door de boodschap van de tweede engel. Al in 1851 verklaarde Cottrell dat "de vereniging van christenen een doel is waarvoor we allemaal bidden", [150](#) dat alleen kan worden bereikt "als we aandacht zouden schenken aan de 'essentie' van religie en zouden ophouden te strijden voor de 'niet-essentiële'". Essentiële zaken, zei hij, werden in de bijbel opgetekend, niet-essentiële dingen "die wijselijk worden weggelaten". [151](#) J. White was van mening dat "de kerk één moest zijn; opdat de wereld zou geloven dat God zijn Zoon had gezonden om verloren mensen te redden." [152](#) De verantwoordelijkheid dat dit niet tot stand was gebracht, rustte op Babylon, want "de verwarring van dit grote Babylon heeft de wereld met ongeloof vervuld". [153](#) Hij bekritiseerde pogingen om kerkelijke eenheid onder niet-adventisten te bereiken, erop wijzend dat vaak verschillende denominaties gezamenlijke inspanningen hadden georganiseerd voor "de bekering van zondaars", maar wanneer de tijd kwam "om de bekeerlingen te laten buigen voor de verschillende door mensen gemaakte geloofsbelijdenissen; wat een verwarring is er dan ontstaan, en wat een wonden zijn er toegebracht aan de zaak van Christus." [154](#) Daarom zei hij dat het "geen wonder was dat mensen hebben getwijfeld aan de realiteit van de christelijke religie". [155](#) In 1870 onderscheidde Cottrell drie oecumenische bewegingen. De eerste beweging, het rooms-katholicisme, had "haar Oecumenisch

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

Concilie" bijeengeroepen en de onfeilbaarheid van de paus uitgeroepen tot de band van eenheid. [156](#) De tweede beweging, de protestantse oecumene, werd vertegenwoordigd in het voorgestelde plan van kerkelijke vereniging van een "protestantse oecumenische raad" die binnenkort bijeen zou komen. [157](#) Dit schema, zei Cottrell, pleitte voor "een open gemeenschap en de erkenning van één evangelische bediening, door de verwisseling van preekstoelen, om zo de eenheid van de kerk zichtbaar te maken", [158](#) en gaf aan dat "confessionele onderscheidingen niet in strijd zijn met ware christelijke eenheid" omdat de ene "van Paulus kan zijn, de andere van Apollos, de andere van Cefas,

P187

en toch allemaal van Christus. 1 Korinthiërs 1:13, 3:3,4" [159](#) Hij concludeerde daarom dat "zij het allen eens kunnen zijn over bepaalde onscriptuurlijke dogma's van de Bijbel", en wanneer zij het oneens zijn over Bijbelse leerstellingen "kunnen zij deze compromitteren als niet-essentiële dingen, het erover eens zijn dat zij het oneens zijn, en zo een soort eenheid vormen die ik misschien niet beter kan karakteriseren dan door de uitdrukking, harmonieus jargon, of disjunctieve conjunctie." [160](#) De derde beweging voor christelijke eenheid zag hij in de ZDA-beweging met haar platform van "de geboden van God en het geloof van Jezus". [161](#) Verbeterde relaties tussen protestanten en rooms-katholieken werden kritisch en met bezorgdheid bekeken. Toen protestanten van verschillende denominaties in 1871 donaties deden voor de bouw van een katholieke kerk en de inwijdingsceremonie bijwoonden, luidden de koppen van het artikel over deze activiteiten: "Protestantisme en katholicisme slaan de handen ineen." [162](#) Enkele jaren later werden er sceptische geluiden gehoord over de Evangelische Alliantie. [163](#) Cottrell noemde het "slechts een confederatie van verschillende en verschillende sekten, die elk nog steeds hun onderscheidende leerstellingen hebben", niet bedoeld om "hun fouten te corrigeren" maar om hun verschillen te compromitteren "om hun macht te verenigen". [164](#) Hij stelde het tegenover de "volmaakte eenheid in de waarheid" zoals die in [Joh. 17:21, 23](#) tot uitdrukking wordt gebracht; [1 Korintiërs 1:10](#) en "gebaseerd op de belofte van God in profetie ([Openbaring 14:9-12](#))", die was "om de ware kinderen van God te beproeven, hen volmaakt te verenigen in de geboden van God en het geloof van het evangelie." [165](#) Het was duidelijk dat de Adventistische sabbatsgezinde concepten van eenheid en Babylon elke vorm van samenwerking met andere kerkelijke organisaties verhinderden. [166](#) In 1859 sprak E. G. White zich uit tegen de praktijk om een "borg voor ongelovigen" te zijn, dat wil zeggen, financieel verantwoordelijk te zijn voor, of in "partnerschap met ongelovigen". Gods volk vertrouwt te veel op de woorden van vreemden, en vraagt hun advies en raad wanneer ze dat niet zouden moeten doen", omdat "de vijand hen tot zijn werktuigen maakt, en door hen werkt om Gods volk in verwarring te brengen en te nemen van Gods volk." [167](#) Joseph Clarke, een correspondent van de Review and

p188

Herald, zag bijbelse ondersteuning voor dit verbod in de ervaring van Asa en Josafat, koningen van Juda (2 Kronieken 16:7, 8; 18-19; 20:35-37). [168](#) Alle niet-SDA's werden echter niet op dezelfde manier bekeken. In 1868 zinspeelde E.G. White op het bestaan van een eenheid die gebaseerd was op geestelijke kwaliteiten zoals niet zelfverzekerd zijn, een zachtmoedige en stille geest, onzelfzuchtigheid, gehoorzaamheid, rechtvaardigheid, zuiverheid en ware heiligheid, die "de eenheid van Christus' volgelingen over de hele wereld" kenmerkten. [169](#) Een soortgelijke zienswijze op eenheid, die uit afzonderlijke personen in plaats van uit georganiseerde kerken bestaat, erkende zij toen zij verklaarde dat "de kinderen van God over de gehele wereld één grote broederschap vormen". [170](#) De Zevende-dags Baptisten werden vanuit een ander perspectief bekeken dan andere kerkelijke organisaties. In 1869 werden ze vergeleken met de 7.000 die in de dagen van Elia hun knie niet voor

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

Baäl hadden gebogen (1 Koningen 19:18). [171](#) Op de Algemene Conferentie van de ZDA van 1869 werd de suggestie gedaan "dat wij broederlijke gevoelens moeten aankweken met allen die de geboden van God onderhouden en de mensen dat leren". [172](#) Om de verhoudingen te verbeteren, werd het noodzakelijk geacht verkeerde houdingen uit het verleden te belijden, en er werd openlijk erkend dat "sommigen van onze broeders ten aanzien van hen niet de verstandigste handelwijze hebben gevolgd". [173](#) Er werd een mededeling gestuurd naar de Zevende-dags Baptisten, wat resulteerde in de benoeming van professor Jonathan Allen als afgevaardigde naar de Algemene Conferentie van de ZDA in 1870. [174](#) In de resoluties van deze conferentie werd de vurige wens tot uitdrukking gebracht "om met hen betrekkingen van christelijke vriendschap te onderhouden en, voor zover de omstandigheden van onze respectieve lichamen dit toelaten, met hen samen te werken om onze medemensen te leiden tot de heilige naleving van het vierde gebod". [175](#) In hetzelfde jaar keurde de Zevende-dags Baptisten Algemene Conferentie, bijgewoond door Cottrell, [176](#) een resolutie goed met betrekking tot samenwerking met Zevende-dags Adventisten "zonder afbreuk te doen aan enige onderscheidende principes". [177](#) Na de Algemene Conferentie van de Zevende-dags Baptisten in 1871 bracht Andrews, een afgevaardigde, een

P189

gunstig rapport uit, maar wees op enkele van de moeilijkheden van directe samenwerking tussen de twee religieuze organisaties. Hij verklaarde dat "op sommige belangrijke punten onze opvattingen over goddelijke waarheid verschillen", en voegde eraan toe dat "we ter wille van verenigde actie geen enkel deel van Gods kostbare waarheid kunnen opgeven, noch kunnen we van de S.D. Baptisten vragen dat ze van hun kant iets dergelijks zouden doen." [178](#) Niettemin sprak hij de hoop uit dat zelfs "indien wij niet als één volk kunnen handelen, wij ons als afzonderlijke lichamen zo kunnen gedragen dat er ware christelijke vriendschap tussen ons mag bestaan". [179](#) Smith was de SDA-afgevaardigde in 1872, Andrews opnieuw in 1873. [180](#) De Algemene Conferentie van de ZDA van 1873 besprak opnieuw het onderwerp van samenwerking en besloot de Zevende-dags Baptisten te erkennen als "een volk dat God zeer geëerd heeft door hen in voorbije eeuwen tot bewaarders van zijn wet en sabbat te maken" en "voor zover praktisch uitvoerbaar, met hen samen te werken om mensen te leiden tot het gewetensvol naleven van de geboden van God". [181](#) Later werden dergelijke vriendschappelijke betrekkingen verbroken.

4. De tweede engel en missie

De boodschap van Openbaring 14:8 als onderdeel van de ZDA-theologie van zending had een aanzienlijke invloed op het ZDA-zelfbeeld en de houding ten opzichte van het hedendaagse christendom en de oecumene. De boodschap verklaarde de bestaansreden van adventisten als een afzonderlijk religieus lichaam. J. White verklaarde dat "als deze boodschap er niet was geweest, de adventsmensen over het algemeen bij de verschillende kerken zouden zijn gebleven", en vond dat "degenen die zich verheugen dat ze adventisten zijn, de middelen die hen van de kerken scheidden en hen maakten tot wat ze zijn, hoog zouden moeten waarderen." [182](#) In feite speelden zowel de eerste als de tweede engel een belangrijke rol in de vorming van de adventisten als een afzonderlijke religieuze entiteit. J. White zei: "Als we nooit het uur des oordeels hadden gehoord, dat gebaseerd was op een bepaalde tijd, zouden we er nooit toe gebracht zijn een getuigenis af te leggen dat, verworpen door onze eigen broeders, het voor ons noodzakelijk maakte om ons af te scheiden van de kerken." [183](#) Hij bevestigde dat "de Adventszaak haar bestaan dankt aan de boodschappen van de eerste en de tweede engel van Openbaring 14", [184](#) en vond het buitengewoon inconsequent wanneer individuen zichzelf adventisten noemden terwijl ze de geldigheid van deze boodschappen

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

verwierpen. [185](#) Sprekend in de context van de heilsgeschiedenis, wees E. G. White erop dat "profetieën werden vervuld in de boodschappen van de eerste en tweede engel. Ze werden op het juiste moment gegeven en volbrachten het

P190

werk dat God had ontworpen dat ze zouden moeten doen", [186](#) en Andrews gaf aan dat de engel van Openbaring 14:8 "in verband met de Middernachtsroep voorwaarts ging met de kracht van de God des hemels, en zijn doel bereikte." [187](#)

De karakterisering van Babylon als een unie van kerk en staat werd door sommige gelovigen gebruikt als een argument om de organisatie van sabbatsadventisten in een effectieve zendingskerk te voorkomen. Elke organisatie vereiste wettelijke oprichting als een religieus lichaam volgens de wetten van de staat, wat noodzakelijkerwijs het aannemen van een naam voor de nieuwe kerk met zich mee zou brengen. De eerste stap van het aannemen van een officiële naam, om "ons een naam te geven" (Genesis 11:4), vormde volgens Cottrell de basis van Babylon. [188](#) J. White maakte bezwaar tegen het argument omdat het "de spraakverwarring onder de bouwers van Babel" was die aan Babylon ten grondslag lag. [189](#) De weerlegging van deze en andere argumenten [190](#) maakte de weg vrij voor de organisatie van Sabbatsadventisten in de ZDA-kerk in 1863. De opkomst van de sabbatsleer werd beschreven als gevolg van de verkondiging van Openbaring 14:8. J. White gaf aan: "De boodschap van de tweede engel riep ons uit de gevallen kerken waar we nu vrij zijn om voor onszelf te denken en te handelen in de vreze Gods", en onmiddellijk daarna "kwam de waarheid van de sabbat precies op het juiste moment naar voren om profetieën te vervullen". [191](#) Een van de functies van Openbaring 14:8 in de opkomende zendingstheologie was om mensen te informeren over de gevallen toestand van het hedendaagse christendom om zo hun vertrouwen in elke kerk te verzwakken, behalve die van de sabbatsadventisten. Cottrell verklaarde dat "het doel van deze boodschap is om elke eerlijke ziel los te snijden van hun trouw aan de religieuze lichamen waarmee ze verbonden kunnen zijn, zodat ze voorbereid kunnen zijn om te handelen op hun eigen individuele verantwoordelijkheid, met betrekking tot de derde boodschap." [192](#) Kennis van de boodschap van de tweede engel was derhalve een eerste vereiste voor een goed begrip van de derde engel en fungeerde als een deel van de "last" van de zendingsprediking. [193](#)

Als gevolg van de opkomst van het spiritisme werd een onderscheid gemaakt tussen de verkondiging van Openbaring 14:8 en die van Openbaring 18:2: de eerste werd gezien als een aankondiging van de morele val van Babylon, de laatste als de definitieve val. [194](#) Naar de mening van J. White zal de boodschap van Openbaring 18:2 "in verband met de grote waarheden van de derde engel van Openbaring 14 de 144.000 openbaren, die 'uit het midden van de mensen zullen worden verlost' en bij de komst van Christus in onsterfelijkheid zullen worden veranderd." [195](#) Met betrekking tot het welslagen van zijn toekomstige zending voorzei hij reeds in 1852 dat deze "de wereld zou beïnvloeden, de publieke opinie tot stilstand zou brengen en de verstrooide leden van het lichaam van Christus

P191

uit dit grote Babylon zou roepen". [196](#) E.G. White deelde soortgelijke overtuigingen en zag in de adventservaring een type van de laatste oproep tot afscheiding van Babylon (Openbaring 18:4), waarin hij verklaarde dat "deze boodschap een toevoeging leek te zijn aan de derde boodschap, en zich erbij voegde, zoals de middernachtkreet zich in 1844 bij de boodschap van de tweede engel voegde." [197](#) Zelfs in deze tijd achtte J. White het zijn plicht om "tot Gods volk, waar zij zich ook in

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

dit grote Babylon mogen bevinden, of zij nu bij de Baptisten, Methodisten, Adventisten of enige andere sekte zijn, te zeggen: 'Gaaf uit van haar', ontvlucht haar boze geesten, opdat gij Babylons plagen niet ontvangt. [198](#) Het doel van de zendingsinspanningen was "het overblijfsel" van Gods volk terug te krijgen. [199](#) In 1853 verklaarde J. White dat zelfs niet-adventistische predikanten "naar de hemel streefden te midden van de morele duisternis" die Babylon omringde en dat deze moesten worden bereikt met de definitieve verkondiging van Babylons val. [200](#) Het was in dat jaar dat J. B. Frisbie, [201](#) een methodistische predikant die zich sterk verzette tegen sabbatsadventisten, draaide zijn standpunt om en begon de sabbat te verkondigen. Met zijn recente begrip van de geestelijke toestand van andere kerken merkte hij in 1854 op dat "veel van Gods dierbare kinderen in Babylon zijn". Tijdens de opwekkingen van de late jaren 1850 drong Cottrell aan op zendingswerk "om de "vele eerlijke zielen verenigd en verenigd met de gevallen, corrupte en corrumperende kerken van vandaag" te verlichten. Hij was ervan overtuigd dat deze personen, "wanneer zij het licht hebben, de stem uit de hemel zullen gehoorzamen, Kom uit haar, mijn volk." [204](#)

Er was ook een positief beeld van andere kerkelijke organisaties. Hun progressieve zendingswerk gebruikte E.G. White als stimulans voor SDA. In 1874 wees ze erop dat "we in missionaire inspanningen relatief niets hebben gedaan, en toch beweren we een boodschap van oneindig belang te dragen die erin bestaat de wereld op de proef te stellen. We lopen ver achter op andere denominaties in het zendingswerk, die niet beweren dat Christus spoedig zal komen en dat het lot van allen spoedig moet worden bepaald." [205](#) Tegelijkertijd George I. Butler [206](#) contrasteerde het feit dat "veel van de leidende lichamen van christenen

P192

het als een plicht beschouwen om het licht van het christendom naar anderen in heidense duisternis te sturen" met de afwezigheid van dergelijke overtuigingen onder SDA. [207](#) Hij gaf openlijk toe dat "we soms over deze kerken spreken als de 'nominale kerken', i.e., die alleen maar in naam. Maar waar hebben we de ware geest van christelijke offers getoond, zoals de Judsons, de Boardmans en honderden anderen zich hebben gemanifesteerd?" [208](#) Het doel van deze belijdenis was uiteraard om gelovigen te inspireren met een grotere visie op hun missie. Deze slotopmerkingen moeten ook worden gezien in de context van de ontwikkeling van de SDA-missie, die in hoofdstuk 6 zal worden besproken.

C. De missie van de boodschap van de derde engel

In de periode 1845-49 ontstond geleidelijk de boodschap van de derde engel en werd het centrale thema van de nieuwe sabbatsadventistische theologie van de zending. Veel tijd werd besteed aan theologische reflectie en discussie, en fundamentele verschillen werden gladgestreken op een reeks conferenties in 1848. In 1849 lag de nadruk van de boodschap van de derde engel op "de geboden van God en het geloof van Jezus" (Openbaring 14:12). Het werd aangeduid als "huidige waarheid" en beschouwde de verzegelingsboodschap die zijn aanhangers moest beschermen tegen Gods laatste oordelen. Degenen die deze boodschap verwierpen, zouden uiteindelijk het merkteken van het beest ontvangen. De ontwikkelingen na 1849 gingen over een verdere zoektocht naar de betekenis van Openbaring 14:12 en de relatie ervan met de geestelijke, mentale en fysieke dimensies van de mens, de interpretatie van "het beest en zijn beeld" (Openbaring 14:9, 11); de implicaties van Gods toorn (Openbaring 14:10, 11); de toekomstige missionaire rol van de derde engel en zijn relatie tot de boodschappen van de andere engelen. In de loop der jaren werd de boodschap van de derde engel

ontwikkeld tot een uitgebreider theologisch systeem dat de basisstructuur werd van de SDA-theologie van de missie.

1. Het centrale thema van de derde engel

Het centrale thema van de boodschap van de derde engel werd beschreven in Openbaring

P193

14:12: "Hier is het geduld van de heiligen: hier zijn zij die de geboden van God en het geloof van Jezus onderhouden." In 1849 werd de uitdrukking "de geboden van God" geïdentificeerd met de blijvende geldigheid van de Decaloog met speciale nadruk op de sabbat, de uitdrukking "het geloof van Jezus" gelijkgesteld met de voorbije adventservaring, [209](#) en het centrale thema dat is opgenomen in het vroegste sabbatsadventistische liedboek met de titel *Hymnen voor Gods bijzondere volk dat de geboden van God en het geloof van Jezus onderhoudt*. [210](#) In 1850 verklaarde J. White dat de open deur van de Filadelfia-kerk (*Openbaring 3:8*) wees op de nieuwe inzichten in de betekenis van de Decaloog na 1844, die relevantie en kracht gaven aan *Openbaring 14:12*. [211](#) Toen in november 1850 de tijdschriften de *Present Truth* met de nadruk op de sabbatsleer en de *Advent Review* waarin de adventservaring van 1844 werd benadrukt, werden verenigd in de *Second Advent Review and Sabbath Herald*, werd *Openbaring 14:12* als motto gekozen. [212](#) Op deze manier waren beide aspecten van de centrale zendingsboodschap - de sabbat en de adventservaring - verenigd in de naam en het motto van het tijdschrift dat de representatieve stem was van de theologische opvattingen van de sabbatsadventisten. [213](#) In 1850 publiceerde Nichols een beeldende Illustratie van de Visioenen van Daniel & John ontworpen door Samuel W. Rhodes. [214](#) Op deze kaart werd de derde engel aangeduid met het motto "De geboden van God en het geloof van Jezus". [215](#) Toen J. White in 1863 een profetische kaart (Bijlage V) ontwierp, werd er geen verandering aangebracht met betrekking tot de centrale boodschap van de derde engel. [216](#) In 1851 verklaarde E.G.

P194

White dat *Openbaring 14:12* in verband met de heiligdomleer heel goed "de vroegere adventsbeweging zou kunnen verklaren, laten zien wat onze huidige positie is, en het geloof van de twijfelaars zou kunnen vestigen, en zekerheid zou kunnen geven aan de glorieuze toekomst." [217](#) Ze voegde eraan toe dat dit "de belangrijkste onderwerpen waren waarover de boodschappers zouden moeten nadenken." [218](#) Cottrell gaf het belang van *Openbaring 14:12* aan door het "het primitieve, apostolische platform" te noemen waarop "het overblijfsel van Gods volk" zou worden samengebracht. [219](#)

Tijdens de jaren 1850 werden verschillende pogingen gedaan om het "geloof van Jezus" te definiëren. In 1851 schreef E.G. White dat "het geloof van Jezus het hele leven en het goddelijke karakter van Christus bevat". [220](#) In hetzelfde jaar zei J. White dat het geloof van Jezus "alle leerstellingen en voorschriften omvat die door Christus en zijn apostelen worden onderwezen, die eigen zijn aan het nieuwe verbond". [221](#) In 1852 definieerde hij het als het omarmen van (1) "alle vereisten en doctrines van het Nieuwe Testament, eigen aan deze bedeling", waaronder "elke vereiste die eigen is aan het evangelie", (2) "het lijden, de dood, de opstanding en de hemelvaart van Christus, ook zijn priesterschap in de Ware Tabernakel hierboven, inclusief zijn werk van het reinigen van het Heiligdom sinds het einde van de 2.300 dagen, en zijn tweede komst in heerlijkheid om in het oordeel te regeren", (3) de goede werken die in *Mt. 5:2-16* worden genoemd, in het bijzonder de missionaire verplichting om het "zout der aarde" en het "licht van de wereld" te zijn. [222](#) In 1854 drukte hij de uitdrukking "geloof van Jezus" beknopter uit als "het evangeliesysteem, dat alle doctrines en vereisten omvat die Jezus persoonlijk heeft gesproken en die door zijn geïnspireerde apostelen zijn geschreven." [223](#) Niet iedereen had een dergelijke interpretatie geaccepteerd, omdat sommige gelovigen in 1857 de uitdrukking beperkten als een verwijzing naar de genezing van de zieken. In een poging om deze visie te veranderen wees E.G. White erop dat "het niet alleen het genezen van zieken is, maar het zijn alle leringen van Jezus in het Nieuwe Testament." De geboden

'Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie' P.G. Damsteegt Versie 2.1

van God en het geloof van Jezus.' Ik zag dat het het hele Nieuwe Testament was dat betrekking heeft op Jezus." [224](#)

Gedurende enkele jaren werd de term "het getuigenis van Jezus" (Openbaring 12:17) gebruikt als synoniem voor "het geloof van Jezus". In 1855, als gevolg van een hernieuwde nadruk op de functie en waarde van geestelijke gaven onder sabbatsadventisten, begon een nieuwe interpretatie van het getuigenis van Jezus te ontstaan. Volgens J. White werd het enige Bijbelse antwoord op de betekenis van deze

P195

term gevonden in Openbaring 19:10: "het getuigenis van Jezus is de geest van profetie" [226](#) Toen hij Openbaring 12:17 in dit licht interpreteerde, suggereerde hij dat het vooral de "geest van profetie" in het overblijfsel van Gods volk was die de woede van de draak zou opwekken. [227](#) De term "geest van profetie" werd geassocieerd met het getuigenis van E.G. White. [228](#) Deze interpretatie werd algemeen aanvaard en geïntegreerd in de missionaire verkondiging van de SDA-kerk, maar werd niet zo prominent als de centrale boodschap van Openbaring 14:12.

2. Het 'beest en zijn beeld'.

De volgende stap in de zoektocht naar de betekenis van de derde engel was de interpretatie van "het beest en zijn beeld" die de sleutel vormde tot het begrip van Openbaring 14:9-11. In 1851 werd een van de meest invloedrijke pogingen in deze richting gedaan door Andrews, die de betekenis van deze uitdrukking bepaalde in de context van de symboliek van Openbaring 13 waarin het meerdere keren werd gebruikt. [229](#)

a. Het beest.

Andrews identificeerde het beest van Openbaring 14:9-11 als het beest van Openbaring 13:1-10, waarvan het laatste werd geïdentificeerd met het vierde beest van Daniël 7. De identificatie van het eerste beest van Openbaring 13 met de vierde van Daniël 7 baseerde hij op het feit dat (1) in Johannes' tijd drie van de beesten (wereldrijken) [230](#) waren overleden, waardoor het logisch was dat alleen Daniël's vierde beest aan Johannes werd getoond; (2) beide beesten stegen op uit de zee. [231](#) Hij concludeerde dat het beest van Openbaring 13 "duidelijk de pauselijke vorm van het vierde beest is, want het ontvangt zijn zetel en heerschappij van de draak [Openbaring 13:2], heidens Rome. De zetel is Rome, dat hem werd gegeven op hetzelfde moment dat zijn macht werd gegeven." [232](#) De periode van vervolging onder dit beest gedurende tweeënveertig

P196

maanden (Openbaring 13:5), of 1260 jaar, die in 1798 eindigde met een "dodelijke wond [Openbaring 13:3] die genezen is", werd ook gezien als een ondersteuning van zijn opvattingen over Openbaring 13:1-10. [233](#) De interpretatie van Andrews volgde die van Litch op de voet. [234](#)

b. Het tweehoornige beest.

Om het "beeld van het beest" te definiëren, was het eerst nodig om de betekenis van het "tweehoornige beest" te bepalen (Openbaring 13:11-18). Andrews was van mening dat het tweehoornige beest "een andere en onderscheidende kracht" was, niet een andere vorm van het vierde beest van Daniël 7 of het eerste beest van Openbaring 13 dat van zijn dodelijke wond genas, of de Rooms-Katholieke Kerk zoals sommige Millerieten hadden geloofd. [235](#) Sommige uitleggers die soortgelijke waarnemingen leken te hebben gedaan, brachten dit beest in verband met het protestantisme. [236](#) Bij het bepalen van het tijdstip van zijn verschijning in de geschiedenis, zei Andrews dat het vanaf zijn opkomst "een macht zou zijn die samenvalt [sic] met het beest wiens dodelijke wond werd genezen

P197

[Openbaring 13:12]", omdat het tweehoornige beest "alle macht uitoefent van het eerste beest vóór hem" (13:12). [237](#) Hij concludeerde dat het "op het toneel van actie zou komen rond het einde van de heerschappij van het eerste beest, aan het einde van de 1260 jaar" [238](#) en dat het "de wereld ertoe zou

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

brengen het eerste beest te aanbidden waarvan de dodelijke wond werd genezen, wat aantoonde dat zijn periode van actie aan deze kant van 1798 is." [239](#)

De identificatie van het tweehoornige beest baseerde Andrews op een aantal argumenten: (1) "De locatie van het tweehoornige beest is niet in de tien koninkrijken van het vierde beest" omdat het eerste beest van Openbaring 13 zijn zetel niet aan een andere macht gaf. [240](#) (2) Zijn toespraak op een theorie dat de loop van de wereldrijken westwaarts was, gaf te kennen dat "de zetel van de Babylonische en Perzische rijken in Azië lag. De zetel van het Griekse en Romeinse rijk lag in Europa. Het Romeinse rijk, in zijn verdeelde staat zoals weergegeven door de tien horens, bezet al het resterende gebied ten westen van de Atlantische Oceaan. Daarom kijken we nog steeds naar het westen voor de opkomst van de macht die in deze profetie wordt beschreven." [241](#) (3) De boodschap van de derde engel "heeft bijna geheel betrekking op de werking van het tweehoornige beest", waardoor het "de laatste is waarmee het volk van God verbonden is" (vgl. Openbaring 14:9-11 met 13:11-18). [242](#) (4) De westwaartse koers van het christendom hield in dat het gebied van het tweehoornige beest "het veld van de boodschappen van de engelen zal zijn, het land waar de bekronende waarheden van het evangelie, voordat het zijn loop voltooit, naar buiten gebracht zullen worden". [243](#) (5) De opkomst van het tweehoornige beest was anders dan die van de beesten van Daniël 7 en het eerste beest van Openbaring 13. Deze laatste beesten rezen op uit de zee als gevolg van de strijd van de winden (Daniël 7:2, 3; Openbaring 13:1) [244](#) en symboliseerde de omverwerping van "de machten die hen waren voorgedaan, door middel van een algemene oorlog". [245](#) Dit stond in schril contrast met de opkomst van het tweede beest uit Openbaring 13, dat "op een vredige of lamsachtige wijze uit de aarde voortkwam." [246](#) Op basis van deze argumenten kwam Andrews tot de conclusie dat het tweehoornige beest naar niets minder dan de VS verwees. [247](#) Hij

P198

voegde eraan toe dat dit land sinds zijn ontdekking een toevluchtsoord was geweest voor veel christenen die religieuze vrijheid wensten te verkrijgen tijdens de Reformatie en na de Reformatie. Het feit dat deze mensen "hun macht niet vestigden door een andere macht omver te werpen, maar ... plantten zich in een woestijn en legden het fundament van een nieuwe regering" was typerend voor het tweehoornige beest dat "uit de aarde" (Openbaring 13:11) op een "vredzame manier" tevoorschijn kwam. [248](#) Samenvattend verklaarde hij:

“dat de vooruitgang van ons eigen land sinds de eerste vestiging inderdaad geweldig is geweest. We volgen de opkomst ervan vanaf de tijd dat het werd gesticht door degenen die vluchtten voor de onderdrukking van het vierde rijk, totdat het zijn plaats inneemt onder de grote machten van de aarde, iets vóór het einde van de 1260 jaar. Het grondgebied is sinds die periode verdrievoudigd, door toevoeging van de uitgestrekte gebieden Louisiana, Florida, Texas, New Mexico en Californië, en de uitbreiding van een onbetwiste titel tot Oregon. Zo breidde hij zijn heerschappij uit naar de uitgestrekte Stille Oceaan. Men zag deze kracht uit de aarde opstijgen, alsof ze geen tijd had om zich voor het einde volledig te ontwikkelen. Let op zijn verdere vooruitgang en zeg, als het mogelijk is, wat zijn bestemming zou zijn, als de komst van de Rechtvaardige zijn verbazingwekkende loopbaan niet zou tegenhouden?” [249](#)

Aanvullend bewijs voor de locatie werd geleverd door Loughborough in 1854. Het kenmerk van het tweehoornige beest, dat "alle macht van het eerste beest vóór hem" (Openbaring 13:12) uitoefende, interpreteerde hij op basis van de vertaling van Nathan N. Whiting, [250](#) die de uitdrukking "voor zijn ogen" gebruikte in plaats van "vóór hem". Zo kon Loughborough opmerken dat "het pauselijke beest op het oostelijke continent bestaat; zijn zetel is zeker in Rome; en terwijl het tweehoornige beest zich in het westen bevindt en zijn wonderen verricht, zij van de oosterse wereld zich ziende verwonderen." [251](#) Het bestaan van slavernij in de Verenigde Staten in die tijd zag hij als een nieuwe bevestiging van de plaats van het tweehoornige beest en verklaarde dat Openbaring 13:16, "En hij doet allen, zowel kleinen als groten, rijken en armen, vrijen en slaven, een merkteken ontvangen in hun rechterhand, of op hun voorhoofd", aangaf dat het tweehoornige beest zou werken "waar 'slaven' zijn". [252](#) Toen hij de slavernij situatie in de wereld bekeek, concludeerde hij dat het feit dat "alle

andere naties de slavernij hebben afgeschaft, of tot piraterij hebben verklaard, en dat de handel aan het

P199

uitsterven is" terwijl deze nog steeds in de VS bestond, een duidelijk bewijs was met betrekking tot het territorium van het tweehoornige beest. [253](#)

De symbolische betekenis van de lamachtige horens van het tweehoornige beest werd bepaald door Andrews aan de hand van illustraties uit Daniël 7 en Daniël 8. Hij verwees naar het algemeen aanvaarde idee dat de hoorns van de ram van Daniël 8 de koningen van Medië en Perzië symboliseerden, de grote hoorn van de bok (Griekenland) duidde op de eerste koning, de tien horens van het vierde beest van Daniël 7 duidden op de tien koninkrijken van het verdeelde Romeinse rijk, en "de kleine hoorn die na hen opkwam, duidde op de pauselijke kerk die later werd bekleed met burgerlijke macht. [254](#) Dus, zo concludeerde hij, "is het duidelijk dat de hoorns van deze beesten de hele macht van de beesten symboliseren. Uit deze feiten leren we dat de horens van het voorgaande beest [Openbaring 13:1-10; Daniël 7:7, 8, 19-22], duidden op burgerlijke en religieuze machten. Daarom beschouwen wij de horens van dit laatste beest [Openbaring 13:11] als symbolen van burgerlijke en religieuze macht." [255](#) Om specifieker te zijn, zei hij dat de horens van het tweehoornige beest voorstelden "de burgerlijke en religieuze macht van deze natie - haar republikeinse burgerlijke macht en haar protestantse kerkelijke macht." [256](#) Bij het samenvatten van zijn interpretatie zei hij: "dat geen enkele burgerlijke macht ooit te vergelijken was met het republikeinisme in zijn lamsachtige karakter. Het grote beginsel dat door deze vorm van macht wordt erkend, wordt als volgt uitgedrukt: "Alle mensen worden vrij en gelijk geboren, en begiftigd met bepaalde onvervreembare rechten,

P200

zoals leven, vrijheid en het nastreven van geluk." Daarom hebben allen het recht om deel te nemen aan het maken van de wetten en aan het aanwijzen van wie ze zal uitvoeren. Was er ooit een ontwikkeling van de burgerlijke macht zo lamsachtig voorheen? En wat is er in religieuze zaken te vergelijken met het protestantisme? Het leidende sentiment is de duidelijke erkenning van het recht op een persoonlijk oordeel in gewetenszaken. "De Bijbel is de enige religie van protestanten." Was er ooit iets in de religieuze wereld dat dit evenaarde in haar lamachtige belijdenissen? Zo beschouwen wij de betekenis van de "twee horens als een lam". [257](#)

Het gebod van het tweehoornige beest "aan hen die op de aarde wonen, dat zij een beeld voor het beest moeten maken" ([Openbaring 13:14](#)) werd door Loughborough geïnterpreteerd als een duidelijk bewijs van een actie van de republikeinse vorm van de regering van de Verenigde Staten, wat aangeeft dat "de bewoners van de aarde, of het gebied van dit beest ... een rol te spelen hebben in dit werk." [258](#) Het beeldde, zei hij, vooral "de manier waarop wetten hier worden gemaakt: door de vertegenwoordigers van het volk." [259](#) Smith zag in deze tekst "dat de hoogste macht bij het volk berust, en dat de regering bijgevolg republikeins is". [260](#)

De afwezigheid van kronen op de horens van het tweehoornige beest (in tegenstelling tot die van het eerste beest van [Openbaring 13](#)) interpreteerde Andrews als een andere toespeling op de VS, omdat het "tweehoornige beest nadrukkelijk een regering van het volk is; en wat door het volk wordt gedaan, kan door het beest worden gedaan." [261](#) Voor Smith was de betekenis ervan dat "deze macht niet monarchaal of koninklijk is". [262](#) De relevantie van dit argument moet worden gezien tegen de achtergrond dat de monarchie in die tijd de algemeen aanvaarde regeringsvorm was.

De technologische vooruitgang in de U.S.A. zag Andrews als een mogelijke vervulling van [Openbaring 13:13](#): "En hij doet grote wonderen, zodat hij vuur uit de hemel op de aarde doet neerdalen voor de ogen van de mensen." Hij merkte op dat "de toename van kennis" [[Daniël 12:4](#)] in elke afdeling van de kunsten en wetenschappen, inderdaad zonder precedent is geweest in de geschiedenis van de wereld." [263](#) De volledige vervulling van [Openbaring 13:13](#) schreef hij echter

P201

toe aan wonderen van een andere klasse: het was spiritisme of "necromantie" dat de wereld zou misleiden. [264](#) Hij gaf ook aan dat de principes van het republikeinisme en het protestantisme konden worden beschouwd als wonderen die nodig waren om de onderdrukten van de wereld te bevrijden, [265](#) want ze zouden bij velen de verwachting wekken dat het moment was aangebroken voor "het inluiden van de periode waarin de natie de oorlog niet meer zal leren kennen, en een universeel geestelijk koninkrijk zal worden opgericht en de hele aarde zal vullen. Micha 4:1-5." [266](#) De realiteit was volgens Andrews heel anders omdat de verwerping van de adventswaarheid "de grote massa ... tot het bedrog had geleid dat reeds over de volken der aarde begint te komen. Vrede en veiligheid is de bedrieglijke droom waaraan mensen zich overgeven terwijl de toorn van God over hen hangt. [267](#)

Over het bedrieglijke karakter van het tweehoornige beest, dat beweert een lam te zijn, maar in werkelijkheid draakachtige eigenschappen vertoont, merkte Andrews op dat het uiterlijk 'de mildste vorm van macht was die ooit heeft bestaan, maar dat het, na de wereld met zijn wonderen te hebben misleid, alle tirannie van het eerste beest tentoonspreidt'. [268](#) In de huidige politieke situatie in de VS zag hij bewijzen voor dit paradoxale karakter in het contrast tussen de verklaring van de Onafhankelijkheidsverklaring dat "alle mensen vrij en gelijk worden geboren" en het feit dat er "drie miljoen slaven in slavernij waren... gereduceerd tot de rang van persoonlijke roerende goederen, en gekocht en verkocht als redeloze beesten." [269](#) De religieuze kant van deze paradox vond hij in de verdrijving van de adventisten uit de kerken tijdens hun ervaring van 1843-44,

P202

wat een schending aangaf van "het recht op een eigen oordeel", want er werd meer waarde gehecht aan de geloofsbelijdenissen van de religieuze lichamen dan aan het woord van God. [270](#) Zijn toekomstige kijk op de VS was dat het op straffe van de dood de aanspraken van het eerste beest zou afdwingen, zodat de wereld het speciale merkteken van de rooms-katholieke kerk zou ontvangen, de instelling van de zondag. [271](#)

Al in 1854 zag Loughborough tendensen in de richting van religieuze vervolging. [272](#) De artikelen van de Grondwet die hij en andere sabbatsadventisten zeer waardeerden, waren die welke de principes van godsdienstvrijheid op basis van een scheiding van kerk en staat beschermden:

Grondwet van de Verenigde Staten. Art 6. Sectie 2.

"Deze grondwet, en de wetten van de Verenigde Staten die op grond daarvan zullen worden gemaakt, ... zal de hoogste wet van het land zijn; en de rechters in elke staat zullen daaraan gebonden zijn, niettegenstaande alles in de grondwet of wetten van een staat die het tegendeel beweren."

sectie 3. "De leden van de verschillende wetgevende machten van de staten en alle uitvoerende en rechterlijke ambtenaren, zowel van de Verenigde Staten als van de verschillende staten, zijn door een eed of belofte gebonden om de grondwet te ondersteunen; maar er zal nooit een religieuze test worden vereist als kwalificatie voor een ambt of openbaar vertrouwen onder de Verenigde Staten."

Grondwetswijzigingen. 1^e art.

"Het Congres zal geen wet maken die een vestiging van religie respecteert, of de vrije uitoefening ervan verbiedt." [273](#)

Naar de mening van Loughborough waren deze artikelen geschonden door het tweehoornige beest met betrekking tot de zondagswetgeving. Hij verklaarde dat:

“de Grondwet in een groot aantal staten van deze Unie al wordt overtreden; In het

P203

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

noordelijke deel zijn er wetten met betrekking tot het rusten van arbeid op de eerste dag van de week. En in ten minste vier staten van de Unie zijn de wetten van dien aard dat de rechten van degenen die de zevende dag houden, worden geschonden, omdat zij niet ook de eerste houden. [274](#)

Als specifieke voorbeelden noemde hij een rapport over een beslissing van het Hooggerechtshof van Pennsylvania waarin reizen op zondag illegaal werd verklaard, en de veroordeling van acht Zevende-dags Baptisten omdat ze op zondag in die staat werkten. Dit, zei hij, kon alleen worden geïnterpreteerd als "een vervulling van de tekst: 'En hij sprak als een draak.'" [275](#) In 1855 merkte Andrews op dat de huidige bewegingen in de richting van zondagswetgeving betekenden dat een rooms-katholieke instelling "werd afgedwongen door een protestantse regering", wat een schending van de grondwet was en "een zeer treffend voorbeeld van de vereniging van kerk en staat in dit land". [276](#) Hij waarschuwde dat wanneer "de meeste regeringen van de staten, die niet het recht hebben om de grondwet te schenden, al hebben besloten dat de sabbat van de Bijbel op zondag zal worden gehouden, en de rechters hebben besloten dat dergelijke wetten grondwettelijk zijn", er "een einde komt aan het beginsel van godsdienstvrijheid". [277](#) De grondwettelijke scheiding van kerk en staat werd gezien als een noodzaak voor het handhaven van het beginsel van godsdienstvrijheid. De Sabbat Adventisten realiseerden zich dat zolang deze scheiding bewaard bleef, hun vrijheid van aanbedding op de Sabbat gegarandeerd was. Hun interpretatie van Openbaring 13:11-18 wees echter op een periode van religieuze vervolging in de nabije toekomst als gevolg van de toegenomen schending van het beginsel van religieuze vrijheid.

c. Het beeld van het beest.

Uiteindelijk, nadat hij "het beest" en "het tweehoornige beest" had gedefinieerd, legde Andrews "het beeld van het beest" uit (Openbaring 13:14, 15). Op basis van zijn eerdere interpretatie dat "het beest in werkelijkheid een kerk was, bekleed met burgerlijke macht en gezag, waardoor het de heiligen van God ter dood bracht. Openbaring 13:5-8; Daniël 7:23-26", trok hij de conclusie dat "een beeld voor het beest dan een andere kerk moet zijn, bekleed met burgerlijke macht en autoriteit om de heiligen van God ter dood te brengen." [278](#) Dit, zei Andrews, kon "niets anders zijn dan de corrupte en gevallen protestantse kerk". [279](#) In de context

P204

van de Sabbatarische Adventistische visie op het Babylon van de boodschap van de tweede engel, was deze interpretatie niet verrassend.

Loughborough werkte het concept van het beeld van het beest verder uit. Hij concentreerde zich op de relatie tussen kerk en staat en verklaarde dat "alles wat een beeld van het pausdom wil voltooien, gewoon een vereniging van actie in kerk en staat is, en dat de kerken controle hebben over de wetten om straffen op te leggen aan kettters, of degenen die hun gevoelens niet gehoorzamen." [280](#) Het feit dat verschillende staten een wettelijke basis voor de zondagsviering hadden verschaft, zag hij als een bewijs dat het beeld zich aan het vormen was, [281](#) en dat de voltooiing ervan in de nabije toekomst in de VS zou plaatsvinden na de afschaffing van de scheiding van kerk en staat. Hij voorspelde dat "als de Verenigde Staten als lichaam een wet zouden aannemen dat de zondag moet worden geheiligd, of niet ontheiligd door arbeid, er naar ik aanneem, een beeld van het pausdom zou zijn; want de wet zou dan in de hand van de kerk zijn, en zij zou straffen kunnen opleggen aan degenen die de zondagsinstelling niet gehoorzaamden." [282](#) Pas 'wanneer de mensen morele terughoudendheid wordt ontnomen en de oprechten van hart uit Babylon zijn geroepen', [283](#) legde hij uit, zal er een 'decreet worden uitgevaardigd dat allen die het beeld [de wetten van] niet zullen aanbidden gedood zullen worden' [Openbaring 13:15]; dan zal men getuige zijn van een levend beeld, dat het gif van een roomse inquisitie uitademt." [284](#)

Andrews zag een topologisch verband tussen de toestand van Daniël's drie vrienden toen er een decreet werd uitgevaardigd om het beeld van Nebukadnezar te aanbidden (Daniël 3) en "de situatie van de kerk wanneer het decreet uitgaat dat allen het beeld van het beest zullen aanbidden op straffe des doods." [285](#) In de context van een soortgelijk eschatologisch conflict wees Cottrell op een analogie tussen de macht en het gezag van het beest en zijn beeld:

P205

"Het eerste beest ontving de macht om de draak te doden: het beeld zal dezelfde macht en autoriteit ontvangen van het tweehoornige beest. De drakenmacht van het tienhoornige monster gaf zijn zetel en gezag aan de katholieke kerk: de drakenmacht van "een ander beest" zal zijn gezag aan een andere kerk geven. Geef de burgerlijke macht in handen van protestanten, en het resultaat zal een "heilige oorlog" tegen kettters zijn. [286](#)

d. Het getal 666.

Tijdens de eerste jaren van de beweging bestonden er verschillende interpretaties van het getal 666 (Openbaring 13:18). Na de teleurstelling verwees een correspondent van de Western Midnight Cry ernaar als het aantal denominaties, vermoedelijk in de VS. [287](#) In 1847 verklaarde J. White dat de "laatste macht [de christenheid] die de heiligen vertreedt, in Openbaring 13:11-18 aan het licht wordt gebracht. Zijn nummer is 666." [288](#) Tegelijkertijd verwees hij naar deze passage als een beschrijving van "de laatste strijd met het Beeldbeest." [289](#) Dit lijkt te impliceren dat de term "beeldbeest" werd gebruikt als een beschrijvende term voor het tweehoornige beest dat was geïnterpreteerd als een beeld van het eerste beest van Openbaring 13. [290](#) Voor J. White vertegenwoordigde het beeldbeest, of tweehoornig beest, dus de christenheid terwijl het getal 666 bedroeg. [291](#) In 1850 definieerde George W. Holt [292](#) het beeldbeest ook als het tweehoornige beest met zijn nummer 666. [293](#) De chart van 1850 wees het tweehoornige beest aan als het "beeld van het pausdom" met 666 als nummer. [294](#) In 1851 suggereerde Andrews dat "de Protestantse Kerk [beeld voor het beest] als geheel kan worden beschouwd, als een eenheid kan worden beschouwd; maar hoe dicht de verschillende sekten bij de zeshonderdzesenzestig liggen, kan een zaak van belang zijn om vast te stellen." [295](#) Later citeerde Loughborough J.M. Stephenson –

p206

een sabbatsadventistische predikant voor een aantal jaar - die had verklaard dat 666 het getal was van een man, de man der zonde, die de Rooms-Katholieke Kerk vertegenwoordigde. Deze kerk bleef volgens Stephenson een eenheid tot aan de Reformatie, toen ze uiteen begon te vallen, en "deze verdeeldheid is doorgedaan met verdelen en onderverdelen totdat, volgens de Encyclopedia of Religious Knowledge, ze nu ongeveer zeshonderdzesenzestig tellen", [296](#) wat wijst op een nauwe relatie tussen het hedendaagse protestantisme en het historische rooms-katholicisme. Zo zou hij ook over de protestantse kerken kunnen zeggen dat "hun getal het getal van een mens is, (de mens der zonde) en zijn getal is zeshonderdzesenzestig. Die kerken, collectief of individueel, hebben dat aantal." [297](#)

In 1860 werden stappen ondernomen om de sabbatsadventisten officieel te organiseren in een effectieve organisatiestructuur voor missionaire doelen die de wettelijke opname van kerkelijk eigendom onder de wetten van de staat impliceerde. Plannen voor organisatorische eenheid werden tegengewerkt door die gelovigen die beweerden dat het nummer 666 verwees naar het tweehoornige beest en het totale aantal wettelijk georganiseerde kerken in de VS betekende. Volgens J. White vonden deze tegenstanders dat "om de overwinning op het nummer van zijn naam te behalen, het noodzakelijk zou zijn om alle sektarische namen te verwerpen." [298](#) Een tegenstander van organisatie, Cottrell, bepleitte het principe van een totale scheiding van Kerk en Staat en waarschuwde dat de consequentie van "opgenomen worden als een religieus lichaam volgens de wet" een "naam met het tweehoornige beest" en "spirituele hoerij" met de koningen van de aarde zou impliceren, want het zou betekenen dat men "naar de burgerlijke arm zou kijken voor hulp en bescherming". [299](#) Hierop antwoordde J. White dat het getal 666 verwees naar "het pauselijke beest", niet naar het tweehoornige beest, [300](#) en voegde eraan toe dat al in

P207

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

1845 "sommigen verklaarden dat het nummer 666 vol was - dat er dat aantal wettelijk georganiseerde organen was. Sinds die tijd zijn er bijna talloze divisies geweest, en nieuwe verenigingen, en nog steeds is het aantal slechts 666!" [301](#) Ook werd het idee door J. White verworpen dat "het bezitten van een legaal eigendom van welke aard dan ook" "geestelijke hoererij" zou zijn, omdat gehoorzaamheid aan de wetten van het land, zolang ze zich niet bemoeiden met Gods wetten, geen schending was van het principe van scheiding tussen kerk en staat. [302](#) Zo werd een verandering van houding teweeggebracht ten opzichte van de regering van de VS, die de weg vrijmaakte voor de officiële organisatie van het religieuze lichaam in 1863.

Hoewel nu werd gedacht dat het getal 666 verwees naar het eerste beest van Openbaring 13, was er nog steeds onzekerheid over de betekenis ervan. [303](#) In 1865 gaf Smith echter een verklaring die algemeen aanvaard werd door de SDA. Door te verwijzen naar een anoniem werk getiteld De Reformatie, 1832, verklaarde hij dat "de meest plausibele naam die we ooit hebben gezien als zijnde het nummer van het beest, de godslasterlijke titel is die de paus op zichzelf toepast en draagt in met juwelen versierde letters op zijn mijter of pauselijke kroon." [304](#) Hij legde uit dat de Latijnse letters van de titel van de paus "Vicarious [sic] filii Dei: 'plaatsvervanger van de Zoon van God'" [305](#) had de numerieke waarde van 666: "We hebben V, 5; I:1; C, 100; (a) en (r) niet als cijfers worden gebruikt;) I:1; U (voorheen hetzelfde als V), 5; (s en f niet als cijfers gebruikt;) I:1; L:50; I:1; I, 1; D:500; (e niet als cijfer gebruikt;) I:1. Als we deze getallen bij elkaar optellen, hebben we er slechts 666." [306](#) Smith zag dit getal als "het getal van een man, zelfs de 'man van de zonde'" en beschouwde de selectie van de titel van de paus enigszins voorzienig, wat "het godslasterlijke karakter van het beest laat zien, en het vervolgens op zijn mijter laat schrijven, alsof hij zichzelf met het nummer 666 wil brandmerken." [307](#)

3. Het laatste conflict

P208

De boodschap van de derde engel werd door sabbatsadventisten geïnterpreteerd als een boodschap van waarschuwing voor de komende confrontatie tussen de machten van licht en duisternis. Het toneel van dit conflict werd beschreven in Openbaring 13:11-18 met het "tweehoornige beest" en het "beest en zijn beeld" als de vijanden van Gods volk. Met betrekking tot dit conflict wees Andrews erop dat "zijn vreselijke karakter kan worden geleerd van de opwindende en vreselijke betekenis van de boodschap van de engel. De Bijbel verbeeldt nergens anders zo'n vreselijke toorn." [308](#) Door Openbaring 13:11-18 te vergelijken met Openbaring 14:9-12 zag hij de laatste kwestie als volgt: "Aan de ene kant staat het decreet van het beest dat alle macht van het eerste beest voor hem moet uitoefenen, opdat allen die het beeld niet willen aanbidden en zijn merkteken niet ontvangen, ter dood zullen worden gebracht [Openbaring 13:12, 15]; aan de andere kant staat de plechtige waarschuwing van de derde engel." [309](#) De kwestie was dus tweeledig: "We kunnen het beest en zijn beeld aanbidden, en als de straf de wijn van de toorn van God drinken, of we kunnen weigeren en ons leven riskeren dat we God gehoorzamen." [310](#) Het was voor Andrews duidelijk dat de boodschap van de derde engel "een lijn zou trekken tussen de aanbidders van God en de aanbidders van het beest en zijn beeld, want aan beide kanten onthult het een vreselijke straf en laat het geen kans op halfslachtig werk." [311](#) De zichtbare kenmerken van beide klassen, zo verklaarde hij, waren dat "de ene klasse wordt aangeduid met het merkteken van het beest, de andere klasse wordt gezien in het geduld van de heiligen die de geboden van God onderhouden", [312](#) wat impliceerde dat de wet van God "een grote beproevingswaarheid was om een lijn te trekken tussen de onderdanen van het vierde en vijfde koninkrijk [Daniël 2:7]." [313](#) Met betrekking tot de voorbereiding op het conflict merkte hij op dat de "verkondiging van de derde engel het volk van God zal voorbereiden op de komende crisis: en de vorming van het beeld en de ontvangst van het merkteken zullen alle verschillende klassen van aanhangers van het beest voorbereiden om de fiolen van de toorn van God te ontvangen, de zeven laatste plagen." [314](#) Smith voorspelde dat "de samenleving zich uiteindelijk zal oplossen in twee klassen: sabbathouders en zondagsbewaarders." [315](#) Hieruit blijkt dat de apocalyptische eschatologie van sabbatsadventisten aangaf dat de centrale kwestie in het uiteindelijke conflict de keuze was tussen het merkteken van het beest en het zegel van God.

A. Het merkteken van het beest.

P209

Al in 1847 had Bates de zondagsviering aangewezen als 'een teken van het beest'. [316](#) Later werd dit merkteken nauwkeuriger gedefinieerd. In 1850 verklaarde J. White dat het merkteken van het beest "zeer opvallend" was en niet verwees naar een letterlijk merkteken, maar naar "een prominent punt van religieus geloof geïntroduceerd door de pauselijke macht, namelijk de viering van de eerste dag van de week als een heilige rustdag in plaats van de zevende." [317](#) In 1852 verwierp hij het idee dat degenen die de sabbat nu niet hielden, al in het bezit waren van het merkteken omdat het in de toekomst zou worden ontvangen "wanneer de lijn zal worden getrokken tussen de aanbidders van het beest en beeld, en de aanbidders, of dienaren van God." [318](#) De boodschap van de derde engel, zag hij, was een waarschuwing "om het merkteken niet te ontvangen", wat impliceerde dat "het nog moet worden ontvangen door de aanbidders van het beest". [319](#) Daarom zei J White: "Christenen die in het verleden gewetensvol de eerste dag van de week in acht hebben genomen, wier geest nooit geroepen was om de sabbatsvraag te onderzoeken, hebben zeker niet het merkteken van het beest ontvangen." [320](#) De tijd voor de ontvangst van het merkteken beschreef hij als volgt: "Nadat het ware licht over dit onderwerp zal worden gegeven, en die periode van angst wanneer het merkteken van het beest zal worden afgedwongen, zal zijn gekomen, en de scheiding tussen de aanbidders van God en de aanbidders van het beest, dan loopt men gevaar om het merkteken van het beest te ontvangen." [320](#) In 1856 gaf hij commentaar op deze gebeurtenis en zei: "Wanneer de beweringen van de sabbat van het vierde gebod in de menselijke geest worden aangespoord in tegenstelling tot de praktijk van de zondagsviering, is dat het moment dat de mensen het Merkteken van het Beest of het Zegel van de levende God kiezen en ontvangen." [322](#)

b. Het zegel van de levende God.

Voor het volk van God lijkt de boodschap van de derde engel een positieve klank te hebben. In 1849 had J. White het al geïnterpreteerd als de "verzegelingsboodschap" die "het verzegelingsteken, de sabbat, aan de heiligen" bracht. [323](#) Het jaar daarop verwees hij in het kader van de verzegeling naar een topologische relatie tussen [Ezech. 9](#) en de boodschap van de derde engel. [324](#) E. G. White merkte op dat "de derde engel hen bindt (verzegelt) [Gods volk] in bundels voor de hemelse graanschuur." [325](#) In 1852 suggereerde Cottrell dat het

P210

zegel "de naam van de Vader afdrukt in het voorhoofd [[Openbaring 14:1](#)] van degenen die niet het merkteken van het beest op die plaats hebben." [326](#) Hij associeerde het zegel met de boodschap van de derde engel, omdat de geboden van God ([Openbaring 14:12](#)), in het bijzonder het vierde gebod van de Decaloog, de naam van de Vader bevatten, zijnde "de enige van de tien die de Heer onderscheidt van elke andere God, als zijnde de Schepper van alle dingen." [327](#) Edson wees erop dat "het vierde gebod het enige voorschrift in de Grote Grondwet is dat de ware God aanwijst" en dat geïnterpreteerd moest worden dat dit gebod "zijn [Gods] handtekening en zegel bevatte". [328](#) Hij zag de missie van de derde engel als een middel om het zegel van de levende God, de sabbat, terug te brengen naar de Decaloog. [329](#) Enkele jaren later becommentarieerde Smith de betekenis van het vierde gebod als een zegel op basis van een analogie tussen het zegel van een seculiere heerser en het zegel van de Decaloog. Hij betoogde dat "om elk document van een aardse vorst geldig te laten zijn, [het] zijn naam en titel van koning moet bezitten, waardoor zijn onderdanen zullen weten wie het is dat gehoorzaamheid eist, en door welk recht hij het eist." [330](#) Naar analogie redeneerde hij dat als God de mensheid een wet had gegeven, "om geldig te zijn, het moet verklaren wie hij is, zijn titel van koning, de omvang van zijn heerschappij en zijn recht om te regeren bevatten; en welk deel van de wet dit ook doet, door een rechtvaardige en passende figuur kan 'zijn zegel' worden genoemd, 'het zegel van de wet'." [331](#) Toen hij deze criteria op de Decaloog toepaste, zei hij dat we alleen in het

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

vierde gebod "de vereisten lezen van Hem die hemel en aarde heeft gemaakt, en alle dingen daarin. We realiseren ons onmiddellijk dat de Schepper van hemel en aarde de Allerhoogste Heerser is over al zijn werken; dat de omvang van zijn heerschappij de omvang van zijn schepping is; en dat hij het recht heeft om gehoorzaamheid te eisen van al zijn schepselen." [332](#) Zo concludeerde hij dat "dit gebod zijn titel van koningschap, de omvang van Zijn heerschappij en Zijn recht om te regeren met zich meebrengt". [333](#)

Zoals Bates eerder had gedaan, [334](#) stelde Smith de sabbat als een teken ([Exodus 31:13, 17](#)) gelijk aan een zegel, en verklaarde dat "de Heer zijn oude volk Israël vertelde, dat het [de sabbat] voor altijd een teken tussen Hem en hen zou zijn. Dit moet niet alleen de letterlijke nakomelingen omvatten, maar ook het geestelijke Israël." [335](#) Hij suggereerde dat het gebod om "alleen die mensen te beschadigen die het zegel van God niet op hun voorhoofd hebben" ([Openbaring 9:4](#)) aangaf dat er

P211

tijdens het blazen van de vijfde engel (1299 n.Chr. - 1449 n.Chr.) [336](#) mensen in leven waren die "het zegel van God op hun voorhoofd" hadden. [337](#) Het werk van de boodschap van de derde engel en de verzegelende engel van [Openbaring 7:2](#) wees echter op "een bijzondere hervorming, een speciaal werk, in een speciale tijd". [338](#)

Hoewel de boodschap van de derde engel werd geïdentificeerd als de verzegelende boodschap, verwierp J. White in 1852 het idee dat "alle sabbatvierders het zegel van de levende God hebben" of dat "de 'Review and Herald' leert dat degenen die de sabbat omarmen nu verzegeld zijn en zeker zijn van de hemel." [339](#) Het verschil tussen de huidige en toekomstige realiteit van de verzegeling was echter nog niet opgelost, omdat men niet begreep dat, hoewel de verzegelingsboodschap al jaren was verkondigd, niemand in absolute zin verzegeld scheen te zijn. In 1856 analyseerde Smith het verzegelingsproces door een onderscheid te maken tussen "het bezit van het zegel" en "de staat van verzegeling". [340](#) Hij erkende de mogelijkheid "dat mensen in het verleden in het bezit zijn geweest van het zegel", maar verklaarde dat niemand die ooit had geleefd de verzegeling had ervaren zoals beschreven in [Openbaring 7](#). [341](#) Om het zegel te bezitten, zo betoogde hij, moest men de sabbat in acht nemen, want "als de sabbat het zegel is, zou een juiste theorie over deze kwestie, en een naleving van het vierde gebod volgens de letter, iemand in het bezit van het zegel brengen." [342](#) Maar, zei hij, om in een staat van verzegeling te zijn, was veel meer nodig, want deze personen die de sabbat hielden, konden nog steeds "verstoken zijn van reddend geloof of de Geest van God", en voegde eraan toe dat "een loutere theorie van de waarheid ons niet zal redden". [343](#) Smith benadrukte dat in het werk van persoonlijke redding de Heilige Geest een essentiële rol te spelen had, en merkte op dat "terwijl we geloven dat de sabbat een zegel is, we geloven dat de Heilige Geest de verzegelaar is." [344](#) Hij concludeerde daarom dat de voorwaarde om "verzegeld te zijn, niet alleen is om in het bezit te zijn van het zegel, maar ook om te voldoen aan elke andere vereiste van de Heilige Geest; zoals de apostel zegt: "Bedroef de Heilige Geest van God niet, waardoor u verzegeld bent tot de dag van de verlossing." [Efeziërs 4:30](#)." Smiths opvatting van de zending van de verzegelingsengel droeg bij tot de harmonisatie van de huidige en toekomstige verzegeling, omdat het zowel "de verspreiding van licht" omvatte, als "de intelligente ontvangst

P212

van de waarheid door hen die verzegeld willen worden" en de leiding "in alle dingen door de Geest der waarheid, opdat wij de geboden van God en het geloof van Jezus mogen onderhouden". [346](#) Als gevolg van het brede hervormingswerk had de verzegelingsboodschap dus nog geen personen verzegeld in the absolute zin, hoewel het al enkele jaren was afgekondigd en zij in het bezit waren van het zegel door het houden van de sabbat. In 1866 beschouwde Smith de verzegeltijd als "een periode waarin een progressief werk op aarde wordt verricht", waarvan de aard was "de ontwikkeling van een heilig karakter, door gehoorzaamheid aan de waarheid... naar een positie waarin zij [mensen] absoluut verzegeld kunnen worden, in de zin dat hun zaken voor altijd voor de Hemel worden beslist." [347](#) Hij was van mening dat de bediening van Christus na 1844 ook als een

verzegelingswerk kon worden aangemerkt, omdat het een oordeel over het karakter van de mens inhield. Parallel aan de verkondiging van de verzegelingsboodschap op aarde was er dus een verzegelingswerk in de hemel aan de gang, waar tijdens het oordeel vóór de wederkomst beslissingen werden genomen die de eeuwige bestemming van individuen bezegelden. [348](#)

In 1852 onderzocht Edson Bates' toespeling op het bestaan van een relatie tussen Openbaring 14 en Openbaring 7 op een andere manier, waarbij hij suggereerde dat het werk van de derde engel en dat van de verzegelende engel van Openbaring 7:2 identiek waren. Hij vond steun voor deze opvatting in het feit dat de gebeurtenissen en gevolgen die op beide engelen volgden, vergelijkbaar waren. De zeven plagen (Openbaring 15; 16) het volgen van de derde engel en het loslaten van de vier winden (Openbaring 7:1-3) na de verzegeling werden gezien als verwante gebeurtenissen, omdat het in beide gevallen de aarde, de zee en de bomen beïnvloedde. [350](#) In 1856 had Smith soortgelijke opvattingen over de twee engelen en voegde eraan toe dat ze ook het volk van God voorbereidden op de laatste gebeurtenissen. [351](#) In 1866 leek hij echter te suggereren dat de verzegelende boodschap van de derde engel een voorbereidend werk verrichtte voor de ontvangst van de uiteindelijke verzegeling door de verzegelingsengel van Openbaring 7, die met zijn verzegelingswerk zou beginnen wanneer het oordeel vóór de wederkomst de zaken van de levenden zou opnemen. Degenen die in dat oordeel rechtvaardig bevonden zouden worden, zouden dan met het "zegel van de levende God" verzegeld worden en in de "staat van verzegeld zijn" zijn. [352](#)

P213

C. De locatie van het merkteken en het zegel.

Aanvullende aspecten van de aard van het zegel van God en het merkteken van het beest werden ontdekt toen een vergelijking werd gemaakt met betrekking tot hun locatie. Het zegel moest in het voorhoofd van de persoon worden geplaatst, [353](#) het merkteken van het beest op de hand of het voorhoofd (Openbaring 13:16; 14:9). Smith plaatste het zegel in het voorhoofd, want hij identificeerde degenen die het zegel hadden met degenen die de naam van de Vader op hun voorhoofd hadden geschreven (Openbaring 14:1). [354](#) In dit verband beschreef Cottrell het verschil tussen de bezitters van het zegel en het merkteken:

“Degenen die het zegel van God ontvangen, hebben de "naam van de Vader van het Lam op hun voorhoofd geschreven". Openbaring 14:1. Degenen die het merkteken van het beest ontvangen, ontvangen "het merkteken van zijn naam." Vers 11. Naam wordt in figuurlijke zin gebruikt om autoriteit aan te duiden.... In de naam van Jezus Christus, dat wil zeggen door het gezag van Jezus Christus. Het merkteken van het beest is dus een teken of teken van zijn autoriteit, dat in tegenstelling staat tot het teken van de autoriteit van de Vader.” [355](#)

Het zegel en het merkteken werden niet beschouwd als zichtbare tekens in letterlijke zin. [356](#) De plaats in het voorhoofd gaf Smith te kennen dat het verschil in kwestie leerstellig van aard was. Het voorhoofd, zo merkte hij op, was "de zetel van de geest waardoor wij alle theorieën die ons worden voorgelegd ontvangen of verwerpen, en het zegel en het merkteken dat zich daar bevindt, moeten klaarblijkelijk enkele prominente leerstellingen betekenen die de aanbidders van het beest onderscheiden van de aanbidders van God." [357](#) Volgens Cottrell was het voorhoofd "een symbool van verstand en genegenheid, aangezien het voorhoofd de zetel is van de intellectuele vermogens". [358](#) Daarom kan het "zegel van God" nergens anders worden ontvangen. Hij aanvaardt geen andere gehoorzaamheid dan die welke uit het hart komt." [359](#) Dit was anders dan het beest, dat "meer meegaand" was, want oprechtheid was geen vereiste, zodat "indien gij zijn merkteken op uw voorhoofd niet kiest, gij het in uw rechterhand moogt ontvangen. Als je zijn instellingen niet gelooft en liefhebt, kun je ze uiterlijk gehoorzamen - zijn eisen uitvoeren met je rechterhand, die een symbool is van uiterlijke handelingen." [360](#) In dit licht vestigde hij de aandacht op de betekenis van de zending van de derde engel als een waarschuwend boodschap "tegen onderwerping aan het gezag van het beest en het ontvangen van het merkteken van zijn gezag, en presenteert ons de 'geboden van God (de Vader) en het geloof van Jezus' (de Zoon)". [361](#)

P214

4. De toorn van God

In de tweede helft van de 18e eeuw en het begin van de 19e eeuw werden de "zeven laatste plagen", gevuld met de toorn van God (Openbaring 15:1), vaak geïnterpreteerd als zijnde in het verleden of in uitvoering, terwijl sommigen ze in de toekomst plaatsten. [362](#) In het begin van 1846 nam J. White het standpunt in dat "de zeven laatste plagen allemaal in de toekomst lagen en dat ze allemaal vóór de eerste opstanding moesten worden uitgestort". [363](#) Van de verwijzing in Openbaring 15:1 naar de "zeven engelen die de zeven laatste plagen hebben; want in hen is de toorn van God vervuld", concludeerde hij dat "zoals de 'toorn van God' op de levende goddelozen wordt 'opgevuld' in de plagen, en aangezien de dag van toorn in de toekomst ligt, [364](#) hieruit volgt dat de plagen alle in de toekomst liggen." Voor verder bewijs gebruikte hij topologische argumentatie. De plagen over het oude Egypte, zei hij, werden uitgestort "vlak voor en bij de bevrijding van Israël; Zo mogen wij de laatste plagen over de goddelozen verwachten, vlak voor en bij de bevrijding van de heiligen." [365](#) In de vernietiging van de onrechtvaardigen na de verzegelingstijd die in Ezech. 9 wordt beschreven, zag hij een type van de toekomstige toorn van God. [366](#) Hij integreerde de toorn van God in de theologie van het heiligdom door de beëindiging van Jezus' bediening in het heiligdom te associëren met het begin van de zeven laatste plagen over de levende onrechtvaardigen. [367](#)

Toen de boodschap van de derde engel een centrale plaats begon in te nemen in de Sabbatarische Adventistische missiethologie, kwam het concept van de toorn van God in Openbaring 14:10, 11 op de voorgrond. Vanaf 1850 vormden de zeven laatste plagen een integraal onderdeel van de boodschap van de derde engel. In dat jaar identificeerde Holt de toorn van God in Openbaring 15:1 met die in 14:10, en verklaarde dat deze "vervuld zal worden in het uitgieten van de zeven laatste schalen" over de aanbidders van het "beest en zijn beeld". [368](#)

De omvang van de toorn van God, zoals afgebeeld in de boodschap van de derde engel, moest volgens J. White niet beperkt blijven tot "een waarschuwing voor de verschrikkingen van

P215

de eerste dood van de aanbidders van het beest en zijn beeld, door de zeven laatste plagen", maar omvatte "de tweede dood aan het einde van de 1000 jaar van Openbaring 20, Want dan zullen "de goddeloze doden worden opgewekt met lichamen die in staat zijn om in de tegenwoordigheid van het Lam en de heilige engelen te staan [Openbaring 14:10]. En terwijl de menigte van 'Gog en Magog' zich rond de Geliefde Stad verzamelt, zal de uiteindelijke voltrekking van het oordeel plaatsvinden. 'Vuur van God uit de hemel' zal hen 'verslinden' [20:8,9]." [369](#) Zo eindigde Gods toorn met de vernietiging van de goddelozen.

Het was Andrews die de zeven laatste plagen interpreteerde als een integraal onderdeel van de oordelen van God onder de engelen met de zeven bazuinen. Zijn redenering voor de relatie tussen de zeven bazuinen en de eindigheid van Gods toorn in de zeven laatste plagen was de volgende:

“De zeven bazuinen vertegenwoordigden verschrikkelijke oordelen van God over goddeloze mensen. De oordelen waaruit deze serie bestaat, worden plagen genoemd. Toen zes van deze bazuinen waren geblazen en hun oordelen door de goddeloze bewoners van de aarde werden gevoeld, lezen we dat degenen die waren overgebleven, die niet door deze plagen waren gedood, geen berouw hadden van hun goddeloosheid. Openbaring 9:20, 21. Er moet dus nog een reeks plagen over de mensen komen, namelijk de zeven LAATSTE plagen die Gods toorn vervullen.” [370](#)

Hij identificeerde de zeven laatste plagen met het "derde wee" onder het weerklinken van de zevende engel (Openbaring 11:14, 15). Zijn argumentatie was: (1) Onder het blazen van de vijfde en zesde bazuin was er een volledig verslag geweest van de eerste en tweede weeën (Openbaring 9); (2) het derde wee onder de zevende bazuin, hoewel eenvoudig aangegeven door de uitspraak "Uw toorn is gekomen" en de tijd om "hen te vernietigen die de aarde verderven" (Openbaring 11:18), werd

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

vollediger beschreven in de voltooiing van Gods toorn in de zeven laatste plagen van Openbaring 15 en Openbaring 16. [371](#) J. White, die het derde wee identificeerde met de zevende engel, concludeerde dat de duur ervan "reikt tot de tweede dood aan het einde van de 1000 jaar van Openbaring 20, die alle wee omvat". [372](#)

Het begrip van de boodschap van de derde engel in de context van de theologie van het heiligdom verschaftte een verklaring waarom Gods toorn na 1844 niet meer kon worden uitgestort. Jezus' hogepriesterlijke bediening en de zending van de derde engel om te verzegelen hadden een beperkende invloed op de zeven laatste plagen. E.G. White verklaarde dat de "toorn van God niet kon komen voordat Jezus zijn werk in het Heilige der Heiligen had volbracht - zijn priesterlijke kleding had afgelegd en zich had bekleed met de klederen der wraak". [373](#) Pas toen de verzegeling voltooid was, zou Gods toorn in de zeven laatste plagen

P216

worden uitgestort. [374](#) In 1851 vatte J. White de verschillende beperkende factoren als volgt samen:

“De toorn van God in de zeven laatste plagen zal de "tijd van benauwdheid zoals er nooit is geweest" vormen, nadat Michaël is opgestaan. Daniël 12:1. De bemiddeling van Jezus in het Hemels Heiligdom voorkomt dat de toorn van God over een schuldige wereld komt. De vier engelen [Openbaring 7:1-3] houden de vier winden vast totdat de dienaren van God verzegeld zijn door de laatste waarschuwingsboodschap. Als dat werk gedaan is, zal Christus zijn priesterlijke kleding afleggen, de "klederen der wraak" [Jesaja 59:17] aantrekken en met een "scherpe sikkel" op de "witte wolk" [Openbaring 14:14] gaan staan om de oogst van de aarde binnen te halen. Dan zullen de vier engelen ophouden de vier winden vast te houden [Openbaring 7:1-3,] en zal de toorn van God, in de zeven laatste plagen, worden uitgestort.” [375](#)

De reden, volgens Andrews, waarom het "derde wee, of de zeven laatste plagen" niet plaatsvonden in 1844, toen de bazuin van de zevende engel begon te klinken, was dat "een periode van dagen bezig is met het voltooiën van het mysterie van God [Openbaring 10:7]". [376](#) De zending van de derde engel en Jezus' bediening na 1844 identificeerde hij als aspecten van de voltooiing van het mysterie van God, of het "werk van redding voor zondige mensen". [377](#)

5. De laatste waarschuwing

Vanaf 1850 werd de missie van de boodschap van de derde engel "de laatste boodschap van genade" of "de laatste waarschuwingsboodschap" genoemd. [378](#) In 1853 legde J. White uit dat de uitdrukking "de laatste boodschap van barmhartigheid aan de mens" gebaseerd was op het feit dat er "niets dan onvermengde toorn was buiten deze boodschap". [379](#) Later verwees E.G. White als volgt naar de relevantie van de missie van de waarschuwingsboodschap: (1) Het was "bedoeld om de kinderen van God op hun hoede te stellen en hun het uur van verzoeking en angst te tonen dat voor hen lag" vanwege het laatste conflict met het "beest en zijn beeld"; [380](#) (2) het was om individuen bij elkaar te brengen en, door middel van een proces van zuivering door gehoorzaamheid aan de waarheid, hen voor te bereiden op de overgang van sterfelijkheid naar onsterfelijkheid; [381](#) (3) vanwege het feit dat de wet van God door de mens lichtvaardig was opgevat, "zou de Heer niet komen om de overtreeders van zijn wet te straffen zonder hun eerst een waarschuwende boodschap te sturen.

P217

De derde engel verkondigt de waarschuwingsboodschap." [382](#) In 1854 bracht E.G. White de zending van de derde engel in verband met het afsluitende heilswerk; [383](#) en in 1856 beschreef J. White de missie van de "laatste waarschuwingsboodschap" als het "afsluitende werk van redding door Jezus Christus". [384](#) Het antwoord op de afsluitende missie, zei hij, was om "de oogst van de aarde te laten rijpen", want "van de manier waarop deze Boodschap wordt behandeld, hangt de eeuwige

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

bestemming van deze generatie af" en "allen zullen geschikt zijn voor onsterfelijkheid of de zeven laatste plagen". [385](#)

Het "afsluitende werk van het evangelie van Jezus Christus" door middel van de "laatste boodschap van barmhartigheid" identificeerde J. White met de "voltooiing van het mysterie van God" [386](#) en suggereerde het bestaan van een zeer nauwe relatie tussen het evangelie en "het mysterie van Christus in het Hemels Heiligdom":

“Zoals de verzoening op de tiende dag voor de reiniging van het heiligdom van het eerste verbond de voltooiing was van het werk van dat jaar, zo is de bediening van Christus voor de reiniging van het Hemelse Heiligdom na het einde van de 2300 dagen van Daniël 8 de voltooiing van het hele werk van Christus als Priester. En terwijl zijn werk als priester in de hemel wordt voltooid, wordt het mysterie van God, dat het evangelie voor de wereld is, op aarde voltooid in de derde boodschap, die de laatste is die redding biedt.” [387](#)

De waarschuwendende missie van de boodschap van de derde engel werd ook in verband gebracht met het meten van "de tempel van God en het altaar en hen die daarin aanbidden" (Openbaring 11:1). Een van de meest complete uiteenzettingen over het meetproces werd in 1862 door Smith gegeven. Dit proces, zo meende hij, verbeeldde de aard van de profetische boodschap van het vorige vers (10:11). [388](#) Het belang van het meten werd benadrukt door het gebod om de voorhof buiten de tempel niet te meten (11:2), wat betekent dat "de aandacht van de kerk nu gericht is op de binnenste gedeelte van de tempel en de diensten daar", voor zaken die verband houden met het voorhof waren momenteel van minder belang. [389](#) Bij het definiëren van de tempel en zijn aanbidder betoogde hij dat de tempel van God niet kon worden uitgelegd als de kerk, "want de kerk wordt in verband met deze tempel gezien als 'hen die daarin aanbidden'. De tempel is daarom de letterlijke tempel in de hemel, en de aanbidder de ware kerk op aarde." [390](#) De aanbidder, zo merkte hij op, "moeten als aanbidder worden gemeten;

P218

vandaar dat de meting te maken heeft met karakter; en karakter kan alleen worden gemeten aan de hand van een of andere maatstaf van recht, namelijk een wet of een regel van handelen. [391](#) Hieruit concludeerde hij dat de meetlat die de engel Johannes in handen gaf, "de tien geboden, de standaard die God heeft gegeven om 'de gehele plicht van de mens' te meten" omvatte en in de vorm van de boodschap van de derde engel in de handen van de kerk was gelegd als "de standaard waaraan de aanbidder van God nu beproefd zullen worden". [392](#) De oproep om op te staan en de tempel op te meten, zag hij als een "profetisch gebod aan de kerk om het onderwerp van de tempel of het heiligdom aan een speciaal onderzoek te onderwerpen". [393](#) Samengevat verklaarde Smith dat:

“De meetlat is de speciale boodschap die nu aan de Kerk wordt gegeven, die alle waarheden van deze tijd omvat, inclusief de Tien Geboden. Door deze boodschap is onze aandacht gevestigd op de Tempel die boven is, en daardoor is het licht en de waarheid over dit onderwerp naar buiten gekomen. Zo meten wij de tempel en het altaar, of de bediening die met die tempel verbonden is, het werk en de positie van onze grote Hogepriester; En wij meten de aanbidder met dat deel van de roede dat betrekking heeft op het karakter, namelijk de Tien Geboden.” [394](#)

In 1872 beschreef hij de betekenis van Openbaring 11:1 als "het laatste beproevingswerk dat op de kerk moet worden uitgeoefend, om te bepalen of zij geschikt zijn om naar de hemel te worden overgebracht, hun voorbereiding op de kwesties van de eeuwigheid". [395](#) Met betrekking tot de voltooiing van het beproevingswerk (meten) zei hij dat men "de tempel heeft gemeten door eerst de waarheid van zijn bestaan hierboven te aanvaarden, het doel waarvoor hij bestaat te bestuderen, het werk van Christus als onze grote Hogepriester daarmee te verbinden, de aard en duur van dat werk en het huidige stadium van zijn voortgang te onderzoeken". [396](#) Hoewel de aanbidder in het algemeen door de Decaloo op de proef moesten worden gesteld, was hij van mening dat vanwege de bedrieglijkheid van het hart en het feit dat Gods wet buitengewoon ruim was, een Goddelijk

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

hulpmiddel voor dit beproevingswerk was verschaft in "twee grote instrumenten voor de volmaaktheid van karakter", die in de boodschap van de derde engel aan het licht werden gebracht, namelijk "de geboden van God en het geloof van Jezus. [397](#) Dit betekende in feite dat de aanbidders moesten worden afgemeten aan de decaloog en de verschillende nieuwe waarheden die sinds de Teleurstelling waren ontdekt. [398](#)

Vanaf het prille begin van hun beweging waren de Sabbats-adventisten zich bewust geweest van het succes van hun zendingsactiviteit bij het verkondigen van de

P219

waarschuwendende boodschap. Al in 1847 had E.G. White gewezen op het begin van "de tijd van benauwdheid" wanneer de gelovigen, die vervuld waren met de Heilige Geest, bezig zouden zijn met een zendingswerk dat zou resulteren in een sterke positieve en negatieve reactie van andere christenen en hun organisaties. [399](#) Een paar jaar later, toen de boodschap van de derde engel de dominante factor in hun theologie was geworden, werd er extra steun gegeven aan het idee dat hun zendingswerk zou slagen omdat de verkondiging van de waarschuwingsboodschap met een "luide stem" zou plaatsvinden (Openbaring 14:9). [400](#) Sinds 1850 werd deze laatste toekomstige verkondiging van de laatste waarschuwingsboodschap aangeduid met de term "de luide roep" van de derde engel of de boodschap van de derde engel. [401](#) Zowel in 1851 als in 1856 dacht men dat de tijd rijp was voor de luide roep. [402](#) Na 1856 werd de reden voor het uitstellen van de luide roep gezien in de onvoorbereide en ongeheiligde toestand van de gelovigen. [403](#)

In 1858 beschreef E.G. White de luide roep in de context van een onzichtbare engelenactiviteit als een gezamenlijke actie van de proclamaties van de engel van Openbaring 18:1 en de derde engel. De missie van de engel uit Openbaring 18:1, die de boodschap van de derde engel "versterkte en kracht" verschaft, zag ze beschreven in Openbaring 18:2. [404](#) Deze proclamatie gaf te kennen dat "de boodschap van de val van

P220

Babylon, zoals die door de tweede engel werd gegeven, opnieuw wordt gegeven, met toevoeging van de verdorvenheden die sinds 1844 de kerken zijn binnengedrongen". [405](#) Andere engelen zouden de engel van Openbaring 18:1 bijstaan, waardoor het gevolg was dat overal de roep van Openbaring 18:4 werd gehoord: "Ga uit van haar, mijn volk, opdat gij geen deel hebt aan haar zonden, en opdat gij niet ontvangt van haar plagen." [406](#) Ze merkte op dat "deze boodschap een aanvulling leek te zijn op de derde boodschap, en zich erbij aansloot, zoals de middernachtkreet zich in 1844 bij de boodschap van de tweede engel voegde", wat impliceerde dat de adventservaring van de zomer van 1844 een type was van de luide roep ervaring. [407](#) E. G. White voorzag dat de reactie op deze "laatste plechtige waarschuwing, waarin de val van Babylon wordt verkondigd en Gods volk wordt opgeroepen uit haar te komen; opdat zij aan haar vreselijke ondergang zouden ontkomen" had tot gevolg dat "zij die enig licht in de kerken hadden, die de drie boodschappen niet hadden gehoord en verworpen, gehoor gaven aan de oproep en de gevallen kerken verlieten". [408](#) Pogingen om mensen over te halen hun religieuze overtuiging te verbreken tijdens de luide roep werden gezien als een type van de manier waarop Lot werd overgehaald om Sodom te verlaten voordat het werd vernietigd. [409](#) In een poging om het succes van de laatste waarschuwingsmissie tegen te gaan, verklaarde ze dat Satan voorafgaand aan de luide roep "een opwindende in deze religieuze lichamen zou veroorzaken, zodat degenen die de waarheid hebben verworpen, kunnen denken dat God met hen is. Hij hoopt de eerlijken te misleiden en hen te laten denken dat God nog steeds voor de kerken werkt." [410](#) Ze voorspelde echter dat deze valse opwekking niet zou verhinderen dat de laatste waarschuwingsboodschap zijn werk zou doen. [411](#) Het concept van de luide roep had belangrijke missiologische gevolgen, want het inspireerde gelovigen voortdurend tot nieuwe hoop, vormde een sterke stimulans om te volharden in zendingswerk - vooral in tijden van ontmoediging en teleurstelling - en was een altijd aanwezige factor in de ontwikkeling van de missionaire strategie. De relatie tussen de engelen en menselijke activiteit in de missie werd vooral naar voren gebracht door E.G. White. [412](#) Haar opvattingen schilderden engelen af die door God waren gezonden als

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

verantwoordelijk voor het beïnvloeden van Zijn volk om deel te nemen aan hun door God aangewezen missie. Vanuit het gezichtspunt van menselijke activiteit konden gelovigen hun zendingsverkondiging vereenzelvigen met de roep van de boodschappen van de engelen. Het algemene begrip lijkt echter te zijn dat de boodschappen van Openbaring 14 en Openbaring 18 werden verkondigd door de verenigde inspanningen van zowel de zichtbare als de onzichtbare werkelijkheden.

P221

6. Hervorming van de gezondheidszorg

In de eerste helft van de 19e eeuw was er een algemene onwetendheid over de principes van gezond leven en de behandeling van ziekten. [413](#) Bewegingen die pleitten voor een gezondere levensstijl en verbeterde rationele methoden om ziekten te behandelen, begonnen echter zowel in Europa als in de VS op te komen en creëerden een toenemende belangstelling voor matigheid, therapeutische hervorming, dieethervorming, kledinghervorming, enz. [414](#) In de V.S. kon de oorsprong van een dergelijke beweging, de gezondheidshervormingsbeweging genaamd, worden teruggevoerd op factoren zoals een lange traditie van gezondheidsliteratuur, een algemene ontevredenheid met de medische professie, een wijdverbreide prevalentie van dyspepsie [415](#) en een groeiende agitatie van christenen tegen onmatigheid. [416](#) Enkele van de speciale kenmerken [417](#) van deze beweging, die al bloeide voordat de ZDA-kerk werd georganiseerd, waren haar verzet tegen het gebruik van thee, koffie, tabak en alcohol, haar steun voor dieethervorming en natuurlijke remedies, en haar evangelische ijver die gezondheidshervorming tot een heilige zaak maakte. [418](#) Veel deelnemers konden het algemene idee dat ziekte een goddelijke straf voor zonde was niet accepteren, maar waren van mening dat ziekte werd veroorzaakt door het falen van de mens om volgens de wetten van de natuur te leven. Gezondheidshervorming werd gezien als een middel om het gedrag van de mens in harmonie te

P222

brengen met de goddelijke wetten van het menselijk organisme om een gezond gestel te ontwikkelen. [419](#)

Verschillende aspecten en principes van de hervormingen die door deze beweging werden bepleit, werden vóór 1863 door weinig sabbatsadventisten overgenomen, maar vooral door de invloed van E.G. White was er na 1863 een algemene acceptatie van dergelijke hervormingen door de ZDA. [420](#) Deze hervormingen werden door de SDA aangeduid als 'gezondheidshervorming'. De belangrijkste reden voor hun aanvaarding van de hervormingen was dat ze werden opgenomen in hun religieuze ervaring. Er werd toegegeven dat de ZDA niet "beweerde pioniers te zijn in de algemene principes van de gezondheidshervorming", maar ze beweerden wel het unieke karakter van het integreren van gezondheidshervorming in hun theologie. [421](#) De integratie van de hervorming van de gezondheidszorg in de boodschap van de derde engel na 1865 maakte het tot een essentieel onderdeel van hun missiethologie en verklaart de nadruk in het ZDA-denken op de intieme relatie van het menselijk lichaam en de geest met de religieuze ervaring van het individu. In dit deel zal eerst aandacht worden besteed aan de vroege ontwikkelingen van de relatie tussen religie en gezondheid onder sabbatsadventisten. Vervolgens, na de organisatie van de beweging in de ZDA-kerk, zal een beschrijving worden gegeven van de integratie van de hervorming van de gezondheidszorg in de boodschap van de derde engel en de missiologische gevolgen ervan. De reden voor deze verdeeldheid was te wijten aan de sterke invloed die E.G. White had op de goedkeuring en integratie van de hervorming van de gezondheidszorg na 1863.

a. Relatie tussen religie en gezondheid (1848-63).

De eerste aanwijzing dat onthouding van schadelijke producten voor het menselijk lichaam een onderdeel zou worden van de belijdenis van de Sabbatsadventisten, was een visioen van E.G. White in de herfst van 1848. Hier werd de aandacht gevestigd op de "schadelijke gevolgen van tabak, thee

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

en koffie". [422](#) Het jaar daarop vestigde Bates, die al vele jaren actief deelnam aan de matigheidsbeweging, [423](#) de aandacht van gelovigen op dit visioen en herinnerde hen aan een verlaten van hun zelfopofferende praktijk uit 1844 om zich te

P223

onthouden van tabak en snuiftabak. [424](#) Hij drong er bij hen op aan zich te onthouden van zulke ongezonde gewoonten, waaronder het gebruik van alcohol. [425](#) In hetzelfde jaar berichtte Edson dat in het westen van de staat New York de "broeders het belang hebben ingezien van het verlaten van hun nutteloze gewoonten; daarom hebben ze snuiftabak en tabak als nutteloos, vuil en onrein weggedaan". [426](#) Vanaf het begin van de jaren 1850 kon men overwegend drie categorieën van oproepen onderscheiden die de noodzaak van een gezond leven benadrukten: (1) Oproepen tot gezondheid resulterend in verbetering van de spiritualiteit; (2) doet een beroep op het belang van gezondheid in het licht van de naderende wederkomst; (3) roept op tot onthouding om middelen te verschaffen voor financiële ondersteuning van missionaire activiteiten. Hoewel er enige overlapping is, is elke categorie afzonderlijk behandeld.

i. *Spiritualiteit en gezondheid*. In 1851 wees E.G. White op de noodzaak om het gebruik van tabak te staken omdat het "een afgod" was en zei dat "tenzij het wordt opgegeven, de frons van God zal zijn op degene die het gebruikt". [427](#) Later ondersteunde een correspondent van de Review and Herald het concept van afgoderij met Efeziërs 5:5 en Kolossenzen 3:5, wat aangaf dat de veroordeling van tabak als afgoderij gebaseerd was op het idee dat iemand die tabak gebruikte een "hebzuchtig mens" was en dat op zijn beurt "hebzucht" "afgoderij" was. [428](#) Bij de bespreking van het gebruik van tabak en alcohol spoorde J. H. Waggoner [429](#) gelovigen aan 'u voor afgoden te bewaren [1 Johannes 5:21]'. [430](#) In 1861 classificeerde E.G. White niet alleen tabak, maar ook thee en koffie als afgoden. [431](#) Volgens D. T. Bourdeau [432](#) was het duidelijk dat "zelf, thee, tabak, enz., afgoden zijn, waarvoor velen buigen en offeren". [433](#) Dit geeft aan dat wanneer men zag dat fysieke gewoonten de spiritualiteit negatief beïnvloedden, een oproep om afstand te doen van dergelijke gewoonten onvermijdelijk was.

De relatie tussen religie en gezondheid werd ook beschreven in een "geselecteerd" artikel gepubliceerd in de Review and Herald, waarin erop werd gewezen dat "religie, voor haar volledige ontwikkeling, al onze mentale vermogens vereist". [434](#) Omdat tabak de geestelijke vermogens aantastte, werd geconcludeerd dat iemand die "tabak gebruikt, niet zo'n goede christen kan zijn als hij zonder tabak zou kunnen zijn".

P224

Een aanbevolen artikel, geschreven door een niet-sabbatsadventist, bracht naar voren dat schending van de fysieke wetten van het menselijk lichaam, vooral door het gebruik van tabak, een morele kwestie was die een zonde tegen de Schepper inhield. Het verklaarde dat God de auteur was van "de organische structuur van de mens", wat impliceerde dat "Gods wil even duidelijk is in dit organisme als in de tien geboden". [436](#) Toen werd betoogd dat "wie dit 'goddelijk vakmanschap' verwondt, door het gebruik van iets dodelijks, plant zijn wil in strijd met Gods wil", wat "opstand tegen God" en "zonde" betekende. [437](#) Zonde werd daarom gezien als "de overtreding van de wet, door de vinger van God geschreven op het hele organisme van een mens, evenals in de Bijbel". [438](#) Het werd beschouwd als "slechts een zonde van onwetendheid" wanneer de fysieke wetten van het organisme onbewust werden geschonden, maar op het moment dat men "zich bewust wordt van deze overtreding, is de overtreding niet langer alleen fysiek, maar moreel; De daad wordt een zondige daad, een zonde, en de acteur een zondaar." [439](#) In 1863 benaderde D.T. Bourdeau de morele dimensie van een gezond leven vanuit een ander perspectief toen hij het gebruik van thee en tabak associeerde met overtreding van de decaloog, niet met de overtreding van de wetten van het menselijk organisme. Hij redeneerde dat "als thee en tabak schadelijk zijn voor onze gezondheid, voor zover we deze kruiden gebruiken, we een principe van het zesde gebod schenden, dat zegt: 'Gij

zult niet doden'. En laten we niet vergeten dat we belijden respect te tonen voor al Gods geboden.' [440](#)

De sabbatsadventisten hechtten veel belang aan de temporele betekenis van het menselijk lichaam in relatie tot hun religieuze ervaring. Het lichaam werd gezien als een tempel van God, ontworpen als de woning van de Heilige Geest. Volgens J. White was het niet waarschijnlijk dat de Heilige Geest zou wonen in degenen die tabak, snuiftabak en thee gebruikten. [441](#) De gelovigen verwezen vaak naar 1 Korintiërs 3:16, 17: "Weet gij niet, dat gij de tempel Gods zijt, en dat de Geest Gods in u woont? Als iemand de tempel van God verontreinigt, zal God hem vernietigen; want de tempel van God is heilig, welke tempel zijt gij", en 1 Korintiërs 6:19, "Wat? weet gij niet, dat uw lichaam de tempel is van den Heilige Geest, Die in u is, die gij van God hebt, en dat gij niet van uzelf zijt?" [442](#) Deze teksten werden als synoniemen geciteerd, zodat de "tempel van God" in 1 Korintiërs 3:16, 17 in met het menselijk lichaam werd geïdentificeerd als "de tempel

P225

van de Heilige Geest in 1 Korintiërs 6:19 ". [443](#) Op een vergelijkbare manier geïnterpreteerd, maar minder vaak gebruikt, was 2 Korintiërs 6:16: "En welke overeenkomst heeft de tempel van God met afgoden? want gij zijt de tempel van de levende God; zoals God gezegd heeft: Ik zal in hen wonen en in hen wandelen; en Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn." [444](#) Al deze teksten werden gezien als zinspelend op de individuele verantwoordelijkheid om het menselijk organisme in de best mogelijke conditie te houden. Een bijbelpassage die vaak werd gebruikt als een specifieke verwijzing naar de reinheid van het menselijk lichaam als een noodzakelijk aspect van christelijke volmaaktheid, zowel in niet-eschatologische als in eschatologische zin, was 2 Korintiërs 7:1: "Laten wij dan, met deze beloften, geliefden, ons reinigen van alle vuilheid van het vlees en de geest, en heiligheid vervolmaken in de vreze Gods." [445](#) Het concept van gloria Dei werd ook regelmatig gebruikt om te verwijzen naar een gezonde behandeling van het fysieke organisme. Zowel 1 Korintiërs 6:20, "Want gij zijt met een prijs gekocht; verheerlijk daarom God in uw lichaam en in uw geest, die van God zijn", en 1 Korintiërs 10:31, "Of gij nu eet, of drinkt, of wat gij ook doet, doe alles tot eer van God", werden in deze context geciteerd. [446](#) Een andere tekst die vaak werd genoemd om de betekenis van een gezond lichaam te benadrukken, was Romeinen 12:1: "Ik smeeu u dan, broeders, door de barmhartigheden van God, dat gij uw lichaam aanbiedt als een levend, heilig en Gode welgevallig offer, dat is uw redelijke godsdienst." [447](#) Hoewel andere teksten werden gebruikt, [448](#) werden de bovengenoemde passages het vaakst gebruikt als niet-eschatologische argumenten ter ondersteuning van de religieuze verantwoordelijkheid voor de zorg voor het menselijk lichaam.

ii. Eschatologie en gezondheid. Gezond leven werd gezien als een onmisbaar

p226

facet van een individuele voorbereiding op de wederkomst. In 1849, in het licht van de verzegelingstijd, riep Bates op tot onthouding van tabak, snuiftabak en alcohol. [449](#) Hij benadrukte in het bijzonder de noodzaak van de reiniging van lichaam en geest en het vervolmaken van heiligheid (2 Korintiërs 7:1; Jesaja 52:11), omdat voortzetting van verontreinigende praktijken de toegang tot het Nieuwe Jeruzalem zou verhinderen (Openbaring 21:27). [450](#) Twee jaar later wees E. G. White op de gevolgen van het gebruik van tabak voor het verzegelingsproces toen ze zei dat de tabaksconsument "niet verzegeld kan worden met het zegel van de levende God". [451](#) Toen E. G. White christelijke volmaaktheid in verband bracht met de wederkomst, zei ze: "Ik zag dat Christus een kerk zonder vlek of rimpel of iets dergelijks zal hebben om aan zijn Vader aan te bieden [Efeziërs 5:27]." [452](#) In 1854 deed E.G. White een oproep tot meer "reinheid onder de sabbatvierders" als onderdeel van het voorbereidingsproces voor de wederkomst van Christus, omdat "God een rein en heilig volk zou hebben, een volk waarin Hij behagen kan scheppen". [453](#) Ze vervolgde met te zeggen dat "God een slordig en onrein persoon niet als een christen zou erkennen. Zijn frons was op dezulken. Onze ziel, ons lichaam en onze geest moeten door Jezus onberispelijk

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

aan Zijn Vader worden voorgesteld [1 Thes. 5:23], en tenzij we rein van persoon en zuiver van hart zijn, kunnen we niet onberispelijk aan God worden aangeboden. [454](#) In 1856 deed Andrews een oproep aan de tabaksconsument om perfect te zijn voor de wederkomst:

“Geef je je over aan deze niet te verontschuldigen wereldse lust? Als dat zo is, laat me u dan smeken om te bedenken dat u niet op deze manier zonder vlek of rimpel of fout voor God kunt worden gepresenteerd. Efeziërs 5:27; Openbaring 14:5. Bedrieg uzelf niet. Als u met het Lam op de berg Sion wilt staan [Openbaring 14:1], moet u zich reinigen van alle vuiligheid van vlees en geest, en volmaakte heiligheid in de vreze Gods hebben [2 Korintiërs 7:1]” [455](#)

Met het oog op de op handen zijnde wederkomst van Christus, drong een correspondent van de Review and Herald er bij de mensen op aan om "de begeerten van het vlees te kruisigen [Galaten 5:24], en geen uitstel te geven. We leven in de gevaarlijke tijden van de laatste dagen. We moeten overwinnaars zijn, anders kunnen we niet voor de Heer staan bij zijn komst." [456](#) In 1857, toen de boodschap van Laodicea werd beklemtoond, [457](#) wees een andere correspondent

P227

erop dat een gezond lichaam een onmisbaar onderdeel was van de voorbereiding op de late regen, de tegenbeeldige uitstorting van "de Geest van de pinksterdag" vlak voor de wederkomst. Hij merkte op dat om zich voor te bereiden op "een doop met vuur of de Heilige Geest" het noodzakelijk was dat

“We moeten zuiver zijn naar lichaam en ziel. We moeten ons reinigen van alle onreinheid van het vlees en van de geest, en de heiligheid vervolmaken in de vreze Gods [2 Korintiërs 7:1]. We mogen geen tabak, snuiftabak of bedwelmende drank gebruiken; want als we dat doen, zijn we smerig. De heilige Geest kan niet in zulke tempels wonen [1 Korintiërs 3:16]. We moeten al die vuile dingen wegdoen.” [458](#)

In de periode vóór 1863 vormden de bovengenoemde bijbelse verwijzingen de algemene eschatologische aantrekkingskracht, terwijl er nog geen verband was gelegd tussen een gezond leven en de boodschap van de derde engel.

iii. *Financiering van missies en gezondheid.* Toen de zendingsactiviteit van de Sabbatsadventisten zich begon uit te breiden, was er een steeds grotere vraag naar financiële steun. In 1854 riep E.G. White op tot het ontkennen van ongezonde eetlust, zodat geld dat op deze manier werd gespaard, "in de schatkist van de Heer kon worden gestopt. [459](#) Toen ze om financiële hulp vroeg, gebruikte ze argumenten van zuinigheid, gezond leven en goddelijke gunst:

“Als iedereen zich zou inspannen om zuiniger te zijn in zijn kleding, en zich zou beroven van sommige dingen die eigenlijk niet nodig zijn, en zulke nutteloze en schadelijke dingen als thee enz. terzijde zouden leggen en geven wat ze kosten voor de zaak, dan zouden ze hier meer zegeningen ontvangen en een beloning in de hemel.” [460](#)

Toen sommigen armoede aanvoerden als reden om de Review and Herald niet te steunen, beschreef J. White hen als "te arm om een broeder te helpen het brood des hemels naar de verstrooide kudde te sturen, maar ze hebben genoeg middelen om tabak, snuiftabak en thee te verkrijgen!" [461](#) In 1856 schatte hij dat als Sabbatsadventisten hun jaarlijkse uitgaven die ze hadden of hadden voor de aankoop van thee en tabak zouden doneren, het bedrag "voldoende zou zijn om dertig zendelingen te onderhouden op nieuwe arbeidsvelden". [462](#) In 1861 verklaarde E.G. White dat "degenen die tabak, thee en koffie gebruiken, deze afgoden terzijde moeten leggen en hun kosten in de schatkist van de Heer moeten storten". [463](#) Een correspondent veroordeelde de consumptie van koffie omdat het ongezond was en "het geld van de Heer gebruikte voor datgene wat hoogstens de smaak bevredigt zonder het lichaam te voeden". [464](#) Toen D. T. Bourdeau in 1863 de resultaten van deze agitatie

'Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie' P.G. Damsteegt Versie 2.1

evalueerde, zei hij optimistisch dat "voor zover de organisatie en de kerkorde onder ons worden aangenomen en uitgevoerd, tabak en thee terzijde worden geschoven." [465](#)

P228

b. Hervorming van de gezondheidszorg en de boodschap van de derde engel (1863-74).

Vanaf het jaar 1863 werd meer nadruk gelegd op de noodzaak van gezonde leefgewoonten. Geleidelijk aan werd de term "gezondheidshervorming" door SDA aangenomen om een verscheidenheid aan hervormingen aan te duiden die zouden leiden tot herstel en behoud van de gezondheid. In de breedste zin van het woord betekende gezondheidshervorming een intelligent begrip van de wetten van het leven en de natuur, gezien als Goddelijke wetten, resulterend in een reeks hervormingen zodat individuen konden genieten van de grootste mate van fysieke, mentale en spirituele gezondheid. De principes van de hervorming van de gezondheidszorg werden beschouwd als een bijbelse basis en als een geschenk van God aan de mensheid. Een belangrijke reden voor de groeiende preoccupatie met het belang van een gezond menselijk organisme voor de religieuze ervaring van het individu kan worden teruggevoerd op de visioenen van E.G. White over dit onderwerp in 1863 en 1865. [466](#) De succesvolle aanvaarding van de hervorming van de gezondheidszorg onder de SDA was het resultaat, volgens Waggoner, van de integratie ervan in de boodschap van de derde engel. In 1866 verklaarde hij dat de principes van de hervorming van de gezondheidszorg "als louter fysiologische en hygiënische waarheden" konden worden bestudeerd of terzijde geschoven als van geen belang,

"Maar wanneer het op één lijn wordt gesteld met de grote waarheden van de boodschap van de derde engel door de goedkeuring en het gezag van Gods Geest, en zo wordt verklaard dat het het middel is waardoor een zwak volk sterk kan worden gemaakt om te overwinnen, en onze zieke lichamen gereinigd en geschikt gemaakt voor levend ten hemel opname, dan komt het tot ons als een essentieel onderdeel van de huidige waarheid, om met de zegen van God te worden ontvangen, of op eigen risico te worden afgewezen." [467](#)

Een jaar later gaf E.G. White het belang van de hervorming van de gezondheidszorg voor predikanten aan door te zeggen dat "een belangrijk onderdeel van hun werk is om de gezondheidshervorming getrouw aan de mensen voor te stellen, zoals die verbonden is met de boodschap van de derde engel, als een essentieel onderdeel van hetzelfde werk." [468](#) Ze verklaarde verder dat "de gezondheidshervorming een deel is van de boodschap van de derde engel en net zo nauw verbonden is met deze boodschap als de arm en hand met het menselijk lichaam." [469](#) Er werd echter gewaarschuwd om er niet de prominente boodschap van te maken toen ze zei dat "de gezondheidshervorming nauw verbonden is met het werk van de derde [engelen] boodschap, maar het is niet de boodschap. Onze predikers zouden de gezondheidshervorming moeten onderwijzen, maar ze zouden dit niet het leidende thema moeten maken in plaats van de boodschap." [470](#) Ze voegde eraan toe dat "zijn plaats een van de onderwerpen is die het voorbereidende werk uitzetten om tegemoet te komen aan de gebeurtenissen die door de boodschap aan het licht worden gebracht, waaronder het prominent aanwezig is." [471](#) Op de Algemene Conferentie van 1869 werd een resolutie aangenomen waarin stond

P229

"dat we de hervorming van de gezondheidszorg beschouwen als een belangrijke hulp voor de zaak van de huidige waarheid, en al onze predikanten aanbevelen om er in de juiste mate bij de kerken op aan te dringen, en te proberen in dit opzicht een voorbeeld voor iedereen te zijn." [472](#) In 1870 concludeerde J. White, op basis van de vooronderstelling dat "elke echte hervorming, die bedoeld is om de huidige toestand van de mens te verbeteren en die van invloed is op zijn toekomstig geluk, onder de directe voorzienigheid van God staat", dat "de grote oorzaak van de hervorming van de gezondheidszorg uit de hemel komt." [473](#)

i. *De integratie van de hervorming van de gezondheidszorg.*

Een basisprincipe in de hervorming van de gezondheidszorg gaf aan dat overtreding van de wetten van het menselijk organisme een morele kwestie was, en dus zondig, zodat overtreding van deze wetten kon worden beschouwd als overtreding van Gods wet, de Decaloog. Het was op dit punt dat de integratie van de hervorming van de gezondheidszorg in de boodschap van de derde engel plaatsvond, omdat het centrale thema de naleving van Gods geboden opriep (Openbaring 14:12). Daarom ondersteunde de hervorming van de gezondheidszorg door mensen op te roepen tot gehoorzaamheid aan de natuurwetten de gehoorzaamheid aan Gods geboden, een doel dat vergelijkbaar is met de missie van de boodschap van de derde engel.

Er werden verschillende benaderingen gemaakt om overtreding van de wetten van het menselijk organisme als een zonde te verklaren. Eén benadering was door ongehoorzaamheid aan deze wetten te evalueren door de Decaloog als criterium te gebruiken. Een van de eersten die in deze context de relatie tussen de hervorming van de gezondheidszorg en de boodschap van de derde engel besprak, was D.T. Bourdeau. In 1867 wees hij erop dat

“de hervorming van de gezondheidszorg is tot ons gekomen als een deel van de boodschap; gebaseerd zijn op de wetten van ons wezen, die zeer veelomvattend zijn; voortkomend uit de geboden van God en het geloof van Jezus [Openbaring 14:12], in het bijzonder het zesde gebod; het ons verplichten om alle juiste en beschikbare middelen te gebruiken die binnen ons bereik liggen om onze gezondheid te verbeteren en te behouden en ons leven te verlengen; het voor ons tot een zonde maken om ziek zijn, als we willens en wetens en achteloos ziekte over onszelf afroepen door een overtreding van de wetten van de gezondheid.” [474](#)

P230

Waggoner betoogde dat het behoud van de gezondheid een morele plicht was. Het zesde gebod van de Decaloog, zei hij, "verbiedt evenzeer schade aan ons eigen leven als aan het leven van anderen", wat betekende dat het kon worden geïnterpreteerd als "'Gij zult uzelf niet doden', net zo rechtvaardig als: 'Gij zult uw naaste niet doden'." [475](#) Dit bracht hem tot de conclusie dat "het volgens het zesde gebod moreel verkeerd is om iets te doen dat ertoe strekt het leven van onszelf of van anderen te bekorten." [476](#) Deze benadering, met zijn nadruk op fysieke moord als gevolg van de overtreding van de wetten van het lichaam, duidde op een overtreding van de Decaloog en vormde een contactpunt tussen de hervorming van de gezondheidszorg en de boodschap van de derde engel.

Een andere benadering evalueerde ongehoorzaamheid aan de wetten van het menselijk organisme in de context van Gods als Schepper. Het beschouwde deze wetten als Goddelijk, wat betekende dat het overtreden ervan een zondige daad was. E. G. White wees erop dat "God wetten heeft gemaakt die onze constituties beheersen, en deze wetten die hij in ons wezen heeft geplaatst, zijn Goddelijk, en voor elke overtreding is er een straf opgelegd, die vroeg of laat moet worden gerealiseerd." [477](#) Dit suggereerde dat de wet van God zowel de morele wet als de wetten van het menselijk organisme omvatte. J. White interpreteerde de zinsnede "zonde is de overtreding van de wet" (1 Joh. 3:4) als verwijzend naar "in het bijzonder naar de morele code, maar de overtreding van de wet, moreel of fysiek, die door onze weldadige Schepper is ingesteld om onze daden te beheersen, is zonde." [478](#) Deze benadering van het toekennen van de Goddelijke status aan de wetten van het menselijk organisme zorgde ook voor een contactpunt tussen de hervorming van de gezondheidszorg en de boodschap van de derde engel.

Een derde benadering beschouwde de schending van de natuurwetten door de gevolgen ervan voor het lichaam. Op basis van de beschrijving van E.G. White kunnen de gevolgen worden aangeduid als "soma-psycho-pneumatisch" omdat elke overtreding van de gezondheidswetten de fysieke, mentale en spirituele constitutie van de mens beïnvloedde. In 1864 werd haar eerste uitgebreide behandeling over principes van gezond leven gepubliceerd, waarin ze de "soma-psycho-pneumatische" gevolgen beschreef. Het effect van het gebruik van gefermenteerde wijn op het lichaam, zei ze, was dat het de geest aantastte, wat op zijn beurt de spiritualiteit negatief beïnvloedde. Als voorbeeld verwees ze naar de dood van Nadab en Abihu (Leviticus 10:1, 2), en verklaarde dat zij, door wijn te drinken, "hun

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

verstandelijke vermogens vertroebelden en hun gevoel voor heilige dingen zo verloren, dat zij dachten dat zij net zo goed gemeenschappelijk vuur als heilig konden offeren [Leviticus 10:9, 10]. God verontschuldigde hen niet omdat de hersenen in de war waren. Vuur van zijn tegenwoordigheid vernietigde hen in hun zonde." [479](#) Over de effecten van tabak zei ze: "Het is een langzaam gif. Het beïnvloedt de hersenen en verdooft de gevoeligheden, zodat

P231

de geest geen duidelijke spirituele dingen kan onderscheiden, vooral die waarheden die de neiging zouden hebben om deze smerige toegeeflijkheid te corrigeren. Degenen die tabak in welke vorm dan ook gebruiken, zijn niet rein voor God." [480](#) Volgens haar doen mensen die "zich overgeven aan een perverse eetlust, dit ten koste van de gezondheid en het intellect. Ze kunnen de waarde van geestelijke dingen niet waarderen. Hun gevoeligheden zijn afgestompt, en zonde lijkt niet erg zondig, en waarheid wordt niet van grotere waarde geacht dan aardse schatten." [481](#) In 1866 vatte ze haar opvattingen samen door te zeggen dat 'elke schending van beginselen bij het eten en drinken de waarnemingsvermogens afstompt, waardoor het voor hen onmogelijk wordt om eeuwige dingen te waarderen of er de juiste waarde aan te hechten'. [482](#) Bij het beschrijven van dit "soma-psycho-pneumatische" proces, verklaarde ze dat:

“om God volmaakt te kunnen dienen, hebt u een duidelijk begrip van zijn vereisten nodig. U moet zich overgeven aan het gebruik van het meest eenvoudige voedsel, bereid op de meest eenvoudige manier, zodat de fijne zenuwen van de hersenen niet verzwakt, verdoofd of verlamd worden, waardoor het u onmogelijk wordt om heilige dingen te onderscheiden en de verzoening en het reinigende bloed van Christus van onschatbare waarde te waarderen.” [483](#)

Het zou geen verrassing moeten zijn dat de conclusie was dat als overtreding van de wetten van het menselijk organisme iemands spirituele onderscheidingsvermogen zou verminderen, dit ook een negatieve invloed zou hebben op iemands gehoorzaamheid aan de morele wet van God. Zo merkte E. G. White op dat "mannen en vrouwen de natuurwet niet kunnen overtreden door zich over te geven aan verdorven eetlust en wellustige hartstochten, en de wet van God niet te overtreden". [484](#) Door de analyse van de "soma-psycho-pneumatische"

P232

gevolgen werd een ander contactpunt met Gods wet tot stand gebracht, dat deel uitmaakte van de boodschap van de derde engel.

Het feit dat er een nauw verband bestond tussen de overtreding van de wetten van het lichaam en die van Gods morele wet was, was volgens E.G. White een van de belangrijkste redenen waarom God "het licht van de hervorming van de gezondheidszorg op ons liet schijnen, opdat wij onze zonde mogen zien in het overtreden van de wetten die God in ons wezen heeft ingesteld". [485](#) Ze benadrukte ook de geestelijke gevolgen van het verwerpen van de hervorming van de gezondheidszorg door te stellen dat "degenen die, nadat het licht tot hen is gekomen, niet uit principe zullen eten en drinken, in plaats van zich te laten beheersen door eetlust, niet vasthoudend zullen zijn met betrekking tot het worden geregeerd door principes in andere dingen." [486](#) Zo'n verwerping zou leiden tot verharding van het hart met de mogelijkheid om redding te verliezen. Ze zei: "Wie zich in één geval van het licht afkeert, verhardt zijn hart om het licht in andere zaken te negeren. Wie morele verplichtingen schendt op het gebied van eten en kleden, bereidt de weg om de aanspraken van God met betrekking tot eeuwige belangen te schenden." [487](#) De bovenstaande argumenten werden gebruikt om op te roepen tot een totale acceptatie van de hervorming van de gezondheidszorg, omdat het deel uitmaakte van de boodschap van de derde engel.

ii. *Eschatologische aspecten van de hervorming van de gezondheidszorg.*

Sommige van de eschatologische argumenten voor het accepteren van gezondheidshervormingen waren vergelijkbaar met die van vóór 1863, maar het feit dat ze werden geïntegreerd in de boodschap

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

van de derde engel maakte ze veel krachtiger. Hun strekking werd gedaan in de context van een voorbereiding op de moeilijke tijden die voor ons liggen en de wederkomst van Christus. In 1867 verklaarde D.T. Bourdeau dat de hervorming van de gezondheidszorg het volk van God zou voorbereiden op de tijd van verkwikking (Handelingen 3:19) of late regen, de zeven laatste plagen en de tijd van benauwdheid. [488](#) Soortgelijke argumenten [489](#) werden gebruikt door Loughborough, D.M. Canright [490](#) en Stephen Pierce. [491](#) Hervorming van de gezondheidszorg werd gezien als onmisbaar om een staat van waakzaamheid te handhaven voor de "dag des Heren" (Lucas 21:34). [492](#) In haar commentaar op een nalatige houding ten opzichte van de hervorming van de gezondheidszorg verklaarde E.G. White dat "ministers en mensen gezamenlijk moeten handelen. Gods

P233

volk is niet voorbereid op de luide roep van de derde engel." [493](#) De meeste argumenten waren gericht op de wederkomst en vooral op de voorbereiding op het moment waarop het sterfelijke lichaam zou worden veranderd in onsterfelijkheid. Gehoorzaamheid aan de principes van gezondheidshervorming had een zuiverende invloed op het lichaam en was, volgens Waggoner, een middel "waardoor een zwak volk sterk kan worden gemaakt om te overwinnen, en onze zieke lichamen kunnen worden gereinigd en geschikt gemaakt voor opname." [494](#) E.G. White merkte op dat:

“het volk van God zichzelf moet kennen om geschikt te zijn voor levende opname. Ze moeten met betrekking tot hun eigen fysieke gestalte begrijpen dat ze met de psalmist kunnen uitroepen: "Ik zal U loven, want ik ben vreselijk en wonderbaarlijk gemaakt" [Psalm 139:6]. Zij zouden altijd de eetlust moeten onderwerpen aan de morele en intellectuele organen. Het lichaam moet een dienaar zijn van de geest, en niet de geest van het lichaam.” [495](#)

De implicatie van gehoorzaamheid aan de beginselen van een gezond leven voor heiliging en opname bracht zij tot uitdrukking door te stellen dat "indien de mens het licht koestert dat God hem in genade geeft bij de hervorming van de gezondheid, hij door de waarheid geheiligd kan worden en geschikt voor onsterfelijkheid. Als hij het licht negeert en in strijd met de natuurwet leeft, moet hij de straf dragen." [496](#) In een soortgelijke context interpreteerde D.T. Bourdeau de ervaring van de woestijn van het oude Israël voordat het Kanaän binnenging als een type van de ervaring van ZDA voordat het hemelse Kanaän binnenging, en verklaarde dat:

“zij [Israëlieten] moeten berouw hebben van hun zonden en zich grondig bekeren. Ze moeten zich zowel lichamelijk als geestelijk reinigen. En is God nu minder nauwkeurig dan toen? Kunnen we de Heer ontmoeten als Hij komt in de heerlijkheid van de Vader en met alle heilige engelen, zonder ons te reinigen van alle vuiligheid van het vlees en de geest? Zonder die gewoonten te overwinnen die schadelijk zijn voor zowel lichaam als geest? Zal God de verkeerde gewoonten veranderen van hen die nooit de dood zullen smaken, maar levend zullen worden overgebracht naar het hemelse Kanaän, zonder hun medewerking?” [497](#)

Als gevolg van het visioen van E.G. White van 6 juni 1863 werden gelovigen aangemoedigd om een vegetarisch dieet te volgen. [498](#) Bij het geven van bijbelse ondersteuning voor dit dieet

P234

wees J. White erop dat Gods belofte: "Zie, Ik maak alle dingen nieuw" (Openbaring 21:5), vervuld zou worden in het restauratie en herstel van deze aarde in de toestand van Eden "voor de zondeval", wat een terugkeer naar het vegetarische dieet van Eden inhield, zoals beschreven in Genesis 1:29. [499](#) Hij merkte op dat pijn, dood, het doden van Gods schepselen en de gewoonte om vlees te eten het gevolg waren van zonde en geen deel uitmaakten van het oorspronkelijke Goddelijke plan voor de mensheid. Daarom deed hij een oproep tot vegetarisme door te stellen dat "vleesetende oorsprong van zo'n twijfelachtige oorsprong is, dat de voortdurende beoefening ervan, vooral door degenen die zonde met afschuw bekijken en naar zuiverheid en ware heiligheid zoeken, met goed fatsoen in

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

twijfel kan worden getrokken." [500](#) Hij voegde eraan toe dat "zij die 'heerlijkheid, eer, onsterfelijkheid en eeuwig leven zoeken' [Romeinen 2:7], wijselijk en veilig zo dicht mogelijk in overeenstemming zullen komen met Gods oorspronkelijke plan, toen de hele schepping in vlekkeloze zuiverheid was gehuld." [501](#)

iii. *Niet-eschatologische aspecten van gezondheidshervorming.*

Na 1863 was de niet-apocalyptische voortstuwingskracht voor gezondheidshervorming gericht op matigheid. In 1865 merkte Andrews op dat "we niet alleen beginnen te begrijpen dat matigheid een christelijke deugd is, maar ook dat het de werkelijke basis is van een goede gezondheid". [502](#) Het jaar daarop beschreef hij de positie van de ZDA als zeer uniek: "Als volk hebben we ons ertoe verbonden te doen wat geen enkele andere religieuze denominatie, voor zover ik weet, ooit heeft geprobeerd. Wij hebben het denkbeeld van christelijke matigheid, zoals dat in de bijbel wordt uiteengezet, ter hand genomen en getracht het in ons gehele lichaam tot een praktische aangelegenheid te maken." [503](#) De belangrijkste uitlegger van matigheid was E.G. White, die wees op de plicht om stelling te nemen tegen "elke vorm van onmatigheid". [504](#) De zondeval gebruikte ze als illustratie van de gevolgen van een onmatige eetlust. De hoop voor de mensheid, zei ze, was het voorbeeld van Christus, want "zoals Adam door begeerte viel en het gelukzalige Eden verloor, kunnen de kinderen van Adam door Christus de eetlust overwinnen en door matigheid in alle dingen [1 Korintiërs 9:25] Eden herwinnen." [505](#) De relatie tussen onmatigheid en verlossing beschreef ze door te verwijzen naar de "soma-psycho-pneumatische" effecten, waarbij ze verklaarde

P235

dat onmatige eetlust had geleid tot ziekte, verzwakking van de morele vermogens en een onvermogen om "de heilige waarheid, de waarde van de verzoening, die essentieel is voor redding, te waarderen". [506](#) De zinsnede "matigheid in alle dingen" kwam centraal te staan in deze beweging. [507](#) Het betekende voor E.G. White matigheid in de uitoefening van de hartstochten en totale onthouding van alle "stimulerende, schadelijke zelfzuchtige gewoonten", met inbegrip van overmatige arbeid, het drinken van thee en koffie en het gebruik van vlees. [508](#) In 1872 bracht ze matigheid in verband met de boodschap van de derde engel en merkte op dat "matigheid in alle dingen verbonden moet worden met de boodschap, om het volk van God af te keren van hun afgoderij, hun gulzigheid, hun extravagantie in kleding en andere dingen." [509](#) Matigheid was een belangrijk instrument bij de succesvolle invoering van gezondheidshervormingen. Een belangrijke reden was, volgens J. White, dat E. G. White "vanuit een bijbels standpunt een beroep deed op het onderwerp christelijke matigheid". [510](#)

Nauw verwant aan matigheid was het argument van zelfverloochening. Het werd in verband gebracht met Christus' verlossende daden van zelfverloochening in Zijn menswording en Zijn verzoeking in de woestijn. [512](#) E. G. White beschreef het belang van zelfverloochening en matigheid en zei: "De Voorzienigheid heeft het volk van God uit de buitensporige gewoonten van de wereld geleid, weg van de toegeeflijkheid aan eetlust en hartstocht, op het niveau van zelfverloochening en matigheid in alle dingen." [513](#)

Nog een andere argumentatie die mensen motiveerden om gezondheidshervormingen te accepteren, had betrekking op de verschillende aspecten van heiliging, zoals perfectie, het concept van gloria Dei, de lichamelijke tempel, het zijn van een levende offerande, enz. E. G. White wees erop dat het doel van een gezondheidsinstituut dat door de SDA moet worden opgericht, niet "alleen gezondheid, maar volmaaktheid en de geest van heiligheid, die niet kan worden bereikt met zieke lichamen en geesten." [514](#) (noot vertaler: dit zou dus het DOEL moeten zijn van de gezondheidsboodschap!)

P236

Ze zei dat het God was die door Zijn liefde "licht liet schijnen, opdat de mens zou zien dat hij, om een volmaakt leven te leiden, in harmonie moet leven met de natuurwetten die zijn wezen beheersen". [515](#) Het was dus van groot belang dat de mens zou weten "hoe te leven, opdat zijn vermogens van lichaam en geest tot eer van God kunnen worden uitgeoefend". [516](#) Het concept van Gods

heerlijkheid werd zowel uitgelegd in de context van het lichaam als een tempel van God (1 Korintiërs 6:19, 20) als in die van 1 Korintiërs 10:31. [517](#) Het argument van de schepping werd door E.G. White gebruikt toen zij opriep tot lichamelijke volmaaktheid. Het feit dat de mens naar Gods beeld was gevormd (Genesis 1:26, 27), zei ze, betekende de "heilige plicht ... om dat beeld in een zo perfect mogelijke staat te houden." [518](#) Uit Gods schepperschap leidde zij af dat Hij de eigenaar van het lichaam is, zodat "wij verplicht zijn wijs te worden met betrekking tot de beste middelen om de woning die hij ons heeft gegeven voor verval te behoeden". [519](#) Het bewaren van het lichaam als offer (Romeinen 12:1) werd ook gebruikt om de noodzaak van lichamelijke volmaaktheid te benadrukken. [520](#) Volgens E.G. White had deze tekst implicaties voor de verlossing, want hij gaf aan dat de mens "het lichaam onheilig kan maken door zondige verwennerij. Als ze onheilig zijn, zijn ze ongeschikt om geestelijke aanbidders te zijn en zijn ze de hemel niet waardig." [521](#) Uit de nauwe relatie tussen religie en gezondheid, en de bijbelse waardering voor lichaam, geest en ziel, concludeerde J. White dat "de heiliging van de Bijbel niets minder is dan de heiliging van de hele mens", verwijzend naar 1 Thes. 5:23. [522](#) Hoewel andere bijbelse argumenten werden gebruikt, voorzag de bovengenoemde in het belangrijkste deel van de argumentatie. [523](#) Naast deze argumenten motiveerde het vooruitzicht op een betere gezondheid mensen ook om de principes van de hervorming van de gezondheidszorg te aanvaarden. [524](#)

iv. Missie en hervorming van de gezondheidszorg.

De strekking van de hervorming van de gezondheidszorg was aanvankelijk gericht op de SDA zelf, van wie velen leden aan een slechte gezondheid veroorzaakt door de spanningen en problemen die werden ervaren tijdens de burgeroorlog van 1861-65. [525](#) In 1866 verklaarde een redactioneel artikel in de Review and Herald

P 237

dat vanwege de inzichten die werden verschaft door "het grote onderwerp van gezondheidshervorming ... Allen zullen in staat worden gesteld om hun arbeid aan te passen aan hun fysieke mogelijkheden, en zo de zekerste garantie hebben tegen instorting en inefficiëntie in de toekomst." [526](#) E.G. White merkte op dat een belangrijk onderdeel van het werk van de bediening was om aan te dringen op hervorming van de gezondheidszorg in verband met de boodschap van de derde engel "aan allen die beweren de waarheid te geloven". [527](#) Een resolutie van soortgelijke aard werd aangenomen op de Algemene Conferentie van 1869. [528](#) De invoering van de hervorming van de gezondheidszorg verliep niet zonder tegenstand; [529](#) toen J. White echter in de zomer van 1870 het gedrag van de ZDA op kampbijeenkomsten van Maine tot Kansas observeerde, berichtte hij dat "zij met nauwelijks een uitzondering vleeswaren weggooiden en slechts tweemaal per dag voedsel gebruikten". [530](#)

E.G. White gaf aan dat de missie van de hervorming van de gezondheidszorg veel breder was dan alleen beperkt te blijven tot SDA. Met betrekking tot onmatigheid verklaarde ze dat het "van het grootste belang was dat de mensheid niet onwetend zou zijn met betrekking tot de gevolgen van overdaad". [531](#) In een reactie op de hervorming van de gezondheidszorg zei J. White dat "de last van onze missie is om de mensen te leren hoe ze moeten leven, zodat degenen die gezond zijn, gezond kunnen blijven, en dat degenen die achteruitgaan in gezondheid kunnen terugkeren van verkeerde gewoonten naar corrigerende gewoonten en leven." [532](#) Hij riep ook op tot "intelligente, grootmoedige, toegewijde hygiënische zendelingen, die ons zullen helpen bij onze missie om overal stralen van licht en waarheid te zenden over het grote onderwerp hoe te leven." [533](#)

Hervorming van de gezondheidszorg werd gezien als een middel om de weg vrij te maken voor de boodschap van de derde engel. J. White merkte op dat het "een soort Johannes [de] Doper was om de weg te bereiden voor het grotere licht van de laatste boodschap van barmhartigheid." [534](#) E. G. White verklaarde dat "het grote onderwerp van gezondheidshervorming zal prikkelend zijn, en de publieke opinie diep zal worden geroerd om het te onderzoeken, want het is onmogelijk voor mannen en vrouwen, met al hun zondige, gezondheidsvernietigende, hersenverzwakkende gewoonten, om de heilige waarheid te onderscheiden." [535](#) Het werk van het onderwijzen van mensen over het belang

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

van "de natuurwet, en het aansporen tot gehoorzaamheid daaraan" moest in verband worden gebracht met de boodschap van de derde engel. [536](#)

P 238

In 1866 werd, als direct gevolg van E.G. White's visioen van 25 december 1865, [537](#) het Western Health Reform Institute opgericht in Battle Creek, Michigan. Zijn functies waren de behandeling van ziekten en het onderwijzen van de beginselen van de hervorming van de gezondheidszorg. Een redactioneel artikel in de Review and Herald verklaarde dat deze instelling "een huidige noodzaak was voor onze mensen, niet alleen als een plaats waar de zieken kunnen worden behandeld, maar waar mensen kunnen komen en de praktische werking van de hervorming kunnen zien, en meer kunnen leren over de principes ervan, en hoe ze thuis kunnen worden uitgevoerd." [538](#) De instelling werd speciaal opgericht ten behoeve van de ZDA, omdat men van mening was dat hun geloof en religieuze principes niet in gevaar mochten worden gebracht door de wereldse sfeer van seculiere instellingen. [539](#) Het onderwijsprogramma voor de hervorming van de gezondheidszorg van de instelling werd van vitaal belang geacht in de voorbereiding van de ZDA op het laatste conflict dat zou uitmonden in de levende opname van Gods volk bij de wederkomst. [540](#) E.G. White bracht naar voren dat "deze instelling door God is ontworpen om een van de grootste hulpmiddelen te zijn bij het voorbereiden van een volk om volmaakt te zijn voor God." [541](#) De instelling werd ook beschouwd als een belangrijk aspect van de missionaire stuwkracht. Wanneer niet-ZDA'ers het zouden bijwonen, merkte Loughborough op, zouden ze ook "vertrouwd kunnen raken met het karakter en de wegen van ons volk, een schoonheid zien in de religie van de bijbel en in de dienst van de Heer worden geleid". [542](#) Hij was van mening dat zelfs als mensen nooit de waarheid zouden accepteren, hun gunstige indruk van het instituut hen tot verdedigers van de ZDA-zaak zou maken. [543](#) E. G. White verklaarde dat als de instelling op de juiste manier zou worden geleid, het "een middel zou zijn om onze opvattingen onder de aandacht te brengen van velen die we onmogelijk zouden kunnen bereiken door de gemeenschappelijke weg van het bepleiten van de waarheid". [544](#) Zij verklaarde verder dat:

“als ongelovigen hun toevlucht nemen tot een instelling die zich wijdt aan de succesvolle behandeling van ziekten, en wordt geleid door sabbatvierende artsen, worden ze rechtstreeks onder de invloed van de waarheid gebracht. Door kennis te maken met sabbatvierders en ons ware geloof, worden hun vooroordelen overwonnen en krijgen zij een gunstige indruk. Door aldus onder de invloed van de waarheid te worden geplaatst, zullen sommigen niet alleen verlichting van lichamelijke zwakheden verkrijgen, maar zullen hun door zonde zieke zielen een genezende balsem vinden.” [545](#)

E.G. White verwees naar deze genezing van "door zonde zieke zielen" als "een van de grote

P 239

doelen van ons Gezondheidsinstituut" en gaf aan dat het de functie was van het onderwijs in gezondheidshervorming "om de door zonde zieke ziel naar de grote Geneesheer, de ware genezingsbron, te leiden en hun aandacht te vestigen op de noodzaak van hervorming vanuit een religieus standpunt, dat zij de wet van God niet langer overtreden door zondige verwennerijen." [546](#) Bij het vergelijken van deze instelling met seculiere instellingen, zei ze dat SDA-managers:

“zij werken niet zelfzuchtig alleen voor middelen; maar ter wille van de mensheid en ter wille van Christus. De managers van ons Gezondheidsinstituut proberen de lijdende mensheid ten goede te komen, om de zieke geest te genezen, evenals het lijdende lichaam, door invaliden te verwijzen naar Christus, de vriend van de zondaar. Ze laten religie niet buiten beschouwing, maar maken God tot hun vertrouwen en afhankelijkheid. De zieken worden naar Jezus verwezen.” [547](#)

Daarom was wat haar betreft het missionaire karakter van de instelling duidelijk: "Het grote doel van het ontvangen van ongelovigen in de instelling is hen ertoe te brengen de waarheid te aanvaarden." [548](#)

'Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie' P.G. Damsteegt Versie 2.1

De kwalificaties voor artsen die zich bezighouden met het herstel van "door zonde zieke zielen" waren, volgens E.G. White, dat zij niet alleen in staat moesten zijn "het lichaam alleen te behandelen om ziekten te genezen, dus werkend vanuit het standpunt van de populaire arts, maar geestelijke vaders te zijn, om verziekte geesten terug te leiden en de door zonde zieke ziel te wijzen op de nimmer falende remedie, de Verlosser die voor hen gestorven is." [549](#) Het geestelijk en lichamelijk herstel van de verlamde door Jezus ([Mt. 9:2-8](#); [Markus 2:3-14](#); [Lukas 5:18-26](#)) gebruikte ze als bijbelse redenering om aan te geven dat "artsen die succesvol willen zijn in de behandeling van ziekten, moeten weten hoe ze een zieke geest moeten behandelen". [550](#) Met betrekking tot de rol van de arts verklaarde het platform van het Instituut uit 1872: "Wij erkennen in de natuur het vermogen om de gezondheid te herstellen zonder de hulp van medicijnen. De ware Geneesheer voorziet in voorwaarden: natuurlijke geneeswijzen." Het voegde eraan toe: "Onze

P 240

materia medica: goed voedsel, zuivere lucht, zuiver zacht water, licht, warmte, lichaamsbeweging, goede kleding, rust, slaap, morele en sociale invloed." [551](#)

Als criterium om de missionaire effectiviteit van het Instituut te evalueren, gebruikte E.G. White het verhaal van de tien melaatsen die door Jezus weer gezond werden, terwijl er slechts één terugkeerde en God verheerlijkte ([Lucas 17:11-19](#)). Op dezelfde manier, zei ze, zouden de inspanningen van de artsen van de instelling door hun patiënten worden behandeld. Niettemin verklaarde zij dat als:

"Een op de twintig maakt een juist gebruik van de ontvangen voordelen en waardeert de inspanningen ten behoeve van hem, de artsen dienen tevreden en dankbaar te zijn. Als één leven op tien wordt gered, en één ziel in het koninkrijk van God in honderd, zullen allen die met het Instituut verbonden zijn, ruimschoots worden beloond voor al hun inspanningen." [552](#)

Ze voegde eraan toe dat als het werk van de "Koning der heerlijkheid, de Majesteit van de Hemel" voor de lijdende mensheid door zo weinigen werd gewaardeerd, "de artsen en helpers van het Instituut zouden het schaamrood op de kaken moeten krij indien ze klagen als hun zwakke inspanningen niet door iedereen worden gewaardeerd en op sommigen lijken te worden verspild." [553](#)

De oprichting van het Western Health Reform Institute, dat slechts enkele maanden duurde, [554](#) werd niet beschouwd als een ontkenning van hun geloof in de spoedige wederkomst van Christus. Omdat een groot deel van het leiderschap leed aan een slechte gezondheid en de spiritualiteit van veel gelovigen veel verbetering behoefde, wat aangeeft dat de naderende wederkomst iets van zijn momentum had verloren, werd de oprichting van de instelling gezien als een middel dat de missie van de kerk effectief zou ondersteunen en de wederkomst zou bespoedigen. Zo wees D. T. Bourdeau erop dat het Instituut "een van de sterkste bewijzen [was] dat de Heer nabij is", omdat het als een machtig werktuig fungeerde om "een staat van voorbereiding" op de wederkomst van Christus tot stand te brengen. [555](#) Volgens Loughborough zou het Instituut SDA de gelegenheid bieden om in de "kortst mogelijke tijd" te leren hoe de principes toe te passen die hen zouden voorbereiden op een staat van uitstekende gezondheid en op de Tweede Komst. [556](#)

Naast een instelling voor gezondheidshervorming, begon SDA in 1866 met het publiceren van een tijdschrift genaamd de Health Reformer. Het doel was om mensen voor te lichten in de principes van gezondheidshervorming, vooral degenen die niet over voldoende geld beschikten om de instelling bij te wonen. [557](#) Later werden de doelstellingen in een

P241

breder perspectief gezien toen J. White verklaarde dat "het haar missie is om bij te dragen aan de verbetering van de mensheid op fysiek, mentaal en moreel gebied." [558](#)

De bovenstaande **filosofie** over de hervorming van de gezondheidszorg vormde de basis van een toekomstig wereldwijd systeem van sanatoria en ziekenhuizen, dat moest worden beschouwd als een krachtig missionair instrument om de boodschap van de derde engel aan de mensheid te verspreiden.

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

De uitgebreide uitgaven van middelen bij de oprichting van veel van deze medische instellingen zijn echter tegelijkertijd een bewijs dat de verwachting van de spoedig komende Zaligmaker iets van zijn urgentie had verloren.

7. Eenheid tussen de boodschap van de derde engel en de sabbat

De zendingskracht van de ZDA-zending gaf aan dat een onlosmakelijk verband tussen de boodschap van de derde engel en de sabbat van vitaal belang was. De centrale plaats van de sabbat in de boodschap van de derde engel is al eerder genoemd. [559](#)

Toen sommigen in 1862 de sabbat hadden aanvaard en zichzelf als ZDA beschouwden, maar de huidige opvattingen over de boodschap van de derde engel verwierpen, beschreef E.G. White hen als zijnde in een "duistere positie". [560](#) Ze was fel gekant tegen het feit dat er enige invloed werd uitgeoefend op deze personen en verklaarde dat ze "een onafhankelijk eigen geloof" hadden. De zulken mogen invloed uitoefenen wanneer hun geen plaats zou moeten worden gegeven, ondanks hun pretenties van eerlijkheid." [561](#) E.G. White merkte op dat een verband tussen de boodschap van de derde engel en de sabbat aan de basis lag van het succes van de ZDA-missie en zei: "Scheid de sabbat van de boodschappen en hij verliest zijn kracht; maar de sabbat, verbonden met de boodschap van de derde engel, heeft een kracht die ongelovigen en wereldlingen overtuigt, en hen uitleidt met kracht om te staan, te leven, te groeien en te bloeien in de Heer." [562](#) Het was in dit opzicht, merkte ze op, dat het standpunt van de ZDA op de sabbat verschilde van dat van de Zevende-dags Baptisten. [563](#) In het licht van de ZDA-zendingstheologie impliceerde de aanvaarding van de sabbat dus ook de aanvaarding van de eschatologie van [Openbaring 14:9-12](#) als een noodzakelijk aspect voor een succesvolle zendingsverkondiging.

8. Relatie tussen de boodschappen van de drie engelen

Vanaf het begin zagen sabbatsadventisten een nauw verband tussen de boodschappen van de drie engelen. In 1850 benadrukte E.G. White de geldigheid van de boodschappen van de drie engelen als een centraal onderdeel van hun zendingsproclamatie,

P242

waarbij zij aangaf dat "de last van de boodschap de boodschappen van de eerste, tweede en derde engel zou moeten zijn". [564](#) In 1852 verklaarde J. White dat kennis van de boodschappen van de eerste en tweede engel een voorwaarde was voor een goed begrip van de boodschap van de derde engel en wees erop dat "degenen die de derde boodschap zouden kunnen omarmen zonder naar de eerste en tweede te vragen, waarschijnlijk geen zeer hevige storm van tegenstand tegen de waarheid zouden doorstaan." [565](#) In datzelfde jaar verenigde Andrews de boodschappen van de drie engelen met het evangelie door te verklaren dat ze "een deel van het evangelie van Jezus Christus" vormden, en meer specifiek "het laatste deel van die 'grote verlossing' ". [566](#) In 1858 beschreef E.G. White de boodschappen van de drie engelen in de context van de heilsgeschiedenis. [567](#) Ze wees erop dat het de boodschap van de derde engel was die de ervaring van 1844 relevant had gemaakt voor sabbatsadventisten, en zei dat "de derde engel het verleden, het heden en de toekomst heeft verlicht, en ze weten dat God hen inderdaad heeft geleid door zijn mysterieuze voorzienigheid." [568](#) Deze boodschap leverde een belangrijke bijdrage aan de uitleg van de Teleurstelling. De boodschappen van de drie engelen waren voor haar een "volmaakte keten van waarheid", "een anker om het lichaam vast te houden" en "als individuen ze ontvangen en begrijpen, worden ze beschermd tegen de vele waanideeën van Satan" [569](#) De boodschappen die ze aanduidde als een "stevig platform", of een "solide, onbeweeglijk platform", [570](#) en merkte op dat degenen die kritiek hadden op het fundament ervan tegen God vochten. [571](#) In deze context benadrukte ze dat "het ware begrip van deze boodschappen van vitaal belang is. Het lot van zielen hangt af van de manier waarop ze ontvangen

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

worden." [572](#) De ervaring van 1844, zo wees E. G. White erop, had de noodzaak van de aanvaarding van de eerste twee boodschappen geleerd voordat de derde kon worden begrepen, omdat:

“degenen die de eerste boodschap verwierpen, konden niet profiteren van de tweede, en waren niet gebaat bij de middernachtelijke roep, die hen moest voorbereiden om met Jezus door geloof het Heilige der heiligen van het hemelse Heiligdom binnen te gaan. En door de twee vroegere boodschappen te verwerpen, kunnen ze geen licht zien in de boodschap van de derde engel, die de weg wijst naar het Heilige der heiligen.” [573](#)

Het was dus duidelijk dat de boodschap van de derde engel alleen volledig kon worden begrepen in de historische context van de verkondiging van de boodschappen van de eerste en tweede engelen in de adventservaring van 1844.

P243

D. Het ecclesiologisch zelfbegrip

In 1850-74 ontwikkelden zich een aantal ecclesiologische motieven die onderdeel werden van de SDA-zendingstheologie. Deze motieven waren van het grootste belang voor de verbetering van het spirituele klimaat voor zendingswerk en voor het begrip van het zelfbeeld van het religieuze lichaam, dat de aandacht vestigde op zijn unieke rol in de geschiedenis van de christelijke kerk. Als gevolg hiervan was er een verhoogde toewijding en zelfbewustzijn van zijn missionaire taak ten opzichte van andere kerken en de wereld. De twee belangrijkste categorieën ecclesiologische motieven die konden worden onderscheiden waren eschatologische motieven en topologische motieven.

1. De eschatologische motieven

Er waren twee categorieën van eschatologische motieven: (1) Het overblijfsel motief, dat de uniciteit aangaf van sabbatsadventisten als het overblijfsel van Gods volk dat de belangrijkste posities van de adventsbeweging bleef aanhangen; (2) het Laodiceaanse motief, dat het Filadelfia-motief opvolgde en de spiritualiteit van de gelovigen weerspiegelde, droeg bij aan een anti-triompalistische dimensie in de ecclesiologie en creëerde een geest van zelfonderzoek, resulterend in een grotere toewijding aan missionaire inspanningen.

a. Het Overblijfsel motief.

De sabbatsadventisten wezen zichzelf aan als 'het overblijfsel', [574](#) "het overblijfsel van Gods volk" [575](#), en 'de kerk van het overblijfsel'. [576](#) Het lijkt waarschijnlijk dat ze de term "overblijfsel" aanvankelijk uit [Openbaring 12:17](#) haalden, [577](#) hoewel deze tekst in veel gevallen niet in de context werd genoemd. [578](#) J. White legde de betekenis van "het overblijfsel" uit en verklaarde dat zij "het laatste einde van de kerk moeten zijn; zij die in de laatste generatie leven voordat Christus komt. Sabbathouders zullen het begrijpen, wanneer ze worden verguisd en Joden, dwazen, fanatici, enz. worden genoemd. De draak moet oorlog voeren tegen het overblijfsel [[Openbaring 12:17](#)]." [579](#) Op basis van deze tekst wees hij erop dat het overblijfsel vooral bekend stond om het feit dat "zij de naleving van de tien geboden en de opwekking van de gaven onderwijzen en de gave van profetie onder hen erkennen." [580](#) In enkele gevallen werd het overblijfsel-concept

P244

met een andere betekenis gebruikt. Toen in 1850 E.G. White schreef dat de "hand van de Heer klaar is om het overblijfsel van zijn volk te herstellen [[Jesaja 11:11](#)]" [581](#), ze verwees blijkbaar naar het redden van het overblijfsel van Gods volk buiten de sabbatsadventisten. Met betrekking tot het succes van deze missie in termen van kwantiteit was ze niet al te optimistisch, later (1870) erop wijzend dat

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

"een paar, ja, slechts een paar, van het enorme aantal dat de aarde bevolkt, zal worden gered tot het eeuwige leven" terwijl "de massa's" zouden omkomen als gevolg van ongehoorzaamheid. [582](#)
Het overblijfsel-motief lijkt niet direct te hebben bijgedragen aan de groei van het SDA-missionaire bewustzijn, maar het deed dat zeker indirect door een positief argument te geven voor hun uniciteit in de heilsgeschiedenis als Gods trouwe overblijfsel dat onmisbaar deelneemt aan Zijn laatste reddingsmissie.

b. Het Laodiceaanse motief.

Na de ervaring van 1844 identificeerden sabbatsadventisten zich met het felbegeerde karakter van de Filadelfiakerk, [583](#) andere adventisten met de Laodiceaanse kerk, [584](#) en niet-adventisten met de Sardiskerk. [585](#) Naarmate de tijd verstreek, werd het echter steeds duidelijker dat de geestelijke toestand van sabbatsadventisten niet voldoende leek op de kenmerken van Filadelfia. In 1851 bracht E.G. White naar buiten dat "de overblijfselen niet voorbereid waren op wat er op aarde komt. Domheid leek, net als lethargie, te hangen in de hoofden van de meeste van degenen die beweren te geloven dat we de laatste boodschap hebben." [586](#) Ze portretteerde ook kritisch het gebrek aan opoffering voor zendingsactiviteiten onder die gelovigen "die niet bereid waren om wereldse goederen op te offeren om verlorengaannde zielen te redden door hen de waarheid te sturen, terwijl Jezus voor de Vader staat en met zijn bloed, zijn lijden en zijn dood voor hen pleit." [587](#) Er ontwikkelde zich een zelfkritische houding. In 1854 durfde J. White te zeggen dat "de reden waarom het werk niet sneller vordert, is omdat zovelen die de waarheid belijden geen echte Bijbelchristenen zijn." [588](#) In een ander artikel wees hij op het niet bereiken van "evangelieorde" als de reden voor het gebrek aan missionaire vooruitgang, en verklaarde dat:

P245

*“God zal niet toestaan om deze heilige zaak sneller te laten bewegen maar op de juiste snelheid. .. en Hij wacht op Zijn volk om zichzelf voor te bereiden en in evangelie orde, en de standaard van vroomheid hoog houden, voordat hij grote aantallen aan ons toevoegt....
God zal niet veel zielen toevertrouwen aan onze zorg, totdat we in een positie komen om hen verder te leiden op het pad naar het eeuwige leven.”* [589](#)

Smith was het eens met de bewering dat de gelovigen zelf verantwoordelijk waren voor het falen van het zendingswerk en zei dat alleen "wanneer het volk van God zo is voorbereid dat hij [God] consequent en zonder gevaar voor Zichzelf Zijn kracht door hen kan manifesteren, er geen vertraging meer zal zijn." [590](#) De noodzakelijke voorbereiding zag hij in persoonlijke heiliging en heilig leven, zodat individuen instrumenten van de Heilige Geest konden worden. [591](#) In 1855 was de houding van sabbatsadventisten ten opzichte van zending van dien aard dat het werd vergeleken met de ervaring van het volk van Meroz die vervloekt waren vanwege hun zonde om niets te doen (richt. 5:23). [592](#)

In het licht van afnemende spiritualiteit en lethargische missionaire inspanningen, leek het onlogisch om de stelling vast te houden dat de sabbatsadventisten de gemeente van Filadelfia vertegenwoordigden. Toen in 1856 J. White naar buiten kwam (mogelijk door de invloed van zijn vrouw) [593](#) dat de huidige toestand van de gelovigen die van de Laodicea-kerk van Openbaring 3 was, kwam voor velen als een verrassing, maar werd gemakkelijk aangenomen, hetgeen de huidige geestelijke lethargie bevestigde.

Deze verschuiving in ecclesiologisch zelfbegrip van een triomfalistische naar een anti-triomfalistische houding werd echter onmiddellijk geaccepteerd en bood een krachtige stimulans om gelovigen wakker te schudden om deel te nemen aan missionaire activiteiten. J. White legde de hermeneutiek voor een dergelijke interpretatie uit door te stellen dat:

“men verondersteld dat de Filadelfiakerk tot het einde reikte. Dit moeten we als een vergissing beschouwen, omdat de zeven kerken in Azië zeven verschillende perioden van de ware kerk vertegenwoordigen, en de Filadelfia is de zesde en niet de laatste staat. De ware kerk kan niet in twee

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

omstandigheden tegelijk zijn, daarom kunnen we niet anders stellen dan dat de Laodicea kerk op dit moment de kerk van God vertegenwoordigt.” [594](#)

P 246

J. White merkte verder op dat als de "nominale kerken" en de georganiseerde "nominale adventisten" als koud werden gekarakteriseerd, de enigen die in aanmerking zouden komen om de lauwe Laodiceaanse kerk te vertegenwoordigen, degenen moeten zijn die de boodschap van de derde engel beleden. [595](#) De naam "Laodicea" werd gezien als actueel en betekende voor hem "het oordelen van het volk", of volgens Cruden, "een rechtvaardig volk", en vertegenwoordigt op passende wijze de huidige staat van de kerk, op de grote grote grote verzoendag, of het oordeel van het 'huis van God' terwijl de rechtvaardige en heilige wet van God als een regel van het leven wordt genomen.” [596](#) Vanaf die tijd was de teneur van het ecclesiologische zelfbegrip meer anti-triomfalistisch. Verwijzend naar de Laodiceaanse geest onder de sabbatsadventisten verklaarde J. White dat:

“onze standpunten volledig worden ondersteund door een overweldigende hoeveelheid directe schriftuurlijke getuigenissen. maar wij, als volk, hebben blijkbaar gerust op een theorie van waarheid, en hebben nagelaten om bijbelse nederigheid, Bijbels geduld, Bijbelse zelfverloochening en Bijbelse waakzaamheid, en opoffering, Bijbelse heiligheid en de macht en gaven van de Heilige Geest te zoeken. Daarom wordt er gezegd: "En weet niet dat gij zijt ellendig en arm en blind en naakt [Openbaring 3:17]." Wat een toestand! [597](#)

Hij wees er ook op dat de kerk "ontdaan moest worden van zelfingenomen opvattingen en gevoelens" en een grondige bekering moest ervaren. De huidige houding hekelde hij als "hypocriet", want door te leven met de verwachting van de op handen zijnde Tweede Komst en Gods oordelen over degenen die ongehoorzaam waren aan de boodschap van de derde engel, "haasten belijdende gelovigen zich in hun wereldse bezigheden, waarbij ze al hun energie belasten om deze wereld na te jagen alsof er geen Jezus zou komen, geen toorn van God zal vallen op de degenen die geen toevlucht in Christus genomen hebben en geen vlammend oordeel, waar alle daden een rechtvaardige vergoeding zullen ontvangen." [599](#)

Op dat moment werd een parallel ontdekt tussen de boodschap van de derde engel en de boodschap van Laodicea: de boodschap van de derde engel werd gezien als de laatste boodschap van genade aan "een opstandige wereld" en de boodschap van Laodicea als de laatste boodschap aan "een lauwe kerk". [600](#) Waggoner verklaarde dat "de laatste waarschuwing aan de wereld de boodschap van de derde engel is, en de laatste vermaning aan de kerk is de brief aan de Laodicezen." [601](#)

p 247

Drie jaar na de eerste presentatie merkte E.G. White op dat de boodschap van Laodicea aanvankelijk de sabbatsadventisten overal had beroerd en "bijna allen geloofden dat deze boodschap zou eindigen in de luide roep van de derde engel" - een verheven hoop die niet werd verwezenlijkt omdat, omdat de gelovigen "er niet in slaagden het krachtige werk in korte tijd volbracht te zien, velen verloren het effect van de boodschap." [602](#) Ze wees erop dat de boodschap "bedoeld was om het volk van God op te wekken, om hun afvalligheid te ontdekken en tot ijverig berouw te leiden, zodat ze begunstigd zouden worden met de aanwezigheid van Jezus en geschikt zouden zijn voor de luide roep van de derde engel", een proces dat individuele karakterontwikkeling gedurende een bepaalde periode vereist. [603](#) Niettemin was er, ondanks het nadeel van de volledige aanvaarding van de boodschap van Laodicea, enige vooruitgang geboekt in de zendingsactiviteit. Ware het niet voor "de hardheid van hun hart", zei E.G. White, dan hadden de resultaten groter kunnen zijn. Maar, voegde ze eraan toe, "de inspanningen die zijn geleverd sinds de boodschap is gegeven, zijn door God gezegend, en veel zielen zijn uit dwaling en duisternis gehaald om zich in de waarheid te verheugen." [604](#)

De boodschap van Laodicea, die fungeerde als een criterium voor zelfevaluatie, werd een integraal onderdeel van de ZDA- zendingstheologie van en hielp een beter klimaat te creëren voor zendingswerk nadat het vrij indirect werd gebruikt als basis voor zelfkritiek. In 1867 onthulde E.G.

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

White "het opzienbarende feit dat slechts een klein deel van degenen die nu de waarheid belijden, erdoor geheiligd zal worden en gered zal worden". [605](#) Dit impliceerde dat slechts een overblijfsel van de kerk van het overblijfsel de overwinning zou behalen. Een jaar later merkte ze op dat "niet één op de twintig van degenen die een goede reputatie hebben bij Zevende-dags Adventisten ... leeft de zelfopofferende beginselen van het woord van God na." [606](#) Ze riep alle ZDA's op om deel te nemen aan het werk voor "de redding van zielen die verloren gaan". Volgens haar was het de verantwoordelijkheid van 'ieder lid van de kerk' om 'de Heer te hulp te komen [Richt. 5:23]'; en als hij niet zou gehoorzamen, zou hij onderworpen zijn aan de vloek over Meroz. [608](#) In 1871 bekritiseerde ze scherp het gebrek aan zendingsvooruitgang door te stellen dat "de inspanningen die worden gedaan om de waarheid onder de aandacht van de mensen te brengen, niet half zo grondig en uitgebreid zijn als ze zouden moeten zijn. Er wordt nu geen vijftigste deel gedaan dat zou kunnen zijn, in het uitbreiden van de waarheid door het verspreiden van publicaties over de huidige waarheid, en in het brengen

P248

van vrienden, en alles wat kan worden opgewekt, binnen het geluid van de waarheid. [609](#) De voortdurende zelfkritiek, die in de loop der jaren in hevigheid lijkt toe te nemen, gaf duidelijk aan dat de Laodiceaanse geest van lauwheid de meerderheid van de ZDA bleef kenmerken. In 1873 concludeerde J. White dat "God degenen heeft gehad om in dit werk te leiden die de behoeften van de zaak konden voorzien en nieuwe en uitgebreidere ondernemingen en missies konden voorstellen. Maar het merendeel van onze mensen is altijd te traag geweest om te in actie te komen, wat hun werk heeft vergroot." [610](#) In hetzelfde jaar verklaarde E.G. White dat onder de ZDA "het geloof in de spoedige komst van Christus aan het afnemen is. 'Mijn Heer vertraagt Zijn komst [Mt. 24:48; Lukas 12:45]' wordt niet alleen in het hart gezegd, maar ook in woorden en zeer beslist in werken. Domheid in deze wachttijd verzegelt de zintuigen van Gods volk met betrekking tot de tekenen van de tijd." [611](#)

Dit anti-trionfalisme in de Laodicea context is tot op de dag van vandaag een belangrijke factor gebleven in de ZDA- zendingstheologie. Het heeft niet alleen het geestelijke klimaat voor zendingswerk verbeterd, maar heeft ook een reden gegeven voor het uitstel van de

2. Typologische motieven

Verschillende ecclesiologische motieven in de categorie "typen" werden gebruikt om de vroegere, huidige en toekomstige ervaring van sabbatsadventisten te verhelderen. Het motief "Israël", dat verwijst naar de periode tussen de Exodus-ervaring en de intocht in het beloofde land, werd bijvoorbeeld gezien als een typering voor de periode tussen de adventservaring en de wederkomst van Christus. Het "Elia"-motief concentreerde zich op het herstel van de ware aanbidding in de context van een algemene afvalligheid, terwijl specifieke motieven in de levens van Johannes de Doper, Noach en Henoch ook werden gezien als typerend voor de missie van sabbatsadventisten. Al deze motieven droegen bij aan de missionaire ecclesiologie en hielpen het toch al unieke zelfbeeld van dit religieuze lichaam te onderbouwen.

a. Het Israël-motief.

Direct na de Teleurstelling zagen verschillende adventisten in Israëls uittocht uit de slavernij van Egypte een type van de uiteindelijke verlossing van de trouwe adventisten. [612](#) In 1847 wees E.G. White degenen die de sabbat hielden aan als "het ware Israël van God". [613](#) Drie jaar later gaf J. White aan dat God Israël na de bevrijding uit Egypte de woestijn in leidde om hen veertig jaar lang op de proef te stellen (Deuteronomium 8:2); "Op dezelfde manier," vervolgde White, "riep hij ons in 1844 uit de slavernij van de kerken, en

P249

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

leerde ons nederig zijn, en heeft ons beproefd, en heeft de harten van zijn volk ontwikkeld, en om te zien of zij zijn geboden zouden onderhouden." [611](#) Anderen interpreteerden de adventservaring als een uittocht uit de slavernij van het 'geestelijke Egypte' [615](#) of het 'tegenbeeldige Egypte'. [616](#) In 1850 legde Edson uit dat "door de verkondiging van het ure des oordeels, de val van Babylon en de middernachtelijke roep, hij [God] hen uit het geestelijke Egypte leidde, in de woestijn van het volk, en toen wij de middernachtelijke roep passeerden, was onze lichtkolom achter ons [[Exodus 13:21; 14:19](#)]." [617](#) Hij voegde eraan toe dat net zoals de typische vuurkolom duisternis was voor de Egyptenaren, maar licht voor de Israëlieten, zo was de tegenbeeldige vuurkolom die zich manifesteerde in de gebeurtenissen van 1844 een "schitterend licht" voor Sabbats Adventisten, maar duisternis voor hun vijanden. [618](#) Enkele jaren later interpreteerde A.C. Bourdeau [619](#) de vuurkolom in de context van de vooruitgang van de ZDA-kerk als God die "zijn volk leidt door zijn Geest; en laat licht schijnen op hun pad zoals ze het kunnen verdragen, en leidt hen in de waarheid, stap voor stap, zo snel als ze bereid zijn om het in praktijk te brengen." [620](#)

De berg Sinaï suggereerde nog een andere topologische relatie. Direct na de Exodus werd Israël geconfronteerd met het sabbatsgebod ([Exodus 16:14, 28](#)). Toch, zei Edson, "was de eerste belangrijke waarheid die ons te binnen schoot nadat we in de wildernis van het volk waren gekomen, aan deze kant van '44, de waarheid van de sabbat." [621](#)

In 1867 zinspeelde A.C. Bourdeau op een hygiënische parallel. De Israëlieten in de woestijn kregen "manna" te eten en de belofte dat, als ze Hem gehoorzaamden, God hen zou behoeden voor de ziekten waaraan de Egyptenaren leden ([Exodus 15:26](#)). SDA ontving op hun beurt de boodschap van "gezondheidshervorming". [622](#) Bourdeau merkte op dat God zowel in de Exodus- als in de Adventservaringen de teleurstellende toekomst niet had geopenbaard. Volgens hem zou Israël Egypte nooit overhaast hebben verlaten als ze hadden geweten van hun veertig jaar durende omzwervingen door de wildernis. Evenzo zei hij dat als de adventisten hadden geweten van het uitstel van de wederkomst van Christus, "ze de leerstellingen van de wederkomst niet zouden hebben verkondigd met de geest en kracht die ze deden." [623](#) Bovendien vergeleek hij degenen die omkwamen in de Exodus met

P250

"de massa van belijders van het christendom" die de adventsboodschap in 1844 verwierpen, en vergeleek hij degenen die stierven in de woestijn met de adventisten die de ZDA-verklaring van de teleurstelling weigerden. [624](#)

In hetzelfde jaar illustreerde E.G. White het "opzienbarende feit" dat slechts enkelen van de toen levende ZDA's gered zouden worden, en waarschuwde dat "slechts twee van de volwassenen van dat enorme leger dat Egypte verliet, het land Kanaän binnentrokken. Hun dode lichamen werden vanwege hun overtredingen in de woestijn uitgestrooid. Het moderne Israël loopt een groter gevaar God te vergeten en tot afgoderij te worden verleid dan Gods volk uit de oudheid." [625](#) In 1872 gebruikte ze opnieuw typologie om SDA te waarschuwen voor hun gevaar. De Israëlieten, zei ze, "hadden groot licht en verheven voorrechten, maar ze leefden niet naar het licht of waardeerden hun voorrechten niet en hun licht werd duisternis, en ze wandelden in het licht van hun eigen ogen in plaats van de raad van God. Het volk van God volgt in deze laatste dagen het voorbeeld van het oude Israël." [626](#) Identificatie van SDA als tegenbeeldig Israël had kunnen leiden tot een triomfalistische houding, maar de toenemende nadruk op het falen van het oude Israël leek op dat moment een afschrikmiddel te zijn. De zelfkritische dimensie in deze typologie werd gebruikt om de betrokkenheid van gelovigen bij grotere missionaire inspanningen te verbeteren.

b. Het Elia-motief.

Elia's missie van herstel in een tijd van algemene afvalligheid werd ook gezien als parallel aan de missie van Sabbatarian Adventisten. Al in 1846 werd verwezen naar het herstelwerk van Elia in de context van de sabbat, een thema dat Edson in 1850 uitvoeriger behandelde in een polemieek tegen andere adventisten. Verwijzend naar [Maleachi 4:5](#), "Zie, Ik zend u de profeet Elia vóór de komst van de grote en vreselijke dag des Heren" en Jezus' uitspraak in [Mt. 17:11](#): "Elia zal werkelijk eerst

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

komen en alle dingen herstellen", beweerde Edson dat "het werk van Elia in de laatste dagen is om te herstellen, om 'de fundamenten van vele geslachten op te richten' [Jesaja 58:12], om de breuk in de wet van God te herstellen en de ware aanbidding van de ware God te herstellen." [628](#) Hij vervolgde: "Degenen die zich met dit herstel bezighouden, zijn de Elia(s) die onmiddellijk aan de tweede komst zouden voorafgaan, dezelfde als Johannes de Doper

P251

die bij de eerste komst voor Jezus uitging, in de geest en kracht van Elia." [629](#) De periode van droogte van drie en een half jaar ([Lucas 4:25](#)) interpreteerde hij als een type van de periode na de Teleurstelling tot 1848 toen er een geestelijke hongersnood was onder adventisten in het algemeen. [630](#) In een commentaar op het feit dat Elia na deze droogte uit zijn afzondering tevoorschijn kwam ([1 Koningen 18:1](#)), zei hij dat "het woord van de Heer dat in de verzegelende boodschap van de derde engel was vervat, in 1848 duidelijker tot het ware volk van God kwam, nadat zij drie en een half jaar in de woestijn van het volk verborgen waren geweest". [631](#) In Achabs reactie op de verschijning van Elia: "Zijt gij die beroerder Israels?" ([1 Koningen 18:17](#)), zag Edson een parallel met de reactie van andere adventisten op de zendingsactiviteit van de sabbatsadventisten onder hen en verklaarde dat "wanneer we aandringen op het houden van alle geboden van God, we worden beschuldigd van het verontrusten van Israël, en het zaaien van tweedracht, en van het veroorzaken van verdeeldheid, enz." [632](#) Het hoogtepunt van de strijd voor het herstel van de ware aanbidding, toen Elia het volk confronteerde met de cruciale vraag: "Hoe lang hinkt gij op twee gedachten? als de Heer God is, volg hem, maar als Baäl god is, volg hem dan" ([1 Koningen 18:21](#)), interpreteerde Edson als de huidige (1850) confrontatie tussen sabbatsvierders en niet-sabbatsadventisten over de cruciale kwestie van sabbat versus zondag als de ware dag van aanbidding. [633](#) De regen die neerdaalde in antwoord op Elia's gebed ([1 Koningen 18:42-45](#)) beschouwde hij als "een voorbeeld van de late regen, de tijd van verkwikking uit de tegenwoordigheid des Heren, die over het overblijfsel zal komen, juist wanneer zij de grote dag des Heren binnengaan, om hen voor te bereiden om de tijd van benauwdheid te verduren". [634](#) De laatste fase van het thema van de herstelling vond plaats in Jizreël, toen hij geconfronteerd werd met het doodvonnis van Izebel. [635](#) Elia moest voor zijn leven vluchten naar de Horeb, de berg van God ([1 Koningen 18:46](#); [19:1-8](#)). Jizreël, zei Edson, was een type van de Dag des Heren, en Izebels decreet, een type van het doodsdcreet in [Openbaring 13:15](#). Hieruit concludeerde hij dat het tegenbeeld van de laatste strijd gerealiseerd zal worden "op de grote dag van JEZREËL, of dag van de Heer [[Hosea 1:11](#)]. Zoals Elia moest vluchten voor zijn leven, zo ook allen die het beeld niet willen aanbidden [[Openbaring 13:15](#)], ... [636](#)

p252

Zij zullen hun enige toevlucht vinden op de berg Sion. [637](#)
 In 1856 gebruikte Cottrell een enigszins vergelijkbaar argument om het thema van herstel naar voren te brengen in de missie van sabbatsadventisten. Zijn opmerkingen werden echter in een bredere en algemenere context geplaatst dan die van Edson. Hij verklaarde met Edson dat "het ambt van Elia is om de gevolgen van afvalligheid tegen te gaan en de geboden van God te herstellen", en voegde eraan toe dat de "tegenbeeldige Baäl het beest van Openbaring is, Paulus' man der zonde en Daniëls kleine hoorn". [638](#) Voor Cottrell was de keuze die Elia het volk aanbood dezelfde keuze die werd gepresenteerd door de boodschap van de derde engel, waaronder mensen "worden opgeroepen om te beslissen of ze de geboden van God of die van het beest zullen houden". [639](#) Enkele jaren later vatte Cottrell zijn standpunt samen. Hij trok een analogie tussen de algemene afval in Elia's tijd en de hedendaagse religieuze situatie en wees erop dat "Elia een boodschap had voor de mensen van zijn tijd, die sterk leek op de boodschap van de derde engel, die gericht is tot het laatste geslacht van de aarde." [640](#) Verwijzend naar het thema van herstel, zei hij: "Zij die naar Elia luisterden, keerden van Baäl terug tot de geboden van God. Dat geldt ook voor degenen die acht slaan op de derde boodschap. Elia herstelde de geboden aan het ware Israël; Dat geldt ook voor deze boodschap." [641](#) Bovendien: "Elia werd ervan beschuldigd Israël te verontrusten; zo zijn het ook degenen die beschuldigd worden die deze laatste boodschap prediken." [642](#) En ten slotte verwees hij, onder

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

invloed van het boek Elia de Tisbiet, [643](#) naar een "analogie tussen Elia in de tijd van droogte en hongersnood die volgens zijn woord was gekomen, en de heiligen die op aarde blijven in de tijd van benauwdheid, en terwijl de zeven laatste plagen worden uitgestort". [644](#)

In 1864 suggereerde Canright dat de voorspelling in [Maleachi 4:5](#) met betrekking tot de komst van Elia als "profeet" zijn tegenbeeldige vervulling vond in de overblijfselkerk die de "gave der profetie onder zich had". [645](#) Verwijzend naar Elia's hemelvaart, verklaarde hij dat "na een gevallen kerk en een goddeloze wereld te hebben gewaarschuwd voor de komende toorn, het 'overblijfsel' zal worden weggenomen zonder de dood te smaken. [Thessalonicenzen 4:15-17](#). Zo ook Elia." [646](#) In 1867
P253

verscheen er een uitgebreide behandeling van het onderwerp door Cottrell, die de reeds bestaande argumenten combineerde. [647](#)

E.G. White's eerste bekende gebruik van de Elia-typologie vond plaats in de context van de adventsproclamatie door Miller. In 1858 merkte ze op dat "duizenden ertoe werden gebracht de waarheid te aanvaarden die door Wm. Miller werd gepredikt, en dienstknechten van God werden opgewekt in de geest en kracht van Elia [[Lukas 1:17](#)] om de boodschap te verkondigen." [648](#) De huidige interpretatie van [Maleachi 4:5, 6](#) met betrekking tot ZDA onderschreef ze in 1872, toen ze het belang van gezondheidshervorming besprak, opmerkte dat "degenen die de weg moeten bereiden voor de tweede komst van Christus worden vertegenwoordigd door de trouwe Elia, zoals Johannes kwam in de geest van Elia om de weg te bereiden voor zijn eerste komst. Het grote onderwerp van hervorming moet worden geagiteerd en de publieke opinie moet worden aangewakkerd." [649](#)

Meer dan enig ander ecclesiologisch motief bracht het thema van Elia de missie van herstel naar voren - de specifieke last van de boodschap van de derde engel. Als gevolg hiervan werd het Elia-motief een integraal onderdeel van de ZDA- zendingstheologie.

c. Andere topologische motieven.

Nauw verwant aan het Elia-motief is het thema "Johannes de Doper". Christus had het werk van de twee mannen met elkaar in verband gebracht, en het feit dat Sabbatsadventisten zichzelf beschouwden als de voorbereiding van de wereld op de Tweede Advent, leidde onvermijdelijk tot een identificatie, niet alleen met Elia, zoals we hebben gezien, maar ook met Johannes de Doper, die zich bezighield met het voorbereiden van de Joodse natie op de Eerste Komst. In 1850 verwees Edson in de context van het Elia-motief naar een overeenkomst tussen de missie van Johannes en die van de sabbatsadventisten. [650](#) Later, in 1858, trok E.G. White een parallel tussen de missie van de Millerieten en die van Johannes, door te stellen dat "zoals Johannes de Doper de eerste komst van Jezus aankondigde en de weg bereidde voor zijn komst, zo verkondigden ook Wm. Miller en degenen die zich bij hem aansloten, de tweede komst van de Zoon van God." [650](#) Enkele jaren later vestigde ze de aandacht op overeenkomsten tussen de missie van Johannes de Doper als een "hervormer" die de weg van de Heer voorbereidde en de missie van de ZDA met de boodschap van gezondheidshervorming die zich voorbereidde op de wederkomst van Christus. [652](#) Johannes, zei ze, "was een vertegenwoordiger van degenen die in deze laatste dagen leven aan wie God heilige waarheden heeft toevertrouwd om aan de mensen voor te stellen, om de weg te bereiden voor de tweede verschijning van Christus." [653](#)

De SDA-missie omvatte meer dan voorbereiding en hervorming. Het kondigde ook de naderende oordeel aan, een thema dat naar voren werd gebracht

P254

door middel van het "Noach"-motief. In 1872 schreef E. G. White dat "zoals de prediking van Noach de bewoners van de wereld waarschuwde, toetste en beproefde voordat de vloed van wateren hen van de aardbodem vernietigde, zo is de waarheid van God voor deze laatste dagen een soortgelijk werk van waarschuwing, toetsing en beproeving van de wereld." [654](#)

Ten slotte was er het "Henoch"-motief, voornamelijk gebaseerd op [Genesis 5:24](#): "En Henoch wandelde met God: en hij was niet; want God nam hem weg." Een correspondent van de Review and

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

Herald schreef hierover dat "het overblijfsel in deze laatste dagen nauw met God moet wandelen, als zij ooit verwachten levend te worden opgenomen zoals Henoch." [655](#)

Deze motieven vertegenwoordigen de vroege ontwikkeling van de ZDA-missionaire ecclesiologie. Ze zijn tot op heden verder ontwikkeld en vaak gebruikt in het kader van de SDA-missie.

3. De ZDA- kerk als zendingsorganisatie

Het is niet de bedoeling geweest om een gedetailleerd verslag te schrijven van de organisatie van Sabbatsadventisten in de ZDA-kerk. Dit deel behandelt slechts twee aspecten van het zelfbeeld van de ZDA die van direct belang zijn voor het begrip van het missionaire karakter ervan: hun naam en het gezag van het religieuze lichaam.

a. De naam "Zevende-dags Adventisten".

De eersten die de naam "Zevende-dags Adventisten" gebruikten, lijken hun tegenstanders te zijn geweest. Een van de vroegste verwijzingen naar de naam Zevende-dags Adventisten vond plaats in de Advent Herald, de belangrijkste publicatie van de niet-Sabbatarische Adventisten, in 1847. [656](#) In 1853 wees de Centrale Vereniging Zevende-dags Baptisten de Sabbatarische Adventisten aan als de "Zevende-dags Adventismensen". [657](#) Hoewel in de jaren 1850 de behoefte aan organisatie groeide, waren er theologische obstakels met betrekking tot het aannemen van een naam en de vorming van een wettelijke organisatie die slechts langzaam werden overwonnen. [658](#)

Er waren enkele sabbatsadventisten die er de voorkeur aan gaven om gewoon "christenen" of "discipelen" genoemd te worden omdat deze namen apostolische connotaties hadden, [659](#) terwijl anderen de naam "het Overblijfsel" bepleitten vanwege de bijbelse basis. [660](#) In 1860 stelde J. White voor "dat we unaniem de naam Kerk van God aannemen, als een schriftuurlijke en passende naam om

P255

bekend te staan." [661](#) In die tijd hadden sommige gelovigen in Michigan zichzelf de Kerk van God genoemd. [662](#) Er was echter geen uniformiteit in de namen die door de verschillende onafhankelijke gemeenschappen van gelovigen werden gekozen. [663](#) Op de Battle Creek Conference of Sabbatarian Adventists in 1860 werd besloten een officiële naam aan te nemen. Toen de naam "Kerk van God" werd voorgesteld, werd het bezwaar gemaakt dat "die naam al door sommige denominaties werd gebruikt, en daarom niet onderscheidend was, daarboven dat het voor de wereld een schijn van aanmatiging had." [664](#) J. White suggereerde dat de gekozen naam "er een zou moeten zijn die het minste bezwaar zou zijn: in staat voor de wereld in het algemeen." [665](#) Toen werd de naam "Zevende-dags Adventisten" voorgesteld als "een eenvoudige naam en een uitdrukking van ons geloof en onze positie". [666](#) Na bespreking werd het door de aanwezigen op de conferentie aangenomen en aanbevolen aan de gelovigen in het algemeen. Over het algemeen werd het goed ontvangen, hoewel een paar gemeenschappen ertegen waren. [667](#) E.G. White beschouwde het positief als "een permanente berisping voor de protestantse wereld", [668](#) en in een commentaar op de missionaire betekenis ervan zei ze dat "de naam Zevende-dags Adventisten de ware kenmerken van ons geloof voor zich draagt en de onderzoekende geest zal overtuigen. Als een pijl uit de pijlkoker van de Heer zal het de overtreders van Gods wet verwonden en leiden tot bekering tot God en geloof in onze Heer Jezus Christus." [669](#)

b. De organisatie en haar autoriteit.

Zoals in voorgaande jaren was beseft, waren kerkorde en eenheid een noodzaak voor een effectieve werking en succes bij zendingsinspanningen. Hoe groter het religieuze lichaam werd, des te dringender werd de behoefte gevoeld aan eenheid en organisatie om algemene verwarring te voorkomen, en vooral tijdens de burgeroorlog. [670](#) Uiteindelijk, in 1863, na de theologische obstakels voor organisatie te hebben overwonnen, organiseerde de ZDA zich legaal met het specifieke doel om "eenheid en efficiëntie in de arbeid te verzekeren en het algemeen belang

P256

van de zaak van de huidige waarheid te bevorderen". [671](#) Datzelfde jaar werd voor het eerst onder de ZDA het idee naar voren gebracht dat de kerk "een zendingsgenootschap" was dat door Christus was opgericht en nog steeds verplicht was aan de Grote Commissie, [672](#) een motief dat in die tijd door andere christenen op grote schaal werd verdedigd. [673](#)

Als onderdeel van het rapport van de Generale Conferentie van 1863 werd een conferentietoespraak over organisatie gepubliceerd. [674](#) Deze toespraak duidde op twee categorieën kerkfunctionarissen in het Nieuwe Testament: "Zij die hun ambt uitoefenen krachtens een bijzondere roeping van God, en zij die door de kerk zijn uitverkoren: de eerstgenoemden die apostelen en evangelisten omhelzen; en de laatsten ouderlingen, bisschoppen, herders en diakenen." [675](#) Er werd naar voren gebracht dat het ambt van apostel niet beperkt was tot de 12 apostelen van Christus [676](#) en niet beperkt kon worden tot de tijd van het Nieuwe Testament. [677](#) Een apostel werd gezien als "iemand die is uitgezonden, een boodschapper", zodat "een ieder die in het bijzonder door God is gezonden in welk tijdperk dan ook" en die "elke nieuwe waarheid of hervorming" leidt, een apostel kan worden genoemd. [678](#) Een evangelist werd beschreven als "een prediker van het evangelie, niet gefixeerd op een plaats, maar reizend als een zending om het evangelie te prediken en kerken te stichten." [679](#) In die tijd werd iedereen in de eerste categorie ook een predikant genoemd. [680](#) Met betrekking tot de tweede categorie werd erop gewezen dat de namen ouderling, bisschop en herder synoniem zijn en een identiek ambt aanduiden. [681](#) Hierdoor werd het aantal functionarissen dat door de afzonderlijke kerken moest worden aangesteld teruggebracht tot twee: ouderlingen en diakenen. Wat de respectieve verantwoordelijkheden betrof, moest het werk van een diaken "uitsluitend worden beperkt tot de

P257

stoffelijke zaken van de kerk; zoals het beheer van de financiën, het treffen van voorbereidingen voor de viering van de verordeningen, enz.', terwijl het werk van de ouderling bestond uit 'het leiden en toezicht houden op de kerk in geestelijke zaken' en het fungeren als 'voorzitter in al haar zakelijke bijeenkomsten'. [682](#) Zowel de ouderling als de diaken moesten door een predikant worden gewijd. [683](#) De onderlinge verhouding tussen de verschillende ambten kwam tot uitdrukking in de volgende regel: "Dat niemand uit hoofde van een lager ambt een hoger ambt kan bekleden; maar een ieder die een hoger ambt bekleedt, kan uit hoofde van dat ambt in een van de lagere ambten handelen." [684](#)

In de nieuw georganiseerde kerk werd een onderscheid gemaakt tussen de leiders en de leken met betrekking tot de kwestie van het gezag. Verwijzend naar kerkelijke organisaties wees E. G. White erop (in verband met [Hebreeën 13:17](#), [Thes. 5:12, 13](#) en [Mattheüs 18:15-18](#)) dat "er geen hogere rechtbank op aarde is dan de kerk van God. En als de leden van de kerk zich niet willen onderwerpen aan de beslissing van de kerk, en niet door hen [plaatselijke en reizende ouderlingen] worden geleid en geadviseerd, kunnen ze niet worden geholpen." [685](#) Er werd gewaarschuwd dat "God macht heeft geschonken aan de kerk en de dienaren van de kerk, en het is geen lichte zaak om het gezag van Gods dienaren te weerstaan en te verachten." [686](#) Wat echter de missie van de beweging betrof, verklaarde ze dat "het werk niet alleen afhangt van de predikanten. De kerk - de lekenleden - moet hun individuele verantwoordelijkheid voelen en werkende leden zijn." [687](#) Met betrekking tot het onderwerp "nieuw licht" of "nieuwe waarheid" suggereerde ze dat, om verwarring en verdeeldheid te voorkomen, "geen nieuwe opvattingen moeten worden verdedigd door predikers of mensen op eigen verantwoordelijkheid. Alle nieuwe ideeën moeten grondig worden onderzocht en er moet een besluit over worden genomen. Als er enig gewicht in zit, moeten ze door het lichaam worden overgenomen; zo niet, afgewezen." [688](#)

In de jaren 1870 ontstond er een discussie over de kwestie van leiderschap. In 1873 verklaarde J. White dat "onze Generale Conferentie de hoogste

P258

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

autoriteit is bij ons volk, en is ontworpen om de leiding te nemen over het hele werk in dit en alle andere landen." In hetzelfde jaar schreef Butler een essay waarin hij het idee ontwikkelde dat het hoogste gezag van de kerk bij één persoon moest worden belegd, namelijk J. White. [690](#) De reden voor Butler's positie was zijn wens, als voorzitter van de Generale Conferentie, om enkele problemen met betrekking tot verantwoordelijkheid die zich onder SDA-leiders hadden voorgedaan, uit de weg te ruimen en de eenheid onder hen te verbeteren. [691](#) Zijn standpunt werd volledig onderschreven door de Generale Conferentie van november 1873. Na een paar weken van reflectie nam J. White echter een standpunt in tegen dit concept van leiderschap. In de context van het feit dat Christus het hoofd van de kerk was, benadrukte hij het dienende aspect van leiderschap en pleitte hij voor de "ware leer van het leiderschap van Christus en de gelijkheid van de broederschap van de bediening". [692](#) Hij herhaalde zijn eerdere mening dat de Generale Conferentie het hoogste gezag van God op aarde is, en toegevend dat het fouten zou kunnen maken, drong hij erop aan dat "met het oog op het gezag dat Christus in de kerk heeft geïnvesteerd, en de tedere zorg die hij voor onze zaak heeft gehad, de enige veilige weg voor onze predikanten en voor ons volk, is om de besluiten van onze Generale Conferentie te respecteren." [693](#) In de discussie werd J. White gesteund door zijn vrouw. Ze schreef aan Butler dat "het oordeel van niemand mag worden overgegeven aan het oordeel van een man. Maar wanneer het oordeel van de Generale Conferentie, die het hoogste gezag is dat God op aarde heeft, wordt uitgeoefend, moeten de persoonlijke onafhankelijkheid en het persoonlijke oordeel niet worden gehandhaafd, maar worden overgegeven. [694](#) Geconfronteerd met een dergelijke oppositie tegen Butlers opvattingen, keerde de Generale Conferentie zichzelf om. [695](#) Aanvullend inzicht in de SDA missionaire ecclesiologie werd verschaft door E.G. White toen zij de functie van de SDA-kerk uiteenzette in de context van Christus' missie voor het heil van de mens. Ze benadrukte het belang van de georganiseerde kerk en zei dat "de Zoon van God Zich identificeerde met het ambt en het gezag van Zijn georganiseerde kerk. Zijn zegeningen moesten komen door de instanties die hij heeft ingesteld," en ze

P259

voegde eraan toe, "de Verlosser van de wereld sanctioneert de ervaring en oefeningen in religieuze zaken niet onafhankelijk van zijn georganiseerde en erkende kerk, waar hij een kerk heeft." [696](#) De Bijbelse principes voor deze visie vond ze in de bekeringservaring van Saulus in [Handelingen 9](#). Het feit dat Saulus na zijn ontmoeting met Jezus op de weg naar Damascus in contact werd gebracht met de christelijke kerk in die stad interpreteerde zij als volgt:

Hij [Jezus] leidt Saulus zo naar de kerk en erkent de macht die hij op de kerk heeft gelegd als een kanaal van licht naar de wereld. Het is het georganiseerde lichaam van Christus op aarde en er moest respect worden betoond aan zijn verordeningen. Ananias vertegenwoordigt Christus in het geval van Saulus. Hij vertegenwoordigt ook De dienaren van Christus op aarde die zijn aangesteld om in de plaats van Christus te handelen. [697](#)

Met dit ecclesiologische zelfbeeld zag de SDA-kerk zichzelf in een zeer verantwoordelijke positie in de heilsgeschiedenis. E.G. White waarschuwde echter dat het spirituele erfgoed dat de SDA van de christelijke kerk van de geschiedenis had ontvangen, zeer gewaardeerd moest worden. Ze merkte op: "Gods werkers vormen vandaag de verbindende schakel tussen de voormalige werkers, de kerk van de geschiedenis en de kerk die uit de wereld zal worden geroepen en voorbereid om hun Heer te ontmoeten", eraan toevoegend dat "alle excellenties die door het geloof in de waarheid zijn gekomen, van vroegere eeuwen tot de huidige tijd, moeten met het grootste respect worden behandeld." [698](#)

E. De missie van God

Het concept dat zending het werk van God is, niet van de mens – de missio Dei – had sterke wortels in de puriteinse traditie van New England. [699](#) Onder sabbatsadventisten functioneerde het vooral in een eschatologische zetting. In 1850, commentaar gevend op de succesvolle voortgang van hun boodschap sinds 1848, [700](#) legde J. White het uit als een realisatie van Gods activiteit zoals

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

afgebeeld in Ezech. 34: "God heeft beloofd zijn kudde te verzamelen die verstrooid is in deze donkere en bewolkte dag [Ezech. 34:12], sinds 1844." Het was zijn overtuiging dat "voordat Jezus komt, de 'kleine kudde' zal worden verzameld in 'de eenheid van het geloof'. Jezus zuivert nu 'voor zichzelf een bijzonder

P260

volk, ijverig in goede werken' [Titus 2:14]." [701](#) Met betrekking tot Gods huidige missie merkte E. G. White op dat de Heer "de tweede keer zijn hand had uitgestoken om het overblijfsel van zijn volk terug te krijgen [Jesaja 11:11]", [702](#) -een "snel werk" dat "spoedig in gerechtigheid zou worden afgebroken". [703](#) De missio Dei werd vaak gelijkgesteld met de voorzienigheid van God. J. White was ervan overtuigd dat de Voorzienigheid een weg opende om "de waarheid" aan mensen te presenteren, en drong erop aan dat "de kerk gelijke tred moest houden met de opening van de voorzienigheid van God". [704](#) E. G. White waarschuwde echter om niet sneller te gaan dan "de onmiskenbare voorzienigheid van God de weg open". [705](#) Ze wees ook op de grote behoefte aan individuen met "energie gelijk aan de opening van de voorzienigheid van God". [706](#) en zei dat "als we de opening van God zouden volgen, we snel elke opening zouden moeten onderscheiden en elk voordeel binnen ons bereik optimaal zouden benutten, om het licht te laten uitbreiden en zich naar andere naties te verspreiden." [707](#) De manier waarop God niet-adventisten beïnvloedde, werd op verschillende manieren beschreven. J. White schreef hun groeiende belangstelling voor zijn boodschap toe aan het feit dat 'de Geest van God op velen afkomt om te onderzoeken'. [708](#) Bates gebruikte de uitdrukking: "de Heere heeft voor Israël gewrocht". [709](#) In 1857 wees E.G. White erop dat Gods voorzienigheid een duidelijke richting had, afhankelijk van tijd en omstandigheden. Het feit dat bepaalde geografische gebieden in de VS meer reageerden op "de huidige waarheid" dan andere, was volgens haar het resultaat van de activiteit van "de engelen van God", die individuen voorbereidden om ontvankelijk te zijn. [710](#) Vanuit het oogpunt van kerkgroei was het dus belangrijk dat "speciale inspanningen werden geleverd in de huidige tijd waarin het meeste goede kan worden bereikt". [711](#) Later werd het werk van engelen in het missio Dei specifiek beschreven in een eschatologische context. Ze verklaarde dat engelen "op verschillende plaatsen op de harten en gewetens" van mensen bewogen met als gevolg dat "eerlijke zielen verontrust zijn als ze getuige zijn van de tekenen van de tijd in de onrustige staat in en onder de naties. Het onderzoek ontstaat in hun hart: Wat zal het einde van al deze dingen zijn? [712](#)

p261

Op dit punt leken deze mensen klaar te zijn voor de verkondiging van "de huidige waarheid", hoewel werd benadrukt dat alleen de genade van God het hart kon overtuigen. [713](#) Toen enkele rijke personen zich bij de sabbatsadventisten aansloten, interpreteerde E.G. White het als het resultaat van Gods missie, zodat hun financiële middelen de voortschrijdende missie van de kerk zouden ondersteunen. [714](#) De centripetale dynamiek van de missie van God werd ook waargenomen toen individuen van andere naties onder de "invloed van de waarheid" kwamen. [715](#)

Vaak was het resultaat van goddelijke activiteit een Macedonische oproep: "Kom over ... en help ons" (Handelingen 16:9), [716](#) een reactie die al lang gewaardeerd wordt in de Puriteinse traditie van New England. [717](#) Frequente oproepen van mensen die geïnteresseerd waren in de "huidige waarheid" leidden tot de conclusie dat de oogst groot was (Lucas 10:2; Matteüs 9:37), [718](#) de velden "waren al

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

wit om te oogsten" (Joh. 4:35), [719](#) maar de "arbeiders waren weinig" (Lucas 10:2; Matteüs 9:37, 38). [720](#) De adventistische leiding vond hier een basis om gelovigen te overtuigen om zendingswerk te doen. Het idee van een grote oogst was niet in tegenspraak met het idee dat alleen een overblijfsel gered zou worden, want het werd algemeen begrepen dat de meerderheid van Gods volk zich nog buiten de kerk van het overblijfsel bevond. [721](#)

Het missio Dei-concept omvatte als deelnemers zowel engelen als mensen, wiens wederzijdse relatie E. G. White als volgt uitdrukte: "Engelen van God hebben de leiding over het werk, en zij adviseren en leiden Gods volk door uitverkoren vaten, en zo gaat het werk vooruit." [722](#) Er werd aan toegevoegd dat "eenvoudige instrumenten" zouden worden gekozen "om dit grote werk voort te zetten, maar ze voeren alleen de geest en de wil van de grote Meester aan het hoofd van het werk uit." [723](#) Behalve dat het Gods instrumenten zijn, verklaarde ze dat "degenen die zich bezighouden met het werk van het redden van zielen, medewerkers met Christus zijn." [724](#)

P262

Al tijdens de Great Awakening werd het concept van samenwerking bepleit door Jonathan Edwards. [725](#) Volgens E.G. White was het doel van goddelijk-menselijke samenwerking in de eerste plaats het bevredigen van de basisbehoefte van de mens aan geluk, karakterontwikkeling en gelijkheid aan de Goddelijke natuur. [726](#) Onder de manieren waarop de mens kan meewerken aan Gods missie waren deze: (1) Volg de voorzienigheid van God en reageer op de "Macedonische roep"; [727](#) (2) Gods wil uit te voeren en in "harmonie met Christus" te werken voor de redding van anderen; [728](#) (3) vermijd het verstoren van de vooruitgang van Gods zending door inactiviteit of gebrek aan geloof; [729](#) (4) zich bezighouden met daden van welwillendheid en zelfverloochening, en tienden en offers bijdragen om te helpen bij het heilswerk. [730](#) Met betrekking tot het succes van deze samenwerking beloofde J. White dat "de Heer van de oogst voor de resultaten zal zorgen, als zijn dienaren hun plicht doen." [731](#) Hij wees erop dat het de Heer was die mensen bekeerde, [732](#) voegde ze toe aan de kerk (*Handelingen 2:47*), [733](#) en gevestigde kerken. [734](#) E. G. White verklaarde: "Het zaad van de waarheid moeten we zaaien en op God vertrouwen om het tot leven te brengen." [735](#) Het concept van goddelijk-menselijke samenwerking leek de zelfbeperking van de Almachtige in de redding van de mens te impliceren. E. G. White gaf aan dat God "middelen uit de hemel kon sturen om zijn werk voort te zetten; maar dit is buiten zijn bevel. Hij heeft verordonneerd dat mensen zijn instrumenten moeten zijn." [736](#) Dit legde een enorme verantwoordelijkheid bij SDA, een verantwoordelijkheid die ze aanvankelijk

P263

niet leken te begrijpen: "Zondaars, die omkomen door gebrek aan kennis, moeten in onwetendheid en duisternis worden achtergelaten, tenzij de mensen het licht van de waarheid naar hen zullen dragen. God zal geen engelen uit de Hemel sturen om het werk te doen dat Hij voor de mens heeft achtergelaten. [737](#) Niet-deelname aan de missio Dei werd gezien als een ernstige verwaarlozing vergelijkbaar met de zonde van Meroz (*Richt. 5:23*). [738](#) 'Een bittere vloek', zei E.G. White, 'wordt uitgesproken over die [kerkleden] die niet tot de hulp van de Heer komen.' [739](#) Ze legde de reden uit: "Wat had Meroz gedaan? Niets. En dit was hun zonde. Zij kwamen niet tot de hulp van de Heer tegen de machtigen." [740](#) Hun verantwoordelijkheid als medewerkers met God in de redding van de mens en de dreiging van de vloek van Meroz waren factoren die SDA motiveerden om op zending te gaan.

F. Niet-apocalyptische dimensies

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

Tijdens de periode 1850-74 was er een geleidelijke opkomst van niet-apocalyptische dimensies in de SDA-theologie van de missie, waarvan de meeste wortels hadden in protestantse zendingstradities in de VS. [741](#) Onder SDA kwam de grootste bijdrage aan deze motieven voor zending van E. G. White. De classificatie van de volgende motieven werd bepaald door de stuwkracht van het primaire bronmateriaal. In bepaalde gevallen was het onmogelijk om enige overlapping te vermijden vanwege de nauwe relaties tussen de verschillende categorieën.

1. *De Imitatio Christi*

Het concept van christelijke gelijkenis werd vooral door E. G. White gebruikt als een motief voor zending. Ze deed vaak een beroep "op allen die belijden de waarheid te geloven, om het karakter en het leven van de Zoon van God in overweging te nemen. Hij is ons voorbeeld. Zijn leven werd gekenmerkt door ongeïnteresseerde welwillendheid. Hij werd altijd geraakt door menselijke ellende. Hij ging over tot het goede doen. Er was niet één egoïstische daad in zijn hele leven." [742](#) Het was haar diepste verlangen dat SDA de levensstijl van Christus zou bestuderen

P264

en navolgen en ze verwees vaak naar het leven en het karakter van Christus wanneer ze een beroep deed op missionaire activiteit.

"Ongeïnteresseerde welwillendheid" speelde een belangrijke rol tijdens de Tweede Grote Ontwaking, die vooral door Samuel Hopkins en andere theologen uit New England werd benadrukt als een essentieel element in de sociale verantwoordelijkheid van de christen. [743](#) E. G. White legde de term uit in de context van Christus' volledige onzelfzuchtigheid. [744](#)

Het offer van Christus voor de mens werd ook vaak door E.G. White gebruikt om mensen te motiveren om deel te nemen aan zendingswerk. De gelovigen werden aangemoedigd om de verlossende activiteiten van Christus te volgen, omdat "als er een groot offer werd gebracht om hen te verlossen, zij een rol moesten spelen in dit heilswerk, door een offer voor elkaar te brengen." [745](#) In haar commentaar op de nauwe relatie tussen zending en een nauwkeurig begrip van de verzoening merkte ze op: "Wanneer de verzoening correct wordt bekeken, zal de redding van zielen als van oneindige waarde worden gevoeld. In vergelijking met de onderneming van eeuwig leven, zinkt ieder ander belang weg in onbeduidendheid." [746](#) Onder verwijzing naar [1 Petrus 2:9](#) zei ze dat Christus Zijn volgelingen had geroepen "om zijn leven van zelfopoffering en zelfverloochening na te volgen, om geïnteresseerd te zijn in het grote werk van de verlossing van het gevallen ras." [747](#) Christus vroeg, nadat hij alles voor de mens had opgeofferd: "Ik heb dit alles voor u gedaan, wat bent u bereid voor mij te doen? Ik heb je een voorbeeld gegeven." [748](#) Degenen die zich verontschuldigen voor het actief bezig zijn met de redding van anderen, zei E. G. White, bewezen dat ze "het komende leven onwaardig waren, de hemelse schat onwaardig die zo'n groot offer kostte" [749](#)

2. *Het licht van de wereld - het zout van de aarde*

De verschillende aspecten van [Mt. 5:13-16](#) uit de Bergrede werden vaak aangehaald om de gelovigen te motiveren om zendingswerk te doen. De meest gebruikte oproepen werden gedaan aan de zinnen: "Gij zijt het licht der

P265

wereld" (5:14) [750](#) en "Gij zijt het zout der aarde" (5:13). [751](#) Deze werden al gebruikt voordat een concept van wereldwijde missie was ontwikkeld. E. G. White verwoordde de relatie tussen Christus

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

en Zijn volk als volgt: "Jezus is licht en in hem is helemaal geen duisternis [[1 Joh. 1:5](#)]. Zijn kinderen zijn de kinderen van het licht [[1 Thes. 5:5](#)]. Ze worden vernieuwd naar zijn beeld en uit de duisternis geroepen naar zijn wonderbaarlijke licht [[1 Petrus 2:9](#)]. Hij is het licht van de wereld [[Joh. 8,12](#)], en zij die hem volgen zijn het licht van de wereld [[Mt. 5,14](#)]" [752](#) Het licht van de wereld zijn impliceerde ook een verantwoordelijkheid voor de leken. Ze gaf aan dat "God van zijn volk verlangt dat het als lichten in de wereld schijnt [[Mt. 5:16](#)]. Het zijn niet alleen de dienaren die dit moeten doen, maar elke discipel van Christus." [753](#) Zowel de predikanten als de leken waren verantwoordelijk voor de zending van de kerk. [754](#) Allen, zei ze, die "aan God waren gewijd ... zijn kanalen van licht. God maakt hen instrumenten van gerechtigheid om het licht van de waarheid, de rijkdom van zijn genade [[Efeziërs 1:7](#)], aan anderen te communiceren." [755](#)

Het concept van het zijn van het licht van de wereld en het zout van de aarde werd gebruikt tegen de huidige praktijk van de vorming van kolonies van sabbatsadventisten. Al in 1856 berispte J. White de neiging "om samen te kruipen omwille van de samenleving van gelijkgestemden", want het betekende het verbergen van een licht onder een korenmaat ([Mt. 5:15](#)) en voorkwam de uitstorting van de Heilige Geest. [756](#) Enkele jaren later zei hij dat het een vergissing was om te denken dat de boodschap enige impact op de wereld zou hebben wanneer de gelovigen "in een hoek werden opgesloten, zo uitgesloten van de wereld, of zo uniek in hun algemene deportatie, dat ze geen invloed hadden op de wereld." [757](#) E. G. White bekritiseerde de bewegingen onder SDA om zich te concentreren in Battle Creek, Michigan en Bordoville, Vermont. [758](#) Met betrekking tot

P266

de gelovigen in Bordoville verklaarde ze dat "het plan om in grote aantallen samen te komen, om een grote kerk samen te stellen, hun invloed heeft aangetast en hun werksfeer heeft verkleind, en letterlijk hun licht onder een korenmaat plaatst." [759](#) Ze merkte verder op dat de SDA-boodschap aan de wereld moest worden gegeven en dat Gods volk, dat het licht van de wereld was, "als getuigen een afwisseling moeten zijn tussen de morele duisternis van de wereld; met hun leven, hun getuigenis en voorbeeld, om een smaak te zijn van het leven tot leven, of van de dood tot de dood [[2 Korintiërs 2:16](#)]." [760](#)

3. Liefde

Liefde werd als fundamenteel belangrijk beschouwd als een motiverend principe in missies. Hoewel verwijzingen naar het onderwerp liefde te vinden waren in de huidige SDA-literatuur, werd het in deze periode niet zo vaak gebruikt in relatie tot missieactiviteit als enkele van de andere motiverende factoren. Liefde voor God werd gezien als een voorwaarde voor liefde voor anderen. E. G. White verklaarde dat "liefde, ware liefde voor onze medemensen, liefde voor God evincieus is." [761](#) Ze zei verder dat als de liefde van God het hart zou bezielen, het zich zou manifesteren in woord en daad jegens onze naasten. [762](#) Een andere SDA wees erop dat "als we anderen willen leiden om Jezus lief te hebben, we moeten laten zien dat we van hem houden." [763](#) Liefde was volgens Stephen N. Haskell [764](#) "het motief waaruit de actie voortkomt. Liefde is een actief principe en kan niet leven zonder werken. Zijn leven bestaat uit het verrichten van ongeïnteresseerde welwillendheid.... Het wordt nooit moe om goed te doen voor anderen." [765](#) Hij merkte ook op dat "Christus het grote voorbeeld van dit beginsel was. En, zoals wij bezeten zijn van zijn Geest, juist in die verhouding zal het werk zijn voor de opbouw van de zaak waarvoor hij zijn bloed heeft vergoten." [766](#)

P267

4. Redding van anderen

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

Hoewel het onderwerp van de redding van anderen verband hield met alle niet-apocalyptische motieven, had het een bijzondere relevantie voor de persoonlijke redding van de gelovige. De prioriteiten in het leven, volgens E. G. White, waren "om de redding van onze ziel veilig te stellen en anderen te redden. Daar moet alle belang aan worden gehecht en alles ernaast moet secundair komen." [767](#) Actief betrokken zijn bij de redding van anderen leek een voorwaarde voor persoonlijke redding. Ze wees erop dat "licht, kostbaar licht, op hen [Gods volk] schijnt; maar het zal hen niet redden, tenzij zij ermee instemmen erdoor gered te worden, het licht volledig waar te maken en hun licht in duisternis aan anderen door te geven." [768](#) Financiële steun kon niet in de plaats komen van 'persoonlijke inspanningen'. Niemand mocht worden vrijgesteld van persoonlijke betrokkenheid bij het heil van medemensen: "Allen zullen niet geroepen worden om naar buitenlandse missies te gaan, maar jullie kunnen thuis in jullie eigen gezinnen en in jullie buurten zendelingen zijn." [769](#) Ze bracht naar buiten dat gelovigen "de hoeder van hun broeder" waren, waardoor ze "in grote mate verantwoordelijk waren voor zielen om hen heen". [770](#) "Wij zijn één grote broederschap", merkte ze bij een andere gelegenheid op, "en het welzijn van onze medemensen zou onze grote belangstelling moeten zijn." [771](#)

5. De gelijkenis van de talenten

De talenten van Gods volk werden van vitaal belang geacht bij de verkondiging van de huidige waarheid. E. G. White benadrukte de verplichting van gelovigen om hun talenten te wijden aan de dienst van anderen en verwees van tijd tot tijd naar de verplichtingen die impliciet zijn in Gods eigendom als Schepper, de verlossende offers van Christus en de geschiktheid van de talenten van een man als hulpmiddelen in Gods hand om de lijdende mensheid te bereiken. [772](#) De gelijkenis van de talenten (Mt. 25:14-20), zei ze, werd speciaal gegeven voor "het welzijn van christenen

P268

die in de laatste dagen leven". [773](#) Hoewel ze de talenten op verschillende manieren interpreteerde, leken ze haar vooral de "middelen" of het geld aan te duiden, die God aan individuen heeft toevertrouwd en die degenen in wiens hart "de waarheid leeft" vrolijk zullen besteden "aan het sturen van de waarheid naar anderen". [774](#) In feite verklaarde ze dat "elke ziel die gered wordt, een verworven talent is." [775](#) De inzet van talenten zou ertoe leiden dat de gelovigen als lichten in de wereld schijnen [776](#) en een beloning ontvangen 'in verhouding tot de verbeterde talenten'. [777](#) Degenen die hun talenten niet investeerden in de vooruitgang van Gods werk, zouden gestraft worden "naarmate de talenten zijn misbruikt" [778](#) en werden vergeleken met de ontrouwe dienaar in de gelijkenis die het talent van de Heer op aarde verborgen hield. In deze context deed E.G. White de oproep dat "God je oproept om al je kracht bij het werk te zetten. Je zult verantwoording moeten afleggen voor het goede dat je had kunnen doen als je in een juiste positie had gestaan, maar wat je niet hebt gedaan." [779](#)

G. Samenvatting

In de periode 1850-74 ontwikkelde de basisstructuur van de SDA-missieologie de apocalyptisch-eschatologische dimensies van de boodschappen van de drie engelen verder. Die ontwikkelingen waren mogelijk door het consequente gebruik van hun historistische hermeneutiek, waardoor het voor gelovigen mogelijk werd om de huidige gebeurtenissen, vooral die in de VS, te interpreteren als tekenen van de tijd die de nabijheid van de Tweede Advent aangeeft. Hoewel de derde engel de grootste aandacht kreeg, was er een intieme relatie tussen al deze engelen. Kennis van de boodschappen van de eerste twee engelen werd beschouwd als een voorwaarde voor het begrip van

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

de derde engel. De verkondiging van de boodschappen van de drie engelen werd gezien als een deel van het evangelie van Jezus Christus.

De boodschap van de eerste engel werd vooral geassocieerd met het pre-adventoordeelaspect van Christus' bediening na 1844. De succesvolle zendingspraktijk onder niet-adventisten was verantwoordelijk voor nieuwe soteriologische ontwikkelingen in de heiligdomtheologie. Er was een geleidelijke rijping van het concept van de verzoening die het offer van Christus aan het kruis inhield. De betekenis van deze boodschap voor de zending was de speciale

P269

relevantie ervan voor niet-adventisten. De verkondiging bereidde hen voor om de boodschappen van de andere engelen te aanvaarden en het besef van een huidig pre-adventoordeel gaf een waarschuwing voor de nabijheid van de wederkomst van Christus. Als gevolg van verdere ontwikkelingen van de boodschap van de tweede engel werd een onderscheid gemaakt tussen een morele val van Babylon en een definitieve val. Het concept van de val van Babylon bepaalde de evaluatie van opwekkingen onder niet-adventisten, verhinderde oecumenische samenwerking en benadrukte de unieke eenheid, functie en raison d'être van SDA. De zevendedags baptisten waren het enige religieuze lichaam ten opzichte waarvan zij een enigszins positieve houding hadden. Een belangrijke missie van deze boodschap was dat het mensen informeerde over de geestelijke toestand van het christendom in tegenstelling tot die van de SDA. De boodschap van de derde engel werd beschouwd als een boodschap van herstel. Het centrale thema was de verkondiging van de geboden van God en het geloof van Jezus, die de adventservaring van 1844 en de huidige theologische positie verklaarde. Deze boodschap wees erop dat het laatste conflict in de wereld zou gaan over de kwestie van aanbidding: de aanbidding van God versus de aanbidding van het beest en zijn beeld. In deze zaak, waarin de Decaloog in het algemeen, en in het bijzonder de sabbat, een centrale rol speelde, zou elk individu het zegel van God of het merkteken van het beest ontvangen. De boodschap van de derde engel werd geïnterpreteerd als een voorbereidende boodschap die de ware aanbidding herstelde en Gods volk zuiverde voor de komende crisis en de Tweede Advent en werd beschouwd als een essentieel onderdeel van het afsluitende werk van verlossing door Jezus Christus, omdat het antwoord van de mens daarop was om de oogst van de aarde te rijpen.

De sterke nadruk op de sabbat en de decaloog kan ertoe leiden dat sommigen deze periode als wettisch karakteriseren. Een zorgvuldige lezing van de hedendaagse literatuur kan een dergelijke opvatting echter niet ondersteunen. De primaire bronnen bepleitten een concept van verlossing dat een nauwe relatie onthulde tussen werken van gehoorzaamheid aan God en geloof in Jezus Christus, een relatie die ook tot uitdrukking komt in het centrale thema van de boodschap van de derde engel.

Gezien als een belangrijk hulpmiddel bij de voorbereiding op de wederkomst van Christus, werd de hervorming van de gezondheid een integraal onderdeel van de boodschap van de derde engel. Deze hervorming pleitte voor een reeks gedragsveranderingen op basis van het concept dat de natuurwetten net zo Goddelijk zijn als de Tien Geboden. Van resulterende, zuiverende invloeden op geestelijke, geestelijke en lichamelijke vermogens werd verwacht dat ze gelovigen in een betere conditie zouden achterlaten om deel te nemen aan zendingswerk. Er moesten gezondheidsinstellingen worden opgericht om niet alleen de verbetering van de gezondheid onder gelovigen te vergemakkelijken, maar ook om anderen te herstellen en hen te bereiken met het evangelie.

Verdere ecclesiologische ontwikkelingen die het karakter van de kerk weerspiegelen, creëerden een beter klimaat voor zendingswerk en droegen bij aan de

P270

toch al unieke positie van SDA in de geschiedenis van de christelijke kerk. Het was vooral het Laodicea-motief dat de anti-trionfalistische dimensie in de missionaire ecclesiologie naar voren bracht, terwijl meer dan enig ander motief, het Elia-motief de missie van herstel onthulde - de specifieke missie van de boodschap van de derde engel.

Het missionaire karakter van de kerk kwam tot uiting in het algemene inzicht dat alle gelovigen geroepen waren om deel te nemen aan missionaire activiteiten, hoewel een onderscheid in gezag werd gehandhaafd tussen de leiding en de leken. De zendingsspanningen van de gelovigen werden in het kader van Gods missie geplaatst. Men was van mening dat zowel engelen als mensen een actieve rol speelden in deze Goddelijke missie. De relatie tussen God en de mens werd gezien als een coöperatieve relatie in de redding van de mens. Tijdens de besproken periode domineerden apocalyptisch-eschatologische motieven voor zending de beweging. De ontwikkeling van niet-apocalyptische motieven kon meer dan anderen aan E. G. White worden toegeschreven, met als overheersend thema de imitatio Christi.

Dit hoofdstuk behandelde de basisstructuur van de zendingstheologie die langzaam uitgroeide tot een harmonieus systeem waarin elk onderdeel een onmisbare rol speelde. Hoewel verschillende individuen verschillende aspecten benadrukten, onthullen de gepubliceerde primaire bronnen een opmerkelijke uniformiteit met betrekking tot de eschatologische strekking van de zendingstheologie. Hoewel de gelovigen de nadruk bleven leggen op de spoedige wederkomst van Christus, beseften ze dat Zijn komst op geen enkel moment kon plaatsvinden; het proces van voorbereiding zou enige tijd in beslag nemen waarin bepaalde gebeurtenissen in de heilsgeschiedenis zouden plaatsvinden. Zo veranderde de urgentie van de naderende parousia in een visie die de Tweede Advent in de nabije toekomst verwachtte, waardoor op zijn beurt een klimaat ontstond waarin het missionaire bewustzijn zich geleidelijk kon ontwikkelen tot een concept van een wereldwijde zendingsverantwoordelijkheid. Het volgende hoofdstuk bespreekt de ontwikkeling van het missionaire bewustzijn in dezelfde periode waarin de basisstructuur van de zendingstheologie ontstond. De context van die discussie is de wisselwerking tussen theologie en missionaire praxis.

P271

Hoofdstuk VI - Op weg naar een wereldwijde missie (1850-74)

In dit hoofdstuk is er een verdere beschrijving van de ontwikkeling van de geleidelijke uitbreiding van het zendingsbereik, die kan worden beschouwd als een voortzetting van het concept van zending in hoofdstuk 6. Als gevolg van de voortgang van de missie traden er extra wijzigingen op in het gesloten deurconcept. Nieuwe inzichten in de interpretatie van de gelijkenis van de tien maagden wezen niet alleen op het verleden, maar ook op de huidige relevantie. De missie van de derde engel ontstond van een missie in Noord-Amerika naar een missie op wereldschaal. Bij het naar voren brengen van de achtergrond van tekstuele interpretaties met betrekking tot de ontwikkeling van een concept van wereldwijde missie, wordt veel aandacht besteed aan de missiepraktijk.

A. Ontwikkelingen in 1850-59

Na 1849 realiseerden verschillende sabbatsadventisten zich dat de verstrooiingstijd voorbij was en de verzameltijd was begonnen. 1 Tijdens de vergadertijd werd het concept van de gesloten deur voortdurend gewijzigd door de invloed van missionaire vooruitgang en ontwikkelingen in het begrip van Christus' heiligdombediening. David Arnold's gesloten deur concept van Mt. 25:10 weerspiegelde de invloed van de visie van 24 maart 1849 van E. G. White 2 en het idee van

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

een afwezigheid van barmhartigheid voor de wereld in het algemeen. Hij verklaarde dat de deur van de gelijkenis "niet alleen een verandering in de positie van de bruidegom (Christus) vertegenwoordigde, maar ook een verandering in zijn relatie tot de wereld laat zien, van wat hij eerder had." [3](#) Met uitzondering van kinderen die in 1844 niet verantwoordelijk waren voor hun daden, leken "misleide zielen" buiten de mogelijkheid van redding te zijn. [4](#) Vanaf deze tijd was er een groeiende bezorgdheid om zich in te zetten voor de bekering van de kinderen van adventisten. [5](#)

P272

In het begin van 1850 benadrukte E.G. White de noodzaak van zending onder andere adventisten, maar niet hun leiders, en verklaarde dat "ons werk niet was voor de herders die de vroegere boodschappen hebben verworpen, maar voor de oprechte misleiden die op een dwaalspoor worden gebracht." [6](#) Het lijkt erop dat er bijeenkomsten werden gehouden onder deze adventisten die ook werden bijgewoond door enkele geïnteresseerde niet-adventisten. Het resultaat was dat zelfs een paar niet-adventisten zich bij de sabbatsadventisten aansloten, zodat E. G. White in februari 1850 kon melden dat in Oswego, New York, "zielen overal om ons heen komen uit voor de waarheid. Zij zijn degenen die de adventsleer niet hebben gehoord en sommigen van hen zijn degenen die in 1844 naar de Bruidegom zijn gegaan." [7](#) In andere gebieden, zoals Vermont, New Hampshire, Maine en Canada, was het echter "bijna onmogelijk om toegang te krijgen tot ongelovigen" in 1850 omdat de teleurstelling "de geesten van velen in verwarring had gebracht en ze niet wilden luisteren naar enige uitleg van de zaak." [8](#) Twee maanden later beschreef J. White de boodschap van de eerste engel als "de laatste missie van barmhartigheid aan de wereld" die in 1844 was vervuld, en de boodschap van de derde engel als de "laatste boodschap van barmhartigheid aan de verstrooide kudde". [9](#) Hij interpreteerde de open deur van de Filadelfiakerk (Openbaring 3:8) in de context van de heiligdomleer als een verwijzing naar de "tabernakel van het getuigenis dat toen [1844] werd geopend, opdat het licht van de Heilige Wet van God zou schijnen op de wachtende heiligen." [10](#) De gesloten deur van Mt. 25:10 legde hij ook uit in de setting van het heiligdom, waarin hij verklaarde dat aan het einde van de 2300 dagen "de tijd was gekomen voor Jezus om de deur van het Heilige te sluiten en over te gaan naar het Heilige der heiligen, om het koninkrijk te ontvangen en het Heiligdom te reinigen. Deze verandering, zo prachtig beschreven in Daniël 7:13, 14, beantwoordt aan de komst van de bruidegom en de gesloten deur, in de gelijkenis." [11](#) Hoewel hij opmerkte dat "het werk voor de wereld gesloten was", [12](#) ontkende hij dat de deur van barmhartigheid in 1844 werd gesloten omdat "Gods 'barmhartigheid voor altijd standhoudt'. Zie Psalms 136; 106:1; 118:1." [13](#) Het concept van gesloten deuren paste hij toe op 'de zondaar, op wie Jezus de hele dag zijn armen had uitgestrekt en die de aangeboden zaligheid had afgewezen'. [14](#) Op 29 juli 1850 had E.G. White een

P273

visioen dat aangaf dat ongehoorzame adventisten zouden worden gezuiverd, maar er werd de verzekering gegeven dat "anderen die de adventsleer niet hadden gehoord en verworpen, de waarheid zouden omarmen en hun plaats zouden innemen." [15](#) In augustus 1850 werd het Adventsoverzicht gepubliceerd, waarin veel getuigenissen van leiders van de adventsbeweging uit de periode onmiddellijk na de teleurstelling werden herdrukt, waarin de geldigheid van de zevende maandbeweging en de extreme gesloten deurbevestiging werd bevestigd. Het doel van deze publicatie was om de adventistische leiding, die deze beweging later had afgewezen, "beschaamd" te maken. [16](#) Uit deze herdrukken moet niet worden geconcludeerd dat sabbatsadventisten in het algemeen in deze tijd een gesloten deurbeeld bepleitten zoals in deze getuigenissen werd beschreven. [17](#) Dat werd duidelijk toen J. White, die commentaar gaf op dit

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

gesloten deurconcept, verklaarde dat tijdens de missie van de boodschap van de derde engel sommige van "de verstrooide kinderen van de Heer ... die niet rechtstreeks onder de invloed van het 'eeuwige evangelie' [Openbaring 14:6] werden gebracht, komen nu in het heldere licht van de boodschap van de derde engel." 18 Deze niet-adventisten werden geacht "te elfder ure" gered te zijn. 19 In september 1850 beschreef Edson de open en gesloten deur van de Filadelfia-kerk (Openbaring 3:7, 8) in de context van de heiligdomtheologie. 20 Kijkend naar de huidige missionaire situatie, meende hij dat ze zich in de "verzameltijd" bevonden, toen, op basis van het argument van de borstplaat van het oordeel, niet-adventisten die in 1844 tot een van de volgende categorieën behoorden, nog steeds gered konden worden: (1) Degenen die "het licht op de tweede adventsleer niet hadden gehad en het niet hadden verworpen, maar leefden volgens het beste licht dat ze hadden"; (2) zij die "een heilige eerbied voor God en zijn woord hadden, en zijn vrees voor hun ogen hadden, maar geen belijdenis van religie of bekering aflegden"; (3) "kinderen die nog niet tot de jaren van verantwoording gekomen waren." 21

In hetzelfde jaar interpreteerde Bates de open en gesloten deur van de Filadelfia-kerk in de context van Openbaring 11:19 en Lucas 13:25. Hij merkte op dat de Heer des huizes, die geïdentificeerd werd met Christus de Hogepriester,

P274

opstond (Lucas 13:25) en "de buitendeur van Zijn dagelijkse bediening met de wereld sloot, en niemand kan die openen, en de deur opende naar het Heilige der heiligen; waar de tien geboden worden gezien, [Openbaring 11:19], en 'niemand kan die sluiten'." 22 Deze verandering was voor hem het bewijs dat "de deur gesloten was; en dat de laatste, en enige veilige deur, toen geopend werd voor de overwinnaars in de Filadelfiakerk." 23 Zijn gesloten-deurconcept werd gewijzigd door het argument van de borstplaat van het oordeel dat hem tot de conclusie bracht dat er genade was voor "alle eerlijke gelovigen, die zich hadden onderworpen aan zijn [Heer Jezus] wil, en kinderen die nog niet waren gekomen tot de jaren van verantwoording." 24 Het idee dat in 1844 de tijden van de heidenen vervuld waren (Lucas 21:24) betekende voor hem dat nu het evangelie en de "barmhartigheid" waren "uitgebreid tot een overblijfsel van letterlijk Israël vóór de tweede komst. Romeinen 11." 25

In 1851 gaf J. White toe dat het gesloten deurconcept niet "ALLE bekeringen uitsloot" omdat "bekering, in de strikte zin van het woord, een verandering van zonde naar heiligheid betekende." 26 Hij paste de gesloten deur toe op "degenen die de boodschap van het 'eeuwige evangelie' hoorden en verwierpen, of weigerden het te horen" en hij onderscheidde drie categorieën van personen die bekeerd konden worden: (1) De "dwalende broeders" van de Laodiciaanse kerk - Jakobus 5:19, 20; (2) kinderen die in 1844 niet oud genoeg waren om een intelligente beslissing over de waarheid te nemen, omdat God "elk intelligent wezen een kans zal geven om gered te worden"; (3) "een menigte van kostbare zielen, sommigen zelfs in de kerken" die werden vergeleken met de 7000 mannen die niet voor Baäl hadden gebogen (Romeinen 11:14) en aangeduid als "verborgen zielen" die "leefden naar het licht dat ze hadden toen Jezus zijn bemiddeling voor de wereld sloot." J. White wees erop dat God deze mensen "IN ZIJN EIGEN TIJD" zou manifesteren, " maar er was "geen boodschap aan hen nu, maar nog steeds geldt voor hen 'wie een oren heeft om te horen, laat hem horen' [Openbaring 3:13]. Onze boodschap is aan de Laodiceeërs, maar sommige van deze verborgen zielen worden geopenbaard." 27

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

J. White gaf een uitgebreide behandeling van de gelijkenis van Mt. 25:1-12. Hij beschouwde de adventservaring niet langer als een letterlijke vervulling van de gelijkenis, maar als "vergeleken of vergeleken met een oosters huwelijk", en merkte op dat "het tweede adventsvolk een reeks gebeurtenissen zou ervaren die een natuurlijke toepassing zouden hebben op de gebeurtenissen van het oosterse

P275

huwelijk dat door Christus was verkondigd." [28](#) Het gaan van de wijze maagden naar het huwelijk werd vergeleken met het gaan naar het Heilige der heiligen "alles wat licht en waarheid niet voldoende had verworpen om van Israël te worden afgesneden" omdat ze op de borstplaat van Christus de Hogepriester werden gedragen. [29](#) In het letterlijk sluiten van de deur in de gelijkenis zag hij een illustratie van de verandering in Christus' bediening. Gebruikmakend van de heiligdomsinterpretatie van Openbaring 3:7, 8, verklaarde J. White dat Christus "het werk of de 'deur' van de dagelijkse bediening in het Heilige sloot en de deur van het Heilige der heiligen opende. 'De tabernakel van het getuigenis' [Openbaring 11:19] werd toen geopend, maar voordat dit kon worden gedaan, moest de 'deur' of het werk van Christus' voortdurende bemiddeling in het Heilige worden gesloten. Dit kan heel goed worden 'vergeleken' met de gesloten deur in de gelijkenis." [30](#)

In 1850 benadrukte E.G. White dat de "boodschap van de derde engel moet gaan naar en verkondigd moet worden aan de verstrooide kinderen van de Heer". [31](#) augustus 1851 berichtte J. White over de gelegenheden voor zending dat "nu bijna overal de deur openstaat om de waarheid te verkondigen, en velen zijn bereid de publikaties te lezen die vroeger geen belangstelling hadden om onderzoek te doen". [32](#) Hij merkte op dat veel sabbatsadventisten geloofden dat "de tijd is gekomen om de luide roep van de derde engel aan te zwellen ... en om de laatste waarschuwendende toon te laten klinken voor het verstrooide volk van God." [33](#) De volgende maand werden er vergaderingen gehouden met de baptisten van de zevende-dag, en wegens hun voortdurende belangstelling sprak Edson de overtuiging uit dat er onder hen enkele verborgen zielen waren. [34](#) Er verschenen artikelen waarin werd gesuggereerd dat de evangeliebedeling niet in 1844 was geëindigd. De Review and Herald herdrukte het idee van Crosier uit 1846 met betrekking tot een overgangperiode van de Evangeliebedeling naar de volgende bedeling waarin een verkondiging van een profetische boodschap (Openbaring 10:11) zou plaatsvinden. [35](#) Nichols gaf aan dat "het werk onder de derde engel van Openbaring 14, en de verzoening op de tiende dag en de bediening van Christus in het Heilige der heiligen gelijktijdig zijn [sic], en de evangeliebedeling zullen voltooien." [36](#)

In de zomer van dit jaar werd besloten geen visioenen van E.G. White meer te publiceren in de Review and Herald, omdat veel lezers van dit zendingstijdschrift bevooroordeeld waren tegen de manifestaties van visioenen. [37](#) Er waren ook vooroordelen aanwezig onder verschillende sabbatsadventisten. [38](#) Daarom werd besloten deze visioenen afzonderlijk te publiceren

P276

ten behoeve van degenen die ervan overtuigd waren dat God nog steeds met Zijn kerk communiceerde door middel van visioenen "in de laatste dagen". [39](#) Dit resulteerde in de publicatie van A Sketch of the Christian Experience and Views (eerste geschriften) van Ellen G. White in augustus, waarin verschillende eerder gepubliceerde visioenen waren opgenomen. Enkele passages van deze herdrukte visioenen waren weggelaten, waaronder twee verwijzingen naar de gesloten

'Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie' P.G. Damsteegt Versie 2.1

deur. [40](#) Vaak zijn deze schrappingen door latere critici gebruikt als bewijs dat er een opzettelijke poging was om onjuiste theologische denkbeelden te onderdrukken. [41](#) Het feit echter dat deze

p277

gesloten deur concepten in harmonie met latere gesloten deur concepten konden worden geïnterpreteerd, suggereert echter een ander reden voor deze weglatingen. Een meer plausibele verklaring lijkt te zijn dat in 1850-51, toen verschillende niet-adventisten geïnteresseerd raakten in de proclamatie van de sabbatsadventisten, alles in het werk werd gesteld om te voorkomen dat een gesloten deurvisie zou voortduren die een zich uitbreidend zendingswerk in de weg stond. Vanwege het feit dat de weggelaten "gesloten deurverklaringen" konden worden geïnterpreteerd op een manier die in strijd was met de eigen interpretatie van E.G. White, had de beslissing kunnen worden genomen om ze niet in de huidige publicatie op te nemen. [42](#)

Gedurende 1852 bleef de missie van Sabbatarian Adventisten onder niet-Adventisten zo succesvol dat J. White kon verklaren dat het "werk niet beperkt is tot alleen degenen die een ervaring hebben gehad in de vorige adventsbeweging. Een groot deel van degenen die delen in de zegeningen die de tegenwoordige waarheid vergezellen, waren in 1844 niet verbonden met de komst van de zaak." [43](#) Dit kan niet anders dan het gevolg zijn van een actieve zending onder niet-adventisten in bepaalde gebieden in het afgelopen jaar. Deze nieuwe bekeerlingen bestonden volgens J. White uit individuen die te elfder ure uit "de kerken en de wereld kwamen" en jongeren van adventistische ouders. [44](#) Als bijbels bewijs dat mensen nog steeds gered konden worden uit de gevallen naamkerk van Sardes, gaf hij te kennen dat er "'zelfs in Sardes' (waaruit de Filadelfia-kerk is voortgekomen) "enkele namen waren die hun klederen niet hebben verontreinigd". Openbaring 3:4... Zij komen uit Babylon." [45](#) Hij verwachtte dat hun zending "de wereld zou beïnvloeden, de publieke opinie tot stilstand zou brengen en de verstrooide leden van het lichaam van Christus uit dit grote Babylon zou roepen". [46](#) In een poging om leden van zijn voormalige Zevende-dags Baptistenkerk te bereiken, publiceerde Cottrell het artikel: "Aan sabbatvierders die de boodschap van de derde engel niet hebben gehoord." [47](#) Verschillende gelovigen spraken de hoop uit dat de 144.000 spoedig verzegeld zouden worden. [48](#)

Bij de bespreking van de gesloten deur van Mt. 25:10 verklaarde J. White in 1852:

P278

"Die gebeurtenis sluit geen van de eerlijke kinderen van God uit, noch degenen die het licht der waarheid en de invloed van de Heilige Geest niet goddeloos hebben verworpen." [49](#) De zending van de Filadelfiakerk onder deze niet-adventisten werd in verband gebracht met de uitnodiging "wie oren heeft, die hore" (Openbaring 3:13). [50](#) Verwijzend naar de open deur van Jesaja 22:22 en Openbaring 3:7, 8 zei J. White:

"Deze OPEN DEUR onderwijzen wij, en nodigen hen die een oor hebben om te horen, uit om er naar toe te komen en redding te vinden door Jezus Christus. Er is een buitengewone heerlijkheid in de opvatting dat Jezus de deur heeft geopend naar het Heilige der heiligen, of door het tweede voorhangsel is gegaan, en nu voor de ark staat die de tien geboden bevat. [Openbaring 11:19 hier geciteerd]. Als er gezegd wordt dat we van de theorie van de OPEN DEUR en de zevendedags Sabbat zijn, zullen we daar geen bezwaar tegen maken; want dit is ons geloof". [51](#)

Hij voegde er ook aan toe dat zij "in de afgelopen jaren nog nooit een grotere vrijheid hadden gevoeld om zondaars de weg des levens aan te wijzen dan nu". [52](#) Hoewel deze nadruk op een "open

'Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie' P.G. Damsteegt Versie 2.1

deur"-concept het huidige succes van de zending onder niet-adventisten weerspiegelde, werd het gesloten-deur-concept gebaseerd op de verwerping van de waarheid behouden. De "grote massa van de mensheid" of "de massa van het huidige geslacht" beschouwde hij dus als verloren vanwege de veronderstelling dat zij "de leer van de wederkomst hadden verworpen". [53](#) "Sommigen" van de gelovigen hielden echter nog steeds vast aan de extreme opvatting van gesloten deuren. [54](#) Uit het bovenstaande bewijsmateriaal blijkt duidelijk dat de leiders van de sabbatsadventisten in die tijd niet het extreme standpunt verdedigden. In feite probeerden zij, waaronder E.G. White, deze opvatting tegen te gaan. [56](#)

P279

In 1853 werd het argument dat het borstharnas van het oordeel de mogelijkheid van redding na 1844 bood, vervangen door het argument van Andrews dat op de tegenbeeldige Grote Verzoendag het bloed van Christus niet alleen werd gebruikt om het heiligdom te reinigen, maar ook om gratie te verlenen of zonden te vergeven. [57](#) Deze interpretatie harmoniseerde de theologie van het heiligdom met de praktijk van de zending.

In hetzelfde jaar benadrukte J. White dat de gelijkenis van [Mt. 25](#) alleen betrekking had op individuen die deelnamen aan de adventsbeweging, zodat "degenen die niet in de beweging waren en het licht ervan niet verwierpen, op dezelfde grond voor redding staan, alsof zo'n beweging nooit had plaatsgevonden." [58](#) De gesloten deur, zei hij, had betrekking op "degenen die bewogen werden door de verkondiging van de Advent, die niets van de genade van God kenden, geen echt geloof hadden" en "degenen die dwaas en goddeloos genoeg waren om het glorieuze nieuws van een komende Redder te verwerpen en te bestrijden". [59](#) Hij zei echter: "Wij verheugen ons erover te verkondigen aan hen die oren hebben om te horen, dat er een geopende Deur is [[Verband met Openbaring 3:8; 11:19](#)]." [60](#) Als een van de eerste Sabbatsadventisten paste J. White het sluiten van de deur door de Heer des huizes ([Lukas 13:25](#)) toe "tot het einde van Christus' bemiddeling in het Heilige der heiligen van het hemelse Heiligdom". [61](#) Vervolgens concludeerde hij op basis van zijn begrip van Christus' bediening en [Openbaring 3:7](#) dat er in feite twee gesloten deuren waren: "Ten eerste, wanneer zijn [Christus'] werk in het Heilige eindigde, aan het einde van de 2300 dagen, en ten tweede, wanneer de verzoening zal zijn voleindigd, en Christus het Heiligdom verlaat." [62](#) Hij voegde eraan toe dat "de laatste boodschap van barmhartigheid uitgaat, en spoedig zal de Heer des huizes opstaan en de deur sluiten." [63](#) Een paar jaar later beschreef Smith de gesloten deur van [Mt. 25:10](#) in een hedendaagse zetting door te stellen dat "degenen die ... met het huidige licht op dit onderwerp [van Christus' hogepriesterlijke bediening], zal proberen in Christus een Redder te vinden, terwijl hij in overtreding van die heilige wet leeft, of zal hij Hem als dienaar zoeken in het eerste vertrek van het Heiligdom, zal hij ontdekken dat Hij zich van hen heeft teruggetrokken [[Hos 5:6](#)], en hen niet kent." [64](#) Het behoren tot de dwaze maagden sloot echter niet uit dat er een verandering ten goede zou komen. De wijze en dwaze maagden beschouwde hij als een "klasse" en niet als individuen, wat betekent dat "een individu zonder moeite, hoewel hij de

P280

ene keer tot de ene klasse behoort, de andere keer kan helpen de andere klasse samenstellen". [65](#) Zo werd de gesloten deur van de gelijkenis meer en meer uitgelegd in de context van de heiligdomstheologie. [66](#)

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

In 1853 was E.G. White een van de eersten die zei dat de Sabbats Adventistische missie relevant was voor de wereld toen ze ernaar verwees als "de laatste boodschap van genade die ooit aan een schuldige wereld moet worden gegeven". [67](#) Vanaf die tijd begonnen anderen soortgelijke taal te gebruiken om de missie van de boodschap van de derde engel te beschrijven. [68](#) In het algemeen was het concept van hun missie in de wereld in de jaren 1850 beperkt tot het Noord-Amerikaanse continent. [69](#) In zijn commentaar op de apocalyptisch-eschatologische scène van Openbaring 18 leek E. G. White echter te suggereren dat hun zending veel uitgebreider zou zijn. Ze gaf te kennen dat de luide roep van de boodschap van de derde engel "de aarde" zou verlichten, "overal" zou doordringen en zou sluiten "met een macht en kracht die de middernachtelijke roep ver te boven ging". [70](#) De interpretatie van Mt. 24:14 was vergelijkbaar met die van de Millerieten, [71](#) die de vervulling ervan zagen in de verkondiging van het evangelie door de christelijke kerk en in de prediking van de Tweede Komst, 1840-44. [72](#)

Gedurende verscheidene jaren werd de zendingsstrategie van de ZDA beïnvloed door het gangbare idee dat de drie uitnodigingen voor het bruiloftsmaal van Lukas 14:16-24 de speciale waarschuwingen van de boodschappen van de drie engelen betekenden. [73](#) Hieruit concludeerde J. White dat de zending van de boodschap van de derde engel, die met de laatste uitnodiging werd vereenzelvigd, niet gericht was tot de "eigengerechtigde belijders" of tot de kerken en de steden waar de boodschappen van de eerste twee engelen

P281

tot hier nagekeken

Boodschappen waren gegeven, maar tot de "gemengde menigte, in de heggen en steggen [Lukas 14:23], rijk en arm, belijders en niet-belijders." [74](#) In 1855 stelde Bates voor om een paar publicaties over de boodschap van de derde engel te sturen "naar enkele van de buitenlandse zendelingenposten, vooral naar de Sandwich-eilanden". [75](#) Het jaar daarop verklaarde J. White dat er behoefte was aan "een zendingsgeest" - natuurlijk niet om "het evangelie naar de heidenen te zenden; maar om de ernstige waarschuwing uit te breiden over de gebieden van het verdorven christendom [Joël 2:1; Jesaja 58:1 geciteerd]", [76](#) waarin gelovigen worden opgeroepen "de Boodschap door de hele christenheid te zenden". [77](#)

Tijdens de jaren 1850 weerspiegelden nieuwe interpretaties van Openbaring 10 de hedendaagse missie-uitbreiding onder de verschillende groepen Europese immigranten in de VS. De zinsnede "Er zou geen tijd meer moeten zijn" (Openbaring 10:6), werd niet langer aangeduid als proeftijd, maar als het einde van de "profetische tijd", die in 1844 eindigde. [78](#) Sinds die datum werd het "verborgenheid van God" (10:7) "voltooid", een proces dat door J. White werd gedefinieerd als "het afsluitende werk van het evangelie van Jezus Christus, dat de laatste boodschap van barmhartigheid aan de wereld omarmt". [79](#) De zending van de boodschap van de derde engel werd vereenzelvigd met de profetische oproep: "Gij moet wederom profeteren voor vele volken, en volken, en tongen, en koningen" (10:11). [80](#) Aanvankelijk werd deze tekst niet geïnterpreteerd als een wereldomvattende betekenis, en toen in de jaren 1850 Europese immigranten de boodschap begonnen te accepteren, leek het voor sommigen dat het vervulling zou vinden in Noord-Amerika. [81](#) Om deze immigranten te bereiken, werden tussen 1856 en 1858 publicaties opgesteld in het Duits, Frans en Nederlands. [82](#) In 1858 rapporteerde J. White dat er sabbatarische adventisten in de VS waren wiens moedertaal

P282

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

"Duits, Frans, Noors, Zweeds, Nederlands, enz." was en wiens verlangen het was "om publicaties over de huidige waarheid in hun moedertaal gedrukt te zien, om in Amerika en in Europa te circuleren." [83](#) Zo begonnen familieleden en vrienden in Europa door het versturen van literatuur te worden blootgesteld aan de boodschap van de derde engel. [84](#) Het resultaat was dat in 1859, in Ierland, S.E. Armstrong als een van de eerste in Europa deze boodschap accepteerde. [85](#) Misschien werd de eerste poging om Amerikaanse indianen te bereiken gedaan in 1857. [86](#) In datzelfde jaar werd een rapport gepubliceerd op gezag van een Franse baptistenpredikant in Canada die beweerde personen in Frankrijk te hebben ontmoet die ook de boodschap van de derde engel verkondigden. [87](#) In 1859 meldde een Noorse immigrant, die sabbatsadventist was geworden in de VS, dat hij dacht dat hij de boodschap van de derde engel had gehoord die in 1848 door een Zweed in Noorwegen was verkondigd. [88](#) Geen van beide rapporten werd in latere publicaties bevestigd.

B. Ontwikkelingen in 1860-74

In de periode 1860-74 werd het geslotendeurconcept nog steeds geïnterpreteerd in termen van de heiligdomtheologie en de verwerping van de waarheid. Smith verklaarde dat de gesloten deur (Mt. 25:10) het sluiten van de deur van de heilige plaats betekende, wat een verandering impliceerde in "de relatie tussen God en de wereld", een beëindiging van Zijn "algemene bediening voor de hele wereld". [89](#) Degenen die de nieuwe inzichten verwierpen en Hem opzettelijk benaderden alsof Hij nog steeds op de heilige plaats was, zouden Hem daar niet vinden (Hostie 5:6), want "die deur is

P283

gesloten". [90](#) Hij gaf echter aan dat redding nog steeds mogelijk was voor "oprechte personen, die vanwege hun afwijzing van de waarheid niet zijn overgeleverd aan blindheid van geest en hardheid van hart, als zo iemand zou sterven voordat ze de waarheid hebben gehoord, levend naar het beste licht dat ze hebben." [91](#) Volgens Smith was de massa van de mensheid "hopeloze verwerpers van de waarheid, [met] maar nog een paar oprechte harten over, voor wiens voordeel de verkondiging van de waarheid uitgaat." [92](#) E.G. White verklaarde dat het voorbeeld van gelovigen die leefden in overeenstemming met de waarheid die zij beleden was "het redden van enkelen en het veroordelen van de velen, waardoor ze geen excuus meer hadden op de dag dat de zaken van allen zullen worden beslist." [93](#) Ze gaf echter aan dat missie-inspanningen ook degenen moeten omvatten die "afvallig zijn geworden van de waarheid". [94](#) In de jaren na 1874 interpreteerde ze de verschillende aspecten van de gelijkenis van de maagden in de context van de vroegere adventservaring, de huidige situatie van de kerk en de toekomstige tweede advent. [95](#)

p284

In de interpretatie van Mt. 24:14 laat de periode 1860-74 weinig verandering zien ten opzichte van de vorige periode, behalve dat de tekst niet meer als vervuld werd beschouwd, maar bijna vervuld. [96](#) Milleritische argumenten werden vaak gebruikt om de nabijheid van Christus' wederkomst aan te geven. Het idee werd bijvoorbeeld herhaald dat de tekst niet voor iedereen nodig was om het Evangelie te horen, maar alleen dat het als een "getuigenis" aan alle naties werd verkondigd. [97](#) Verder werd de "algemene" verkondiging van het Evangelie beschouwd als bijna volbracht door christelijke missies, zoals blijkt uit de geschiedenis van christelijke missies [98](#) en hedendaagse missionaire activiteit. De vervulling van deze tekst in de context van de "specifieke" verkondiging van de Tweede Advent bleef ook ondersteund worden door Milleritische uitspraken

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

over de wereldwijd verspreide aard van de boodschap van de eerste engel in de jaren 1840. [100](#) Met betrekking tot het einde van de wereld verklaarde J. White in de setting van de drie engelenboodschappen dat "wanneer het doel van God in de verkondiging van de komende regering van Christus zal worden volbracht, dan zal het einde komen." [101](#)

De tekst: "Gij moet wederom profeteren voor vele mensen, en naties, en tongen en koningen" ([Openbaring 10:11](#)), werd vaak gebruikt om de huidige omvang van de SDA-missie te beschrijven. De gelovigen zagen in [Openbaring 10](#) een profetisch verslag van de verkondiging van de boodschap van de eerste engel, de Teleurstelling, en de missie van de boodschap van de derde engel ([10:11](#)). [102](#) Tijdens de jaren 1860 bleef het gevoel bestaan dat [10:11](#) kon worden vervuld in de VS. Smith wees erop dat dit land "een voorzienige plaats in de

P285

geschiedenis" innam omdat "in welk ander land de verkondiging van de waarheid tegelijkertijd zoveel 'volkeren, naties en talen' kon bereiken? [Openbaring 10:11](#). Mensen uit elk beschaafd deel van de wereld zijn hier te vinden, als een gevestigd en blijvend deel van onze bevolking." [103](#) Deze tekst werd ook gebruikt als stimulans voor de verspreiding van publicaties in andere talen. [104](#) Toen individuen van het hoogste politieke niveau interesse toonden in SDA-literatuur, zag Haskell dit als een vervulling van de tekst, want 'de waarheid' moest ook naar 'koningen' gaan. [105](#) In de jaren 1870 begon de omvang van [Openbaring 10:11](#) echter als "wereldwijd" te worden aangeduid. [106](#)

Om de betekenis te begrijpen van uitspraken die tot 1874 zijn gedaan met betrekking tot de "wereldwijde" omvang van de SDA-missie, is het noodzakelijk om te kijken naar de numerieke omvang van de nieuwe kerk en haar missiebereik. In 1863, toen de SDA-kerk officieel werd opgericht, had deze een ledental van ongeveer 3500, van wie er niet veel financiële middelen hadden. In 1875, 8000 leden (het officiële aantal) [107](#) probeerde twee uitgeverijen, een medische instelling en een universiteit te beheren, om aan een groeiende vraag naar werknemers te voldoen en om een snel groeiend werk in Noord-Amerika te financieren. Sinds 1861 waren de gelovigen zich ervan bewust dat verschillende personen de boodschap van de derde engel in Ierland hadden aanvaard door het lezen van literatuur die door familieleden in de VS was verzonden. [108](#) Publicaties waren ook naar Engeland gestuurd en de 'huidige waarheid' werd daar geaccepteerd. [109](#) Tegen die tijd werd het missiewerk voortgezet onder de Franse, Poolse, Italiaanse, Zweedse, Deense, Noorse en Duitse immigranten in de VS. [110](#) Al jaren riepen deze allochtone bekeerlingen op tot publicaties in hun moedertaal en waren er pamfletten verschenen in het Frans, Duits en

p286

Nederlands. [111](#) In 1863 werd literatuur naar Australië gestuurd. [112](#) en J. White werd een van de eersten die de uitdrukking "wereldwijd" gebruikte als verwijzing naar de SDA-missie. [113](#) Tegelijkertijd maakte B. F. Snook, die een paar jaar SDA-predikant was, de opmerking dat de Grote Commissie nog steeds geldig was. Hij verklaarde dat "dezelfde grote opdracht die hen [discipelen] machtigde om de hele wereld in te gaan, nog steeds van kracht is, en Christus zegt toch tegen zijn volk: 'Ga heen in de hele wereld en predik het evangelie aan elk schepsel' [114](#) [[Marcus 16:15](#)]; terwijl John G. Matteson [115](#) zijn hoop uitsprak dat "het plechtige geluid van de boodschap van de derde engel naar de uiteinden van de aarde mag worden gebracht". [116](#) In dat jaar was er de mogelijkheid dat het uitvoerend comité van de SDA General Conference Snook als "een zendeling naar Europa zou sturen voor het einde van 1863." [117](#) Een van de arbeiders, M.B. Czechowski, [118](#) bood zich aan om als zendeling naar Europa te gaan. Toen dit aanbod om bepaalde redenen, die over

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

het algemeen van persoonlijke aard waren, [119](#) niet werd aanvaard, staakte Czechowski zijn werk voor de SDA-kerk en vertrok in mei 1864 naar Europa, als missionaris in het algemeen voor de niet-sabbatsgezinde adventisten die overigens de sterkste tegenstanders van SDA waren geworden. [120](#) In 1864

P287

waren twee zendelingen in Afrika "oprechte zevendedagsadventisten" geworden, voornamelijk door het lezen van SDA-literatuur. [121](#) Er werd gevraagd om verdere literatuur en een zending. [122](#) Een andere oproep voor een zending kwam uit Ierland. [123](#) Er werd echter geen zending gestuurd. Dit leek minder te wijten aan financiële dan aan de beschikbaarheid van werkers. Vanwege een gebrek aan arbeiders voor de grote nood in Amerika, kon geen mens 'gespaard blijven'. [124](#) Literatuurverzoeken kwamen ook uit Italië en Zwitserland. De algemene indruk van de leiding was echter dat het "belangrijkste toneel van de boodschap van de derde engel, de laatste boodschap van barmhartigheid ... lijkt in ons eigen land te zijn [127](#)

In het begin van 1868 werd het nieuws ontvangen dat Czechowski sinds zijn terugkeer naar Europa, zonder medeweten van zijn adventistische sponsors, groepen sabbatvierende adventisten in Midden-Europa had opgericht. Een van deze groepen in Zwitserland ontdekte dat er SDA waren in de VS. Er ontwikkelde zich correspondentie waaruit bleek dat er ongeveer 50 sabbatsadventisten in Zwitserland en Italië waren. [128](#) Het jaar daarop

P288

werd J.H. Ertzenberger (soms gespeld als Erzenberger of Erzberger) [129](#) naar de VS gestuurd als vertegenwoordiger van de Zwitserse gelovigen om een vollediger begrip van de SDA-doctrines te krijgen. [130](#) In die tijd ontving de SDA-kerk "bijna dagelijks aanvragen om publicaties naar andere landen te sturen". [131](#) Tegen deze achtergrond begroette de Algemene Conferentie van dat jaar "met vreugde elke aanwijzing dat de huidige waarheid naar de naties en talen van de aarde gaat" [132](#) en besloot "de Missionaire Vereniging van de Zevende-dags Adventisten" op te richten. Het doel was "om de waarheden van de Boodschap van de Derde Engel naar vreemde landen en naar verre delen van ons eigen land te sturen, door middel van zendelingen, papieren, boeken, traktaten, enz." [133](#) In 1870, in de context van de recente ontwikkelingen in Zwitserland, gaf J. White aan dat de SDA-missie "alle christelijke landen" [134](#) omvatte. Op de Algemene Conferentie werd een resolutie aangenomen over czechowski's missie in Europa, waarin "de hand van God in de oprichting van een lichaam van S.D. Adventisten in Midden-Europa" werd erkend, en de christelijke gemeenschap werd uitgebreid naar deze gelovigen. [135](#) In de herfst van 1870 keerde Ertzenberger terug naar Zwitserland om de eerste gewijde predikant te worden die door de SDA-kerk werd erkend om hun missie buiten Noord-Amerika uit te breiden. Er werden ook plannen gemaakt om twaalf pamfletten in verschillende talen uit te geven, speciaal ten behoeve van immigranten in Amerika. [136](#)

Aan het einde van 1871 bevestigde de Generale Conferentie haar belangstelling voor het zendingswerk in Zwitserland en andere Europese landen en beloofde hulp voor zover de Voorzienigheid het toeliet. [137](#) Er werd een resolutie aangenomen waarin een strategie van wereldzending werd uiteengezet die bedoeld was om "de in het buitenland geboren bevolking van dit land [U.S.A.], niet alleen voor hun eigen bestwil, maar als een van de

P289

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

meest efficiënte middelen om een boodschap naar andere landen te verspreiden die naar vele naties, geslachten, talen en mensen zal gaan". [138](#) Toen J. White in 1872 naar zendingslectuur in andere talen verwees, wees hij erop dat SDA's "verscheidene jaren achterliepen op de voorzienigheid van God om andere gebieden te openen". [139](#) E. G. White drong aan op het drukken van publikaties in andere talen, "opdat vreemde natiën bereikt mogen worden", [140](#) en riep personen op die Engelse SDA-lectuur konden vertalen, zodat de waarschuwendende boodschap "tot alle natiën" zou kunnen gaan en mannen en vrouwen, "wanneer zij het licht zien, zich van overtreding tot gehoorzaamheid aan de wet van God zouden bekeren". [141](#) De studie van andere talen werd aan jonge mensen aanbevolen, zodat "God hen als medium kan gebruiken om zijn reddende waarheid aan mensen van andere natiën mee te delen". [142](#) Verder zei ze dat er "zendelingen" beschikbaar moesten zijn die "bereid waren om, indien nodig, naar het buitenland te gaan om de waarheid te presenteren aan degenen die in duisternis zitten". [143](#) In dat jaar werd er in Denemarken zowel lectuur in het Deens uitgegeven als verspreid. [144](#)

De Generale Conferenties van 1873 bevestigden opnieuw de belangstelling voor zending onder niet-Engelssprekenden. [145](#) De vraag naar zendelingen groeide. Haskell verklaarde dat er naast de schreeuwende behoefte aan gekwalificeerde arbeiders voor de Engelssprekende bevolking van de VS ook oproepen waren van "de Denen, Zweden, Noren, Fransen en Duitsers van ons eigen land, en brieven uit Europa die aantonen dat er openingen zijn in Frankrijk, Spanje, Italië en in andere delen van het oostelijke continent." [146](#) Om aan deze vraag tegemoet te komen, werd besloten in Battle Creek (Michigan) een confessionele school op te richten. [147](#) J. White merkte op dat het niet voldoende was om onder de immigranten in de VS te werken; mannen moeten naar Europa worden gestuurd om het werk op te zetten. In antwoord op oproepen uit Zwitserland drong White erop aan dat Andrews in de herfst van 1873 daarheen zou worden gestuurd. [148](#) Hij werd niet uitgezonden, en in Europa

P290

ging de zendingsvoortgang langzaam door in Zwitserland, Italië en Frankrijk. [149](#) In 1873 werd Openbaring 10:11 ten slotte uitgelegd als zijnde van wereldomvattende betekenis, [150](#) een van de argumenten was de overeenkomst tussen de boodschappen van de eerste en de derde engel. J. White wees erop dat de boodschap van de eerste engel "met luide stem" zou gaan en dat de vervulling over de gehele wereld had plaatsgevonden (Openbaring 14:6, 7). Er werd ook voorzien dat de boodschap van de derde engel "met luide stem" zou gaan (Openbaring 14:9), en analogie, zei hij, impliceerde een vergelijkbare wereldwijde reikwijdte. [151](#) Deze vergelijking leidde er ook toe dat de gewoonte werd gebruikt om de zinsnede "aan alle natie en geslacht en taal en volk" (Openbaring 14:6) (Openbaring 14:6) te gebruiken als een aanduiding van de voorgenomen verbreding van de boodschap van de derde engel. Zo verklaarde E. G. White dat "de boodschap van ernstige waarschuwing aan alle natiën, talen en mensen moet worden gegeven", [152](#) en Haskell merkte op dat "overall waar aanbidders van de ware God te vinden zijn, onder elk geslacht, elke taal en elk volk, deze boodschap moet worden begrepen". [153](#)

In 1874 breidde de SDA-missie zich verder uit. Er werd bericht dat in de meeste gevallen, als gevolg van de verspreiding van lectuur, mensen in de zuidelijke staten van de VS, Denemarken, Zweden, Noorwegen, Duitsland, Zwitserland, Italië, Frankrijk, Spanje, Engeland, Rusland, Mexico en Australië de sabbat begonnen te vieren. [154](#) Bovendien kwamen er oproepen voor lectuur uit Schotland, Ierland, China en Nieuw-Zeeland [155](#) terwijl er al publicaties waren "verzonden" naar "elke zendingspost aan de kust van Afrika". [156](#) Haskell vatte het huidige zendingswerk samen door

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

te zeggen dat "afzonderlijke personen in bijna elke natie onder de hemel waar beschaving bestaat, om publikaties over de tegenwoordige waarheid vragen". [157](#) Tegen zo'n achtergrond is het begrijpelijk dat [Markus 16:15](#), "Gaat heen in de gehele wereld en predikt het evangelie aan alle schepselen", ten slotte begon te worden gebruikt, en zelfs werd gekozen als het motto van het tijdschrift *The True Missionary*. Zoals [Openbaring 10:11](#); [In Openbaring 14:6](#) werd

P291

deze tekst geïnterpreteerd als een tekst die een wereldomvattende betekenis had. E. G. White zei hierover: "Wij hebben een wereldomvattende boodschap" [158](#) en een correspondent van de True Missionary zei dat het een zending naar "elk bewoonbaar deel van de wereld" inhield. [159](#)

Een groot percentage van de ZDA hield nog steeds vast aan een beperkt concept van de missie van de kerk. Haskell klaagde dat hoewel velen een theoretisch begrip hadden dat het hun missie was om de hele wereld te waarschuwen, ze geen idee hadden dat dit in de praktijk betekende dat ze "de waarheid ... aan elke staat en elk territorium in deze Unie, en in elk deel van zo'n staat of territorium" en "aan elke beschaafde natie op de aardbol, waar er ook oprechte harten zijn." [160](#) Bovendien was hij van mening dat "de laatste boodschap van barmhartigheid allen moet bereiken die gevaar lopen voor de komende gramschap van God, namelijk de gehele mensheid; want allen zijn omhelsd in de oproep: 'Wie wil, die kome' [[Markus 8:34](#)]." [161](#) De meest uitgebreide kijk op de wereldwijde missie in 1874 werd gegeven door E. G. White, die verklaarde dat "de hele wereld ... is Gods grote wijngaard. De steden en dorpen maken deel uit van die wijngaard. Die moeten worden bewerkt en niet worden voorbijgegaan." [162](#) Ze voegde eraan toe dat de SDA-boodschap "een wereldwijde boodschap" was. Het moet aan alle steden gegeven worden, aan alle dorpen; het moet worden afgekondigd in de heggen en de zijwegen." [163](#)

Uiteindelijk gaf de SDA-kerk J. N. Andrews de opdracht om de eerste officiële in Amerika geboren overzeese zendeling te worden. Op 15 september 1874 voer hij naar Europa, [164](#) een gebeurtenis in de voortgang van de missie die door Butler wordt beschreven als zijnde "van groot belang". [165](#) Aangekomen in Europa beschreef Andrews het belang van de wereldwijde SDA-missie als "het geven van de waarschuwing voor de nadering van het Oordeel aan de wereld, en in het uiteenzetten van het heilige karakter van de wet van God, als de regel van ons leven en van het laatste Oordeel, en de verplichting van de mensheid om Gods geboden te onderhouden." [166](#) Dit concept van zending werd bevestigd door E. G. White: "Het licht met betrekking

p292

tot de bindende aanspraken van de wet van Jehovah moet overal worden gepresenteerd. Dit is de beslissende vraag; het zal de wereld testen en beproeven." [167](#) Gedurende dit jaar echter, als gevolg van een grote afhankelijkheid van literatuur distributie, was de praktijk van het wereldwijde missieconcept voornamelijk beperkt tot geletterde individuen die in gebieden woonden waar de invloed van de christelijke beschaving was doorgedrongen. Pas vele jaren later ontwikkelde zich een praktische zorg voor mensen van andere religies dan de christelijke religie.

C. Samenvatting

De periode 1850-74 was een tijd van geleidelijke uitbreiding van de visie op de missionaire taak. Het was een periode van overgang van het idee van een naderende Tweede Advent naar het besef dat voordat Christus kon terugkeren de boodschap van de derde engel wereldwijd moest worden verkondigd. Het concept van "het overblijfsel" beïnvloedde de zendingsvoortgang niet, omdat de gebeurtenis van de parousia werd begrepen als wachtend op de voltooiing van de missie van de derde

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

engel en niet op het verzamelen van een bepaalde hoeveelheid gelovigen. Als gevolg van succesvolle resultaten van het zendingswerk werd het gesloten deurconcept steeds verder aangepast. Hoewel de nadruk verschoof van het gesloten naar het opendeurconcept, bleef de opvatting dat er in 1844 een gesloten deur was behouden en werd het een onderdeel van de SDA-soteriologie en missiologie. Verdere ontwikkelingen in de heiligdomstheologie namen alle theologische belemmeringen tegen de zending onder niet-adventisten weg.

Het was vooral Openbaring 10:11 die werd gebruikt als symbool voor de SDA-missie naar andere naties. Aanvankelijk dachten velen dat deze tekst voldoende werd vervuld toen de boodschap van de derde engel begon te worden geaccepteerd door Europese immigranten in Noord-Amerika. Maar uitbreiding van de SDA-missie en van het begrip van Openbaring 10:11 vond plaats toen bekeerde immigranten literatuur naar familieleden in Europa stuurden. Tot 1874 werd de missionaire expansie van de SDA buiten Noord-Amerika voornamelijk uitgevoerd door de verspreiding van literatuur. Groeiende verzoeken om literatuur uit veel landen leidden tot de introductie van de term

P293

"wereldwijd" als aanduiding van de verplichte omvang van de missionaire taak. De betekenis en omvang van de missie van de derde engel werden ook geassocieerd met teksten als Mt. 24:14 en Marcus 16:15, waarvan de interpretatie direct werd beïnvloed door succesvolle missie-inspanningen.

P294

Conclusie

Het vroeg 19e-eeuwse Amerikaanse protestantisme bood de onmiddellijke historische context voor de oorsprong van de SDA-theologie. In die tijd was er grote belangstelling voor de studie van de apocalyptisch-eschatologie van de Schrift, die over het algemeen werd geïnterpreteerd door historicistische hermeneutische principes. Dergelijke principes werden door protestanten gebruikt in de reformatie en post-reformatie tijdperk en hun traditie is terug te voeren op de primitieve kerk.

Een belangrijke reden voor de populariteit van deze benadering van de Schrift was dat veel commentatoren bepaalde historische gebeurtenissen die zich in de vorige eeuw voordeden met succes hadden geïnterpreteerd als een vervulling van symbolische profetie. De meerderheid van dergelijke historici pleitte voor een postmillennial Tweede Advent en koesterde een optimistische kijk op de samenleving, waarbij historische en hedendaagse gebeurtenissen werden gezien als tekenen van de tijd die de nadering van een glorieus millennium op aarde aankondigde. Voor historici die een premillennial visie op de Tweede Advent aanhingen, waren deze gebeurtenissen tekenen van de tijd die de naderende wederkomst van Christus en het goddelijke oordeel over een zondige wereld aangaven. Zowel post- als premillennialisten waren het erover eens dat de profetische periode in Daniël 8:14 op het punt stond vervuld te worden, en daarom verwachtten ze de inauguratie van een belangrijke gebeurtenis in de heilsgeschiedenis. Voor de meeste postmillennialisten wees het einde van deze periode op een belangrijke gebeurtenis die verband hield met de inauguratie van het millennium; voor de meerderheid van de premillennialisten betekende het echter de persoonlijke wederkomst van Christus.

In een tijd in de geschiedenis waarin het religieus-politieke klimaat in de VS gunstig was voor de opkomst van nieuwe religieuze bewegingen, konden premillennialisten met William Miller als een van hun belangrijkste vertegenwoordigers zich snel ontwikkelen tot een grote interconfessionele

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

Tweede Advent-beweging. Gaandeweg ontstond er een missiethologie die deze beweging interpreteerde als een belangrijke rol in de heilsgeschiedenis. Het besef dat zij deelnemers waren aan een profetische beweging wiens taak het was om de wereld voor te bereiden op de wederkomst van Christus, veroorzaakte een enorm gevoel van verantwoordelijkheid, missionaire ijver en enthousiasme. Binnen een paar jaar werden hun religieuze publicaties wereldwijd verspreid. Deze krachtige en vaak succesvolle missie-inspanningen konden niet anders dan resulteren in een reactie van zowel niet-Milleritische historici als degenen die geneigd zijn tot een historisch-kritische benadering van de Schrift.

P295

Er ontwikkelde zich een sterke controverse die leidde tot de beëindiging van deze interconfessionele beweging, een polarisatie van standpunten en een onvermijdelijke scheiding van de gevestigde kerken van degenen die Millers overtuigingen bleven koesteren. Millers volgelingen beschouwden de afwijzing van zijn opvattingen door de kerkelijke organisaties echter niet als een tegenslag of nederlaag, maar als een ander teken des tijds en een vervulling van bijbelse profetieën.

Met betrekking tot de oorsprong van de SDA-theologie gaf deze studie aan dat de Tweede Advent-beweging en het Millerisme een logisch gevolg waren van een consequent toegepaste historietiek op een premillennial 19e-eeuws begrip van symbolische profetie. Zowel de voorspellingen over de tijd van de Tweede Advent als de voorspelling over de inhuldiging van gebeurtenissen met betrekking tot het millennium mislukten. In veel gevallen hebben deze onvervulde verwachtingen ongetwijfeld bijgedragen aan een afwijzing van deze hermeneutische principes en een ontwikkeling gestimuleerd in de richting van een historisch-kritische benadering van apocalyptisch-eschatologie.

Na de Teleurstelling van 1844 werden de Millerieten opnieuw gedwongen om de geldigheid van hun hermeneutische methode te onderzoeken. Sommigen verwierpen het en daarmee de *raison d'être* van de adventsbeweging. Degenen die de geldigheid van hun interpretaties bleven bevestigen, kwamen tot twee tegengestelde verklaringen voor de Teleurstelling. De mening van de meerderheid was dat ze zich hadden vergist in hun tijdsberekeningen, maar dat de voorspelde gebeurtenis correct was geïnterpreteerd als de Tweede Advent. De minderheid sprak de overtuiging uit dat ze zich hadden vergist met betrekking tot de aard van de voorspelde gebeurtenis, maar dat hun tijdsberekeningen als zodanig correct waren geweest, omdat hun fout een onjuist begrip was van sommige van de apocalyptische symbolen. Een nieuw begrip van deze symboliek leidde de minderheid naar een ander concept van de aard van de gebeurtenis die aan het einde van de berekende tijd zou plaatsvinden. De gebeurtenis werd niet meer gezien als de Tweede Advent, maar werd geïnterpreteerd als het begin van de laatste fase van Christus' hogepriesterlijke bediening, de grote antitypische Grote Verzoendag. Deze nieuwe interpretatie bevestigde volgens hen de geldigheid van hun historistische hermeneutiek, gaf een verklaring voor de teleurstelling en wierp nieuw licht op de betekenis van de decaloog in Christus' bediening na 1844. Degenen die de nieuwe interpretatie van Christus' heiligdombediening accepteerden, waren de enige adventisten op wie een huidige agitatie op de sabbat (als gevolg van een duw van zevendedags baptisten) blijvende effecten had. Vanuit deze minderheidsopvatting ontwikkelde zich geleidelijk de SDA-missiethologie.

Aanvankelijk had de SDA-missiethologie twee aandachtspunten: (1) De bevestiging van de geldigheid van de adventservaring van 1844; (2) de noodzaak van een herstel van bepaalde verwaarloosde Bijbelse doctrines (met name de sabbat) vóór het optreden van de parousia. Het was vooral het aspect van restauratie dat een steeds belangrijkere rol ging spelen in het zelfbegrip van SDA. De boodschappen van de drie engelen van Openbaring 14, die vaak werden aangeduid als de

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1

boodschap van de derde engel, vormden de basisstructuur van de missiethologie tijdens de vormende jaren van de SDA-kerk.

P296

Deze basisstructuur, bestaande uit drie onderling verbonden progressieve proclamaties in de context van Christus' laatste zending in de hemel en op aarde, werd beschouwd als een voorbereiding voor de mens op de Tweede Advent.

Latere ontwikkelingen buiten het bestek van deze studie wezen op een groeiende nadruk op niet-apocalyptische motieven voor zending, en aanvullend onderzoek is nodig om uit de primaire bronnen redenen voor een dergelijke verschuiving te ontdekken. De basisstructuur van de missionologie van na 1874 werd op een meer christocentrische manier geïnterpreteerd zonder echter de eschatologische betekenis te verminderen of te ontkennen. Zo associeerde bijvoorbeeld E. G. White, die de meest gezaghebbende auteur onder SDA was en nog steeds is, de boodschap van de derde engel met "de boodschap van rechtvaardiging door geloof". [1](#) 'de evangelieopdracht', [2](#) en 'de evangelieboodschap'. [3](#) In deze context werd soteriologische waarde gehecht aan de ontvangst ervan en werden uitspraken gedaan zoals "een reddende kennis van de boodschap van de derde engel" [4](#) en het "evangelie van de boodschap van de derde engel". [5](#) De verkondiging van de boodschap van de derde engel werd ook geïdentificeerd met het 'werk van het zaaien van het evangeliezaad' [6](#) en 'de enige hoop op de redding van een verloren gaande wereld'. [7](#) Uit historisch bewijsmateriaal is de onvermijdelijke conclusie dat voor SDA "de boodschap van de derde engel de evangelieboodschap voor deze laatste dagen is". [8](#) Een vergelijking tussen de fundamentele principes van SDA in de jaren 1870 en die van de jaren 1970 geeft aan dat de fundamentele apocalyptisch-eschatologische motieven voor missie niet zijn veranderd. (Zie aanhangsel II en III.) [9](#)

Aanvankelijk werd de missie van herstel gezien als een missie om bepaalde spirituele principes te herstellen. Later begon het herstelaspect in de context van het geestelijke en fysieke herstel van de mens te worden geïnterpreteerd als noodzakelijke voorbereiding op de wederkomst van Christus. Uiteindelijk leidde het tot het besef dat het hun missie was om een boodschap te verkondigen van het volledige herstel van "de principes die het fundament zijn van het koninkrijk van God". [10](#) met als uiteindelijk doel het beeld van God in de mens te herstellen. [11](#) In deze missie van herstel werd het concept van Gods missie erkend, terwijl de functie van de mens in de context van een goddelijk-menselijke samenwerking werd geplaatst.

Deze studie geeft aan dat een van de belangrijkste factoren in de opkomst van SDA de krachtige invloed was van een historicistische hermeneutiek die een interpretatie van hedendaagse gebeurtenissen mogelijk maakte als tekenen van christus'

P297

komst binnen een harmonieus theologisch systeem. Dit is de reden waarom SDA zich met succes kon ontwikkelen na het falen van de voorspelling van 1844. Het gaf ook aan dat hun concept van waarheid, of huidige waarheid, op een bepaald moment geen statische maar een dynamische realiteit was, waarbij het onderliggende principe dat van progressieve of zich ontvouwende openbaring was die de vollediger en diepere betekenis van de Bijbelse tekst naar voren bracht. Voor SDA was de huidige waarheid altijd in harmonie met eerdere waarheden en werd bereikt door hun ontvouwing van deze waarheden. [12](#) Dit concept van openbaring verschafte een reden voor het benadrukken van speciale waarheden die zij van het grootste belang achtten voor de redding van de huidige generatie

'Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie' P.G. Damsteegt Versie 2.1

van de mensheid, ook al waren deze waarheden in voorgaande eeuwen niet door christenen als zijnde van normatieve waarde bepleit.

SDA beschouwde zichzelf niet als de enige ware christenen op aarde en wat hun kijk op andere kerkelijke organisaties betreft, kwamen ze na verloop van tijd tot het besef dat het grootste deel van Gods volk nog steeds in de andere christelijke kerken te vinden was. Het was E.G. White die erop wees dat er "ware christenen in elke kerk waren, niet uitgezonderd de rooms-katholieke gemeenschap... God aanvaardt hun oprechtheid van doel en hun integriteit voor Hem." [13](#) Ze verklaarde verder dat "het grootste deel van de volgelingen van Christus te vinden was in de verschillende kerken die het protestantse geloof belijden." [14](#) Velen van hen die actief deelnamen aan de christelijke dienst, zo gaf zij aan, waren "verder gevorderd in de kennis van praktisch werk" dan SDA, [15](#) en adviseerde dat gelovigen in hun zendingsijver moeten vermijden om ingrijpende aanklachten te doen, maar in "nederigheid en liefde, aanwezig bij alle waarheid zoals die in Jezus is". [16](#) Ze suggereerde dat er geen "onnodige barrières" zouden moeten worden gecreëerd tussen de gelovigen en "andere denominaties, vooral de katholieken, zodat zij zullen denken dat wij hun openlijke vijanden zijn. We moeten niet onnodig een vooroordeel in hun hoofd creëren door hen aan te vallen." [17](#) In een ander geval werd gesteld dat "onder de katholieken velen zijn die zeer gewetensvolle christenen zijn en die wandelen in het licht dat op hen schijnt, en God zal voor hen werken. Censureer anderen niet; veroordeel ze niet." [18](#) Ze bracht ook naar voren dat "ons werk is om uit al onze verhandelingen alles te verwijderen wat vergelding en verzet geniet en een vooroordeel tegen kerken en individuen maakt, omdat dit niet de weg en methode van Christus is." [19](#) Het advies werd gegeven dat SDA-ministers "moeten proberen in de buurt te komen van de ministers van andere denominaties.

P298

Bid voor en met deze mannen, voor wie Christus voorbede doet." [20](#) Wanneer SDA wordt uitgenodigd om in andere kerken te spreken, moet het geen "verketterende toespraken" houden, maar "in woord en daad wijs zijn tot zaligheid, Christus vertegenwoordigend voor allen met wie u in contact komt. Laat allen zien dat uw voeten geschoeid zijn met de bereidheid van het evangelie van vrede en goede wil voor de mensen." [21](#) E. G. White merkte op dat de gelovigen moeten proberen het met anderen eens te zijn "op elk punt waarin we gewetensvol kunnen zijn", en om "zo dicht mogelijk bij de mensen te komen, en dan kunnen het licht en de waarheid die we hebben hen ten goede komen" Om het getuigen met andere christenen te vergemakkelijken en bestaande vooroordelen te doorbreken, stelde ze voor dat het het beste zou zijn om "de waarheden van Gods Woord" te bespreken die van wederzijds belang waren. Ze verklaarde dat "hier een gemeenschappelijke basis is, waarop we mensen van andere denominaties kunnen ontmoeten; en bij het leren kennen van hen, moeten we vooral stilstaan bij onderwerpen waarin iedereen zich interesseert en die niet direct en gericht zullen leiden tot de onderwerpen van onenigheid." [23](#) Als SDA deze suggesties volledig had geïmplementeerd, zou er minder isolationisme zijn geweest, meer contacten met andere christenen en een grotere impact op de wereld in het algemeen. [24](#)

Het is duidelijk geworden dat een missiebewustzijn in een eschatologische context niet noodzakelijkerwijs een onmiddellijke reikwijdte op een wereldwijd bereik impliceerde. De basisstructuur van de missietheologie kwam slechts langzaam naar voren tot een visie van een wereldwijd bereik. Het was dus pas in de jaren 1870, toen de missietheologie voldoende volwassen was geworden, dat de toenemende belangstelling voor de SDA-boodschap in andere continenten leidde tot het sturen van zendelingen naar gebieden buiten Noord-Amerika.

‘Fundamenten van de Zevende-dags Adventistische boodschap en missie’ P.G. Damsteegt Versie 2.1